

קובץ

תורת משה

לקט ספרי

כ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל

מקראלי

סיון
תשפ"ב

יצא לאור ע"י

מכון ספרי בית קראלי

בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א

ערב חג השבועות תשפ"ב

עיה"ת אשדוד ת"ו

בסיוע

קובץ

שלחן משה

בירורי הלכה

מכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל

מקראלי

בעניני
תפילין

יצא לאור ע"י
מכון ספרי בית קראלי
רח' דב גור 20/23 אשדוד

נדפס בסיוע
מכון 'אמונת חיים' קראלי
בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א
ת.ד. 3070 ב"ב טל. 053-3118494

הדפסה מיוחדת

לרגל שמחת הבר מצוה בבית
כ"ק מרן רבינו שליט"א
כסלו תש"פ
ויומא דהילולא קמא - ד' טבת

בענין לילה ושבת ויו"ט לאו זמן תפילין

סובר שלילה כן זמן תפילין. אבל שבת ויום טוב סוברים שניהם שאינם זמן תפילין, רק ר' יוסי לומד את זה מהפסוק: "ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה" ור' עקיבא לומד את זה מהפסוק "והיה לאות".

הרמב"ם בהלכות תפילין פרק ד' הלכה י' אומר: זמן הנחת תפילין ביום ולא בלילה, שנאמר: מימים ימימה, חוקה זו מצות תפילין, לכן לילה לאו זמן תפילין, וכן שבתות וימים טובים לאו זמן תפילין, שנאמר: והיה לאות, יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות. דס"ל להרמב"ם, שגם שבת ויו"ט וגם לילה הם לאו זמן תפילין, רק בלילה לומד את זה מהפסוק ושמרת, שזה הדרשה של ר' יוסי, ושבת ויום טוב לאו זמן תפילין לומדים את זה מהפסוק והיה לאות, שזה הדרשה של ר' עקיבא.

שואל הכסף משנה, אם הרמב"ם לומד את זה מהפסוק ושמרת את החוקה הזאת, ולילה לאו זמן תפילין, אם כן מדוע לומד ששבת ויום טוב לאו זמן תפילין מהפסוק והיה לאות, שזה הדרשה של ר' עקיבא? הרי יכול ללמוד את שניהם: שלילה לא זמן תפילין, ושבת ויו"ט לאו זמן תפילין, מ"ושמרת", כי הרי אומר חוקה זו תפילין כמו ר' יוסי? מתרץ הכסף משנה, מפני שרואים שהתנאים של

הגמרא אומרת במסכת מנחות דף לו ע"ב כתוב בפסוק: "ושמרת את החוקה הזאת למועדה מימים ימימה" אנו דורשים מזה שישאירו את חוקת התפילין במועדה שזה "ימים" ולא לילות, שבליילה לאו זמן תפילין, "מימים" שרק חלק מהיום הוא זמן תפילין, ולא כל ימים, פרט לשבתות וימים טובים, שגם שבת ויו"ט גם כן אינם זמן תפילין, דברי ר' יוסי הגלילי. ר' עקיבא אומר: לא נאמר חוקה זו, הפסוק של ושמרת את החוקה הזאת לא מדובר על מצות תפילין, אלא בפסח בלבד, שישמרו את החוקה של פסח בזמן הנכון, לכן אי אפשר ללמוד מהפסוק על תפילין. הגמרא שם ממשיכה: ר' עקיבא אומר: יכול, יניח אדם תפילין בשבתות וימים טובים. תלמוד לומר, "והיה לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך", שהתפילין יהיו לך לאות, לומדים מזה: מי שצריכים אות, שיניחו תפילין ביום שצריך אות, יצאו שבתות וימים טובים שהן גופן אות, חוץ משבת ויו"ט שזה בעצמו אות בין הקב"ה ליהודים כמו שרש"י הק' אומר, שכתוב בפסוק: "כי אות היא", שהשבת היא אות, ביני וביניכם לדורותיכם ולכן שבת ויו"ט לא זמן תפילין.

המורם מזה, שר' יוסי הגלילי סובר, לילה לאו זמן תפילין ור' עקיבא

הברייתא לא סוברים כמו ר' עקיבא, רק כר' יוסי, אז לילה לאו זמן תפילין, ויש לנו כלל שאין הלכה כר' עקיבא שחבירו, ולכן פוסק הרמב"ם שלילה לאו זמן תפילין כמו ר' יוסי, אבל שבת ויום טוב סוברים שניהם שלא זמן תפילין והמחלוקת רק מהיכן לומדים זאת ומפני שהכלל הלכה כר' עקיבא מחבירו, ולכן מביא הרמב"ם בשבת ויו"ט את הפסוק: "והיה לאות" שזה הדרשה של ר' עקיבא.

והקשה השאגת אריה בסימן מ"א. בשלמא ר' עקיבא שסובר חוקה לא מדבר על תפילין, רק על פסח, לכן לא יכול ללמוד מהפסוק הזה על תפילין, ולכן צריך ללמוד על שבת ויום טוב פסוק אחר. אבל הרמב"ם שאומר חוקה זו מצוות תפילין ומזה לומד לילה לאו זמן תפילין, אז ממילא בפסוק "מימים" יליפנן ולא שבת ויום טוב, יש מיעוט גם על שבת ויום טוב, אז מדוע צריך את הפסוק "והיה לאות" על שבת ויום טוב הרי בפסוק ושמרת יש גם מיעוט על שניהם?

ועוד יש להקשות לפי מה שאמרנו שהרמב"ם אוחז, גם לילה וגם שבת ויום טוב לאו זמן תפילין אז מדוע בהלכות שבת פרק י"ט פוסק הרמב"ם המוציא תפילין בשבת ברה"ר, לובשן כדרכו ונכנס שמותר לו להלביש את התפילין כדי שלא יאבדו? רואים מכאן שהרמב"ם אוחז שאפילו ששבת לאו זמן תפילין, אבל לשם שמירה מותר אפילו להלביש את התפילין.

ובהלכות תפילין פרק ד' אומר הרמב"ם: "אם לא חלץ תפילין מששקעה החמה מפני שלא היה לו מקום לשומרן מותר", מבואר שרק אם התפילין מונחים עליו מהיום מותר להשאירם עליו, אבל לכתחילה להניח תפילין בלילה, אפילו לשלם שמירה גם אסור, אז זה לכאורה הרמב"ם סותר דבריו שהרי סובר, גם שבת וגם לילה לאו זמן תפילין, אז מדוע בשבת סובר הרמב"ם לשם שמירה מותר אפילו להלביש, אבל בלילה, מותר רק אם כבר מונחים עליו מביום, אבל להלביש אפילו לשם שמירה אסור?

ועוד קשה על הרמב"ם, דאיתא בעירובין דף צ"ה, המוציא תפילין, כשמוציאים תפילין במקום שאינו משומר, מכניסן זוג זוג, אומר רש"י: אחד בראשו ואחד בזרוע, כדרך שלובשן בחול. ר' גמליאל אומר: שנים שנים, מכניס שני זוגות תפילין בפעם אחת, ומסבירה הגמרא, המחלוקת של תנא קמא ור' גמליאל תלוי בזה, ת"ק סובר שבת זמן תפילין ולכן לא התירו, רק כשיש מצוה, מפני שזה אינו תכשיט, הוא מלביש את זה כדי לקיים מצות תפילין. רש"י אומר כשמניחים יותר מהמצוה עוברים על בל תוסיף! מגיע האיסור של בל תוסיף ועושה את התפילין למשא ואסור לטלטל בשבת, רק זוג זוג כמו המצוה. ור' גמליאל אוחז, שבת לאו זמן תפילין, ממילא לא מלביש את התפילין ליום תפילין, לכן כדי להציע את התפילין מותר לו להלביש שנים שנים דרך מלבוש, כגון

ואפשר לתרץ את השלושת הקושיות על הרמב"ם באופן כזה כתב הבית יוסף בסימן כ"ט, שיש לחלק בין הדרש של ר' יוסי, לבין הדרש של ר' עקיבא, לפי הדרש של ר' יוסי, חוקה זה תפילין, כתוב שם משמרת, ויש לנו כלל ושמרת זה איסור שוה, יוצא מזה שבפסוק כתוב איסור להניח תפילין בלילה או בשבת ויום טוב כי זה נקרא ושמרת. אבל ר' עקיבא שלומד את זה מהפסוק "והיה לך לאות", ואז הביאור, שיניח תפילין בגלל אות, אבל שבת ויום טוב בעצמם אות, ממילא לא צריך להניח תפילין, אבל שבת ויום טוב אינו איסור. לפי"ז לר' יוסי, יש איסור להניח שהניח תפילין בשבת ויום טוב. ולפי ר' עקיבא, אין איסור להניח תפילין בשבת ויום טוב.

וממילא אפשר לתרץ את הרמב"ם, שכנגד לילה לאו זמן תפילין, לומד מהפסוק ושמרת, שזה איסור לאו, כמו שהכסף משנה אומר, מפני שהתנאים של הברייתא אוחזים גם מהאיסור, שהלכה לא כמו ר' עקיבא **מחבירו**, אבל בשבת ויום טוב ששם חולק ר' יוסי על ר' עקיבא, וההלכה כמו ר' עקיבא **וחבירו**, ולכן לומד הרמב"ם מהפסוק "והיה לאות" לומד, שפטור בשבת להניח תפילין, אבל אין איסור, ולפי"ז מיושבות קושיות השאגת אריה וכי בשלמא בלילה שיש איסור לאו להניח תפילין, לכן כתב הרמב"ם שאפילו להניח לשם שמירה, גם יש איסור, אבל בשבת ויום טוב שלא מחויבים, אבל אין גם איסור

ר' שמואל בר יצחק שאומר "מקום יש בראש שהניח שני תפילין" ואותו דבר בתפילין של יד, מקום יש ביד להניח שני תפילין.

והקשו המפרשים, הרמב"ם אומר בהלכות שבת פרק י"ט הלכה כ"א, שהמוציא תפילין בשבת מכניסן זוג זוג, מותר להכניס רק זוג תפילין, והרמב"ם הרי פוסק, שבת לאו זמן תפילין, הרי יש סתירה, כי מהגמ' רואים, אם שבת לאו זמן תפילין, מותר להכניס שנים שנים, אפילו יותר מזוג תפילין?

ונסכם את שלושת הקושיות על הרמב"ם: א. לרמב"ם שחוקה זה תפילין ומזה לומדים, לילה לאו זמן תפילין, יכול הוא משם ללמוד, גם שבת ויום טוב לאו זמן תפילין, אז מדוע לומד את זה מהפסוק: "והיה לאות"?

ב. מה החילוק בין ליה לשבת ויו"ט שגם לילה וגם שבת ויום טוב לאו זמן תפילין, ובלילה אוחז הרמב"ם, מותר רק כשלוש עליו את התפילין מביום, אבל להלביש בלילה, אסור אפילו לשמירה?

ג. מהגמרא בעירובין שנתבאר אם שבת לאו זמן תפילין, מותר להכניס שנים שנים, והרמב"ם פוסק שבת לאו זמן תפילין, אז היה מותר להכניס, יותר מזוג תפילין אחד, אם כן מדוע אומר הרמב"ם המוציא תפילין בשבת, מכניסן זוג זוג, רק זוג תפילין אחד?

להניח תפילין, לכן לשם שמירה מותר אפילו להלביש בשבת.

וגם מה שהקשנו מיושב דאין הכי נמי, הרמב"ם סובר, שבת ויום טוב לאו זמן תפילין, אבל מהני שאין איסור, אז המוציא תפילין בשבת מכניסם משום הצלה, יכול גם לכוין, לצאת מצות תפילין, אז מכניסים משום מצוה, ולא משום תכשיט, ולכן מה שסובר הרמב"ם מכניסן רק זוג זוג, כי יותר מתפילין אחד, יכול לעבור על בל תוסיף.

אבל לכאורה קשה, כי הרמב"ם בפירוש המשניות סוף פ"ק דביצה כתב אסור להניח תפילין בשבת, רואים שהרמב"ם אוסר שיש כן איסור להניח תפילין בשבת ויום טוב, והדרא הני קושיות לדוכתיה?

ואפשר לתרץ, שהרמב"ם שכתב שאסור להניח תפילין בשבת, זה רק איסור דרבנן, כמו שהלבוש מסביר, שהתפילין זה אות שאנחנו עבדים להשי"ת, ובשבת ויום טוב, בזה שאנחנו לא עושים מלאכה, זה אות שאנחנו עבדי השם, כמו שכתוב בפסוק: "ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם" וכשמניחים תפילין בשבת מראים בזה שלא רוצים לקבל את האות מהשם וזה התכוון הרמב"ם אסור להניח תפילין בשבת מפני זלזול שבת ולא מפני איסור תפילין ממילא כבר מתורץ הרמב"ם, מפני זלזול שבת, רק אם מלביש לשם מצות תפילין, אבל לשם שמירה אין איסור של זלזול שבת, לכן מותר להניח תפילין לשם שמירה בשבת.

בדין הפרדת "דבק" שבין אות לאות בס"ת ובתפילין ומזוזות

הנה ידוע לכל מי שבא ונכנס בשערי כתיבת סת"ם שיש בעיקרן ג' דברים, אחד: צורת האותיות שיהיה כל אות נכתב בצורתה המקובלת, והשני: שלא יהיה "חוק תוכות" דהיינו שיש לכתוב כל אות ואות ולא שיחקוק האות שזה פסול, והשלישי: ענין של "כתיבה כסדרן" וזה דוקא בתפילין ומזוזות אבל בספר תורה לא מעכב כתיבת "שלא כסדרן" ואף לכתחילה המנהג שאין כותבין דוקא כסדרן (ובשם השם יש אומרים שצריך לכתוב אותם גם כן כסדרן וי"א שאין מעכב). והנה בענין לגרור דבק שבין אות לאות כתוב בשולחן ערוך אורי"ח סימן ל"ב (סעיף י"ח) "אם נדבקה אות לאות בין קודם שתגמר בין אחר שנגמרה פסול ואם גרר והפרידה כשר ולא מיקרי חק תוכות מאחר שהאות עצמה היתה כתובה כתקונה", ע"כ. וכתב המשנה ברורה (בס"ק ע"ט) "דבזה אין מעכב שלא כסדרן כמבואר לקמן (בסעיף כ"ה) "שמותר להפריד האותיות הדבוקות אחר שכתב לפניהם דכיון שהאות צורתה עליה כשמפרידה מחברתה לא הוי ככותב", כלומר שאף בתפילין ומזוזות דבעי שיהיה כסדרן מותר לתקן ולגרור הדבק וכ"ש בס"ת דלא בעינן כסדרן ומותר גם משום חק תוכות וגם משום כסדרן, מכיון שלא נשתנה האות מצורתה ע"י הדביקות, ומובן שאם נשתנה האות מצורתה ואין

התינוק יכול לקרותה, וכ"ש אם נשתנית לצורת אות אחרת דלא מהני גרירת הדיבוק דמיקרי חק-תוכות, ובתפילין ומזוזות לא מהני אף אם ימחוק כל האות משם שאם כבר כתב להלן הוי שלא כסדרן, אם יחזור ויכתוב האות שמחק.

"ודעת השו"ע להתיר להפריד נגיעות שבין אות לאות אם לא נשתנית האות ע"י הנגיעה, הוא גם אם נעשה הדביקות קודם שנגמר האות ובביאור הלכה מביא שיש מחמירין אם נעשה הדביקות קודם שנגמר האות וכתב דאין להקל בו אלא בתפילין ומזוזות דכדיעבד דמי דאם היה צריך מחיקה היה נפסל משום שלא כסדרן אבל בספר תורה יש להחמיר אם נעשה הדביקות קודם שנגמר האות וכן בתפילין ומזוזות יש להחמיר אם לא כתב עדן התיבות שאחר זה דלא מהני גרירת הדביקות לבד אם נדבק קודם שנגמר האות וגמר האות בפסול, אבל דעת השו"ע להתיר בכל אופן אם לא נשתנית האות שמותר לגרור וכן הוא מנהג הסופרים להתיר, בכל אופן שנדבק. סוף פסוק הוא שדעת השו"ע להתיר גרירת נגיעות ודביקות שבין אות לאות ואין בזה משום חק-תוכות ולא פיסול שלא כסדרן ומותר גם בתפילין ומזוזות (ולפי הביאור הלכה עוד קולא הוא שיש בתפילין ומזוזות

היתר לחקוק, ונמצא שמחמת איסור חוק תוכות אסור אף אם לא כתב להלן, בזמן שהשו"ע כ' בפירוש שמותר לחקוק בין אות לאות גם בתפילין ואין בה משום חוק תוכות.

ואם נאמר שמירי השו"ע רק באם לא כתב להלן שאז מותר להפריד אבל אם כתב להלן אסור משום שלא כסדרן, זה אינו כי זה מפורש להיתר שם בסעיף כ"ה וכמו שהובא לעיל לשון השו"ע בסעיף כ"ה, שמתיר להפריד הנגיעות גם בתפילין ומזוזות אף דבעי כסדרן וגם יש לעיין למה הביא הרה"ק האוה"ח שיש היתר לחקוק בין האותיות בספר תורה, מהלכות ס"ת להרא"ש, הלא גם בשולחן ערוך (יו"ד סימן רע"ו סעיף י"א) כתוב שגם באותיות השם אם נדבקו שמותר לגרור וכ"ש בסתם אותיות, ואם כן למה לו להביא ממרחק לחמו, אם מביא משו"ע אור"ח לענין תפילין יכול להביא משו"ע יו"ד לענין ס"ת וגם יש להבין שאם כבר מביא את הרא"ש שבספר תורה מותר לגרור, הלא הרא"ש בעצמו כתב (בהל' תפילין) בזה"ל "וגם שתהא כל אות מוקפת גויל מכל עבר ואם אות נוגעת בחברתה יגרוד ביניהם ויפרידם זו מזו", עכ"ל, ועיין שם בדברי חמודות (ס"ק ק"ל) דדעת הרא"ש להתיר גם בתפילין אפילו לאחר שכתב כל הפרשה לגרור הדיבוק שבין אות לאות, דבכתיבה דוקא הוא דמיקרי שלא כסדרן אבל לא התיקון שע"י גריה, עכ"ל. ואם כן אין חילוק בין ס"ת לתפילין בענין זה,

שאין להחמיר גם אם נעשה הנגיעה קודם שתגמר האות, וכנ"ל, שמותר לגרור הנגיעה שבין אות לאות.

ובלומדי בעז"ה בספה"ק "אור החיים" זה רבות בשנים מדי שבת בשבתו, ראיתי דבר נפלא ולא זכיתי להבינו דכתב בפרשת בחוקותי (על הפסוק הראשון מ"ב פירושים כנודע), ושם באות ל"ד כתב בזה הלשון "עוד יתבאר על דרך מה שפסק מרן בשו"ע אור"ח בהל' תפילין (סימן ל"ב, סעיף י"ח) וזה לשונו "אם נדבקה אות לאות וכו' פסול". ובהלכות ספר תורה כתב הרא"ש דדביקות פוסל בספר תורה, ואם גרר הדביקות כשר, נמצינו אומרים שיש היתר לחקוק דבק שבין אות לאות בספר תורה, ולא בתפילין, והוא מה שרמז הכתוב כאן "אם בחקתי", פירוש חקיקות אותיות "תלכו" כמשפטיהם לחוק אותם, ולא לבל תמחקו, אלא "ואת מצותי", שהם תפילין, תשמרו לבל תמחקו אפילו דבק שבין אות לאות, עכ"ל.

ולא זכיתי להבין בעונותי הרבים את דברי קדשו מה שמביא לשון השלחן ערוך בהלכות תפילין מסימן ל"ב סעיף י"ח, ושם מפורש שגם בתפילין אם גרר הדביקות שהוא כשר וכמו שנזכר לעיל, והוא ז"ל מעתיק רק חלק מהסעיף ואין גומרו להעתיק גם מה שסיים השו"ע באותו הסעיף "ואם גרר והפרידה כשר ולא מיקרי חק תוכות", ולפי זה מחלק הרה"ק בין תפילין לס"ת בענין ההיתר לחקוק דבק שבין אות לאות דבתפילין ליכא

מאחר שהאות עצמה היתה כתובה כתיקנה, וצ"ע, עכ"ל.

הרי שכתב כל מה שעלה בדעתי להקשות על דברי קדשו וכנ"ל אבל לא העלה ארוכה לדברי קדשו של קדש הקדשים האור החיים הק' שדבריו צריך עיון גדול להבין דברי קדשו.

והנה מצאתי עוד בספר פקודת אלעזר (סימן ל"ב סעיף י"ח) שכתב גם כן להבין דברי קדשו של האוה"ח, ולבסוף כתב שיש להגיה בדברי רבינו האוה"ח, ובמקום שכתב "על דרך מה שפסק מר"ן צריך לומר "על דרך מה שפסק הב"ח, כי דעת הב"ח שבתפילין אם נגעה אות באות אין להם תקנה כלל אף שלא שינה צורתו, וזה לשון הב"ח (בסימן ל"ב) ולענין הלכה נראה דבתפילין פסול בנגיעת אות לאות אפילו בשאר אותיות, בין בנגיעה מלמעלה בין בנגיעה מלמטה, ואין לו תיקון, אבל בספר תורה, יש לו תיקון לגררו, ע"כ.

ולזה רוצה בספר הזה להגיד שיש לתקן לשון האוה"ח הק' וכנ"ל אבל זה מאד דחוק לומר כן מכיון שהעתיק את לשון מרן איך יתכן לומר שכל זה הוא טעות וצריך להעתיק לשון של הב"ח הנ"ל, וגם מה שמביא הב"ח הרי כבר כתב הט"ז (שהיה חתנו של הב"ח כנודע) כי פשוט שדברי הב"ח הללו שכי' לפסול גרירת אותיות בתפילין הוא לא דברי הב"ח, כי פשוט שדברי הב"ח הזה תלמיד טועה כתבם, שהרי בטור איתא להדיא להיפך שכן כשר לגרור בין אות לאות אף בתפילין והביא עוד

של גרירת הדבק. ומקודם חשבתי שאולי יש איזה שינוי לשון בדפוס הראשון שיצא ע"י הרב המחבר בעצמו, אבל לא מצאתי בדפוס הראשון שיהיה איזה שינוי לשון בד"ק ממה שנדפס בכל דפוס הספר.

והנה חיפשתי עוד בספרים ומצאתי בספר "מאיר עיני סופרים" (להג' דוב בער קאראסיק) בסימן ט', ושם בעיטורי סופרים (ס"ק ב') כתב בזה"ל: אם נדבקה אות לאות בין קודם שנגמר ובין אחר שנגמר פסול ואם גרר והפרידה כשר, ועיין באוה"ח שעל התורה בפרשת בחוקותי, וצריך עיון גדול, עכ"ל.

וכוונתו הוא הקושיא הנ"ל במה שמחמיר הרה"ק האוה"ח לאסור את מחיקת הדבק שבין אות לאות בתפילין ורק בס"ת מתיר, וכנ"ל. וכי' שצריך עיון גדול.

ועוד מצאתי בשו"ת בית שלמה (יו"ד, ח"ב סימן קכה, בהגה"ה) שתמה ג"כ על דברי רבינו שהרי הטור והשו"ע פסקו להדיא כי הגם שלענין תפילין ומזוזות אם נגעו האותיות זה בזה הרי זה פסול משום שנאמר "וכתבתם" שתהא כתיבה תמה, מכל מקום מועלת גרירה להפריד בין הדבקים, ולא הוי כחק תוכות הפוסל בס"ת ובתפילין ומזוזות, וביותר יש לתמוה, שהרי רבינו עצמו מביא בתחילת דבריו את לשון השו"ע בהלכות תפילין שפסול אם נדבקו האותיות, והנה זה לשון השו"ע (תכף ומיד אחר כך) ואם גרר והפרידה כשר, ולא מיקרי חק תכות

שבכי האי גוונא התפילין כשרות הם. וכדברי הטור והשו"ע. ואדרבה הט"ז עצמו כתב שדברי הב"ח שפסל בזה הם דברי תלמיד טועה, ולכן אין התירוץ הזה נכון ולא נראה נכון לענ"ד, לתרץ את הקושי בדברי האוה"ח הק' הנ"ל.

והנה נדפס ספר בשם "יד האוה"ח הק' ותלדותיו", ושם בדף ס"ג מביא מספר תולדות האוה"ח להרב ראובן מרגליות ז"ל, שכותב כי רבינו (האוה"ח הק') הרשה לעצמו לדרוש לפעמים המקראות שלא אליבא דהלכתא או אליבא דחד תנא שלא נפסקה הלכה כמותו, ומביא בזה דוגמאות אחדות ואחת מהם הוא זה המדובר מפרשת בחוקותי שמחלק הרה"ק בין תפילין לספר תורה לענין לחקוק דרך שיש היתר לחקוק דבק שבין אות לאות בספר תורה אבל לא בתפילין, ומקשה גם כן דהנה בשו"ע מפורש שגם בתפילין אם גרר הדבק שהוא כשר, ע"כ. וכוונתו הוא לומר שהרב הק' דרש כאן המקרא דלא כהלכה, וזה מאד תמוה לומר כן וגם תמוה ביותר שהעתיק חצי הסעיף ולא גמר לכתוב כל הסעיף מה שכתב השו"ע בפירוש שמותר לגרור הדבק שבין אות לאות גם בתפילין, ולומר שעשה זאת בשביל לדרוש הפסוק, צ"ע גדול אם אפשר לומר כך, והנה נדפס ספר האוה"ח עם פירוש אור בהיר, וכי על זה שטעות נפל בספרים וכל המאמר הזה של אות ל"ד הוא בטעות ולהלכה אם נדבקה אות לאות ומחק הדביקות

הט"ז שגם הב"ח בעצמו כתב להלן כדברי הטור והשו"ע כי זה לשונו הב"ח להלן שאם אותיות דבוקות זה בזה פסול אבל אם גרר והפרידן כשר גם בס"ת וגם בתפילין והוא דעת רוב הפוסקים ונפסק כך בשלחן ערוך, ועל כן כתב הט"ז שאין להשגיח בדברי הב"ח הללו שבודאי לא יצאו מפיו עכ"ל הט"ז, ואם כן נפל פיתא בבירא דברי הספר פקודת אלעזר הנ"ל, שרצה להגיה דברי האוה"ח הק'.

ועוד מצאתי בקונטרס קוי אור (אות לו) שכתב ליישב דברי רבינו על פי דברי הט"ז (שם ס"ק ט"ז) לגבי מי שכתב בתפילין רי"ש במקום דל"ת, שיוסיף תג ויעשנה דל"ת, ואינו פוסל כי אין כאן חקיקה כלל, והוסיף הט"ז וכתב דכל זה שיש תקנה היינו קודם שכתב אות שלאחריו אבל לא אחר כך, דאז הוא כסדרן ופוסל בתפילין, ולפי זה רוצה הקונטרס קוי אור הנ"ל לומר כי לפי דברי הט"ז הזה יוצא, שגם בדיבוק שבין אות לאות אם יסירנו נמצא שאין זה כסדרן, ואם כן הוא פסול בתפילין, וזה הוא כוונת האוה"ח (יוצא להגיה שיש לומר במקום מרן לומר "הט"ז), אך דבריו תמוהים, שהרי ודאי כונת הט"ז הוא דוקא באופן שכ' ד' במקום ר' וכדומה, שבכי האי גוונא אם תיקן את האות אחר שכבר כתב אחריה הרי זה שלא כסדרן, ואין זה ענין כלל להסרת דיבוק שבין אותיות, ששם האותיות עשויות בשלימות ורק שיש דבר המדבק ביניהם וכפי מה שכתב הט"ז בעצמו

ונורא, נפלאים המה למכיר בהם, ויותר פליאות נעלמים מעין כל וכו' והנה מביני מערכות האותיות, המה ישכילו משבצותם והם האומרים כי "כלת" כתיב, והוא"ו היא משאלת שם בהשאלה, והמשכיל יבין כי הוא סודו של משה, אשר מתייחדת לו, וקיימה בו "נקיבה תסובב גבר", וזה שיעור הדברים, "כלת כתיב", פירוש, תיבה זו של "כלות" זה פירושה קח מהכתוב כלת, כדי שתבין אשר תכוון אליו התיבה, ואות הוא"ו היא בחינת החתן והוא סוד נעלם וא"ו תוך כלת, והבן.

ודרשה זו אין אדם דורשה מדעתו, אם לא תקדים ההכרה בדברים על בריין ואמתותם, מפי מקבלי תורה וסודותיה ורמזיה, עכ"ל ה"ק.

הרי לפניך דברי קדשו של האוה"ח בדברים כאלו שהכתוב כתוב הוא אחרת ממה שדרשו והמבין יבין, ולכן אין זה תימה איך שפירש הוא ז"ל הפסוק אם בחוקתי על פי השו"ע בהחסיר כמה תיבות שבסעיף הנ"ל לדרוש ולחלק בין ס"ת לתפילין והנסתרות לה' אלקינו, ויודעי הסודות יודעים לפרש וכנ"ל ולכן נוכל לומר שלא היה כ"י בשו"ע של הרה"ק כך. אבל מובן שלנו יש רק את ההלכה הפשוטה שכתוב בשו"ע ופוסקים שמותר לגרור בין אות לאות גם בתפילין ומזוזות ואין בזה שום איסור של חוק תוכות ואיסור שלא כסדרן, כל זמן שאין שום שינוי באותיות שנדבקו זה לזה שמותר להפרידם זו מזו.

מיקרי שפיר כסדרן וכשר אפילו בתפילין, עכ"ל.

ומובן שכל אלו התירושים הם מאד דחוקים ודברי האוה"ח הק' צריך עיון גדול להבין דברי קדשו ובפרט שזה נוגע להלכה למעשה ומובא בשם הרב מבריסק זצ"ל שאמר בכיוצא בזה שיותר טוב להשאר בקושיא טובה מלקבל תירושים דחוקים כאלו וכאלו שאינם טובים ודפח"ח. ולפענ"ד היה נראה לומר שיתכן שלא היה כתוב בספרי השו"ע שביד האוה"ח הק' את הדברים: "ואם גרר והפרידה כשר ולא מיקרי חוק-תוכות מאחר שהאות עצמה כתובה כתקונה" ויוצא לנו שלפי זה אתי שפיר שמעתיק האוה"ח את לשון השו"ע שפסול ולא מהני תיקון, ולזה בא לחילוק בין ס"ת לתפילין, שבתפילין אסור התיקון ולכאורה איך יתכן לומר כך שלא נדפס בשו"ע של הרה"ק הלשון הזה ולכך אביא דוגמה מה שכתב הרה"ק האוה"ח בעצמו בפרשת נשוא על הפסוק ביום כלות משה, ופירש רש"י כלת כתיב (כלומר בלי ו') וכתב האוה"ח הק' בזה"ל: רז"ל אמרו (במ"ר) כלת כתיב, ורואני כי בספר תורה כתובה בוא"ו (כלומר שכן כתוב עם ו' "כלות", ולא "כלת") ואני אומר כי דברי תורה כאלו וכיוצא באלו אינם נמסרים לכל מרים יד בתופשי התורה, כי יסובב הדבר הכפירה והזילזול בכבוד מורים, ויש לך לדעת כי סדר תורתנו הקדושה ותיבותיה ואותיותיה ספורות הם ומזוקקות חצובות ממחצב קדוש

הבית יוסף שכי' שיש סכנה בדבר מנע בתוך ביתו אכילת דגים עם גבינה וחמאה, עכ"ל. הרי חזינו שיש מקום להחמיר על עצמו אף בדבר תמוה שיש לומר דיש טעות בדבריו, מ"מ הואיל ויצא מפיו יש מקום להחמיר בדבר, ולכן מנע א"ע מלאכול דגים בחלב ובגבינה, מכיון שיצא מפיו הבית יוסף, אם כן נראה לפי עני"ד שיש מקום להחמיר כדברי הרה"ק האור החיים הק' בספרו הק' שלא לגרור דבק שבין האותיות של תפילין ומזוזות הואיל שיצא מפיו הק' להחמיר וכתבו גם בספרו הק', ואף שנראה שהוא תמוה, ויש אולי לומר שיש טעות סופר בדבריו, מ"מ הואיל שאמרו ויצא בפיו ונדפס בספרו יש מקום להחמיר ובפרט לבעל נפש, וכן מצינו בפוסקים עוד דוגמאות כאלו וכיוצא בו שחששו בהם, ועכ"פ נראה שלכתחילה יש להשתדל שלא יבוא הסופר הכותב תפילין ומזוזות מהודרים לידי כך, שלא יעשה שום נגיעה בין האותיות, ואם כן עשה שיתן דעתו שיתקן אותו תיכף ומיד, קודם שיכתוב אות אחרת ויתקנם שלא בחקיקה אלא דוקא ע"י כתיבה אחר שיבטל את האות מצרתו, ואח"כ יתקנם בכתב (ומהיות טוב כדאי שיגרור את האות כולו, שלא יהיה אף מקצת האות בחקיקה ושלא כסדרו כסברת הגאון האבני נזר זצ"ל שאף במקצת אות יש להזהר מחקיקה אלא שכל האות יהיה בכתיבה ואף משום שלא כסדרן יש חשש במקצת האות לפי סברת האבני נזר, ואע"פ שהגאון הפרי מגדים מתיר במקצת

אבל לפי עני"ד נראה לומר דבר חדש שבעל נפש ראוי לו להחמיר דברי האוה"ח הק' שלא לגרור בין אות לאות בתפילין, הואיל שיצא מפיו האוה"ח הק' בקדושה וטהרה ואביא דוגמא לזה מדיני בשר בחלב שבסימן פ"ז בשו"ע, ובטור יורה דעה שהטור כתב "שדגים וחגבים מותר לאוכלן בחלב" ועל זה כתב הבית יוסף "ומ"מ אין לאכול דגים בחלב מפני הסכנה וכמו שנתבאר בספר אורח חיים סימן קע"ג" עכ"ל. וכתב על זה הדרכי משה "ולא ראיתי נוהרין בזה וגם באורח חיים סימן קע"ג אינו כתוב אלא שלא לאכלו בבשר משום סכנה אבל דגים בחלב שרי, ועיין לקמן סימן קט"ז, ולכן נראה שנתערב להרב בית יוסף בשר בחלב" עכ"ל.

וכוונתו שדגים עם בשר יש סכנה ולא דגים עם גבינה ונתערב לו להבית יוסף בשר בחלב, כלומר שבמקום לכתוב דגים עם "בשר" יש סכנה כתב "חלב" עם דגים יש סכנה, וכן הקשה הפרישה, והט"ז, והש"ך בשו"ע, וכתבו שמותר לאכול גבינה עם דגים, אבל בפתי תשובה הביא בשם הרופאים שיש סכנה בדגים המבושלות עם חלב וגם מובא בשם רבינו בחיי דיש סכנה גמורה בדגים עם גבינה או חלב עם דגים.

ובספר דרכי תשובה מביא בשם ספר פחד יצחק שכתב ע"ע שהוא נתגדל בין ברכי הרופאים ולא מצא שום סעד וסמך שיש סכנה בדגים עם חלב, ומ"מ סיים דכיון שיצא כן מפיו

חיבר ספרו ברוח הקודש אך לא הוא לבדו רק כל מחבר אפילו בדורינו אם הוא ראוי לכך חיבר ספרו ברוה"ק היינו שהסכים בחכמתו לאמתו של תורה וכמ"ש בש"ס על ר' אליעזר, וכן כתב התמים לדינא שאין לומר קים לי נגד הש"ע משום שכתב דבריהם ברוח הקודש ולכן המלמד המכחיש את רוה"ק של האוה"ח הק' הוא אפיקורס שאינו מאמין בגדולי הדור שהעידו עליו שהיה ראוי לרוה"ק והמלמד הזה כפר בעיקר רוה"ק וליעג על דברי הש"ס ויפה עשיתם שלא עזבתם את בניכם בידו וישר כוחכם בזה וכו', עכ"ל של הדברי חיים זצוק"ל.

ויהי רצון מלפני אדון ה' יתברך שנזכה להבין דברי קדשם של רבותינו הק' וללמוד וללמד לשמור ולעשות את כל דברי תלמוד תורתך באהבה וביראה וזכות הק' של האוה"ח הק' יגן עלינו שנזכה בקרוב להגאל בגאולה שלמה ע"י משיח צדקינו ששמו חיים (עיין מש"כ רבינו האוה"ח בפרשת ראה (ט"ו, ז') במהרה בימינו אמן.

האות שלא כסדרן וכן פסק המשנה ברורה מ"מ המחמיר בזה תע"ב, וכן סובר הגאון הרב וואזנר (שליט"א) בעל שבט הלוי זצ"ל שיש לחוש לכתחילה לסברת האבני נזר הנ"ל, וכמ"ש בספרו שבט הלוי (ח"א, או"ח סימן י"ב).

והנה כתבנו בעז"ה לברר במקצת מקחו של צדיק הק' בעמח"ס האוה"ח הק' אשר מפורסם בכל העולם כולו כצדיק וקדוש ולמותר להביא כל דברי המחברים שכותבים מקדושתו של המחבר וספריו, אך פטור בלא כלום אי אפשר, נביא מדברי קדש ושל הרה"ק בעל ה"דברי חיים" זצוק"ל מצאנו מה שכתב בספרו שו"ת דברי חיים (חלק יו"ד, סימן ק"ה) על אודות מלמד אחד שפגע בכבוד האוה"ח הק' זצ"ל שאמר שלא עשה ספרו ברוח הק', וכתב הדברי חיים שאין ספק שרוה"ק שורר גם עתה על הראוי לו והאמת עד לדרכו שגם בזמנינו יש לחכמי האמת שאינם נוטים אחרי החומר שיש להם רוה"ק וכמבואר ברמב"ם בספרו מורה נבוכים וברמב"ן ז"ל בהדיא ולכן בעל האור החיים נשמתו בגן עדן מרומים, בודאי

ספר

ויגד משה

דברי אלוקים חיים
מכ"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל
מקראלי

בראשית

יצא לאור ע"י

מכון להוצאת ספרי

כ"ק מרן אדמו"ר מקראלי זצוק"ל

ד' טבת תשפ"ב

בראשית

בראשית ברא אלוקים את (א, א)

פירש כ"ק מרן אאמו"ר זיע"א א"ת ר"ת א'מונה ת'מימות בא לרמז שראשית כל, ברא אלוקים את אמונה ו'תמימות, שבהם יכולים אנו להתעלות, הן כשאנו עוסקים בשמים דהיינו רוחניות, והן כשאנו עוסקים בארץ דהיינו גשמיות.

כן מרגליה דפומיה דכ"ק מרן אאמו"ר זיע"א בראשית ברא דבר ראשון צריכים בריאות, כשהאם יהיה בריא ממילא ירצה לקיים את רצון ד' ויהיה לו את הכוח ללמוד וללמוד לשמות ולעשות.

הנה עומדים אנו בשבת קודם יומא דהילולא רבה, של כ"ק מרן אאמו"ר זצוק"ל בעל אור אביגדור זיע"א.

מובא בחיד"א עפ"י דברי הזוה"ק שעיקר עליית הנשמה מדרגה לדרגה הוא בשבת שקודם היא"צ, ועליית הבן למפטיר מסייע ועושה ניחא לנשמת הנפטר (כמ"ש ברמ"א יו"ד סי' שע"ו סעי' ד').

המקור להדלקת נר ביארצייט הוא בדברי הרא"ש שכתב שנוהגים שכל אחד מדליק נר בערב יום הכיפורים, כי כבוד הוא לה' יתברך

לכפר על אביו ואמו, שנאמר (ישעיה כד טו): "בְּאֲרִים כִּבְדּוּ ה'". (ארחות חיים, הכל בו והרמ"א) ומכאן נהגו שגם ביום פטירת אביו או אמו מדליקים נרות לעילוי נשמתם, מידי שנה. ובשור"ת כתב סופר כתב, שמנהג זה יש בו מצות עשה של כיבוד אב ואם.

ומעשה היה עם הגה"ק בעל מנחת אלעזר ממונקטש זיע"א ששלח שליח מיוחד בליל יום טוב שני של סוכות להדליק נר על קבר אביו הגאון הקדוש בעל דרכי תשובה זצוק"ל.

כתב רבנו האר"י: יש לערוך את היארצייט להורים מידי שנה בשנה, ואפילו אחר מאה שנה. כי בכל שנה ושנה, דנים שוב את הנפטר, בבניו ובנותיו שהשאיר אחריו. אם הם הולכים בדרך ה', מעלים אותו לדרגה גבוהה יותר, ואם חס ושלום להיפך, להיפך.

וזו לשון הרה"ק החיד"א זיע"א (רב פעלים ח"ד סוד ישרים סימן יז): יום האזכרה, אין לו גבול בשנים, ואפילו אם יחיה הבן מאה שנים אחר פטירת אביו או אמו, צריך

לעשות כל ימי חייו אזכרה למנוחתם כנהוג, וכבר מצאנו שהעיד רבי חיים ויטאל ז"ל על רבנו האר"י ז"ל, שהיה עושה אזכרה לאביו יותר משלושים שנה משנפטר אביו, כי אביו נפטר בהיותו קטן. וידוע כי אביו היה צדיק וחסיד גדול, ונגלה אליו אליהו הנביא זכור לטוב, ועם כל זה, כל ימיו של רבנו האר"י ערך את האזכרה בשביל אביו, והיינו בשביל העילוי שיתעלה מדרגה לדרגה. נמצא שאין גבול לזה, אלא כל ימיו של הבן צריך לעשות יום הזיכרון למנוחת אביו. וגם דע, כי מלבד העילוי שיהיה לנפש האדם אחר שנכנס לגן עדן בהדרגות,

מדרגה אחר מדרגה, הנה עוד יהיה לנפשו דין ומשפט בכל פעם שתעלה ממדרגה למדרגה, ואם כן תמיד יש תועלת לנפש האדם מכח מעשים טובים של בנו, אפילו אחר מאה שנים ויותר. ע"כ.

על כן התכנסנו תלמידים כבנים, להעלות זכרו של כ"ק אאמו"ר זי"ע, שכידוע קיים את המאמר: 'במקום שאין איש השתדל להיות איש' וקיבץ אחר השואה את השרידים שנותרו לפליטה וכיהן כרבם בעיר קראלי ודאג להם לרוחניות וגשמיות כאחד, כ"ב שנים עד שעלה לארצינו הק'.

יה"ר שימליץ טוב בעדינו ונזכה כולנו להתברך בכל הישועות אכ"ר

נח

אלה תולדות נח וגו'

למה כתוב בפסוק ג' פעמים נח. אפשר היה לכתוב "אלה תולדות נח, איש צדיק תמים היה בדורותיו, את האלקים התהלך נח."

והסביר כ"ק מרן אאמו"ר זצ"ל בשם קדמונים שכדי להיות צדיק צריך להיות נח למקום ונח לבריות, וכל שרוח הבריות נוחה הימנו, רוח המקום נוחה הימנו. ישנם רבים שבין אדם למקום הם צדיקים גמורים, ומדקדקים בתפילין ומניחים רש"י ורבינו תם ושימושה רבה, וטובלים מידי יום במקוה, וכו' אבל עד בין אדם לחברו שם הם, לא מפרגנים, לא מעניקים, אין להם הכרת הטוב, וכו'.

מאידך יש אנשים שיש להם ארגוני חסד אדירים ומצטיינים בין אדם לחברו, אבל בין אדם למקום כלום, לא שבת לא תפילין ולא צניעות!

אבל מה יעשה אם שני הדברים לא מסתדרים לו וצריך להחליט מה

יותר חשוב לכבד את הזולת או את רצון האלוקים, על כן הזכיר שוב את האלוקים התהלך נח, שתמיד העדיף את רצון השם לפני הכל.

ויבא נח אל התבה מפני מי המבול (ז, ז)

וברש"י: אף נח מקטני אמנה היה מאמין ואינו מאמין שיבא המבול ולא נכנס לתיבה עד שדחקוהו המים. ופלא היא איך יאמר על נח כזאת.

ויש לפרש דאמונה יש בה כידוע את כח ההמשכה, על כן חשש נח להאמין באמונה שלמה שיבוא המבול, שעל ידי שלמות אמונתו ימשך בודאי הבאת המבול, באמת היה מאמין אבל ירא להאמין בשלמות שה' יביא את המבול, אולי יהיה הוא הגורם לזה."

וירא

וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האוהל כחום היום

ותמהו המפרשים בכמה דברים אחד שלא כתוב וירא ה' אל אברהם וגו' אלא כתב וירא אליו וגו', וגם במה שכתב באלוני הממרא, מה נפקא מינא באיזה מקום נגלה אליו ה', וגם מה שכתוב והוא יושב פתח האוהל, מה רוצה להגיד בזה שהוא יושב בפתח האוהל ולמה לא ישב בפנים האוהל, וברש"י כתב שבשביל שנתן לו ממרא עצה למול את עצמו, נתגלה ה' בחלקו, וידוע דרשת חז"ל שגדולה הכנסת אורחים מקבלת פני השכינה, ולכן הניח אברהם כביכול את השכינה וישב פתח האוהל לקבל אורחים.

ואפ"ל בדרך אפשר שהפסוק בא לומר את גודל הענוה של אברהם אבינו שאף שעשה את מצות ה' במסירות נפש והוא בן תשעים ותשע ומ"מ לא החזיק טיבותא לנפשיה, אלא פשוט שהוא כאילו בלי שם אלא כתב "אליו", וגם תלה כל הגדולה שזכה לעשות את מצות

ה' הכל בזכות ממרא הצדיק שנתן לו עצה על המילה וגם כתב בפתח האוהל שאברהם החשיב את עצמו כאילו הוא עוד בפתח האוהל של הקדושה שאף שנתגלה אליו ד' יתברך אבל אברהם עוד הוא רק בפתח האוהל כאילו רק עכשיו התחיל לעבוד את ה' יתברך.

ובא הכתוב גם לומר שאברהם זכה לכל זה בזכות גודל הענוה שבו שאמר ואנכי עפר ואפר ולכן זכה שנתגלה אליו ה' שהענוה הוא מידה היותר גדולה שזוכה אדם לכל הטובות ושורה עליו השכינה משא"כ הגאווה שהוא הגדולה שבעבירות שאין השכינה שורה על בעלי הגאווה, וזה לימוד לדורות שאדם אל יתגאה אף בעשותו המצוה הכי גדולה וידע שהוא רק בתחילת הדרך ובפתח האוהל ועוד המלאכה גדולה להיכנס לגמרי לאוהל הקדושה.

ובספר הק' מאור ושמשי אחר שדקדק בלשון הפסוקים וכתב שהדקדוקים רבו כתב לבאר: כי ידוע מספרים הקדושים וגם בעיני

כאמור, אמנם הקב"ה ידע, כי לא יוכל להתגשם על ידי הסתכלותו בערלים נכרים, כי לא יוכל להסתכל בהם כלל, ובאם שיביט בהם, אז יהיו הם נעשים גל עפר, על כן שלח אליו השם יתברך מלאכם קדושי מעלה כדמות אנשים, שהם בעצמותם קדושים וטהורים שיוכל לסבול אותם, ואמנם נתגשמו מעט, שיוכל להישאר בזה העולם עכ"ל.

ולפי דבריו הק' מובן מה שאיתא בגמרא במסכת יומא (דף מז.) בזה הלשון: "אמרו על רבי ישמעאל בן קמחית [הכהן] שפעם אחת יצא (ביום הכיפורים) וסיפר על ערבי אחד בשוק וניתזה צינורא (רוק) מפי על בגדיו (ונטמא) ונכנס ישבר אחיו ושימש תחתיו וראתה אמן שני בניה כהנים גדולים ביום אחד, ושוב אומרו עליו על ר' ישמעאל בן קמחית שפעם אחת יצא ביום הכיפורים וסיפר עם אדון אחד בשוק וניתנה צונרא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף אחיו ושימש תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ע"כ

ומעולם תמהתי על זה להבין זאת מה עשה כהן גדול האדם הכי גדול

ראיתי זאת מצדיקים, בעת שבאו לדבקות גדול והיו מדביקים עצמם בעולמות העליונים, עד שכמעט שהיו מתבטלים ממציותם, ולא היו יכולים כמעט להישאר בזה העולם, עד שהיו צריכים להגשים את עצמם באיזה דבר גשמי שיביטו על איזה דבר או חפץ להשתעשע בו או שישתכלו באיזה איש ובזה יתגשמו עצמם מעט, ויוכלו להוריד עצמם מדביקותם להשאר בזה העולם, ובאם לא היו מצוי להם דבר להתגשם בו הוצרכו לילך החוצה להביט על איזה דבר, אף על איזה דבר טמא, והנה אברהם אבינו אחרי שמל, בא כל כך להשתוקקות ודביקות והתלהבות גדולה, עד שבלתי היה באפשרותו שיסבול גשמיות העולם הזה והיה יכול כמעט להיבטל ממציות מחמת אהבת ה' אשר בערה בו, על כן ישב בפתח האוהל, והביט על איזה דבר להתגשם בו שירד קצת מדביקותו ויכל להישאר בזה העולם, ובזה מרומז והוא יושב פתח האוהל כחום היום, ר"ל שמחמת אור ההתלהבות והחמימות שהיה דבוק באורות העליונים לזאת ישב פתח האוהל, להסתכל על איזה עובר ושב

בעולם ביום הקדוש והנורא ביום הכיפורים שיצא לשוק ולספר ולדבר עם ערבי וכן לדבר ולספר עם אדון אחד בשוק, ועלה בדעתי בעזרת השם להבין זאת לפי דברי קודשו של המאור ושמש הנ"ל שהכהן הגדול ר' ישמעאל בן קמחית שהיה בבית המקדש ובקודש הקדשים ביום הקדוש היה מתדבק בעולמות העליונים עד שכמעט היה מתבטל ממציאות והיה צריך להתגשם קצת את עצמו באיזה דבר גשמי שיביט עליו ולכן יצא לשוק ופגש בערבי וכן באדון וסיפר עמהם להוריד עצמו מדבקותו שיוכל השאר בזה העולם ואף שמצא ערבי או אדם טמא כמו אדון וכל זה להגשים את עצמו וכמ"ש המאור ושמש וכו"ל.

ויתכן גם לומר שהיה הערבי הזאת והאדון הזאת גם כן מלאכים ששלחם ה' מן השמים בדמות של ערבי ואדון שיוכלו להשאר בזה העולם, אבל אם היה ערבי ממש אדון ערל, שאז ר' ישמעאל לא היה יכול להסתכל עליהם מחמת קדושתו, ולכן הזמין להם ה' כדמות של ערבי ואדון אבל באמת היו מלאכים וכל זה בדרך אפשר וקרוב לאמת בס"ד.

ויעזור השי"ת שנזכה לילך בדרך אבותינו הק' וכמו שאמרו חז"ל שחייב אדם לומר מתי יגיע מעשי למעשי אברהם יצחק ויעקב וכן להתדבק בצדיקי הדור שבכל דור ודור, עד שנזכה לקבל את פני משיח צדקינו ברחמים וחסדים מגולים אמן ואמן.

חיי שרה

צדיקים גמורים יכולים לעמוד בו, כלומר שמעלתם גדולה ממעלת אלו שלא חטאו מעולם מפני שהם כובשין את יצרם יותר מהם כלומר מהצדיקים הגמורים שלא חטאו, ואם כן לכאורה אם נגיד שזה כוונת רש"י במה שכתב כולן שוין לטובה, שהיתה צדקת כל ימיה, יוצא שהשבח הוא לא כ"כ גדול מבעלי תשובה מכיון שבעלי תשובה הם במעלה יותר גדולה.

והנה המהרש"א כתב (שם בגמ') דלא איירי בחטא ועבר עבירה בפועל אלא ר"ל שהיה קרוב לפי מחשבתו לעבור עבירה ובזה שגבר על יצרו ולא עשה העבירה יש לו מעלה יתירה על הצדיקים הגמורים שלא היה בהן הסתה מהיצר הרע ולא קרבו לעבירה, ולמ"ד שסובר שצדיקים גמורים הם יותר חשובים מבעלי תשובה הוא מטעם שיש להם מעלה יתירה שלא חטאו כלל גם לא במחשבה משא"כ זה הקרוב לדבר עבירה עבר מיהו במחשבה עכ"ל.

ולפי זה מה שפסק הרמב"ם שבעלי תשובה יותר במעלתם מהצדיקים,

ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה

ולכאורה נראה שמה שכתוב בסוף, שני חיי שרה כמיותרת, דמכיון שכתב כבר ויהיו חיי שרה וגו', ורש"י שכתב "שני חיי שרה כולם שוין לטובה" נראה שרצה בזה לתרץ את מה שכתוב "שני חיי שרה" שהפסוק רצה לומר בזה שכל החיים והשנים של שרה אמנו היו הכל שוין לטובה, אבל רש"י לא ביאר מה הכוונה שכולן שוין לטובה, ובפשטות נראה שכוונת רש"י לומר ששרה היתה צדקת בכל ימי חייה אשר חייתה, ולכאורה זה פשוט שכך היה ומה קמ"ל.

ונראה שר"ל שלא נחשוב ששרה היתה בבחינת בעלי תשובה שמעלתם גדולה אלא שהיתה בבחינת צדיק מעיקרא ועד סוף ימיה, וזה עדיף יותר מבעלי תשובה והנה בגמרא (ברכות ל"ד) איכא פלוגתא מי עדיף "צדיק גמור" או בעל תשובה ופסק הרמב"ם כמ"ד שבעלי תשובה עדיפים על צדיקים גמורים שלא חוטאים מעולם ומקום שבעלי תשובה עומדים אין

לא מיירי מבעלי תשובה שחטאו בפועל, ולכן אפשר לומר מה שכתב רש"י בלשונו הק' שכולן שוין לטובה, פירושו הוא ששרה אמנו היתה צדקת מעיקרא וזה למ"ד שצדיק גמור יותר חשוב ויתכן גם למ"ד שבעלי תשובה יותר חשובים כי לא מיירי במי שחטא בפועל ודו"ק.

והנה גבי אברהם לא פירש רש"י שכולן שוין לטובה, כי אצל אברהם איתא בגמרא דמס' נדרים פלוגתא ממתי הכיר אברהם את בוראו די ש אומרים שרק בהיותו ארבעים שנה הכיר את בוראו ויש אומרים שבג' שנים הכיר את בוראו והרמב"ם פוסק (בהלכות ע"ז פ"א הל' ג') כמ"ד שרק בהיותו ארבעים שנה הכיר את בוראו. והראב"ד השיג וכתב שיש אגדה שכתב שהכיר אברהם את בוראו בהיותו בן ג' שנים ע"ש.

ובהגות מימוניות כתב לקיים שניהם דמבן שלוש התחיל אברהם אבינו לשוטט במחשבתו ולחשוב בבוראו אבל בהיותו בן מ' הכיר כבר בבוראו ולכאורה לפי זה מעלתה של שרה יותר גדולה מאברהם מכיון שאברהם רק

בהיותו בן ג' או מ' הכיר את הבורא ובשרה לא כתוב כך ונראה לפי רש"י שכתב שכולן שוין לטובה שהיא הכיר את הבורא כל העולמים מתחילה שנולדה כך משא"כ באברהם.

ולפי זה יובן מה שכתוב ברש"י על הפסוק (לעיל כ"א י"ב) כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, בקול רוח הקודש שבה ולמדנו שאברהם היה טפל לשרה בנביאות עכ"ל, והוא פלא ומה באמת היתה מעלתה יותר ולפי מה שכתבנו ניחא מכיון שהיתה צדקת גדולה וכל ימיה שוין לטובה ולא היתה בבחינת בעל תשובה, ולכן היתה נביאה גדולה משל אברהם עד כדי כך שאברהם היה טפל בנביאות לשרה, כמ"ש רש"י הק' כי אברהם לא הכיר את בוראו עד ג' שנים וי"א עד ארבעים שנה, ולכן היה במדרגת בעל תשובה ולפי המהרש"א בעל תשובה כזה לכולי עלמא צדיק גמור יותר חשוב ולכן היתה מעלת שרה בנביאות יותר ממעלת אברהם, וכ"ז בדרך אפשר וגם ניחא מש"כ כל ימיה שוין לטובה שצדיק גמור נקרא טוב כידוע.

וגם מובא בספרים הק' שיש ג' מדרגות באנשים שיש אנשים שאם יש להם טובה הם שמחים אבל אם ח"ו יש להם רעה הם עצבים וכואבים, ויש מדרגה שניה באנשים שגם אם באה עליהם ח"ו רעה, הם מתגברים עליו ומקבלים באהבה את היסורים, אבל המדרגה הכי גדולה היא שיש להם מידת ההשתוות וכנ"ל,

וגם מובא בספרים הק' שגם באם יבוא לאדם דבר טוב אל ישמח ביותר כי יחשוב שאולי הוא מאנשים שכתוב עליהם ומשלם לשונאיו על פניו להאבידם ח"ו משכר העולם הבא, אלא ישמח ויתן תודה ושבח לה' יתברך על הטובה שעשה לו ויתפלל על הבא שיהיה לטובה, ואל יתלה בכוחו ועוצם ידו ח"ו שזה גרוע ביותר, אלא ידע שהכל מאתו יתברך.

ומובא בחובות הלבבות (בשער יחוד המעשה פ"ב) וז"ל וכבר אמרו על אחד מן החסידים שאמר לחברו הנשתוות (כלומר האם הגעת כבר למדרגה שהכל שווה בעיניך) אמר לו באיזה ענין, אמר לו (החסיד) נשתווה בעיניך השבח והגנות (האם שווה בעיניך השבח

(ובמאמר המוסגר לכאורה צ"ע בזה כי כתוב אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא אם כן איך יתכן צדיק גמור, כבר פירשו בזה שכל זה נאמר על כללות העולם אבל ישנם שאין להם שום חטא, וגם פירשו שהחטא הוא מלשון חיסרון כידוע, ואם כן הפירוש הוא שלצדיק אין חטא בפועל אלא חיסרון במעשיו הטובים שיתכן שיש איזה חסרון בכוונת המצוה (וכו')

ועוד אפשר לומר בכוונת רש"י שכתב "שני חיי שרה כולן שוין לטובה" על דרך שכתבו בספרים הק' על הפסוק שויתי ה' לנגדי תמיד שהיא מלשון השתוות שיהיה הכל שווה אצלו, וזה המדרגה הכי גדולה לאדם שיהיה אצלו שיווין בין לטובה ובין לרעה, ויאמר הלא כל זה נשלח מאתו יתברך ואם בעיניו הוא הגון, בהדי כבשי דרחמנא למה לי, ויחשוב שכל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ויקבל הכל בשמחה רבה ויאמר על הכל ברכת שהכל נהיה בדברו, וברוך הוא וברוך שמו (ועיין בספר כתר שם טוב ח"א)

שמשבחים אותך או מגנים אותך) אמר לו, לא אמר לו (החסיד) אם עדיין לא הגעת (לחסידות הראויה) השתדל אולי תגיע אל המדריגה הזאת כי היא העליונה שבמדרגות החסידים ותכלית החמודות עכ"ל הק'

ונחזור לעניינינו במה שכתב רש"י הק' כולן שוין לטובה, דהנה שרה אמנו ע"ה אף אמנם בעדו עליה כל ימי חייה הרבה הרפתקאות וכמ"ש האוה"ח הק' על הפסוק ויהיו חיי שרה שבצער היו חיי שרה כי בכולם היתה בצער ע"ש, מ"מ שרה היתה מקבלת את הכל באהבה ובשמחה רבה וזה שכ' רש"י כולן שוין לטובה שהיתה אצלה מידת ההשתוות, והיתה מקבלת את הכל באהבה ובחיבה.

וגם אצל אברהם אבינו כתוב והשם בך את אברהם בכל מכל כל, דהיינו שלא חסר לאברהם כלום וקיבל הכל באהבה ובחיבה כאילו הכל יש לו, וכן מסופר על הרבה צדיקים, וידוע הסיפור מר' רבי זושא זצוק"ל ששאלו אותו מה הפירוש שאמרו חז"ל חייבים לברך על הרע כמו על הטוב ולקבלם בשמחה, וענה שאצלו לא שייך זאת

כי אצלו הכל טוב, והבינו בזה שכוונתו בזה כוונת חז"ל שאדם יחשוב שהכל טוב ויהיה בשמחה תמיד.

וגם מסופר גם כן מהרה"ק מהר"א מבעלזא זיע"א ששמע מהגבאי שלו ניחם את אחד בצערו באמרו כי גם להרב הק' היתה לו הרבה צרות וצער והכל קיבלם באהבה, וענה הרב הק' שזה אינו נכון כי מעולם לא היתה לו רעה בעולם, כי היתה לו מידת ההשתוות הנ"ל.

וגם ראינו בעינינו אצל רבינו הק' (משומרי אמונים זי"ע) שאף שעבר על אברהם כל העשרה נסיונות, מ"מ לא ראינו אצלו שום שינוי בעבודת השם, הן בעבודה התפילה והן בשולחנו הק' והטהור, הכל שוין לטובה ביתר שאת וביתר עוז עד ששבק חיים לכל חי זיע"א וימליץ טוב בעדינו.

ויעזור לנו השי"ת שיהיה מעשה אבות הק' סימן לבנים להתחזקות בכל הענינים ובפרט במידת ההשתוות שיהיה כל ימינו ושנותינו כולם שוין לטובה, ואין טוב אלא תורה ומצוות, ונזכה ללמוד וללמד ולשמור מצוותיה ולעשותם לשמה, ונזכה לכל

הפחות להרהורי תשובה ובפרט לפני לימוד התורה ולפני עשיית המצות, בכדי שלא נהיה ח"ו בבחינת ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, וכמו שהאריך בזה הרה"ק בעל הבני יששכר זיע"א בספרו דרך פקודיך, ובאמת היא רמב"ם מפורשת (בפרק ז' מהלכות תשובה הלכה ז') שכתב קודם שעשה אדם תשובה הוא צועק ואינו נענה שנאמר כי תרבו תפילה איני שומע ועושה מצוות וטורפין אותן בפניו וכו' והיום (שעושה תשובה) הוא מודבק בשכינה וכו'

צועק ונענה מיד וכו' ועושה מצוות ומקבלים אותן בנחת ובשמחה וכו' ולא עוד אלא שמתאוים להם שנאמר ועורבה לה' מנחת יהודה וירושלים כימי עולם כשנים קדמוניות עכ"ל

ואם נשתדל לעשות כל זאת ולקיימם באמת ה' יברך איתנו יחד בברכה שלימה ונאמר אמן ונזכה לביאת גוא"צ במהרה בימינו מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן ואמן .

תולדות

ואלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק

ידוע שאלת המפרשים על כפל לשון הפסוק שאמר "יצחק בן אברהם" מובן שאברהם הוליד את יצחק, ורש"י הק' כתב שבא לומר דרך "לאחר שקרא הקב"ה שמו אברהם אחר כך הוליד את יצחק" ועוד כתב רש"י שעל ידי שכתב הכתוב יצחק בן אברהם הוזקק לומר אברהם הוליד את יצחק לפי שהיו ליצני הדור אומרים מאבימלך נתעברה שהרי כמה שנים שהיתה עם אברהם ולא נתעברה הימנה, מה עשה הקב"ה צר קלסתר פניו של יצחק דומה לאברהם והעידו הכל שאברהם הוליד את יצחק, וזה שכתב כאן יצחק בן אברהם שהרי עדות יש שאברהם הוליד את יצחק עכ"ל

והוסיף הדעת זקנים מבעלי התוס' לכתוב שהוליד בגמטרי' דומה שהיה קלסתר פניו דומה לאברהם עכ"ל

ואולי יש לומר בדרך אפשר כי הקב"ה בתורתו שכתב כן רצה לומר בזה וללמד אותנו את מידת

הענוה שבאבות הק' ועלינו ללמוד מזה ולכן כתב ואלה תולדות יצחק בן אברהם, אברהם הוליד את יצחק, לומר שאברהם אבינו לא התפאר בזה שעשה רצון ה' וכבש רחמיו מבנו יחידו ולעלותו לעולה כרצון ה', אלא היה בעיניו כעפר ואפר שכך אמר ואני עפר ואפר, כי תלה הכל בזה שיש לו בן כיצחק שפשוט צווארו על גבי המזבח לעשות רצון ה' וזה גם שהיה לו מידת הענוה של אברהם אביו, ואברהם חשב שכל זה בא מיצחק שיפה כוח הבן מכוח האב, שאם לא היה לו בן כיצחק לא היה שוה כלום ולא היה יכול לעמוד בנסיון של העקידה, ויצחק חשב על עצמו שכל הכוח שהיה לו לעמוד בנסיון ולפשוט צווארו על גבי המזבח, זה הכל מאביו אברהם, ופירש המאמר יפה "כח הבן" למה משום שבא "מכוח האב" ולזה בא הכתוב לספר בשבח שניהם האב והבן שראו את החידוש בעבודת ה' עד כדי מסירות נפש אברהם שעקד את בנו יחידו ויצחק שהסכים להיעקד על גבי המזבח לעשות רצון ה' יתברך, וזה בא הכל מחמת הענוה הגדולה

שבשניהם, שזה שורש ועיקר לכל הקדושה כידוע מספרים הק'.

ועוד אפשר לומר על פי מה שאמרנו בס"ד בשבוע שעבר בענין צדיק גמור ובעל תשובה שיש פלוגתא בגמרא (מס' ברכות דף ל"ד) מי גדול במעלה הצדיק הגמור או הבעל תשובה, וכתב המהרש"א שבעל תשובה האמור כאן הכוונה שרק במחשבה חשב לעשות עברה אבל לא שעשה מעשה בפועל ח"ו, ועל זה נאמר שבעל תשובה יותר חשוב מצדיק גמור שלא היה לו נסיון כזה והמ"ד השני סובר דמכל מקום צדיק גמור יותר חשוב מכיון שלא חטא כלל אף לא במחשבה ע"ש.

והנה הרמב"ם פסק כמ"ד שבעל תשובה יותר חשוב מצדיק גמור ולפי דברי המהרש"א הנ"ל הכוונה רק לבעל תשובה שלא חטא במעשה עבירה אלא אך ורק במחשבה וכנ"ל.

ולפי זה אפשר לומר שבזה היתה גם מחלוקת בין אברהם אבינו ליצחק אבינו, שאברהם סבר שצדיק גמור הוא יותר חשוב מבעל תשובה ולכן חשב שיצחק הוא גדול ממנו שהיה צדיק גמור משא"כ

אברהם שהיה בבחינת בעל תשובה דרך עד ארבעים שנה הכיר את בוראו (וי"א שמבן ג') ואף שהיה זה שלא הכיר בבוראו כאונס גמור מ"מ למעשה הוא לא הכיר את בוראו אבל יצחק בנו שנולד בקדושה לאביו הק' ולאמו שרה הצדקת, הוא הצדיק הגמור והוא יותר חשוב ממנו, וזה שאמר הכתוב אברהם הוליד את יצחק שבזה התפאר אברהם שיש לו בן יחיד שהוא בבחינת צדיק גמור ויפה כוח הבן מכוח האב שהוא אברהם שהוא רק בבחינת בעל תשובה וכנ"ל.

אבל יצחק סבר להיפך, שבעל תשובה מעלתו גדולה ממעלת צדיק גמור, ולכן אף שהוא צדיק גמור מ"מ חשב שהכל בא לו מאברהם אבינו שהיה בבחינת בעל תשובה שמעלתו יותר גדולה ממעלת צדיק גמור ולכן התפאר יצחק שהוא בן אברהם הבעל תשובה האמיתי שמעלתו גדולה מצדיק גמור ולכן הוא זכה להיות קדוש מרחם וזכה לעשות רצון ה' להעקד על גבי המזבח.

וזה באמת דרך הצדיקים האמיתיים שתולים כל גדולתם

שהוא להיפך שהוא רואה שיצרו גדול, הוא תולה באחרים שהם גרמו לו כל זה, והוא מאשים בזה את כולם ולפעמים את אשתו ושכניו חבריו ושוכח את עצמו שהוא גרם לו לעצמו כל זה שיצרו גדול ואם אין אני לי מי לי.

וזה היה עבודת הצדיקים שבכל דור ודור שתלו שהכל הגדולה שיש להם בעבודת השם הוא מאחרים או ברבם הצדיק או מאביהם הצדיק או בחבריו הצד' וכן הוא בצדיקי אמת בכל דור ודור.

וכן ראינו בדורינו את כ"ק רבינו הקוה"ט זיע"א ועכ"י (בעל חוקי חיים) שתלה כל גדולתו ומעלתו ועבודתו ותורתו הכל בכל מכל כל רק באביו הק' אהרן קדוש ה' שבזכותו שהוא בנו יחידו זכה לכל זאת, וגם בזכות רבותיו הק' ובמיוחד במרן הק' מבעלזא זי"ע, ולא תלה בעצמו כלום כשלעצמו היה שפל ועניו בלב נשבר, ולפי זה אפשר גם כן לומר שרש"י כותב בפרשה זו על הפסוק ויעתר יצחק לה' לנוכח אשתו כי עקרה היא ויעתר לו ה' וגו', ופירש רש"י: לו

באחרים ואף שיודעים את מעלתם, מכל מקום חושבים שזה הכל בא להם מחמת אחרים, שהם גרמו לו להיות צדיק גמור.

והספרים הק' פירשו בזה המאמר הידוע כל הגדול מחבירו יצרו גדול ממנו כלומר שבא לומר שאדם צריך לחשוב שכל הגדול פירוש כל הגדולה שיש לו לאדם הן בתורה והן ביראת שמים "מחבירו" כלומר שזה הכל בא לו אך ורק מחבירו שהיה לו חברים טובים, ואדם נמשך אחרי חבריו ורעיו או שבא לו הגדולה מאביו וממשפחתו שהיה צדיקים, או שיתלה שבא לו שהיה לו "רבו" צדיק ובזכותו בא לו שהוא נמשך אחריו וכידוע מש"כ הספה"ק שבלי להיות דבוק בצדיקי אמת אי אפשר לזכות לשום מעלה בקדושה.

אבל "יצרו גדול" שאדם רואה שיצרו גדול אל יחשוב שבא לו זה מחבירו או ממשפחתו או מגורם אחר, אלא יחשוב ויתלה הכל על עצמו "ממנו" דהיינו שזה שיצרו גדול זה הוא בא ממנו בלבד, וכמו שכתוב ברמב"ם שיש לאדם בחירה ואין שום דבר שיגרום לו לעשות טוב או רע, ושלא כדרך העולם

דהיינו ליעקב תחילתו דין וסופו שלוה וכן"ל ולעשיו ההיפך עכ"ל.

ולענ"ד נראה לומר בעז"ה באופן אחר על פי דברי קודשו של הנועם אלימלך זי"ע שדין רומז על יצחק, ואברהם רומז על חסד, שהפסוק שלמד אותנו בא שאל נחשוב שלאברהם אבינו היה מדתו חסד לא היה לו מידת הדין, וגם שאל נחשוב שליצחק שהיה מדתו דין לא היה לו מידת החסד, ולכן בא הכתוב לומר שגם שלאברהם היה לו מידת הדין ולכן כתב ש"אברהם הוליד את יצחק" שכיון שהוליד את יצחק שהוא מידת הדין על כורחך היה בו גם מידת הדין וגם ליצחק שהיא מידת הדין היה בו מידת החסד של אברהם אביו ולכן כתב אלה תולדות יצחק בן אברהם שמכיון שהיה בן לאברהם שמידת החסד על כרחך היה לו גם ליצחק מידת החסד.

והראיה לזה כי מצינו באברהם שמידתו חסד עשה והתנהג גם כן במידת הדין כשהוא גירש את הגר ובנה ישמעאל מעל יצחק ששמע בקול שרה בציוו ה' שישמע בקול רוח הקודש שבה, שהיה אברהם טפל בנביאות לשרה (רש"י) וכן

ולא לה שאין דומה תפילת צדיק בן רשע לתפילת צדיק בן צדיק עכ"ל

ונראה לפרש שכונת רש"י הוא שתפילת צדיק בן צדיק יותר מקובלת כי הוא תולה הכל באביו הק' והצדיק, אבל צדיק בן רשע, לא יכול לתלות באביו ותולה הכל על עצמו, וזה כוונת רש"י וכ"ז בדרך אפשר.

ועוד אפשר לומר בדרך פנימי יותר לפרש את הפסוקים: יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק, ונקדים מקודם את דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך על הפסוק הזה וז"ל ולאלה תולדות יצחק בן אברהם אברהם הוליד את יצחק ופירש רש"י ז"ל יעקב ועשיו האמורים בפרשה ושי לפרש על דרך הרמז דיצחק רמז לדין ואברהם רמז לחסד כידוע ואיתא (מס' קידושין מ) צדיקים תחילתן יסורין וסופן שלוה ורשעים ההיפך וזהו תולדות יצחק בן אברהם ר"ל שאחר הדין נולד חסד, ואברהם הוליד את יצחק, ר"ל שאחר החסד נולד דין ופירש רש"י יעקב ועשיו האמורים בפרשה וכו' ר"ל הרמז האמור הז בפרשה נאמר על יעקב ועשיו

"הוא אדוני" כלומר שזה אדוניו, והלא זה היה יצחק ולא אברהם, ואברהם היה אדוניו ולא יצחק.

ולפי מש"כ יש ליישב כי יצחק מידתו "דין" וכנ"ל אבל רבקה מידתה הוא "חסד" שזה היה המבחן של אליעזר שאם תעשה חסד ותיתן לשנות גם לגמלים היא ההוכחה שזה זיוגו של יצחק, ולכן כתב שיצחק יצא לפנות ערב, שמרומז לדין שערב הוא רומז לדין שבילילה שולט מידת הדין, וביום כתוב וחסד א-ל כל היום, ולכן כאשר רבקה נשאה את עינה ותרא את יצחק מידת הדין, פחדה רבקה שמידתה היא חסד, וזה גם הרמז שיצחק ראה גמלים שהם גומלי חסדים באים, ולכן ותיפול מעל הגמל מחמת פחד שאיך תסתדר עם יצחק שהוא "דין" והיא חסד, וזה שהיא שאלה לעבד מי האיש (שמרמז ג"כ על דין) ההולך לקראתינו, דהיינו הדין הולך נגד החסד וחששה שיגבר עליה, והשיב הוא ואמר לה שהוא אדוני, כלומר שגם יצחק שהוא "דין" הוא ג"כ "חסד" כמו אדוני אברהם, ולכן נתפייסה רבקה ותקח הצעיף ותתכס שזה רומז להחופה שהסכימה להשידוך, וקידושין כבר

יצחק שמידתו היה דין מכל מקום התנהג במידת החסד וקירב את עשיו והראה לו אהבה, ובזה רואים בשניהם הן לאברהם והן ליצחק היתה מידות החסד והדין, אלא שעיקר מידתו של אברהם היה חסד ועיקר מידתו של יצחק היה דין, אבל לפעמים השתמשו במידות שהם להיפך באופן שיראו שראו בזה רצון ה' יתברך.

ובזה יובן בעז"ה גם מה שכתוב בפרשה הקודמת חיי שרה (כ"ד, ס"ד) ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב וישא עיניו וירא והנה גמלים באים, ותשא רבקה את עיניה ותרא את יצחק ותיפול מעל הגמל, ותאמר אל העבד מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו ויאמר העבד הוא אדוני ותיקח הצעיף ותתכס.

ולכאורה צריכים להבין מש"כ "שיצחק יצא לפנות ערב" וגם מה שכתוב "וירא והנה גמלים באים" (ודרשו חז"ל גמלים הכוונה לגומלי חסדים) וגם מש"כ "ותרא את יצחק ותיפול מעל הגמל", למה נפלה, וגם מה שאמרה "מי האיש הלזה ההולך בשדה לקראתינו" מה כוונה לקראתינו, וגם מה שהשיב העבד

היה בנתינת המתנות שנתן אליעזר בשליחות של יצחק לקידושין, וכ"ז בדרך אפשר.

ויהיו רצון מלפני אבינו שבמים שנזכה לילך בדרכי אבות הן במידת החסד והן במידת הגבורה להשתמש בהם לעבודת השם יתברך ויתמזגו מידת החסד והדין כמידתו של יעקב אבינו שהיא "תפארת" ויבנה בית המקדש

השלישי שהוא נגד יעקב בחיר שבאבות ונזכה לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברחניות ולעבוד את ה' בקיום התורה והמצוות עד שנזכה לביאת המשיח ולבנין בית המקדש ושם כולנו נעבוד את ה' ביראה ובאהבה כימי עולם וכשנים קדמוניות ברחמים ובחסדים מגולים אמן ואמן.

ויצא

ויצחק שיצאו לא הניחו במקום היציאה צדיק כמותם ואז פשיטא שיציאתם עושה רושם, אבל כאן הרי יצחק ורבקה נשארו שם בעת יציאת יעקב ולכן סלקא דעתך לומר שאין יציאתו של יעקב עושה רושם מכיון שנשארו שם יצחק ורבקה, ולכן בא הכתוב לומר שגם בעת היציאה של יעקב עושה רושם, אף שנשארו שם יצחק ורבקה, דאינו דומה זכותו של צדיק אחד או שתיים לשלושה צדיקים כי חוט המשולש לא במהרה ינתק.

וגם שכל צדיק וצדיק יש בו תוספת קדושה להגן על העיר ולכן כתוב כאן ויצא יעקב וגו' וגם פירשו הכלי יקר שדוקא יציאתו של יעקב עושה רושם, אך לא יציאת אברהם ויצחק לפי שהמה הלכו עם כל בני ביתם ולא נשאר במקום ההוא שום צדיק ולכן לא עשו רושם ביציאתם, כי נשארו שם הרשעים והם אינם מקפידים על יציאת הצדיק ואדרבה הם שמחים בצאתם מהם כי הם אינם הולכים בדרכיהם ואדרבה הם מריבים עם הצדיק, אבל ההולך ממקום שהצדיקים מצוים שם אז יציאתו

ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה, ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו וישכב במקום ההוא.

רבו הדיוקים בפסוקים הק' האלו בראשונה מה שדייק רש"י הק' וכתב שלא היה צריך לכתוב אלא וילך יעקב ולמה לא הזכיר "יציאתו" ומתרץ "אלא שמגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם, שבזמן שהצדיק בעיר, הוא הודה הוא זיוה הוא הדרה, יצא משם פנה הודה פנה זיוה, פנה הדרה, וכן תמצא בפסוק האמור ברות, "ותצא מן המקום" ושם כתב רש"י שיציאת צדיק מן המקום ניכרת ועושה רושם, פנה זיוה פנה הדרה פנה שבחה של העיר ע"כ.

כלומר שמה שכתוב ויצא יעקב וגו' קאי על זיוה והדרה ובחה של העיר שהיתה שם מהצדיק והכל פנה ויצא מהעיר ביציאתו של הצדיק מהעיר.

ולכאורה צריך להבין וכי אברהם ויצחק לא הלכו ממקום למקום ולמה לא נכתב אצלם לשון יציאה, ויש שתירצו כי אברהם

של הצדיק עושה רושם על הצדיקים שנשארו, שקשה עליהם פרידתם מהצדיק כי דעתם נוחה ממנו אינו דומה זכות של מועטים לזכות של מרובים, ולכן כאן שנשארו יצחק ורבה הצדיקים ולכן היה יציאתו של יעקב עושה רושם ניכר יציאתו ע"ש.

ונראה לומר בדרך אפשר כי נודע מה שמובא בספרים הק' שמידת אברהם היה מצד החסד ומידת יצחק הוא מצד הגבורה ורק יעקב היה מצד תפארת שהוא מיזוג מחסד וגבורה.

ולכן יתכן לחשוב שרק אברהם היה מצד החסד שזה נקרא גם כן צדיק וצדקה וזה לא נזכר ביצחק ולכן אפשר לחשוב שלא היה בו זו המידה ולכן בא הכתוב לומר "ואלה תולדות יצחק בן אברהם" כלומר שהוא בן אברהם שיש בו גם כן מידת החסד והצדקה, מכיון שהוא בן אברהם ועוד שאברהם הוליד את יצחק ולכן מידתו של אברהם הוא בבנו יצחק, ובאמת גם באברהם היה מידת הגבורה וגם ביצחק אבינו מצינו מידת החסד

שאהב את עשיו ולעתיד לבוא מובא בחז"ל הק' שיצחק ילמד זכות על ישראל ויאמר לה' פלגי עלי שלקח חצי עבירות של ישראל עליו, ולכן בא הפסוק לומר זאת שיצחק הוא בן אברהם ויצחק הוא מידתו גבורה ומנין בא זה לו שידע שזה בא גם מאברהם שאף שהיה מצד החסד, מ"מ גם מידת הגבורה היה לו ולכן היה ביצחק בנו מדת הגבורה.

וגם אמר אברהם הוליד את יצחק ויצחק שהוא גבורה ואיך יתכן זאת נמצאים למדים שגם יצחק היה בו מידת החסד וזה בא מצד שאברהם הולידו, ולכן היה ליצחק גם כן מידתו של אברהם אביו שהוא חסד וזה כלל גדול בעבודת השי"ת כי כל אדם צריך שיהיה בו ב' מידות האלה מצד אחד חסד אבל גם שיהיה לו מידת הגבורה, וצריך להתנהג בב' האופנים לפעמים במידת החסד ולפעמים במידת הגבורה ולזה בא יעקב שהוא מידת תפארת ממוצע בין חסד לגבורה שנקרא תפארת האלו, וביותר צריכין להתדבק לצדיקי האמת לידע איך להתנהג במידות האלו וכולי האי ואולי וגם

להתפלל להקב"ה שידע מתי עליו להתנהג כך או כך וצריכין הרבה סייעתא דשמיא.

והנה ידוע שיש ספר מיוחד על המידות הנקרא "תומר דבורה" להרה"ק הרמ"ק מגדולי חכמי הקבלה ועל זה הספר כתב השל"ה הק' "שכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח לו שהוא בן העולם הבא ואשרי לו וטוב לו מי שמרגיל עצמו בו" וכן מקובל מהרה"ק הדברי חיים זי"ע דהלומד בספר הזה אינו נפגע ח"ו ממחלה הידועה רח"ל.

והנה השבת הזה שבת מברכים של חודש כסלו חודש הניסים שבו נעשו נס חנוכה ע"י הכוהנים הק' משרתי השם, והעת מעורר הנס ועלינו להתחזק בכל הענינים שקיבלנו עלינו בימים הנוראים כי ידע מש"כ הספרים הק' שבחנוכה וביותר בזאת חנוכה הוא גמר החתימה טובה לשנה טובה בכל הענינים בגשמיות וברוחניות ויתן ה' שנוכל לעמוד בכל הענינים עד שנזכה להגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו במהרה בימינו אמן ברחמים ובחסדים מגולים אכ"ר.

וישלח

השוגג יגרום גם כן שימסר ביד עשיו.

והרמב"ן כתב: וכבר תפסוהו החכמים ליעקב על זה, ואמרו מחזיק באזני כלב, אמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך והיית משלח אצלו ואומר לו כה אמר עבדיך יעקב, ועל דעתי גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו בנפילתינו ביד אדום כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים ומהם שבאו לרומא, והיא הייתה סיבת נפילתם בידם.

ועוד כתב הרמב"ן שנכתבה הפרשה הזאת להודיע כי הציל הקב"ה את עבדו וגואלו מיד חזק ממני, וישלח מלאך ויציליה, וללמדינו עוד שהוא לא בטח בצדקתו והשתדל בהצלה בכל יכולתו, ויש בה עוד רמז לדורות כי כל אשר אירע לאבינו עם עשיו אחיו יארע לנו תמיד עם בני עשיו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק שנזמין עצמינו לשלושה הדברים שהזמין הוא את עצמו לתפילה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה, לברוח ולהינצל, וכבר ראוי רבותינו הרמז הזה מן הפרשה הזאת כאשר אזכיר עכ"ל.

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשיו אחיו ארצה שעיר שדה אדם.

המפרשים התקשו להסביר למה שלח יעקב מלאכים לעשיו אחיו, אע"פ שהקב"ה הבטיחו וכמ"ש בפרשה הקודמת (ויצא כ"ח ט"ו) והנה אנכי עמך ושמרתיך בכל אשר תלך והשיבותיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך, ורש"י הק' פירש על הפסוק "קטנתי מכל החסדים" שנתמעטו זכותי ע"י החסדים והאמת שעשיתי עמי, לכך אני ירא שמא הבטחתי ונתלכלכתי בחטא, ויגרום לי להימסר ביד עשיו כלומר שאף שאמר יעקב עם לבן גרתי ותר"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, וכוונתו לומר בזה שלא תוכל לי, כי הברכה שברכו אביו את עשיו, אמר לו כתנאי שזה רק כאשר תריד, כלומר שיעקב לא ישמור את התורה ולכך אמר לו יעקב אבל אנכי שמרתי תר"ג מצוות, אבל מ"מ ירא יעקב שמא חטא ויגרום החטא להימסר ביד עשיו, וחטא פירושו שוגג, ואף מה שכתוב "כאשר תריד" פירושו במזיד, מכל מקום פחד יעקב שמא

וגם רבינו בחיי כתב כך שרבותינו תפשוהו ליעקב ממה שדרשו במדרש רבא בראשית מחזיק באזני כלב עובר מתעבר על ריב לא לו, אמר לך הקב"ה ליעקב לדרכו היה מהלך שהיה משלח אצלו ואמר כה אמר עבדך יעקב, וזה שאמר הכתוב מעין נרפש ומקור משחת צדיק מט לפני רשע עכ"ל.

ואח"כ כתוב עוד ברבינו בחיי בזה"ל: ודע כי יש בפרשה הזאת ביאור למה שאירע ליעקב עם עשיו אחיו, ורמז גם כן לדורות למה שעתידי שיארע לנו תמיד עם בניו עשיו, וראוי לנו לאחוז דרכיו של יעקב שהתקין עצמו לשלשה דברים למלחמה לתפלה לדורון למלחמה הוא שכתוב ויחץ את העם אשר אתו וכתוב ויאמר אם יבוא עשיו וגו', לתפילה הוא שאמר אלוקי אבי אברהם וגו' הצילנו נא לדורון הוא שכתוב סכום מאתיים וגו', וממנו ראה חזקיהו המלך וכן עשה שהתקין עצמו לג' דברים אלו כלפי סנחריב מלך אשור, דכתיב ויתן חזקיהו את כל הכסף, וכתוב ויתן שרי מלחמות על העם, וכתוב ויתפלל חזקיהו לפני ה', וכן אנחנו צריכים ללכת בדרכי האבות להתקין עצמינו להקביל פניהם

במנחה ובלשון רכה ובתפילה לפני ה', אבל במלחמה אי אפשר שנאמר השבעתי אתכם בנות ירושלים וגו' שהשביעים שלא להתגרות מלחמה עם האומות עכ"ל.

ולכאורה יש סתירה בדבריהם שמקודם כתבו שיעקב עשה שלא כדן ששלח מנחה לעשיו ואח"כ כתבו שזה לרמז לדורות להתנהג כך.

ואולי יש לומר בפשטות שאין הכי נמי שיעקב לא היה צריך לעשות כך, אבל יעקב רצה ללמד אותנו לדורות, כשאין להם הבטחת ה' להינצל כמו שהיה ליעקב, ואעפ"כ פחד יעקב שלא יגרום החטא בשוגג, אם כן לדורות צריכין לעשות כמו שיעקב ע"ה עשה ולכן כתבה זאת התורה לרמז לעשות כן לדורות וזה לימד אותנו יעקב שאעפ"כ שהוא לא היה צריך לעשות את, ומכ"ש הרמב"ן והרבינו בחיי מ"מ לדורות צריכים להתנהג כמו שיעקב נהג עם עשיו, וכמ"ש הרמב"ן והרבינו בחיי. וכן כתב רבינו הק' הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך בזה"ל: כה תאמרו לאדוני לעשיו, הנה התורה הקדושה מלמדת אותנו איך להתנהג בגלות המר הזה אשר

אנחנו נתונים תחת יד האומות ואנחנו מוכרחים לקבל הגלות באהבה עד שירחם ה' עלינו ויגאלינו גאולת עולם במהרה, ובעוד שאנחנו בגלות המר אנחנו מוכרחים להיות נכנעים לפניהם ולקוראם אדונים וזהו שכתוב "כה תאמרון לאדוני לעשיר", ר"ל שתקראו אותו אדון בדברם עמו, ואז כאשר יוסיף להרע לכם יותר מן הראיה במיסים וארנונות גזל יהיה בידם, וע"י זה ירחם ה' עלינו כי די לנו בזה שאנחנו נכנעים לפניו וחולקים לו כבוד עכ"ל.

ובאור החיים הק' כתב בלשונו הק' ובדרך רמז יכין הכתוב לרמוז ג' זמנים שישתנו בהם בני עשיו האחד יהיו יעקב ועשיו במידת האחזה, והוא אומרו עשיו אחיו וזה היה עד עת החורבן, והגם שהיה זמן שהיה אדום תחת יד ישראל, זה היה זמן מועט, והשני מזמן שנחרב הבית עד עת קץ שעשיו במעלה גדולה ואין מעלת ישראל ניכרת לפניו, והוא שרמז באומרו ארצה שעיר בפת"ח תחת האל"ף להראות מדריגה עליונה, והשלישי בימים המקווים לנו שתהיה אדום ירשה, והוא אומרו שדה אדום כשדה תיחרש עכ"ל הק'.

והנה כתבו הספרים הק' שזאת הפרשה מרמז על אחרית הימים ועל זה אמר יעקב והיה המחנה הנשאר לפליטה באם יבוא עשיו ויכה את המחנה הראשונה, וזה נתקיים בדורות האחרונים, כשהיתה גזירה במדינה פלוני והייתה ההצלה במדינה השניה, וזה שאמרו חז"ל צדקה עשה הקב"ה שפיזרן בין האומות ולא במדינה אחת, וזה ראינו גם בדור האחרון לפני כשבעים שנה, שנחרבה ארצות אירופה בחורבן הנורא, ונשארה עם ישראל בארצות שונות וריווח והצלה עמדה ליהודים ממקום אחר, ובעיקר בארצינו הק' שלא שלטה עליהם יד עמלק ימ"ש הגרמני, וכן עד היום הזה ה' עושה נפלאות בארץ הק' להחיות עם רב עד ביאת המשיח בב"א.

וכן שמענו פעמים רבות מאת כ"ק אדמו"ר זי"ע (משו"א) שאמר בשם צדיקים שבזמן הגאולה יהיה בירור וינצלו רק הצדיקים ויראי השם ועיקר ההצלה יהיה בארץ ישראל וכדכתיב ובהר ציון תהיה פליטה וגו' והיה מחזק אותנו תמיד בדברות קודשו להתחזק בתורה ויר"ש להיות מהניצלים בעת הגאולה הקרובה שיבוא במהרה

גיטין, ובאם אין לו בכור אין לו מצות פדית פטר רחם וכו'.

ולכן כתבו הספרים הק' שיש כמה אופנים שחשוב כאילו האדם מקיים כל המצות שבתורה, האחד הוא המתנה למצות וכו"ל ועוד יש עצה של "לימוד" המצוות וכמ"ש ונשלמה פרים שפתותינו, שכל העוסק בתורת חטאת ובתורת עולה, הוא כאילו מקיים מצות הקרבת הקרבנות אף בזמן הזה, ועוד יש אופן אם אדם יש בו אהבת ישראל ובכן בכגון דא הם חשובים כאדם אחד ולכן כתוב ועמך כולם אז הם צדיקים וכו' וכל אחד מקיים מצוה ששייך לו ונחשבים לכולם כאחד שכולם מקיימים כל המצות שבתורה.

ועל פי זה יובן העובדא שבגמרא במסכת שבת (דף ל"א) עם שמאי והלל מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו גיירנו על מנת שתלמדנו כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת, דוחפו (שמאי) באמת הבנין שבידו, בא לפני הלל אמר ליה, דעלך סני לחברך לא תעבד זו כל התורה כולה, ואידך פירושא הוא זיל גמור עכ"ל, הוא תמוה דהגר רצה להתגייר ולחסות תחת כנפי השכינה ומה ראה

בימינו בכלל כל ישראל ברחמים גדולים, ויתקיים בנו הפסוק והיה הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו ועמך כולם צדיקים, נצר מטעי ומעשי ידיו להתפאר

ונחזור לפרשתנו ביעקב ששלח לומר לעשיו "עם לבן גרתי" ופירש רש"י שגרתי בגמטריה תר"ג, ולומר לו שתר"ג מצות שמרתי ולא למדתי מעשיו הרעים, ותמהו המפרשים, דמכיון שאמר ששמר תר"ג מצות מובן שלא למד ממעשיו של לבן, ועוד תימה איך קיים יעקב תר"ג מצות שרובן נוהג רק בארץ ישראל ובזמן שבית המקדש קיים.

ובאמת הוא פשוט שיעקב אבינו לא אמר תר"ג מצות 'קיימתי', אלא אמר תר"ג 'שמרתי' שהכונה הוא כמו שכתוב בפסוק, "ואביו שמר את הדבר", שפירוש המתין, כמו כן יעקב שמר לקיימו שבאם יבוא זמן שיוכל לקיימן הוא יקיימם בפועל, ובאמת שגם בזמן המקדש לא היה אפשרות לקיים את כל התר"ג מצוות מכיון שיש מצות שהן בתנאי שבאם הוא ישראל לא יוכל לקיים המצוות שעל הכהן לעשותם וגם יש מצוות שלא יתכן שכל אחד יתחייב בהם, וכגון מצות

לשנות כזה ולומר על מנת שתלמידינו כל התורה על רגל אחת, וגם תמוה מה שאמר לו הלל ואידך זיל גמור, הלוא הוא ביקש ממנו שילמדהו כל התורה על רגל אחת, ויבואר על פי שכ' לעיל שאי אפשר לקיים כל התורה כולה באדם אחד דאם הוא אינו כהן אינו יכול קיים מצוות שבכהונה וכו' אם שכל אחד נהנה משל חבירו, ע"י אהבת ישראל ונחשבים כאיש אחד כולם, ועוד יש תקנה ע"י לימוד התורה והעוסק בתורה עולה כאילו הקריבו וכו"ל, וגם יש תקנה ע"י ההמתנה לקיים המצוה וכו"ל, ועוד תקנה ע"י גלגול, שהגלגול השני יהיה כן כהן ויקיים מצות כהונה, ולכן הגר הזה שאמר על רגל אחת הכוונה היה שיקיים כל התורה בגלגול זה וזה נקרא רגל אחת, שלא יצטרך לבוא בגלגול שני, ולכן אמר לו הלל שיקיים מצות ואהבת לרעך כמוך וכיון שיהיה אהבה בינו לכל ישראל נחשבים הם כגוף אחד בקיום המצות, ועוד אמר לו הלל ואידך זיל וכו' ר"ל שיש לו עוד עצה ותקנה "זיל גמור" שיל ללמוד דיני התורה ועל ידי עסק התורה יוכל לקיים כל התריג מצות שהלימוד נחשב כמקיים המצות בפועל,

ואפשר לומר הא דלא אמר שימתין במחשבה שיבוא הזמן שיוכל לקיימם וכמ"ש לעיל הפירוש "ושמרת" שאמר יעקב דהיינו שימתין במחשבה שיבוא הזמן שיוכל לקיימם, כי הגר הזה רוצה על רגל אחת לקים בפועל ולא ע"י מחשבה ולכן נתן לו שני עצות אחד ע"י אהבת ישראל שכולם עושים המצות בפועל ויהיחה כמו שהוא עשה זאת בעצמו בפועל וגם העצה השניה "זיל גמור" שזה גם כן עשייה שעקימת פיו ושפתיו הוי מעשה וכמ"ש חז"ל.

וגם אפשר לומר שגם שמאי שדוחפהו באמת הבנין, היתה הכוונה שילך ללמוד שאמת הבנין מרמז על תורה וכמ"ש וכל בניך לימודי השם, וחז"ל אמרו אל תקרא בניך אלא בוניך, כלומר כשעוסקים בתורה זהו בנינו של העולם וכל קיומו, וכמו שכ' אם לא בראתי יומם ולילה חוקות שמים לא שמתי והגר הזה לא הבין כוונת שמאי וחשב ששמאי דוחפו, עד שאמר על שמאי שרצה לטורדו מן העולם ע"ש בגמרא, אבל הלל אמר לו בניחותא והבין שעליו לקיים מצות אהבת ישראל, או שילך ללמוד תורה "זיל גמור" ודו"ק

ונלך ונשובה לתרץ מה שאמר יעקב תרי"ג מצות שמרתי וגו' כלומר שיעקב אמר שקיימתי תרי"ג ע"י השמירה דהיינו הציפיה שאוכל לקיים בפועל ממש, אבל העצה של לימוד התורה אמר יעקב שלא יכלתי לקיימו מכיון שהרשע לבן לא נתן לו ללמוד, וזה שאמר ולא למדתי, משום מעשיו הרעים שלא נתן לו זמן ועת ללמוד, כי הוא טורדו בעסק המרעה של הצאן, ולכן כתוב במדרש שיעקב עסק אך ורק בט"ו מזמורים שבתהילים (קכ

ל') ויה"ר שנוכל לקיים כל התרי"ג מצות שבתורה בפועל ממש, וע"י העצות הנ"ל להיות יגע בתורה ובמצותיה וע"י אהבת ישראל, ועי"ז נזכה להגאולה השלימה, וכמו שכ' האוה"ח הק' שרק בזכות התורה שנקראת תורת משה, ומשה יהיה הגואל האחרון והוא יבוא רק אם נעסוק בתורה לשמה ובקיום מצותיה בקדושה וטהרה ויה"ר שנזכה לזה בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן.

וישב

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען, אלה תולדות יעקב יוסף וגו'.

וברש"י פירש בפסוקים כדרכו בקודש על פי הפשטות וסיים שזהו אחר ישוב פשוטו של מקרא להיות דבר דיבור על אופניו, ואח"כ מביאו רש"י ממדרש אגדה שדורש מה שתלה הכתוב תולדות יעקב ביוסף, מפני כמה דברים אחת שכל עצמו של יעקב לא עבד אצל לבן אלא ברחל ושהיה זיו אקונין של יוסף דומה לו ליעקב וכל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף וכו' ועוד נדרש בו וישב ביקש יעקב לישב בשלוה קפץ עליו רגזו של יוסף וכו'.

ובאור החיים הק' כתב כי מה שעבר עליו מהרוגז שהכתוב בא להודיע מכירת יוסף וצערו של יעקב הוא שיעקב וכו' ונתגלגלו הדברים כי האדם גורם לעצמו את כל אשר תבואנה עליו, כי אין דבר רע בא מהאדון הטוב לכל ובפרט לידידו יעקב וכיוצא בו עכ"ל

והרבה פירושים נאמרו בזה למה קפץ עליו רוגזו של יוסף, ומה הוא העון שיש בזה שביקש יעקב לישב בשלוה שעל זה יבוא הרוגז של פרשת יוסף, ונראה לומר באופן זה

כי ידוע שיש בכל דבר "מחשבה ומעשה", וגם דיבור שזה נחשב כמה פעמים כמעשה, וכדמצינו שאמרו חז"ל שעקימת שפתיו הוי מעשה, ויש בזה חקירה אם הולכים בתר המחשבה או בתר המעשה, ובאמת השלימות של מצוה שאדם עושה צריך מחשבה וגם מעשה, ומצוות צריכות כוונה ויש פוסקים שפסקו שזה מעכב ובפרט במצוה דאורייתא, ויש בזה חילוקים שלפעמים אומרים שמחשבתו ניכרת מתוך מעשיו, (עיין כל זה בפוסקים לענין הלכה למעשה), אבל בדבר שיש ניגוד בין המחשבה או הכוונה להמעשה דעת הפוסקים בזה שיש אופנים שאין יוצאים ידי חובה בזה, ואין כאן המקום להאריך לענין הלכה למעשה.

ולעניינו מצינו בתוה"ק בשני מקומות שהיו ניגודים בין המחשבה להמעשה, אחד אצל יצחק אבינו שרצה לברך את עשיו ובא יעקב וקיבלת את ברכתו בחושבו שהוא עשיו, ואם כן המחשבה היתה בעשיו אבל המעשה בפועל מי שקיבל את הברכות היה יעקב, ולכן יש לחקור

רחל אמו, והוא יוסף הבכור של רחל ולכן אהב אותו ועשה לו כתונת פסים, ולכן קינאו בו אחיו כי אמרו שזה לא מן הדין כי ראובן הבכור, ואם היה נותן זה לראובן לא היה להם שום קנאה ושנאה, כי הבינו כי את הבכור צריכים לכבד ביותר מכל אחיו, כי התורה הק' אומרת ליתן לבכור פי שניים ממה שיש לו אע"פ שאמו הוא שנואה לו, וכמ"ש בפרשת כי תצא כי את הבכור בן השנואה יכיר לתת לו פי שניים.

ולכן זה הפירוש ברש"י הק' שמכיון שיעקב ביקש לישיב בשלוה נמצא שסובר שעיקר הוא המעשה שבירכו אביו, ולפי זה קפץ עליו רוגזו של יוסף שנמצא בזה שעשה שלא כהוגן בזה שאהב את יוסף יותר מכל בניו ועשה לו כתונת פסים בחושבו שעיקר הוא המחשבה, וזה הביא לקנאה ושנאה וכמ"ש חז"ל הק' שבשביל ב' מילות שהוסיף יעקב ליוסף גרם כל הגלות של יעקב אבינו ובניו למצרים, וכל הגלויות שבאו אח"כ הם בשביל מכירת יוסף שהם מכרוהו מקנאה של אחיו במה שיעקב עשה לו כתונת פסים (וכ"ז רק בדרך אפשר וכו').

מי באמת קיבל את הברכות עשיו או יעקב כי אם הולכים לפי המחשבה אז עשיו קיבל הברכות אבל אם הולכים אחרי המעשה אז קיבל זאת יעקב, ומצינו שיצחק הסכים לברכה ליעקב מכיון שאמר "גם ברוך יהיה", וגם שרו של עשיו הסכים שהברכה שייך ליעקב וגם עשיו בעצמו אמר "יהיה לך אשר יהיה לך" כלומר שהברכות שייכים לך וכמו שכתבו רש"י והמפרשים, ולכן ביקש יעקב לישיב בשלוה, כי הברכות שבירכו יצחק אביו שזה הכל בדברים גשמיים שייכים לו, אבל היה עוד עובדא שזה סותר זה שאמרנו שהעיקר הוא המעשה, כי אצל לבן שהחליף את רחל בלאה והביאה אותה ליעקב במקום רחל, ויעקב היו לו במחשבה שזה רחל ולבסוף היה זה לאה, ואם הולכים אחרי המעשה ולא אחרי המחשבה, נמצא שראובן הוא הבכור, מכיון שלמעשה אשתו הראשונה של יעקב היתה לאה וראובן נולד ראשון והוא הבכור, ולכן היה לו ליעקב לכבד את הבכור ולאהוב אותו יותר מכל בניו כי זה ראשית אונן.

אבל יעקב חשב שהבכור הוא יוסף מכיון שמחשבתו היה על

ועיין באור החיים הק' פרשת ויחי על הפסוק ראובן בכורי אתה וגו' שהאריך לכתוב למה בא לראובן שיקחו ממנו את הבכורה זה הכל בא מלבן שהחליף את אמו ברחל אחותה, ומחשבת יעקב היה ברחל ולכן היה פגם לראובן ולכן לא קיבל את הבכורה אלא יוסף מכיון שמחשבת יעקב היה על רחל ולא על לאה אמו ע"ש באורך.

ועוד אפשר לומר בדרך אפשר למה באמת קפצה עליו רוגזו של יוסף, כי ידוע שאברהם אבינו היתה מידתו חסד ויצחק מידתו גבורה ויעקב מידתו תפארת, שהוא ממוצע בין חסד לגבורה כי חסד לבד אין זה שלמות אמיתית וצריך גם לפעמים להשתמש בגבורה דקדושה ולכן אברהם אף שהיה חסד מדתו, ולזה קירב את ישמעאל ואמר להקב"ה לו ישמעאל יחיה לפניך מ"מ ניסה אותו ה' במידת גבורה ואמר לו קח נא את בנך את יחידך את יצחק והעלהו לעולה, שהיא מידת גבורה וגם גירש את ישמעאל והגר אימו, על פי ציווי השם שישמע לקול נבואת שרה.

וכן יצחק שמדתו גבורה מכל מקום היה לו גם כן מידת החסד שקירב את עשיו ואוהבו, אבל יעקב מידתו

ולפי זה יובן מה שאנחנו אומרים בהגדה של פסח "ארמי אובד אבי וירד מצרימה, ולכן ביקש לעקור את הכל, דקשה דהיכן ראינו שלבן (שנקרא ארמי) אובד אבי ועל ידי זה, וירד מצרימה וביקש לעקור את הכל, אבל לפי מה שאמרנו לעיל יובן, מובן שפיר שבזה שרימה את יעקב, שהביא לו את לאה ליעקב גרם שיהיה במחשבה על רחל ובמעשה היה עם לאה.

וזה גרם שיעקב יחשוב שיוסף הוא הבכור כי בתר מחשבה אזלינן וזה היה בניגוד בזה שביקש לישוב בשלוח כלומר שאזלינן בתר המעשה שיצחק בירך את יעקב אף שהמחשבה היתה על עשיו, וזה גרם למכירת יוסף ולגלות מצרים ולכל הגלויות עד היום הזה, כפי שכתוב בספ"ק שכל הגלויות הם תשלום של הארבע מאות שנה שלא השלימו ויצאו לפני הקץ, ולפיכך סירב משה לילך לפרעה, אבל הקב"ה חישוב את הקץ ורצה שישראל יצאו ממצרים לפי הקץ של רד"ו שנה, שלא יפלו ח"ו ישראל לנו"ן שיערי טומאה וכמו שאמרו חז"ל הק' ובספרים הק', ולזה אמרנו שביקש לבן לעקור את הכל בזה שהחליף את רחל בלאה.

תפארת שהוא ממוצע בין חסד לגבורה וזה השלימות ולכן היה יעקב מובחר שבאבות וכמ"ש חז"ל הק'. וכאן נמצא שיעקב לא קיים מצות כיבוד אב ואם כ"ב שנים שהיה אצל לבן, ולכן כעת שחזר לאביו רצה לקיים מצות כיבוד אב ולנהוג במידת יצחק שהוא גבורה, ולכן הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט של שיערה וכתוב ה' צילך וגו' ופירש הבעש"ט הק' שהקב"ה מתנהג עם האדם כמו צל, שנראה כמו האדם, כן הקב"ה כביכול נוהג, ולכן דיקדק הקב"ה עם יעקב על זה שאהב את יוסף מכל בניו משום שהוא הבכור במחשבה ולזה יצא סתירה על הברכה שבירכו אביו ולכן לא יכול היה ליישב בשלוה, היוצא לנו מזה לימוד מוסר שצריך אדם לעשות שכל דבריו ומחשבותיו יהיו שוים למעשיו ובפרט במעשה המצוה שאדם עושה שיהיה כוונתו בלתי לה' לבדו בלי שום פניה.

אבל האמת הוא שאצל אדם פשוט זה עבודה הקשה שבמקדש, אבל צדיקי האמת הוא כך שכוונת המצוה ומעשה המצוה שווים אצלם בכל.

ואע"פ שפירשנו שאצל יעקב היה זה כעין סתירה בין מחשבה למעשה זה היה דקה שבדקה ואין לנו שום השגה במעשה הצדיקים ובפרט אבות העולם אבותינו הק', והכל הוא בדרך רמז ודרוש וכבר פירש הבעש"ט הק' על הפסוק תורת ה' תמימה וגו' כלומר שעדיין הוא תמימה עם כל הפירושים הראשונים ואחרונים, מ"מ היא עדיין תמימה, מ"מ ליכא מידי דלא רמיזי באורייתא ואין מקרא יוצא מידי פשוט, וה' נתן לנו את התורה שיהיה מורה לנו את המעשה אשר יעשה, והבן.

ונחזור לעניינינו שעלינו לילך בעקבות אבותינו ולומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב וכן לילך בדרכי רבותינו הק' שבכל דור ודור מה שראינו בעינינו את מעשי הצדיקים בעבודת ה' ואשרי העין שראתה את כ"ק מרן אדמו"ר בעל חוקי חיים זצוק"ל בעבודת ה' בעשיית המצות הן בשבתות ובימים טובים ובפרט בימים הנוראים שכולה היתה אש קודש בכוונה ובמעשה בלתי לה' לבדו, ואשרי האוזן ששמעה את ברכת המצות של תקיעת שופר וקריאת המגילה והדלקת נרות

חנוכה בקול ה' בכוח וקול ה' בהדר, וגם בעצם קיום המצות הן דאורייתא והן דרבנן ומנהגי ישראל הכל שוים לטובה זי"ע אמן.

ועלינו לילך בדרכיהם הק' ולומר מתי יגיעו מעשי למעשי הצדיקים וכמו שפירשו הצדיקים שטוב שנגיע למעשי הצדיקים אף בנגיעה קטנה, ולכן נתחזק כולנו יחד ונקבל עלינו להיות מוסיף והולך וכמו שההלכה כבית הלל בהדלקת הנרות של חנוכה הבעל"ט, שידוע שפירשו הספרים הק' המחלוקת של בית שמאי שאומר פוחת והולך כל יום בהדלקת הנרות ובית הלל אומרים מוסיף והולך, שיש דרך לומר כב"ש פוחת והלך דהיינו סור מרע מקודם ודרך בית הלל מוסיף והולך דהיינו מקודם עשה טוב, ופירשו הפסוק סור מרע כלומר שאם רצונך להיות סור מרע תעשה זאת ע"י עשה טוב ולהיות מוסיף והולך וממילא יפול הרע, וע"י נר של חנוכה יסור החשכות של העבירות וזה היה דרך החסידות של הבעש"ט ותלמידיו להיות

מוסיף והולך בקדושה וע"י זה יפול הרע אבל עם כל זאת צריכין לעשות תשובה ולכל הפחות הרהורי תשובה קודם עשיית כל מצוה ולימוד התורה וכמו שכתב הבני היששכר בספרו דרך פיקודיך דאם לא כן נאמר עליו הפסוק ולרשע אמר אלוקים למה לך לספר חוקי, וגם הרמב"ם כ' כך בהלכות תשובה, כידוע ויתן ה' שנתחזק כולנו ביחד כולנו ביחד, וגם כל אחד אחד בפרטיות מעשיו וע"י נזכה בחנוכה לקבל פתקא טבא, וכמ"ש בספרים הק' שבחנוכה ובפרט בזאת חנוכה הוא הגמר חתימה טובה של ר"ה וי"כ והושענא רבא (עיין בספר בת עין פ' ויגש) וע"י נזכה להגאולה השלימה בקרוב בימינו ונזכה לראות את הכהן הגדול בהדלקת נרות הק' בבית המקדש בבית המקדש השלישי שהוא נגד יעקב בחר שבאבות, ונזכה לכל זה בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים, אמן ואמן.

מקץ

ויהי מקץ שנתיים ימים ופרעה חולם וגו'

פירוש רש"י מפני שתלה יוסף בשר המשקים וזוכרו הוזקק להיות עוד שני שנים אסור, שנאמר אשרי הגבר אשר שם ה' מבטחו ולא פנה אל רהבים, ולא בטח אל המצרים הקרואים רהב, והקשו בספרים הק' שזו סתירה מיניה וביה שאם היה לו ביטחון בה' איך אמר שנענש, שתלה בשר המשקים, והרבה תירוצים נאמרו בזה.

ונראה לי לבאר בדרך אפשר דישראל באדם גם זמנים שיש לו מזל-טוב ולא יוכל שום דבר להזיק לו, וידוע הסיפור מהבעש"ט על עגלון שכל יום ענה לו אחרת פעם שטוב לו ופעם שלא טוב והבעש"ט פירש בזה מאמר חז"ל שאמרו שאדם נידון בכל יום ואף שנידון רק בראש השנה, מ"מ נידון בכל יום איך יקבל את הגזירה.

וחז"ל אמרו במסכת מגילה (דף ט"ז) על הפסוק כי נפל תיפול לפניו שאמרו להמן חכמיו, ודרש ר' יהודה בר אילעי שאמרו לו להמן, אומה זו משולה לעפר ומשולה לכוכבים כשהן יורדין, יורדין עד

עפר, וכשהן עולין, עולין עד הכוכבים כלומר שיש מצב בישראל או שהם כעפר או ככוכבים כלומר שיש באדם מצב זמן שמזלו גובר לטובה או ח"ו להיפך, וזה יכול להיות גם אצל כל אחד מעם ישראל, ולכן אפשר לומר שזה היה אצל יוסף הצדיק שעד שבע עשרה שנה מזלו גבר עליו ואביו אוהבו מכל בניו, ולכן אז לא הזיק לו שום דבר משום שהיה משול לכוכבים שהם עומדים למעלה, אבל מאז שנפל ביד אחיו מזלו ירד שהיה עד לעפר ולא הואיל שום דבר וגם שהוא התחנן לאחיו שיניחו לו לחזור לאביו לא הואיל וגם כתוב במדרש שהמדינים עברו בדרכם למצרים על קבר רחל אמו, ויוסף השתטח בתפלה ותחנונים על קברה ולא הועיל כלום, ולכן נמכר לשר הטבחים עד שהכניסו לבית הסוהר, ע"י אשת פוטיפר שהעלילה עליו.

אבל מכאן שפתר את החלום של שר המשקים ראה יוסף שהתחיל מזלו לעלות וכן היה באמת שאח"כ כשסיפר לו שר המשקים לפרעה מיוסף תכף שלח פרעה לקרוא

ליוסף שיבוא אליו ונהיה משנה למלך ומושל בכל ארץ מצרים ולכן אפשר לומר שזה היה התביעה על יוסף מכיון שראה שמזלו התחיל לעלות לא היה לו לעשות שום השתדלות ואף לא לומר לשר המשקים שיזכריהו ורק להניח הכל לשמים ויוושע, ומכיון שלא עשה כן יוסף דקדק עמו השי"ת כחוט השערה שמגודל צדקו ובטחונו להשם, שעליו אמר הכתוב אשר הגבר אשר יבטח בה' וההשתדלות לא די שלא הועיל אלא שהזיק לו והיה עליו להיות עוד שנתיים בבית אסורים.

מה עלינו ללמוד מכל זה שאדם צריך להתחזק במידת הביטחון והאמונה לה' ובפרט בעת ניסיון שידע לעמוד בניסיון ושלא יכשל

ח"ו וכן כתבו הספרים הק' שיש ללמוד בספר חובת הלבבות מאמר הביטחון וכן ללמוד בספר שומר אמונים מאדמוה"ז שכל הספר מיוסד על התחזקות באמונה וביטחון ובזכות זה שנתחזק במידת הביטחון נזכה להגאל בגאולה השלימה.

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאיתא בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה, לכן צריכים אנו להזהר ביתר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה, ויה"ר שנזכה כולנו לפתקא טבא ושיתקבלו כל משאלותינו לטובה, ונזכה לגאולה שלימה ברחמים ובחסדים מגולים.

ויגש

ה' באה, וכיון שאין הענין בא אלא מיוסף, ואליו הם הדברים מסורים לאשר יחפץ עשות ולכן ויגש אליו יהודה עכ"ל.

ובדרך אפשר יש לומר דהנה אמרו חז"ל הנפטר מחברו לא יאמר "לך ב'שלום" אלא יאמר "לך ל'שלום", ולכן מקודם שאמר יהודה מה נאמר וכו' וקיבל עליו המשפט שאמר הנני לעבדים, אבל מכיון ששמש שיוסף אמר ואתם עלו ל'שלום אל אביכם ולא אמר "בשלום", הבין יהודה שיש עוד תקוה לשנות את הגזירה ולכן ויגש אליו יהודה וגו' לבקש רחמים, ובאמת זה הועיל ליהודה.

ועוד אפשר לומר בדרך רמז, ומקודם נביא את דברי הרבינו בחיי מה שכתב בספרו בזה"ל: ועל דרך הקבלה מה שנחתמה פרשה זאת (מקץ) בפסוק "עלו לשלום אל אביכם" זה רמז לעשרה הרוגי מלכות אשר עלו לשלום אל אביהם שבשמים אחר שנתלבנו ונצרפו מחטאו של יוסף, וכבר ידעת כי כתונת הפסים היה תחילת הסיבות וראשית גלגול הדברים ונחשב להם לאכזריות גדול מה שטבלו הכתונת

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני וגו'

והקשו המפרשים להבין מעשה יהודה, שמקודם אמר יהודה, מה נדבר ומה נצטדק האלוקים מצא עון עבדיך הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו, והשיב לו יוסף חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלום אל אביכם, ואיך תוך כדי דיבור ויגש אליו יהודה ודיבר דברים עתיקים ודיבר אליו קשות (רש"י) ומדבריו הקודמים שאמר מה נדבר וגו' נראה כי כלו לו ליהודה דברי הפיוס וקיבל המשפט של יוסף ואיך תוך כדי דיבור שינה את דעתו.

וכתב האוה"ח הק' כי מקודם חשב יהודה כי מה' יצא הדבר כי מצא האלוקים עוונם, ולכן השלים עם הגזירה, אבל כשראה יהודה שלא קיבל יוסף אלא את בנימין בלבד, אמר הרי זה לך לאות כי לא על עון נתפסו שהרי בנימין לא היה לו חלק בחטא של מכירת יוסף, ומעתה עמד הדבר לצד בחירת הבחירי שהוא יוסף, ולכן ניגש אליו יהודה, כי הבין כי הגזירה לא מאת

בדם השעיר ואומרו לאביהם זאת מצאנו.

לפיכך היה העונש בהם בגופם שהתחיל השעבוד בהם אחרי מות יוסף מיד, ואחר זמן בהרוגי מלכות שנידונו בגופם, כי הגוף הוא כתונת לנפש, ועל כן תמצא בפרשה זו עשרה פעמים "האנשים" לרמוז על עשרה הרוגי מלכות, כי היה לו לומר "אחי יוסף" או בני יעקב וכו' וסיים בסוף וכתב שכולם הוחלפו, וכשם שהוחלף יצחק באיל והוקבע לו שכר כאילו הוקרב וכאילו אפרו צבור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים שנשרפו הם ולא חכמי ישראל דכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפסו ונגמר דינם לכך הם קיבלו ענשם והרי זה כאילו נהרגו עכ"ל.

והנה לא פירש הרבינו בחיי למה באמת הם הוחלפו באחרים והם ניצלו מעונש מכירת יוסף.

ולפי ענ"ד נראה לומר דבר חדש, דהנה כתוב: ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו', וכתב באור החיים הק' שיהודה באומרו "בי אדוני" נתכוין לומר שהוא גונבו ולא בנימין, ורק הנחתו באמתחת בנימין ומעתה שורת הדין תתן כי רק הוא ילכד כי בנימין מכחיש

ויהודה מודה הוא יהיה עבד עכ"ל ולפי זה חשבתי לבאר ונקדים את פירוש הספרים הק' על תיבת הכתוב "אליו" שאמרו שזה רמז להקב"ה שאיליו דיבר יהודה ורק שנדמה כאילו דיבר עם יוסף, ולכן אפשר לומר לפי דברי קודשו של הרבינו בחיי הנ"ל, שהפסוק שכתוב "ואתם עלו לשלום אל אביכם", מרמז על עשרה הרוגי מלכות, ולכן משמע זאת יהודה, עלה בדעתו להציל אותם ויאמר "בי אדוני" כלומר שאני חייב בכל זאת כי אני בלבד אמרתי למכרו כי כך כתוב בפסוק שאמר יהודה "לכו ונמכרנו לישמעאלים וגו' וישמעו אחיו, ופירש רש"י שאחיו קיבלו מניה, שהסכימו לדבריו, ולכן להלן כתוב "ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו וגו' ופירש רש"י הק' "שהורידוהו אחיו מגדולתו כשראו בצרת אביהם, ואמרו לו אתה אמרת למכרו, ואילו אמרת להושיבו, היינו שומעים לך, ולכן טען יהודה "אליו" כלומר להקב"ה כביכול למה אתה רוצה להרוג מכל עשרת השבטים משום מכירת יוסף, הלוא בי "אדוני", כלומר אני החייב ולכן מספיק רק אחד שיהרג בעון הזה ולא מכל השבטים, שיהרג אחד המיוחד שבהם מחכמי ישראל,

ולכן קיבל הקב"ה את דברי יהודה ונפטרו כולם, ונתחלפו באחרים ונדמה להגוים שהם שרפו את חכמי ישראל, ואפשר לומר ולהוסיף שגם משבט יהודה לא נשרף שום אחד, דמכיון שהשם יתברך ראה את מסירת נפש של יהודה שרוצה להציל את התשעה שמכל השבטים ולומר שרק הוא החייב דהיינו את מסירת נפשו של יהודה שרוצה להציל את התשעה שמכל השבטים ולומר שרק הוא החייב דהיינו רק משבטו שהוא שבט יהודה, חמל ה' גם עליו וכולם נפטרו ממיתה ורק שטעמו טעם מיתה במה שנתפסו ונגמר דינם ולכך הם קיבלו עונשם והרי זה כאילו נהרגו, (כמו שמביא הרבינו בחיי ראה לעיל לשונו).

והנה מפרש הרה"ק רבי צבי אלימלך מבלאזוב זי"ע (צבי לצדיק עה"ת) הפסוקים של ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני, על פי הידוע מדברי הבעש"ט הק' בפירוש הפסוק בתהילים ימלא ה' כל משאלותיך, שעיקר בקשת האדם בתפילתו צריך להיות על כבוד השכינה הק' והיינו מה שכתוב ימלא ה' פירוש שיתמלא שמו יתברך במילואיו ואח"כ כל משאלותיך שבמילא יהיה לך גם

בקשתך וזה הכוונה ויגש הגשה לתפילה שבשעה שאדם מישראל עומד להתפלל קודם כל צריך להיות הכוונה אליו במה שנוגע לכבודו יתברך, יהודה הוא אותיות הוי-ה דהיינו שיתמלא ה' במילואיו ואח"כ יאמר בי אדוני, אפשר לבקש צרכיו, ואז בוודאי יהיה נהנה מתפילתו.

וכעין זה פירש מו"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע הכ"מ ב' חוקי חיים על הפסוק ויגש אליו יהודה במדרש איתא אין הגשה אלא לתפילה ולפיוס, פירוש שצריך לעשות הגשה לתפילה, שיבוא בהכנה ובהתבוננות מי אנכי ולפני מה אני עומד להתפלל, ויאמר בי כל מה שאני מדבר בדברי התפילה לפניך, הכל הוא מאדוני, רק מכוח שנתת לי, ומכל חפצי עוה"ז אין לי שום חפץ וענין רק בך, כמו שאמר דוד המלך ע"ה מי לי בשמים ועמך – כשאני עימך – לא חפצתי כלום בארץ, ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, שלא אפנה במחשבתי אל שום בריה, כמו שאחז"ל אליו ולא למדותיו, ואף לא אכוין דעתי אל כל העולמות העליונים כי אם אל הקב"ה בלבדו. והנה בדרך מוסר אפשר לומר על הפסוק ויגש אליו יהודה וכו',

"שאליו" זה רמז להקב"ה ויהודה מרמז על איש יהודי דהיינו ענין של תפילה, שחז"ל דרשו אין הגשה אלא תפילה, שיהודה ראה שכלו כל הקיצין ואין לו שום דבר שיוכל לטעון ליוסף מכיון שנמצא הגביע באמתחת בנימין זה מראה שהוא גונבו ודינו להיות עבד, ולכן יהודה לא התייאש והתחיל בתפילה לה' יתברך, ואמר בי אדוני כלומר שיש בי ניצוץ הק' שיש בכל יהודי נשמה קדושה ובפרט בשבטי י-ה שהם עדות לישראל, וגם בשמו יהוד"ה יש שם הק' של הוי"ה ב"ה, ולכן התחיל יהודה בתפילה ואמר, "דבר נא עבדיך דבר באזני אדוני" דהיינו להקב"ה שהוא אדוני ואדון כל הארץ, ואל יחר אפך בעבדיך וגו', וזה מלמדת אותנו התורה הק' ללמוד את עם יהודה "קשת" שהוא תפילה בעל עת ועונה, ואין תפילה שלא נשמעת וכמו שאנו אומרים בתפילה, "שומע תפילת כל פה" ולכן אסור לו לאיש הישראלי לבוא לידי יאוש ח"ו אלא יתחזק את עצמו ביטחון ואמונה בה' בעת צרה וגם כתוב בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריע זי"ע שיש זמן שלא צריך אלא ביטחון אף בלא תפילה והוא בעת שיש ח"ו קטרוג גדול על

האדם, וגם כתוב בשם הבעש"ט הק' שלפעמים צריכין ישראל להתפלל במחשבה בלבד שעל זה אין קטרוג, וזה הוא דרך כל הצדיקים ובפרט דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו שעיקר עבודתם היה בתפילה (ומובן שזה יחד עם לימוד התורה) וכפי שכ' המאור ושמש. וכפי שזכינו בדורינו לראות ולהסתופף במחיצת רבותינו הק' זי"ע שהיה עיקר עבודתם בעבודת ה' ע"י התפילה בבחינת וכל עצמותי תאמרנה, ולכן נתחזק כולנו לילך בעקבותיהם להתחזק בתפילה ובלימוד התורה הק' בהתלהבות של קדושה ובפרט שאנו בזמן של עקבתא דמשיחא וכבר כתב הרה"ק ר' חיים ויטאל זי"ע תלמידו של האר"י ז"ל שעיקר עבודת ה' בעת הזה הוא עבודת התפילה בכוונה, ולכל הפחות להבין פירוש המילות ובזכות זה נזכה להגאל בגאולה השלימה בקרבו ונזכה לבנין בית המקדש, ושם נעבוד את ה' ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות ועורבה להשם מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות, מתוך רחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו.

ויחי

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'

וברש"י איתא למה פרשה זו סתומה (כלומר שקבלה הוא בידינו שפרשת ויחי הוא תחילת פיסקא ולא חדא פרשה הוא עם וישב ישראל וכו', ודרך תחילת פרשה הוא שיש ריוח של ט' אותיות והכא אין ריוח כלל בתחילת ויחי) לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם, דבר אחר שביקש יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו עכ"ל, ולהלן (מט א, ב) כתוב בפסוק ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם, ופירש רש"י ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים עכ"ל, והנה לא פירש רש"י מה היתה הסיבה שנסתלקה ממנו השכינה ולא גילה את הקץ.

והנה הרמב"ן כתב כי רדת יעקב למצרים הוא גלותינו היום ביד החיה הרביעית דהיינו רומי הרשעה, כי בני יעקב הם בעצמם סובבו רדתם שם במכירת יוסף

אחיהם, ויעקב ירד שם מפני הרעב, וחשב להנצל עם בנו בבית אוהב לו, כי פרעה אוהב את יוסף וכבן הוא לו, והיו סבורים לעלות משם ככלות הרעב מארץ כנען, וכמו שאמרו לגור בארץ באנו כי מרעה לצאן אשר לעבדך כי כבד הרעב בארץ כנען, והנה לא עלו, אבל אך עליהם הגלות, ומת שם, והעלו עצמותיו, וזקני פרעה ושריו העלוהו, ועשו עמו אבל כבד. וכן אנחנו עם רומי ואדום, אחינו הסיבוני ביאתינו בידם כי כרתו ברית עם הרומיים ואגריפס המלך האחרון לבית השני ברח אליהם לעזרה, ומפני הרעב נלכדו אנשי ירושלים, והגלות אך עלינו מאוד, לא נודע קיצו כשאר הגליות, ואנחנו כמתים בו ואומרים יובשו עצמותינו נגזרנו לנו ויעלו אותנו מכל העמים מנחה לה', ויהיה להם אבל כבד בראותם כבודינו ואנחנו נראה בנקמת ה' יקיימנו ונחיה לפניו.

וכן להלן כתב הרמב"ן (מ"ט א) באחרית הימים הם ימות המשיח, כי יעקב ירמוז אליו בדבריו, וכמו שאמר להלן עד כי יבוא שילה ולו יקרת עמים, ורבותינו אמרו שביקש

התחלנו נפילתינו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בברית עם הרומיים, ומהם שבאו לרומי, והיא היתה סיבת נפילתם בידם של הרומיים, וזה מוזכר בדברי רבותינו ומפורסם בספרים עכ"ל.

כלומר שהרמב"ן רוצה להגיד שההתקרבות להגויים גרם החורבן ונפילת ישראל ביד הרומיים, ורוצה הרמב"ן הק' לומר בזה שלא לעשות כן וזה יגרום לקץ הגאולה מיד אדום שהוא גלות האחרון.

ונביא גם את דברי הרבינו בחיי שכתב שמה שביקש יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו מה שיקרא באחרית הימים, הכוונה הוא לימות המשיח בקץ הגלות הזה הארוך, שאנו עומדים בו ביום, כי כל עניני יעקב ומקריו הם רמז לגאולתנו השלישי הזה, כי כן יעקב היה השלישי לאבות, ולפי שנרמז ענין המשיח, בכלל דבריו וכמו שאמר עד שיבוא שילה לכן ראה הפרשה הזאת סתומה לרמז הקץ הסתום שהיה רוצה לגלותו ונסתם ממנו, וכן אמרו בהגדה שראה יעקב אבינו שהיו כל האותיות בשמות י"ב השבטים חוץ מאות ח' וט' אמר יעקב כיון שאין בהם חטא ראויים הם לגלות להם את הקץ, אבל מכיון שראה שאין

יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, כי לדברי הכל אחרית הימים ימות המשיח הם.

וכן לעיל (פ' מקץ מג, יד) כתב גם כן הרמב"ן כי ירדת יעקב למצריים ירמוז לגלותינו ביד אדום, וראה הנביא הענין (כלומר שיעקב ראה זאת בנביאה) והתפלל סתם לשעה ולדורות ואמר א-ל שדי יתן לכם רחמים וכו', והכתוב זה כפי מדרשם יש לון סוד גדול כי אמר וא-ל שדי, במידת הדין יתן לכם רחמים שלפניו, ויעלה אתכם ממידת הדין למידת הרחמים, והמשכיל יבין עכ"ל.

והנה הדברים של הרמב"ן נוקבים עד התהום שכתב לבד גרמנו הצרות בירידת מצרים ע"י שמכרו את יוסף למצרים וכן בזמן בית שני שכרתו ברית עם הרומיים.

וגם לעיל בפרשת וישלח (לב ד) כתב שבמה שהקדים יעקב לשלוח אל עשיו מלאכים, תפסוהו החכמים על זה ואמרו מחזיק באזני כלב, אמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך עשיו והייתה משלח אצלו ואמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך עשיו והייתה משלח אצלו, ואמר לו כה אמר עבדיך יעקב, והוסיף הרמב"ן וכותב שעל דעתו גם זה ירמוז כי אנחנו

בהם את קוֹף ואות צד"ק אמר אינם ראויים לגלות להם את הקץ ולכן סתם ולא גילה ולכן פרשה זו סתומה.

ועוד כתב שם "קבלה ביד הנביאים שעתידה גאולתנו זאת שתהיה בדמיון גאולת מצריים בהרבה ענינים, מלבד שתהיה בה תוספת מעלה והשגה בלבבות בידיעת השם יתברך, ולא מצינו קיבוץ כל גלות ישראל כי אם בגאולת ארץ מצרים ובגאולה זו העתידה, ומזה אמר הכתוב יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו, אמר שנית כנגד גאולת ישראל ממצרים ששם היו כל ישראל מקובצים כי בגאולת בבל לא נתקבצו כולם שלא עלו מבבל רק אלפים וארבע ריבוא, ורוב ישראל גלו לחלק וחבור נהן גוזן בהרי מדי ושוב לא חזרו זה אמר הכתוב שנית עכ"ל.

והנה נחזור לענינו להבין על פי פשטות למה נסתם מיעקב הקץ ונסתלק השכינה ממנו, ומעיקרא מאי קסבר יעקב שיוכל לגלות את הקץ, ומה היתה העיכוב שלא גילה את הקץ והתחיל לומר דברים אחרים.

ולפי ענ"ד נראה לומר בעז"ה בדרך הפשטות דהנה כשדקדק הפסוק שאמר יעקב אבינו לבניו, האספו

והגידה לכם את אשר יקרא אתכם האחרית הימים ובפסוק השני כתוב הקבצו ושמעי בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם" דנראה כמיותר דכבר אמר האספו ואגידה וכו' ולמה אמר אח"כ הקבצו ושמעו וגו'.

ולכן נראה שיש כאן ב' דברים שאמר יעקב דהנה ידוע שתיבת "האספו" ותיבת "הקבצו" המשמעות הוא לכאורה אחד הוא, והוא משמות הנרדפים, אבל באמת יש חילוק ביניהם (עיין בכלי יקר) ולפי ענ"ד נראה לומר שאמר יעקב אבינו בתחילה האספו שכוונתו שיבואו יחדיו כל בניו באגודה אחת באחדות כאיש אחד ובלב אחד, וזה לשון "האספו", ואז אמר להם יעקב אבינו שאם כך תעשו אגיד לכם את הקץ ואשר יקרא אתכם האחרית הימים, כי חז"ל אמרו שאין ישראל נגאלים אלא כשהם באגודה אחת ואח"כ אמר להם שאם לא כך יהיה אלא שיהיה בבחינת "הקבצו" שהכוונה שיבואו כולם יחדיו אבל לא באיש אחד ובלב אחד ורק שכל אחד ואחד הוא לעצמו ורק מפני שכולם הם בני יעקב לכן הם באו יחדיו ליעקב אביהם, ואז אמר להם שיהיה רק "ושמעו", דהיינו שתשמעו דברים אחרים אף שהם

גם כן דברים קדושים, אבל זה לא גילוי הקץ שזה רק אפשר אם הם באגודה אחת מאוחדים, ולכן כשבאו בני יעקב וביקש יעקב לגלות להם את הקץ שסבור שהם מאוחדים באמת, אבל נסתם ממנו לומר את הקץ כי נסתלקה ממנו השכינה וכמו שפירש רש"י והתחיל לדבר דברים אחרים, כי אז ידע יעקב שלא באו כמו שאמר, ולכן לא היה יכול לגלות להם את הקץ האמיתי. ובאמת שליוסף הצדיק גילה לו יעקב את הקץ וכמו שכתב בעל הטורים בפירושו על הפסוק וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד וגו' (נו, כה) בשם המדרש "שהשביעם שלא ידחקו את הקץ כי יוסף ידע את הקץ כי יעקב גילה לו עכ"ל.

וצ"ע למה ליוסף כן גילה יעקב את הקץ ולפי הנ"ל אפשר לומר כי אצל יוסף היה האחדות בשלימות עם כל אחיו שרק הם שנאו אותו, אבל הוא לא שנא אף לא אחד מהם, וכן מצינו בפסוק שאביו אמר לו לילך לאחיו לשכם, והוא לא חשד בהם שירצו להורגו כי הוא חשב שאם הוא אוהב אותם גם הם לא יעשו כזאת להרוג אותו ח"ו, וגם מצינו בפסוק "ויכר יוסף את אחיו", כשנמסרו בידו הכיר שהם אחיו

וריחם עליהם, והם לא הכירוהו כשנפל בידם לנהוג בו אחוה עכ"ל. וגם להלן כתוב שאמר יוסף לאחיו "אל תעצבו ואל יחר בעיניכם כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם (מה, ה) וגם בפרשה שלנו "ויחי כתוב ויאמר אליהם יוסף אל תיראו וגו' ואתם חשבתם עלי רעה אלוקים חשבה לטובה וגו', ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על ליבם" מכל אלו רואים גדלותו באהבת אחיו השבטים הק', ולכן הוא ראוי שיגלה לו יעקב את הקץ, כי הוא בבחינת "האספר" באגודה אחת ואז זוכים לגאולה וכנ"ל.

ונביא כעת את דברי קדשו של הספר הק' מאור ושמש המפרש את הפסוקים האלו בענין ההתאספות אצל הצדיקים הק' וז"ל: הקבצו ושמעו בני יעקב, ושמעו אל ישראל אביכם, בהתאסף עדרי צאן קדישם אל הצדיק העיקר הוא אסיפה שיהיו כולם באחדות אחד ויהיו כולם מבקשים רק תכלית אחד למצוא את ה' יתברך, דכל ביי עשרה שכינתא שריא בוודאי אם יש יותר מעשרה, בוודאי יש יותר גילוי שכינה, וכל אחד ישמע לחבירו, ויהיה קטן בעיני עצמו,

ויהיה רוצה לשמוע איזה דבר מחבירו ואיזה בחינה האין לעבוד את ה' יתברך, והאין למצוא את ה' יתברך וכן כולם יהיו כך.

וממילא כשהאסיפה הוא על זה הכוונה, אזי ממילא יותר ממה שהעגל רוצה לניק הפרה רוצה להניק וממילא ה' יתברך מקרב עצמו עליהם ונמצא עמהם, ונפתח להם ממילא כל הישועות וכל הברכות וכל השפעות טובות ממקור הרחמים, ורחמים גדולים וחסדים טובים נמשך על כנסת ישראל.

וזה שאמר הכתוב הקבצו ושמעו בני יעקב, פירוש כשיש קיבוץ יהיה הקיבוץ על דרך המבואר, ומפרש הפסוק ושמעו בני יעקב, פירוש אתם בני יעקב שמעו עצמכם זה לזה, כדכתיב גבי המלאכים "ומקבלין דין מן דין", ושמעו הוא לשון קבוץ, כנאמר וישמע שאול את העם (שמואל א', כ"ג ח') דהיינו שכל אחד ואחד יקבץ עצמו לחבירו, ויהיה נכנע אליו לשמוע ממנו איזה דבר לעבודת ה' יתברך, ויהיה נתבטל אצלו וכן חבירו אליו.

ומפרש הפסוק עוד יותר, ושמעו אל ישראל אביכם, פירוש שהשמיעה דהיינו האסיפה תהיה על הכוונה זו אל ישראל אביכם, כלומר שתבקשו את אביכם שבשמים, ואל תקרא אל בסגור"ל אלא א-ל בצר"י, וממילא ושמואל אל ישראל אביכם דהיינו א-ל ישראל אביכם, ישמע לכם ויענה אתכם במרחב, וימלא לכל אחד ואחד משאלתו לטובה, ורחמים וחסדים טובים יהיה נמשך על כנסת ישראל אמר עכ"ל.

וזה הענין היה אחד עקרי יסודות החסידות על דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו עד דורינו אנו שכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א היה מעורר אותנו תמיד על ענין זה לבוא ולהסתנוף יחד ובפרט בשבתו קודש ובליל שבת קודש בשירות ותשבחות לחי העולמים ויתן ה' שנתחזק כולנו יחד באחדות האמיתי ונזכה עי"ז להגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו ברחמים ובחסדים מגולים בב"א.

ספר

ויגד משה

דברות קודש

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

חודש טבת

*

יז"ל לרגל

שמחת בית קראלי

נישואי הרב יוסף מזוס שליט"א

בן כ"ק מרן רבינו שליט"א

ב טבת תשע"ד

פעיה"ק בני ברק ת"ז

יצא לאור ע"י
וועד להוצאת דברות קודש
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נדפס בסיוע
מכון אמונת חיים קראלי
בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א
ת.ד. 3070 ב"ב טל. 057-3118494

ויגש

לכל בחירת הבחירי שהוא יוסף, ולכן ניגש אליו יהודה, כי הבין כי הגזירה לא מאת ה' בזה, וכיון שאין הענין בא לאל מיוסף, ואליו הם הדברים מסורים לאשר יחפוץ עשות ולכן ויגש אליו יהודה עכ"ל.

ובדרך אפשר יש לומר דהנה אמרו חז"ל הנפטר מחברו לא יאמר "לך ב'שלוס" אלא יאמר "לך ל'שלוס", ולכן מקודם שאמר יהודה מה נאמר וכו' וקיבל עליו המשפט שאמר הנני לעבדים, אבל מכיון שמשם שיוסף אמר ואתם עלו ל'שלוס אל אביכם ולא אמר "בשלוס", הבין יהודה שיש עוד תקוה לשנות את הגזירה ולכן ויגש אליו יהודה וגו' לבקש רחמים, ובאמת זה הועיל ליהודה.

ועוד אפשר לומר בדרך רמז, ומקודם נביא את דברי הרבינו בחיי מה שכתב בספרו בזה"ל: ועל דרך הקבלה מה שנחתמה פרשה זאת (מקץ) בפסוק "עלו לשלוס אל אביכם" זה רמז לעשרה הרוגי מלכות אשר עלו לשלוס אל אביהם שבשמים אחר

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ידבר נא עבדך דבר באוזני אדוני וגו'

והקשו המפרשים להבין מעשה יהודה, שמקודם אמר יהודה, מה נדבר ומה נלטק האלוקים מלא עון עבדיך הננו עבדים לאדוני גם אנחנו גם אשר נמלא הגביע בידו, והשיב לו יוסף חלילה לי מעשות זאת האיש אשר נמלא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד ואתם עלו לשלוס אל אביכם, ואיך תוך כדי דיבור ויגש אליו יהודה ודיבר דברים עתיקים ודיבר אליו קשות (רש"י) ומדבריו הקודמים שאמר מה נדבר וגו' נראה כי כלו לו ליהודה דברי הפיוס וקיבל המשפט של יוסף ואיך תוך כדי דיבור שינה את דעתו.

וכתב האוה"ח הק' כי מקודם חשב יהודה כי מה' יאל הדבר כי מלא האלוקים עוונם, ולכן השלים עם הגזירה, אבל כשראה יהודה שלא קיבל יוסף אלא את בנימין בלבד, אמר הרי זה לך לאות כי לא על עון נתפסו שהרי בנימין לא היה לו חלק בחטא של מכירת יוסף, ומעתה עמד הדבר

שנתלכנו ונכרפו מחטאו של יוסף, וכבר ידעת כי כתונת הפסים היה תחילת הסיכות וראשית גלגול הדברים ונחשב להם לאכזריות גדול מה שטבלו הכתונת בדם השעיר ואומרו לאציהם זאת מלאנו.

לפיכך היה העונש בהם בגופם שהתחיל השעבוד בהם אחרי מות יוסף מיד, ואחר זמן בהרואי מלכות שנידונו בגופם, כי הגוף הוא כתונת לנפש, ועל כן תמצא בפרשה זו עשרה פעמים "האנשים" לרמוז על עשרה הרואי מלכות, כי היה לו לומר "אחי יוסף" או בני יעקב וכו' וסיים בסוף וכתב שכולם הוחלפו, וכסם שהוחלף יחזק באיל והוקבע לו שבר כאילו הוקרב וכאילו אפרו לבור על גבי המזבח, כן הוחלפו חכמי ישראל באחרים שנסרפו הם ולא חכמי ישראל דכיון שטעמו טעם מיתה במה שנתפסו ונגמר דינם לכך הם קיבלו ענשם והרי זה כאילו נהרגו עכ"ל.

והנה לא פירש הרבינו בחיי למה באמת הם הוחלפו באחרים והם ניכלו מעונש מכירת יוסף.

ולפי ענ"ד נראה לומר דבר חדש, דהנה כתוב: ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו', וכתב באור החיים הק' שיהודה באומרו "בי אדוני" נתכוין לומר שהוא גונבו ולא בנימין, ורק הנחתו באמתחת בנימין ומעתה שורת הדין תתן כי רק הוא ילכד כי בנימין מכחיש ויהודה מודה הוא יהיה עבד עכ"ל ולפי זה חשבתי לבאר ונקדים את פירוש הספרים הק' על תיבת הכתוב "אליו" שאמרו שזה רמז להקב"ה שאילו דיבר יהודה ורק שנדמה כאילו דיבר עם יוסף, ולכן אפשר לומר לפי דברי קודשו של הרבינו בחיי הנ"ל, שהפסוק שכתוב "ואתם עלו לשלום אל אביכם", מרמז על עשרה הרואי מלכות, ולכן משמע זאת יהודה, עלה דעתו להאיל אותם ויאמר "בי אדוני" כלומר שאני חייב בכל זאת כי אני בלבד אמרתי למכור כי כך כתוב בפסוק שאמר יהודה "לכו ונמכרו לישמעאלים וגו' וישמעו אחיו, ופירש רש"י שאחיו קיבלו מניה, שהסכימו לדבריו, ולכן להלן כתוב "ויהי בעת ההוא וירד יהודה מאת אחיו וגו' ופירש רש"י הק' "שהורידוהו

נהרגו, (כמו שמציא הרבינו בחיי ראה לעיל לשונו).

והנה מפרש הרה"ק רבי נבי אלימלך מצלאזוב זי"ע (נבי לדיק עה"ת) הפסוקים של ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני, על פי הידוע מדברי הבעש"ט הק' בפירוש הפסוק בתהילים ימלא ה' כל משאלותיך, שעיקר בקשת האדם בתפילתו צריך להיות על כבוד השכינה הק' והיינו מה שכתוב ימלא ה' פירוש שיתמלא שמו יתברך במילואיו ואח"כ כל משאלותיך שצמילא יהיה לך גם בקשתך וזה הכוונה ויגש הגשה לתפילה שצשעה שאדם מישראל עומד להתפלל קודם כל צריך להיות הכוונה אליו צמה שנוגע לכבודו יתברך, יהודה הוא אותיות הוי-ה דהיינו שיתמלא ה' במילואיו ואח"כ יאמר בי אדוני, אפשר לבקש לרכיו, ואז בוודאי יהיה נהנה מתפילתו.

וכעין זה פירש מו"ר כ"ק אדמו"ר זי"ע הכ"מ (ב' חוקי חיים) על הפסוק ויגש אליו יהודה במדרש איתא אין הגשה אלא לתפילה ולפיוס, פירוש

אחיו מגדולתו כשראו בצרת אציהם, ואמרו לו אתה אמרת למכרו, ואילו אמרת להושיבו, היינו שומעים לך, ולכן טען יהודה "אליו" כלומר להקצ"ה כדיכול למה אתה רוצה להרוג מכל עשרת השבטים משום מכירת יוסף, הלא בי "אדוני", כלומר אני החייב ולכן מספיק רק אחד שיהרג בעון הזה ולא מכל השבטים, שיהרג אחד המיוחד שבהם מחכמי ישראל, ולכן קיבל הקצ"ה את דברי יהודה ונפטרו כולם, ונתחלפו באחרים ונדמה להגוים שהם שרפו את חכמי ישראל, ואפשר לומר ולהוסיף שגם משבט יהודה לא נשרף שום אחד, למכיון שהשם יתברך ראה את מסירת נפש של יהודה שרואה להציל את התשעה שמכל השבטים ולומר שרק הוא החייב דהיינו את מסירת נפשו של יהודה שרואה להציל את התשעה שמכל השבטים ולומר שרק הוא החייב דהיינו רק משבטו שהוא שבט יהודה, חמל ה' גם עליו וכולם נפטרו ממיתה ורק שטעמו טעם מיתה צמה שנתפסו ונגמר דינם ולכך הם קיבלו עונשם והרי זה כאילו

שכריך לעשות הגשה לתפילה, שיבוא בהכנה ובהתכוננות מי אנכי ולפני מה אני עומד להתפלל, ויאמר צי כל מה שאני מדבר בדברי התפילה לפניך, הכל הוא מאדוני, רק מכוח שנתת לי, ומכל חפצי עוה"ז אין לי שום חפץ וענין רק כך, כמו שאמר דוד המלך ע"ה מי לי בשמים ועמד – כשאני עימד – לא חפצתי כלום בארץ, ידבר נא עבדך דבר באזני אדוני, שלא אפנה במחשבתי אל שום בריה, כמו שאחז"ל אליו ולא למדותיו, ואף לא אכזין דעתי אל כל העולמות העליונים כי אם אל הקב"ה בלבד.

והנה בדרך מוסר אפשר לומר על הפסוק ויגש אליו יהודה וכו', "שאליו" זה רמז להקב"ה ויהודה מרמז על איש יהודי דהיינו ענין של תפילה, שחז"ל דרשו אין הגשה אלא תפילה, שיהודה ראה שכלו כל הקיץ ואין לו שום דבר שיוכל לטעון ליוסף מכיון שנמלא הגביע באמתחת בנימין זה מראה שהוא גונבו ודינו להיות עבד, ולכן יהודה לא התייאש והתחיל בתפילה לה' יתברך, ואמר צי אדוני כלומר שיש צי ניאץ הק' שיש בכל יהודי נשמה

קדושה ובפרט בצבטי י-ה שהם עדות לישראל, וגם בשמו יהוד"ה יש שם הק' של הוי"ה צ"ה, ולכן התחיל יהודה בתפילה ואמר, "דבר נא עבדיך דבר באזני אדוני" דהיינו להקב"ה שהוא אדוני ואדון כל הארץ, ואל יחר אפך בעבדיך וגו', וזה מלמדת אותנו התורה הק' ללמוד את עם יהודה "קשת" שהוא תפילה בעל עת ועונה, ואין תפילה שלא נשמעת וכמו שאנו אומרים בתפילה, "שומע תפילת כל פה" ולכן אסור לו לאיש הישראלי לבוא לידי יאוש ח"ו אלא יתחזק את עצמו ביטחון ואמונה בה' בעת צרה וגם כתוב בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע שיש זמן שלא צריך אלא ביטחון אף בלא תפילה והוא בעת שיש ח"ו קטרוג גדול על האדם, וגם כתוב בשם הבעש"ט הק' שלפעמים צריכין ישראל להתפלל במחשבה בלבד שעל זה אין קטרוג, וזה הוא דרך כל הדלוקים ובפרט דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו שעיקר עבודתם היה בתפילה (ומוצן שזה יחד עם לימוד התורה) וכפי שכתב המאור ושמש. וכפי שזכינו בדורינו לראות ולהסתופף במחיאת

עבודת התפילה בכוונה, ולכל הפחות להבין פירוש המילות ובזכות זה נזכה להגאל בגאולה השלימה בקרבנו ונזכה לבנין בית המקדש, ושם נעבוד את ה' ביראה כימי עולם וכשנים קדמוניות ועורבה להשם מנחת יהודה וירושלים כימי עולם וכשנים קדמוניות, מתוך רחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו.

רבותינו הק' זי"ע שהיה עיקר עבודתם בעבודת ה' ע"י התפילה בבחינת וכל עצמותי תאמרנה, ולכן נתחזק כולנו לילך בעקבותיהם להתחזק בתפילה ובלימוד התורה הק' בהתלהבות של קדושה ובפרט שאנו בזמן של עקבתא דמשיחא וכבר כתב הרה"ק ר' חיים ויטאל זי"ע תלמידו של האר"י ז"ל שעיקר עבודת ה' בעת הזה הוא

ויחי

כתוב בפסוק ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, הקצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם, ופירש רש"י ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל אומר דברים אחרים עכ"ל, והנה לא פירש רש"י מה היתה הסיבה שנסתלקה ממנו השכינה ולא גילה את הקץ.

והנה הרמב"ן כתב כי רדת יעקב למצרים הוא גלותינו היום ביד החיה הרביעית דהיינו רומי הרשעה, כי בני

ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'

וברש"י איתא למה פרשה זו סתומה (כלומר שקבלה הוא בידינו שפרשת ויחי הוא תחילת פסקא ולא חדא פרשה הוא עם וישב ישראל וכו'), ודרך תחילת פרשה הוא שיש ריוח של ט' אותיות והכא אין ריוח כלל בתחילת ויחי) לפי שכיון שנפטר יעקב אבינו נסתמו עיניהם של ישראל מצרת השעבוד שהתחילו לשעבדם, דבר אחר שביקש יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו עכ"ל, ולהלן (מטו א, ב)

עמים, ורבותינו אמרו שציקא יעקב לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה, כי לדברי הכל אחרית הימים ימות המשיח הם.

וכן לעיל (פ' מקץ מג, יד) כתב גם כן הרמב"ן כי ירידת יעקב למצרים ירמוז לגלותינו ביד אדום, וראה הנביא הענין (וכלומר שיעקב ראה זאת בנביאה) והתפלל סתם לשעה ולדורות ואמר א-ל שדי יתן לכם רחמים וכו', והכתוב זה כפי מדרשם יש לון סוד גדול כי אמר וא-ל שדי, במידת הדין יתן לכם רחמים שלפניו, ויעלה אתכם ממידת הדין למידת הרחמים, והמשכיל יבין עכ"ל.

והנה הדברים של הרמב"ן נוקצים עד התהום שכתב לבד גרמנו הצרות בירידת מצרים ע"י שמכרו את יוסף למצרים וכן בזמן בית שני שכרתו ברית עם הרומיים.

וגם לעיל בפרשת וישלח (לז ד) כתב שצמה שהקדים יעקב לשלוח אל עשיו מלכאים, תפסוהו החכמים על זה ואמרו מחזיק באזני כלב, אמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך עשיו

יעקב הם צעלמם סובצו דתם שם במכירת יוסף אחיהם, ויעקב ירד שם מפני הרעב, וחשב להגלל עם בנו צבית אוהב לו, כי פרעה אוהב את יוסף וכבן הוא לו, והיו סבורים לעלות משם ככלות הרעב מארץ כנען, וכמו שאמרו לגור בארץ באנו כי מרעה ללאן אשר לעצדך כי כבד הרעב בארץ כנען, והנה לא עלו, אבל ארץ עליהם הגלות, ומת שם, והעלו עצמותיו, וזקני פרעה ושריו העלוהו, ועשו עמו אבל כבד. וכן אנחנו עם רומי ואדום, אחינו הסיבנו ביאיתנו בידם כי כרתו ברית עם הרומיים ואגריפס המלך האחרון לבית השני ברח אליהם לעזרה, ומפני הרעב נלכדו אנשי ירושלים, והגלות ארץ עלינו מאוד, לא נודע קיוו כשאר הגלויות, ואנחנו כמתים בו ואומרים יובשו עצמותינו נגזרנו לנו ויעלו אותנו מכל העמים מנחה לה', ויהיה להם אבל כבד בראותם כבודינו ואנחנו נראה בנקמת ה' יקיימו ונחיה לפניו.

וכן להלן כתב הרמב"ן (מ"ט א) באחרית הימים הם ימות המשיח, כי יעקב ירמוז אליו בדבריו, וכמו שאמר להלן עד כי יבוא שילה ולו יקרת

והייתה משלח אכלו ואמר לו הקב"ה ליעקב, לדרכו היה מהלך עשיו והיית משלח אכלו, ואמר לו כה אמר עדדיך יעקב, והוסיף הרמז"ן וכותב שעל דעתו גם זה ירמוז כי אנחנו התחלנו נפילתינו ביד אדום, כי מלכי בית שני באו בצרית עם הרומיים, ומהם שבאו לרומי, והיא היתה סיבת נפילתם בידם של הרומיים, וזה מוזכר בדברי רבותינו ומפורסם בספרים עכ"ל.

כלומר שהרמז"ן רוצה להגיד שההתקרבות להגוים גרם החורבן ונפילת ישראל ביד הרומיים, ורוצה הרמז"ן הק' לומר בזה שלא לעשות כן וזה יגרום לקץ הגאולה מיד אדום שהוא גלות האחרון.

ונביא גם את דברי הרבינו בחיי שכתב שמה שזיקק יעקב לגלות את הקץ לבניו ונסתם ממנו מה שיקרא באחרית הימים, הכוונה הוא לימות המשיח בקץ הגלות הזה הארוך, שאנו עומדים בו כיום, כי כל עניני יעקב ומקוריו הם רמז לגאולתינו השלישי הזה, כי כן יעקב היה השלישי לאבות, ולפי שגרמז ענין המשיח, בכלל דבריו וכמו שאמר עד שיבוא שילה לכן ראה

הפרשה הזאת סתומה לרמוז הקץ הסתום שהיה רוצה לגלותו ונסתם ממנו, וכן אמרו בהגדה שראה יעקב אבינו שהיו כל האותיות בשמות י"ב השבטים חוץ מאות ח' וט' אמר יעקב כיון שאין בהם חטא ראויים הם לגלות להם את הקץ, אבל מכיון שראה שאין בהם את קו"ף ואות ל"י אמר אינם ראויים לגלות להם את הקץ ולכן סתם ולא גילה ולכן פרשה זו סתומה.

ועוד כתב שם "קבלה ביד הנביאים שעתידה גאולתינו זאת שתהיה בדמיון גאולת מצריים בהרבה ענינים, מלבד שתהיה בה תוספת מעלה והשגה בלצבות בידיעת השם יתברך, ולא מנינו קיבוץ כל גלות ישראל כי אם בגאולת ארץ מצרים ובגאולה זו העתידה, ומזה אמר הכתוב יוסיף ה' שנית ידו לקנות את שאר עמו, אמר שנית כנגד גאולת ישראל ממצרים ששם היו כל ישראל מקובצים כי בגאולת צב לא נתקצו כולם שלא עלו מצביל רק אלפים וארבע ריבוא, ורוב ישראל גלו לחלך וחבור נהן גוזן בהרי מדי ושבו לא חזרו זה אמר הכתוב שנית עכ"ל.

והנה נחזור לענינו להבין על פי פשטות למה נסתם מיעקב הקץ ונסתלק השכינה ממנו, ומעיקרא מאי קסבר יעקב שיוכל לגלות את הקץ, ומה היתה העיכוב שלא גילה את הקץ והתחיל לומר דברים אחרים.

ולפי ענ"ד נראה לומר בעז"ה בדרך הפשטות דהנה כשדקדק הפסוק שאמר יעקב אבינו לבניו, האספו והגידה לכם את אשר יקרא אתכם האחרית הימים ובפסוק השני כתוב הקצו ושמעי בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם" דנראה כמיותר לכבר אמר האספו והגידה וכו' ולמה אמר אח"כ הקצו ושמעו וגו'.

ולכן נראה שיש כאן צ' דברים שאמר יעקב דהנה ידוע שתיבת "האספו" ותיבת "הקצו" המשמעות הוא לכאורה אחד הוא, והוא משמעות הנרדפים, אבל באמת יש חילוק ביניהם (עיי' בכלי יקר) ולפי ענ"ד נראה לומר שאמר יעקב אבינו בתחילה האספו שכוונתו שיבואו יחדיו כל בניו באגודה אחת באחדות כאיש אחד ובלב אחד, וזה לשון "האספו", ואז אמר להם יעקב אבינו שאם כך

תעשו אגיד לכם את הקץ ואשר יקרא אתכם האחרית הימים, כי חז"ל אמרו שאין ישראל נגאלים אלא כשהם באגודה אחת ואח"כ אמר להם שאם לא כך יהיה אלא שיהיה צחינת "הקצו" שהכוונה שיבואו כולם יחדיו אבל לא באיש אחד ובלב אחד ורק שכל אחד ואחד הוא לעצמו ורק מפני שכולם הם בני יעקב לכן הם באו יחדיו ליעקב אביהם, ואז אמר להם שיהיה רק "ושמעו", דהיינו שתשמעו דברים אחרים אף שהם גם כן דברים קדושים, אבל זה לא גילוי הקץ שזה רק אפשר אם הם באגודה אחת מאוחדים, ולכן כשצאו בני יעקב וביקש יעקב לגלות להם את הקץ שסבור שהם מאוחדים באמת, אבל נסתם ממנו לומר את הקץ כי נסתלקה ממנו השכינה וכמו שפירש רש"י והתחיל לדבר דברים אחרים, כי אז ידע יעקב שלא באו כמו שאמר, ולכן לא היה יכול לגלות להם את הקץ האמיתי. ובאמת שליוסף הצדיק גילה לו יעקב את הקץ וכמו שכתב בעל הטורים בפירושו על הפסוק וישבע יוסף את בני ישראל לאמר פקוד יפקוד וגו' (נו, כה) בשם המדרש "שהשביעם שלא

הק', ולכן הוא ראוי שיגלה לו יעקב את הקץ, כי הוא צבחינת "האספו" צאגודה אחת ואז זוכים לגאולה וכו"ל.

ונציא כעת את דברי קדשו של הספר הק' מאור ושמש המפרש את הפסוקים האלו צענין ההתאספות אלל הצדיקים הק' וז"ל: הקצו ושמעו בני יעקב, ושמעו אל ישראל אציקם, צהתאסף עדרי לאן קדישם אל הצדיק העיקר הוא אסיפה שיהיו כולם צאחדות אחד ויהיו כולם מצקשים רק תכלית אחד למארא את ה' יתצרך, דכל ציי עשרה שכינתא שריא וצוולאי אם יס יותר מעשרה, צוולאי יס יותר גילוי שכינה, וכל אחד ישמע לחצירו, ויהיה קטן צעיני עצמו, ויהיה רואה לשמוע איזה דבר מחצירו ואיזה צחינה האיד לעצוד את ה' יתצרך, והאיד למארא את ה' יתצרך וכן כולם יהיו כך.

וממילא כשהאסיפה הוא על זה הכוונה, איז ממילא יותר ממה שהעגל רואה לינק הפרה רואה להניק וממילא ה' יתצרך מקרב עצמו עליהם ונמלא עמהם, ונפתח להם ממילא כל הישועות וכל הצרכות וכל השפעות טובות ממקור הרחמים, ורחמים

ידחקו את הקץ כי יוסף ידע את הקץ כי יעקב גילה לו עכ"ל.

וצ"ע למה ליוסף כן גילה יעקב את הקץ ולפי הנ"ל אפשר לומר כי אלל יוסף היה האחדות צשלימות עם כל אחיו שרק הם שנאו אותו, אצל הוא לא שנא אף לא אחד מהם, וכן מצינו צפסוק שאציו אמר לו לילך לאחיו לשכם, והוא לא חשד צהם שיראו להורגו כי הוא חשב שאם הוא אזהב אותם גם הם לא יעשו כזאת להרוג אותו ח"ו, וגם מצינו צפסוק "ויכר יוסף את אחיו", כשנמסרו צידו הכיר שהם אחיו וריחם עליהם, והם לא הכירוהו כשנפל צידם לנהוג צו אחוה עכ"ל.

וגם להלן כתוב שאמר יוסף לאחיו "אל תעצבו ואל יחר צעיניכם כי מכתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלוקים לפניכם (מה, ה) וגם צפרשה שלנו "ויחי כתוב ויאמר אליהם יוסף אל תיראו וגו' ואתם חשצתם עלי רעה אלוקים חשצה לטובה וגו', ועתה אל תיראו אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על ליבם" מכל אלו רואים גדלותו צאהבת אחיו השצטים

גדולים וחסדים טובים נמשך על כנסת ישראל.

זה שאמר הכתוב הקבצו ושמעו בני יעקב, פירוש כשיש קיבוץ יהיה הקיבוץ על דרך המבואר, ומפרש הפסוק ושמעו בני יעקב, פירוש אתם בני יעקב שמעו עצמכם זה לזה, כדכתיב גבי המלאכים "ומקבלין דין מן דין", ושמעו הוא לשון קבוץ, כנאמר וישמע שאול את העם (שמואל א', כ"ג ח') דהיינו שכל אחד ואחד יקבץ עצמו לחצירו, ויהיה נכנע אליו לשמוע ממנו איזה דבר לעבודת ה' יתברך, ויהיה נתבטל אללו וכן חצירו אליו.

ומפרש הפסוק עוד יותר, ושמעו אל ישראל אביכם, פירוש שהשמייעה דהיינו האסיפה תהיה על הכוונה זו אל ישראל אביכם, כלומר שתבקשו את אביכם שבשמים, ואל תקרא אל

בסגור"ל אלל א-ל בל"ל זכר"י, וממילא ושמאל אל ישראל אביכם דהיינו א-ל ישראל אביכם, ישמע לכם ויענה אתכם במרחב, וימלא לכל אחד ואחד משאלתו לטובה, ורחמים וחסדים טובים יהיה נמשך על כנסת ישראל אמר עכ"ל.

זה הענין היה אחד עקרי יסודות החסידות על דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו עד דורינו אנו שכ"ק מרן אדמו"ר זיע"א היה מעורר אותנו תמיד על ענין זה לבוא ולהסתופף יחד ובפרט בשבת קודש ובליל שבת קודש בשירות ותשבחות לחי העולמים ויתן ה' שנתחזק כולנו יחד בלחות האמיתי ונזכה עי"ז להגאולה השלימה ע"י משיח דקיני ברחמים ובחסדים מגולים בב"א.

שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה
את יעקב איש וביתו באו

ודקדקו המפרשים למה מתחיל
בלשון הווה ומסיים בלשון עבר "באו",
וכן צריך להבין שמתחילה אמר "בני
ישראל" ומסיים בצמירת "את יעקב"
והרבה תירוטים נאמרו על כל זה.

והנה נקדים מה שכתב הרבי ר'
אלימלך זי"ע בספה"ק נועם אלימלך
לתרץ השינוי לשון, שמתחילה אומר
"הבאים" בלשון הווה, וסיים בלשון
עבר, "באו", וגם מתחילה קוראם על
שם ישראל ולבסוף קוראם על שם
יעקב, הכוונה בזה שהצדיק הגדול,
נתחזק ונתישב בצדקו ימים רבים, אזי
אף שעושה דברים גדולים ולדקות
רבות, אף על פי כן הוא ניצל מגדלות,
כי אדרבה הוא מואץ בעצמו חסרונות
לומר שהוא מקצר עדיין בעבודה, והוא
מאיר עצמו על זה, ומה גם שמאער
עצמו על אורכי ישראל וגלותם המר
במיסים וארנוניות, וכל התלהבות
ודביקותו בעבודת השם אינה שווה לו
כלל מרוב לאגתו עליהם, והמה עמודי

עולם הנקראים בשם ישראל, אבל
אותם הצדיקים המתחילים בעבודה,
חדשים מקרוב באו, בהיותם עושים
איזה דבר קדושה, נתלהב בקרבם
הגדלות והמה סוברים, שכבר הגיעו
לתכלית העבודה האמיתית, ואע"פ
שהם צדיקים המה נכללים בעוון
הגדלות, והמה אשר בשם יעקב יכונו.

וזהו רמז הכתוב באומרו "בני
ישראל הבאים מצרימה" כלומר
שהצדיקים הגדולים המה תמיד במיאר
ודאגה על העבודה, לומר שהם
מקצרים עדיין, ובזה הולכים למעלה
תמיד בלי הפסק, וזהו שאמר הכתוב
"הבאים" בלשון הווה ומה שאמר
הכתוב "את יעקב איש וביתו באו
בלשון עבר, לרמוז על אותן הסוברים
שכבר הם שלימים בעבודתם מבלי
שום חסרון אליהם הגיע שלא כן
מדרגת האמת, אללא שצריך להשיג
תמיד על שפלותו למען ינצל מגדלות
ואז טוב להם עכ"ל.

והנה נראה לתרץ קצת
מהדקדוקים הנ"ל בדרך אפשר דהנה

כתוב בתחילה ואלה שמות בני ישראל
 הבאים מצרימה את יעקב ואח"כ כתוב
 איש וזיתו באו ולא כתוב בני ישראל,
 ואפשר לומר כי ידוע שאם אדם נמלא
 צביתו בשלווה יכול יותר לשמור תורת
 ה' וכמו שכתוב אשרי יושבי ביתך וגו'
 אבל כשאדם הוא נמלא בדרך, קשה
 ביותר להיות בשלימות צבית אז בדרך
 הוא הוא רק חצי ואם צבית הוא רק
 חצי אז אם הוא בדרך מי יודע כמה
 הוא שוה והנה מצינו שהליכה בדרך
 הוא נסיון, שגם אלל אברהם אבינו
 היה זה אחד מעשרה נסיונות שאמר
 לו הקב"ה לך מארריך וכו' ואף
 שאמר לו ה' הבטחה ואעשך לגוי גדול
 ואברכך וגו', ורש"י כתב שם שהוררך
 אברהם אבינו לצרכה כי הדרך גורמת
 לשלשה דברים, ואחד מהם הוא
 "שממעטת את השם" ולכן אפשר לומר
 שמה שכתוב בפסוק בתחילה "ואלה
 שמות בני ישראל הבאים מצרימה",
 שעד שלא הגיעו למצרים נקראו הם
 בני ישראל כלומר בניו של ישראל,
 שישראל הוא מלשון גדולה (כי שרית
 עם אלוקים ואנשים) אבל מכיון
 שהגיעו למצרים, גרם הדרך וגם
 המדינה שצאו לשם, דהיינו למצרים

שהוא ערוות הארץ, שכתוב את יעקב
 ולא כתוב את ישראל, כי גם אלל יעקב
 גרם הדרך לירד למדריגת "יעקב" ואלל
 בני יעקב כבר כתוב רק "איש וזיתו
 באו" וכ"ס שלא כתוב בני ישראל כי
 באו לארץ הטמאה של מצרים, שגרם
 זאת ועוד נראה לומר בדרך רמז כי
 חז"ל אמרו "ישראל אע"פ שחטאו
 ישראל הוא", כלומר שאל יתייאש איש
 ישראל שהגיע למצב שחטא, אלל
 יאמין שהוא נשאר ישראל בכל מצב
 שהוא, ואפשר לו לתקן מה שחטא,
 ואדרבה במקום שצעלי תשובה
 עומדים אף לדיקים גמורים אינם
 יכולים לעמוד שם, וכמו שאמרו חז"ל.

וזה מרמז הפסוק ואלה שמות בני
 ישראל הבאים מצרימה כלומר
 שאע"פ שצאו במצרים ים הקליפות,
 מ"מ הם בני ישראל, וכתוב את יעקב
 שר"ל אף שירדו ממדריגת "ישראל"
 למדריגת "יעקב", וגם שנשארו אך ורק
 בתואר "איש וזיתו" מ"מ אל יתייאש
 אדם לומר ח"ו כאשר אבדתי אבדתי,
 אלל יתחזק את עצמו וגם יס לרמז על
 שאמרו חז"ל יעקב אבינו לא מת, שאף
 שישראל הוא מדריגה גדולה מכל

יחד ולא כפרעה שאמר לכו נא הגברים ועידו את ה', אלח כמו שענה לו משה רבינו נערינו וזקינינו ובטפינו נלך לעבוד את ה', ובזכות זה נגאלו ממצרים וכמ"ס חז"ל שזכותם שלא שינו את שמם ולשונם ומלבושם נגאלו אבותינו ממצרים.

והנה כתוב בספרים הק' שהגאולה העתידה שיהיה בקרוב בימינו, יהיה דומה לגאולת מצרים ולכן עלינו להתחזק בדברים האלו שזכותם יאלנו ממצרים דהיינו הלשון השם והלבוש שלא לשנות שום דבר בהם ומוצן שהכוונה הוא בעיקר שלא לזלזל באלו הדברים, אבל מוצן שהעיקר הוא שמירת התורה הק' שנמסרה מדור דור עד מתן תורה בהר סיני, אבל אלו הדברים הוא השמירה העיקרית לעם ישראל ממצרים ועד הנה בגלות האחרון, שהוכיח שרק אלו הדברים שלא שינו אותם, הם החזיקו את עם ישראל להחזיק מעמד עד היום הזה, ויה"ר שנזכה בזכות לבית הגו"ל ונזכה שישראל תושע בה' תשועת עולמים.

והנה הימים האלו נקראים ימי השובבי"ם שמוזכר במגן אברהם

מקום אף שנאצל שם "ישראל" מכל מקום נשאר שם "יעקב" ויכול אדם לחזור למדרגת "ישראל", כמו שהיה מקדם ועוד ביותר מזה, ומכל שכן שבעלי תשובה מקומם יותר גדול מלדיק גמור וכנ"ל.

וגם אפשר לומר כי ידוע שישראל רמז על הזכרים שנקראים "בני ישראל" ונשים נקראים בשם "יעקב" וכמ"ס הפסוק כי תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, ודרשן חז"ל בית יעקב אלו הנשים.

ולפי זה אפשר לומר דהנה במדרש דרשן על הפסוק ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה שלא שינו את שמותם שאף שבאו למצרים "רעובין" נשאר בשמו וכן "שמעון" ולוי וכל השבטים הק' וכן שילאו ממצרים וכן לא שינו את לבושם ואת לשונם (ויש בזה רמז ויבוא יעקב של"ם ר"ת שם, לשון מלבוש ורק אז נקראים שלימים) וזה מרומז בפסוק "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרים את יעקב", איש וביתו באו, שיעקב מרומז כאן על הנשים, שבני ישראל באו עם בית יעקב, באלו הנשים ואיש וביתו באו

(בסימן תרפ"ה) שיש נוהגין בשנה מעוברת לקבוע תענית בכל יום ה' מפרשיות השבועיים ת"ת, והטעם שמתענים בשנים המעוברות, כתב הלבוש משום שהנשים המעוברות היו עלולים להפיל עובריהם בשנית המעוברות, אמנם בשערי תשובה ובפרי מגדים כתבו שהמנהג במדינות אלו שמתענים גם בשנה פשוטה, אלא שבשנה פשוטה מתענים רק בפרשיות שבועיים כלבד, ובשנה מעוברת מוסיפים גם ת"ת, ומנהג זה הוא ע"פ האריז"ל כדו"בא בבאר היטב שימים אלו מסוגלים לתקן עון קרי יותר מכל השנה להתענים בהם ע"פ.

והנה מה שנוהגים להתענות ביום ה' דוקא כתב בא"ר שהוא משום דאנשי מעמד התענו והתפללו ביום ה' לכל תפיל אשה פרי בטנה ע"ס, וזה לטעם הלבוש הג"ל שמתענים לכל תפיל, אבל לאריז"ל הג"ל שהטעם הוא שמתענים הוא לתקן את עון קרי היה ראוי להתענות ביום ו' דהיינו בערב שבת שהוא כנגד מידת יסוד, (עיין בספר נימוקי אור החיים להרה"ק ממנוקאטש זי"ע) דכן נהגו באמת כמה

לדיקים מתלמידי הבעש"ט הק' להתענות ביום עש"ק, וכן אור הרה"ק מטריסק זצוק"ל, אמנם בליקוטי מהרי"ח כתב ששמע שהרה"ק בעל מאור ושמש אומר דגם לפי האריז"ל יש להתענות ביום ה', מכיון שאין מתענין בערב שבת על כן יש להקדימו ליום ה'.

והנה מצוה כלבד שבמנהג יש לומר ויחל בקריאת התורה, אמנם בספר דברי תורה (מונקאטש) כתב שתענית שבועיים צריך להחזיק בסוד בכל מה שאפשר, וע"כ אין קורין ויחל במנהג בתענית שבועיים גם כשיש יותר מעשה שמתענים, והטעם למכיון שזה תענית יחיד לתשובה לכל אחד לרפאות נגעי נפשו על הדבר צריך להיות בהנע לכת כל מה שאפשר, דהוי כעין חזין עליה מאן דמפרש חטאו בליבור, אבל בספר דרכי חיים כתב שמרן הגה"ק הדברי חיים מאנאז היה אומר שבשבועים מותר לאדם להגיד שהוא אם ולא נראה כיוהרא מכיון שמחויבים להתענות (ע"ע בשו"ע סימן תקס"ה סעיף ה')

והנה בשבתות של הפרשיות של
הסוציז"ם היה דרך הקודש אל כל ידידי
אמת לעורר בתוך דברי תורה
שהשמיעו בסעודת שבת קודש את ערך
קדושת ימי הסוציז"ם לתיקון
ולתשובה, וסנזכה לתקן כל מה שמוטל
עלינו להגיע לתכלית הנרצה לתיקון
השלם

וכן נהגו רבותינו הק' זיע"א
וצפרט צעת רעווא דרעוין בקול חולב
להבות אש, שהעיקר הסוציז"ם הוא
לא התענית אלא העיקר להיות סור
מרע ועשה טוב בשמירת עינים
ושמירת המחשבה ובעיקר להרבות

בתורה ללמוד ברכיפות בתפילה
ובהתלהבות, שצוה התיקון תלוי
הגאולה השלימה כי זה הפגם הוא
המעכב העיקרי להגאולה וצאם
מתקנין זאת מקרבים את הגאולה
השלימה

ויהי ראון שנתעורר כולנו יחד
בעבודת השם וצפרט צימים האלו
בתורה ובתפילה וצדקה וצפרט
התיקון של פ"ד תעניות לפדותם צמון
וכמו שכתבו הספרים הק' וצכות זה
נזכה להגאל בגאולה השלימה מתוך
רחמים וחסדים מגולים ע"י משיח
צדיקינו אמן.

וארא

וידבר אלוקים אל משה ויאמר
אליו אני ה'

ופירש רש"י הק' דבר אהו משפט
על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה
לעם הזה,

והנה לפי רש"י קאי על סיום
הפרשה הקודמת ששם כתוב צ'
פסוקים שאמר משה רבינו לה' דכתיב

"וישב משה אל ה' ויאמר אדוני למה
הרעותה לעם הזה למה זה שלחנני,
ומאז צאתי אל פרעה לדבר בשמך
הרע לעם הזה והאל לא הצלת את
עמך, ולכאורה צריך להבין כפילות
הלשון שאמר משה "למה הרעותה לעם
הזה, "והרע לעם הזה", "והאל לא
הצלת את עמך", וגם שמתחילה אמר
"לעם הזה" ואחר כך סיים ואמר

"והאל לא הלכת את עמך" ולא אמר כבתחילה "עם הזה", ואמר עמך, ולכן הדבר צריך ביאור

וגם השינוי לשון שאמר בתחילה "למה הרעותה" וסיים "והאל לא הלכת את עמך" וגם מה שכתב רש"י שה' דיבר עם משה משפט, על שהקשה לדבר למה וגו', מה הלשון "שהקשה לדבר", היה לו לומר שדיבר או שאמר וגו' וגם צריכין להבין מה חרי האף הגדול הזה על משה עד שכתוב במדרש שביקשה מידת הדין לפגוע במשה, ולפי שנסתכל הקב"ה שבשציל נער ישראל דיבר כן חזר ונהג עמו במידת הרחמים, והוא דכתיב ויאמר אליו ה' עכ"ל.

והוא תמוה הלכא משה רבינו ע"ה היה מנהיג ישראל ודין היה לו לשאול טעם עיכוב הגאולה ולמה ומדוע יש בזה קישוי דיבור שכתב רש"י שהקשה לדבר וכו' וגם מנין לו למשה לידע שזה לא ראוי לדבר כך שיחרה אף ה', כי הלא זה היה כעין תפילה לה' שיחמול על עמו ישראל להצילם.

ונראה לומר בס"ד ומקודם נתרץ את לשון "שהקשה לדבר" על פי מאמר חז"ל במסכת ברכות (דף ל"ד ע"ב) לאיתא שם במשנה "אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת, אמרו לו אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפילתי רבי יודע אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני שהוא מטורף" ופירש רש"י שגורה, סדורה תפילתי צפי במרוצה ואינו נכשל ותחינתי נובעת מלבי אל ה', כל שאני חפץ להאריך בתחנונים, ועל "שהוא מטורף" פירש רש"י שקאי על החולה שהוא מטורף, ולשון אחר פירש רש"י שקאי על התפילה שאם אין שגור בפיו יודע שהתפילה שהתפללו עליו, הוא מטורפת וטרודה ממנו ואינה מקובלת עכ"ל ולפי זה אפשר לומר שמשה רבינו אמר למה הרעותה לעם הזה, בלשון תפילה ובקשת רחמים על ישראל, מכיון שלא היה התפילה שגור בפיו אלא היה מוקשה מלשון מטורף כלומר שהתפילה היתה מטורפת וטרודה וכמו שכתב רש"י בלשון אחר וכו"ל, ולכן לא היה לו למשה להמשיך בתפילה ולומר עוד "ומאז באתי אל

העם שאינם עושים כל כך ראונו של מקום ועל אלו אמר למה "הרעותה לעם הזה" ומאז ומאז בואי אל פרעה "הרע לעם הזה" כלומר שעיקר טענת משה היה למה הרע לעם, ולא אמר למה לא הציל אותם ה', ורק אח"כ אמר "והאל לא היכלת את עמך" שזה קאי על אנשי מעלה כלומר הצדיקים ועל זה דיבר ה' אתו משפט על שחילק בין פשוטי העם לאנשי מעלה, ולזה מדויק רש"י שכתב שדיבר ה' אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, כלומר שחילקת בין "העם הזה" שאמרת רק "למה הרעותה" ועל אנשי מעלה אמרת "והאל לא היכלת את עמך" שהם אנשי מעלה הצדיקים שציקשת עיקר ההכלה רק על אנשים האלו הצדיקים ואנשי מעלה, ועל פשוטי העם ציקשת רק שלא יהיה הרעות ביותר ממה שהיה ולא ציקשת הכלה עליהם גם כן, וזה היה אחרי אף על משה רבינו ע"ה

ובדרך רמז אפשר לומר לאידך גיסא שחרון ה' היה "למה הקשה לדבר" ולומר למה הרעות לעם הזה כלומר שה' הקפיד על משה רבינו למה

פרעה וגו' הרע לעם הזה והאל לא הכלת את עמך" ועל זה חרה אף ה' מכיון שאין התפילה רצוי לפניו יתברך כתוב "שתם תפילתי" וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז) שיש מצב שהקב"ה תורף תפילתו ומאוותיו של אדם, וכתוב גם תרבו תפילה אינו שומע מי ציקש זאת מידכם רמוס חכרי ע"ש, ולכן היתה אחרי אף על הריבוי התפילה דמכיון שראה משה שקשה לו הדיבור לא היה לו להמשיך בהדיבורים

ועוד אפשר לומר באופן אחר דהנה ידוע שיש להתפלל גם על רשעים שיחזרו בתשובה ויתמו חטאים ולא חוטאים וכמו שאיתא בגמרא במסכת ברכות (דף י') וגם כתוב מהאריז"ל שקודם התפילה יש לאדם לקבל עליו מצות ואהבת לרעהו כמוד ולומר זאת צפה מלא וזה סגולה לקבלת התפילה.

ולפי זה אפשר לומר שמשה רבינו דבריו להקב"ה אמר מתחילה לה הרעותה לעם הזה וגו' וגם אמר "הרע לעם הזה" ואח"כ אמר "והאל לא הכלת את עמך", ובה הקשה לדבר וכאילו אמר משה לחלק בין פשוטי

ע"י הכאה וקללה ועל ידם נמתק הדין הקשה שהיה על האדם, וזה דרך שלא נאמר לכל אדם שיעשה כך כי זה מדובר בצדיקים שכל כוונתם לשם שמים ומסרו נפשם לעשות טובה לכל יהודי באשר הוא שם.

ולזה ראה ה' יתברך להמתיק הדין על משה רבינו וגם על ישראל עמו (שנקראו עם משה כדכתיב משה עמו ודרשו חז"ל עמו של משה), ולכן הדיבור הקשה המתיק כל הדינים ולכן התחיל הגאולה ממאמרים ע"י משה רבינו שליח ה' ונביא ה' ואז לנביאים.

ועיין באור החיים הק' שכתב בזה הפסוק "וידבר אלוקים אל משה, ישב עליו דין, ויאמר אליו אני ה', פירוש הגם שצריך לדון אותך, אליך אני נוהג מידת הרחמים, והא שדייק לומר: אליו אני ה', והטעם על דרך אמרם זכרונם לברכה (במס' ראש השנה יז.) למי נוסא עון, למי שעובר על פשע, וידוע הוא כי משה עניו מאוד ומעביר על מידותיו יותר מכל הנבראים, ולזה נהג ה' עמו כמידה זו ונשא עונו שהיה ראוי לבוא עמו במשפט עליו, והוא אומרו אני ה', ורמז למידת נוסא עון,

אמרת זאת בקושי שהיה לך לומר זאת לו בלשון ברור בלא קושי ויהיה זאת שגור צפיד, ללמד זכות על בני, שזה רצון ה' שילמדו זכות לפניו יתברך, ומשה דיבר זאת "בקושי" ולמה חרה עליו אף ה'.

ועל הפסוק שמתחיל בלשון וידבר אליו ה' "שדיבור" הוא מלשון קשה ומסיים ויאמר אליו ה' שהוא לשון רכה אפשר לומר שאלל משה רבינו היה דיבור ה' אף שהיה דיבור קשה היה אללו דיבור נח ורכה ביותר, וכמו שכתוב בפסוק מוסר השם אל תמאס וכתוב גם כן בפסוק במשלי "הוכח לחכם ואהבך", כלומר שהחכם יאהב את המוכיח וזה כמו אב שמוכיח את בנו מאהבתו אליו כך הרגיש משה רבינו ע"ה אף שדיבר אליו ה' דיבור קשה, מ"מ אלל משה היה דיבור רך, ולכן אפשר לומר שנמתק הדין שהיה על משה רבינו ודיבר אליו ה' בנחת מלשון ויאמר שהיא אמירה רכה.

וגם זה ידוע אלל צדיקי אמת ובפרט בתלמידי הבעש"ט שהיה להם דרך רבות פעמים להמתיק את הדין מאדם ע"י דיבור קשה ולפעמים גם כן

ואין כאן משפט אליו, ועוד רמז ה' סוד אומרו ה' הוא אלוקים (מלכים א', יח, לט) והוא אומרו וידבר אלוקים ויאמר וגו' אני ה' וזה הוא גלוי יחוד ה' אשר גילה ה' סודו אל עבדו נביא נאמן ביתו.

ונביא גם כן דברי קודשן של הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך בכוונת רש"י הק' וז"ל: וידבר אלוקים, דיבר איתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, וכדאיתא במדרש שהטיח דברים כלפי מעלה, ובאמת ח"ו שמשא רבינו ע"ה יטיח דברים כלפי השם יתברך, רק זה היה מחמת גודל אהבת ישראל, וזה מורה על גודל אהבת הבורא יתברך שמו, והפירוש הוא כך וידבר אלוקים וכו' כלומר אף על פי שהיה ראוי לדבר איתו משפט על שהקשה לדבר וכו' אך מחמת שהיה מגודל אהבת ישראל שהיא אהבת הבורא יתברך שמו, ולכן ויאמר אליו אני ה' שהיא אמירה רכה באהבה וכו' עכ"ל.

והנה בימים האלו שהם ימי השובבי"ם שהם זמן תשובה ותיקונים כפי המצבאר בספרים הק' וזפרט בכתבי האר"י ז"ל שהימים האלו מסוגלים מאוד לתשובה ולתיקון הנפש ומסוגלים מאוד להגאולה השלימה וכמ"ס וכימי לאתינו ממארים אראינו נפלאות בגאולה העתידה שיהיה כעין גאולה הראשונה שגאל ה' את ישראל ממארים ע"י נביא ה' משה רבינו מהימנא קדישא, ומוצא האור החיים הק' שמשא בעלמנו יהיה המשיח וגואל הראשון הוא גואל האחרון, ואנו צריכים להתחזק בימים אלו בלימוד התורה בקדושה ובתיקון המידות ובאהבת ישראל וזפרט באהבת חברים ורעים המקושרים יחד והעביר על מידותינו ולהיות נשא עון וכמ"ס באוה"ח הק' כנ"ל ואהבת ישראל שהוא אהבת הבורא כמ"ס הנועם אלימלך הג"ל ובזכות זה נזכה בימים האלו להגאל ברחמים גדולים ובחסדים מגולים ע"י משיח לדקינו אמן.

בעזרת

מוסדות קראלי בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א

»»»»»

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

בהלל ובהודאה להשי"ת שהחיינו והגיענו לזמן
שימחתנו בלב מלא רגשי גיל וחדווה ברינה
ובשמחה ובהדרת קודש נתכבד לשגר מלא הטנא
ברכות מאליפות ומרובבות קדם עטרת ראשינו
ותפארתינו הגאון האדיר המשפיע הגדול, המאור
הגדול בממשלת התורה, מורה דרכנו אבינו רועינו

כ"ק מרן רבינו שליט"א

לרגל שימחת נישואי בנו החתן

היקר שבאדם, נעים הליכות ואציל המידות, נח
לשמים ונח לבריות, שמו הטוב משבחים
ומהללים, לתורה ולתעודה מרבה פעלים, לבו ער
וקשוב לכל נצרך בכל נפשו ומאודו, איש
חמודות ורב תבונים, מקבל את כל אדם בסבר
פנים, חן וחסד נסוך על פניו, אהוב וחביב על כל
יודעיו ומכיריו, ידען נפלא וחז"ב טובא העסקן
הדגול והנמרץ עמוד התווך של מוסדותינו הק'

הרב יוסף מוזס שליט"א

יה"ר שתהי נא ברכותינו עטרת לראשך, שהיווה
יעלה יפה יפה לשם ולתפארת, ויפרח כגפן אדרת
ומשפע עת מצוה זו וישפע עלינו ועל כל עם
ישראל שפע ברכה והצלחה חיי ארוכי בני חיי ומוזני
ורוויחי ולהתרומוזות קרן התורה וישראל ולהיוושע
בתשועת עולמים ויזכה כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
לנהלינו ולהדריכינו עדי נוכח לאור פני מלך חיים
לקבל פני משיח צדקינו במהרה בימינו אמן כי"ר

ההנהלה רבנן ותלמידיהון

ספר

ויגד משה

דברי אלוקים חיים

מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זי"ע

מקראלי

שובבי"ם ת"ת

יצא לאור ע"י

מכון "ויגד משה"

להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל

שע"י מרכז מוסדות קראלי בארה"ק

ימי השובבי"ם תשע"ט

הדפסה מיוחדת

לכלות השלושים להסתלקותו לשמי רום של

כ"ק רבינו יצחק צבי משה בן רבינו אביגדור זיע"א

נתרמה לזכות נשמתו ע"י אנשי שלומינו נדיבי הלב

הרבנית רייזיל בת גיטל תליט"א
הרה"ג ברוך רוזנטל הי"ו ביתר
הרב בנימין ויינברגר הי"ו וומב"ס
הרב שמעון בריזל הי"ו
הרב בנימין וואלקן הי"ו
אברכי כולל "ויגד משה"
אברכי כולל הוראה "תורת חיים"
אברכי כולל "אור אביגדור"

הרבנית הצדקנית תליט"א
כש"ת רבינו הגה"צ שליט"א
הגה"צ מורינו הרב מרדכי שליט"א
חתדב"נ מורינו הגאון הדומ"צ שליט"א
חתדב"נ הרה"ג מאיר גרויז שליט"א
נכדי כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זיע"א
הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א
הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

שמות

הנקראים בשם ישראל, אבל אותם הצדיקים המתחילים בעבודה, חדשים מקרוב באו, בהיותם עושים איזה דבר קדושה, נתלהב בקרבם הגדלות והמה סוברים, שכבר הגיעו לתכלית העבודה האמיתית, ואע"פ שהם צדיקים המה נכללים בעוון הגדלות, והמה אשר בשם יעקב יכוננו.

וזהו רמז הכתוב באומרו "בני ישראל הבאים מצרימה" כלומר שהצדיקים הגדולים המה תמיד במיצר ודאגה על העבודה, לומר שהם מקצרים עדיין, ובזה הולכים למעלה תמיד בלי הפסק, וזהו שאמר הכתוב "הבאים" בלשון הווה ומה שאמר הכתוב "את יעקב איש וביתו באו בלשון עבר, לרמוז על אותן הסוברים שכבר הם שלימים בעבודתם מבלי שום חסרון אליהם הגיע שלא כן מדרגת האמת, אלא שצריך להשיג תמיד על שפלותו למען ינצל מגדלות ואז טוב להם עכ"ל.

והנה נראה לתרץ קצת מהדקדוקים הנ"ל בדרך אפשר דהנה כתוב בתחילה ואלה שמות

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו.

ודקדקו המפרשים למה מתחיל בלשון הווה ומסיים בלשון עבר "באו", וכן צריך להבין שמתחילה אמר "בני ישראל" ומסיים באמירת "את יעקב" והרבה תירוצים נאמרו על כל זה.

והנה נקדים מה שכתב הרבי ר' אלימלך זי"ע בספה"ק נועם אלימלך לתרץ השינוי לשון, שמתחילה אומר "הבאים" בלשון הווה, וסיים בלשון עבר, "באו", וגם מתחילה קוראם על שם ישראל ולבסוף קוראם על שם יעקב, הכוונה בזה שהצדיק הגדול, נתחזק ונתישב בצדקו ימים רבים, אזי אף שעושה דברים גדולים וצדקות רבות, אף על פי כן הוא ניצול מגדלות, כי אדרבה הוא מוצא בעצמו חסרונות לומר שהוא מקצר עדיין בעבודה, והוא מצר עצמו על זה, ומה גם שמצער עצמו על צורכי ישראל וגלותם המר במיסים וארנוניות, וכל התלהבות ודביקותו בעבודת השם אינה שווה לו כלל מרוב דאגתו עליהם, והמה עמודי עולם

שכתוב את יעקב ולא כתוב את ישראל, כי גם אצל יעקב גרם הדרך לירד למדרגת "יעקב" ואצל בני יעקב כבר כתוב רק "איש וביתו באו" וכ"ש שלא כתוב בני ישראל כי באו לארץ הטמאה של מצרים, שגרם זאת ועוד נראה לומר בדרך רמז כי חז"ל אמרו "ישראל אע"פ שחטאו ישראל הוא", כלומר שאל יתייחס איש ישראל שהגיע למצב שחטא, אלא יאמין שהוא נשאר ישראל בכל מצב שהוא, ואפשר לו לתקן מה שחטא, ואדרבה במקום שבעלי תשובה עומדים אף צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד שם, וכמו שאמרו חז"ל.

וזה מרמז הפסוק ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה כלומר שאע"פ שבאו במצרים הקליפות, מ"מ הם בני ישראל, וכתוב את יעקב שר"ל אף שירדו ממדרגת "ישראל" למדרגת "יעקב", וגם שנשארו אך ורק בתואר "איש וביתו" מ"מ אל יתייחס אדם לומר ח"ו כאשר אבדתי אבדתי, אלא יתחזק את עצמו וגם יש לרמז על שאמרו חז"ל יעקב אבינו לא מת, שאף שישראל הוא מדריגה גדולה מכל מקום אף שנאבד שם "ישראל"

בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב ואח"כ כתוב איש וביתו באו ולא כתוב בני ישראל, ואפשר לומר כי ידוע שאם אדם נמצא בביתו בשלווה יכול יותר לשמור תורת ה' וכמו שכתוב אשרי יושבי ביתך וגו' אבל כשאדם הוא נמצא בדרך, קשה ביותר להיות בשלימות בבית אז בדרך הוא הוא רק חצי ואם בבית הוא רק חצי אז אם הוא בדרך מי יודע כמה הוא שוה והנה מצינו שהליכה בדרך הוא נסיון, שגם אצל אברהם אבינו היה זה אחד מעשרה נסיונות שאמר לו הקב"ה לך לך מארצך וכו' ואף שאמר לו ה' הבטחה ואעשך לגוי גדול ואברכך וגו', ורש"י כתב שם שהוצרך אברהם אבינו לברכה כי הדרך גורמת לשלשה דברים, ואחד מהם הוא "שממעטת את השם" ולכן אפשר לומר שמה שכתוב בפסוק בתחילה "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה", שעד שלא הגיעו למצרים נקראו הם בני ישראל כלומר בניו של ישראל, שישראל הוא מלשון גדולה (כי שרית עם אלוקים ואנשים) אבל מכיון שהגיעו למצרים, גרם הדרך וגם המדינה שבאו לשם, דהיינו למצרים שהוא ערות הארץ,

וזקינינו ובטפינו נלך לעבוד את ה', ובזכות זה נגאלו נמצרים וכמ"ש חז"ל שבזכות שלא שינוי את שמם ולשונם ומלבושם נגאלו אבותינו ממצרים.

והנה כתוב בספרים הק' שהגאולה העתידה שיהיה בקרוב בימינו, יהיה דומה לגאולת מצרים ולכן עלינו להתחזק בדברים האלו שבזכותם יצאנו ממצרים דהיינו הלשון השם והלבוש שלא לשנות שום דבר בהם ומובן שהכוונה הוא בעיקר שלא לזלזל באלו הדברים, אבל מובן שהעיקר הוא שמירת התורה הק' שנמסרה מדור דור עד מתן תורה בהר סיני, אבל אלו הדברים הוא השמירה העיקרית לעם ישראל ממצרים ועד הנה בגלות האחרון, שהוכיח שרק אלו הדברים שלא שינוי אותם, הם החזיקו את עם ישראל להחזיק מעמד עד היום הזה, ויה"ר שנזכה בזכות לבית הגר"צ ונזכה שישראל תושע בה' תשועת עולמים.

והנה הימים האלו נקראים ימי השובבי"ם שמוזכר במגן אברהם (בסימן תרפ"ה) שיש נוהגין בשנה מעוברת לקבוע תענית בכל יום ה' מפרשיות השובבי"ם ת"ת, והטעם

מכל מקום נשאר שם "יעקב" ויכול אדם לחזור למדרגת "ישראל", כמו שהיה מקדם ועוד ביותר מזה, ומכל שכן שבעלי תשובה מקומם יותר גדול מצדיק גמור וכנ"ל.

וגם אפשר לומר כי ידוע שישראל רמז על הזכרים שנקראים "בני ישראל" ונשים נקראים בשם "יעקב" וכמ"ש הפסוק כי תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, ודרשו חז"ל בית יעקב אלו הנשים.

ולפי זה אפשר לומר דהנה במדרש דרשו על הפסוק ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה שלא שינוי את שמותם שאף שבאו למצרים "ראובן" נשאר בשמו וכן "שמעון" ולוי וכל השבטים הק' וכן שיצאו ממצרים וכן לא שינוי את לבושם ואת לשונם (ויש בזה רמז ויבוא יעקב של"ם ר"ת שם, לשון מלבוש ורק אז נקראים שלימים) וזה מרומז בפסוק "ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרים את יעקב", איש וביתו באו, שיעקב מרומז כאן על הנשים, שבני ישראל באו עם בית יעקב, באלו הנשים ואיש וביתו באו יחד ולא כפרעה שאמר לכו נא הגברים ועיבדו את ה', אלא כמו שענה לו משה רבינו נערינו

שהרה"ק בעל מאור ושמש אומר דגם לפי האריז"ל יש להתענות ביום ה', מכיון שאין מתענין בערב שבת על כן יש להקדימו ליום ה'.

והנה מבואר בלבוש דבמנחה יש לומר ויחל בקריאת התורה, אמנם בספר דברי תורה (מונקאטש) כתב שתענית שובבי"ם צריך להחזיק בסוד בכל מה שאפשר, וע"כ אין קורין ויחל במנחה בתענית שובבי"ם גם כשיש יותר מעשה שמתענים, והטעם דמכיון שזה תענית יחיד לתשובה לכל אחד לרפאות נגעי נפשו על הדבר צריך להיות בהצנע לכת כל מה שאפשר, דהוי כעין חציץ עליה מאן דמפרש חטאו בציבור, אבל בספר דרכי חיים כתב שמרן הגה"ק הדברי חיים מצאנז היה אומר שבשובבי"ם מותר לאדם להגיד שהוא צם ולא נראה כיוהרא מכיון שמחויבים להתענות (ע"ע בשו"ע סימן תקס"ה סעיף ה')

והנה בשבתות של הפרשיות של השובבי"ם היה דרך הקודש אצל צדיקי אמת לעורר בתוך דברי תורה שהשמיעו בסעודת שבת קודש את ערך קדושת ימי השובבי"ם לתיקון ולתשובה,

שמתענים בשנים המעוברות, כתב הלבוש משום שהנשים המעוברות היו עלולים להפיל עובריהם בשנית המעוברות, אמנם בשערי תשובה ובפרי מגדים כתבו שהמנהג במדינות אלו שמתענים גם בשנה פשוטה, אלא שבשנה פשוטה מתענים רק בפרשיות שובבי"ם בלבד, ובשנה מעוברת מוסיפים גם ת"ת, ומנהג זה הוא ע"פ האריז"ל כדהובא בבאר היטב שימים אלו מסוגלים לתקן עון קרי יותר מכל השנה להמתענים בהם ע"ש.

והנה מה שנוהגים להתענות ביום ה' דוקא כתב בא"ר שהוא משום דאנשי מעמד התענו והתפללו ביום ה' לבל תפיל אשה פרי בטנה ע"ש, וזה לטעם הלבוש הנ"ל שמתענים לבל תפיל, אבל לאריז"ל הנ"ל שהטעם הוא שמתענים הוא לתקן את עון קרי היה ראוי להתענות ביום ו' דהיינו בערב שבת שהוא כנגד מידת יסוד, (עיין בספר נימוקי אור החיים להרה"ק ממונקאטש זי"ע) דכן נהגו באמת כמה צדיקים מתלמידי הבעש"ט הק' להתענות ביום עש"ק, וכן צוה הרה"ק מטריסק זצוק"ל, אמנם בליקוטי מהרי"ח כתב ששמע

ושנזכה לתקן כל מה שמוטל עלינו להגיע לתכלית הנרצה לתיקון השלם

וכן נהגו רבותינו הק' זיע"א ובפרט בעת רעווא דרעוין בקול חוצב להבות אש, שהעיקר השובבי"ם הוא לא התענית אלא העיקר להיות סור מרע ועשה טוב בשמירת עינים ושמירת המחשבה ובעיקר להרבות בתורה ללמוד ברציפות בתפילה ובהתלהבות, שבזה התיקון תלוי הגאולה

השלימה כי זה הפגם הוא המעכב העיקרי להגאולה ובאם מתקנין זאת מקרבים את הגאולה השלימה

ויהי רצון שנתעורר כולנו יחד בעבודת השם ובפרט בימים האלו בתורה ובתפילה ובצדקה ובפרט התיקון של פ"ד תעניות לפדותם בממון וכמו שכתבו הספרים הק' ובזכות זה נזכה להגאל בגאולה השלימה מתוך רחמים וחסדים מגולים ע"י משיח צדקינו אמן.

וארא

וידבר אלוקים אל משה ויאמר אליו אני ה'

ופירש רש"י הק' דבר אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה,

והנה לפי רש"י קאי על סיום הפרשה הקודמת ששם כתוב ב' פסוקים שאמר משה רבינו לה' דכתיב "וישב משה אל ה' ויאמר אדוני למה הרעותה לעם הזה למה זה שלחתי, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך, ולכאורה צריך

להבין כפילות הלשון שאמר משה "למה הרעותה לעם הזה, "והרע לעם הזה", "והצל לא הצלת את עמך", וגם שמתחילה אמר "לעם הזה" ואחר כך סיים ואמר "והצל לא הצלת את עמך" ולא אמר כבתחילה "עם הזה", ואמר עמך, ולכן הדבר צריך ביאור

וגם השינוי לשון שאמר בתחילה "למה הרעותה" וסיים "והצל לא הצלת את עמך" וגם מה שכתב רש"י שה' דיבר עם משה משפט, על שהקשה לדבר למה וגו', מה הלשון "שהקשה לדבר", היה לו

לומר שדיבר או שאמר וגו' וגם צריכין להבין מה חרי האף הגדול הזה על משה עד שכתוב במדרש שביקשה מידת הדין לפגוע במשה, ולפי שנסתכל הקב"ה שבשביל צער ישראל דיבר כן חזר ונהג עמו במידת הרחמים, והוא דכתיב ויאמר אליו ה' עכ"ל.

והוא תמוה הלא משה רבינו ע"ה היה מנהיג ישראל ובדין היה לו לשאול טעם עיכוב הגאולה ולמה ומדוע יש בזה קישוי דיבור שכתב רש"י שהקשה לדבר וכו' וגם מנין לו למשה לידע שזה לא רצוי לדבר כך שיחרה אף ה', כי הלוא זה היה כעין תפילה לה' שיחמול על עמו ישראל להצילם.

ונראה לומר בס"ד ומקודם נתרץ את לשון "שהקשה לדבר" על פי מאמר חז"ל במסכת ברכות (דף ל"ד ע"ב) דאיתא שם במשנה "אמרו עליו על ר' חנינא בן דוסא שהיה מתפלל על החולים ואומר זה חי וזה מת, אמרו לו אמרו לו מנין אתה יודע אמר להם אם שגורה תפילתי רבי יודע אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני שהוא מטורף" ופירש רש"י שגורה, סדורה תפילתי בפי במרוצה ואינו נכשל ותחינתי היה לו להמשיך בהדיבורים

נובעת מלבי אל ה', כל שאני חפץ להאריך בתחנונים, ועל "שהוא מטורף" פירש רש"י שקאי על החולה שהוא מטורף, ולשון אחר פירש רש"י שקאי על התפילה שאם אין שגור בפיו יודע שהתפילה שהתפללו עליו, הוא מטורפת וטרודה ממנו ואינה מקובלת עכ"ל ולפי זה אפשר לומר שמשה רבינו אמר למה הרעותה לעם הזה, בלשון תפילה ובקשת רחמים על ישראל, מכיון שלא היה התפילה שגור בפיו אלא היה מוקשה מלשון מטורף כלומר שהתפילה היתה מטורפת וטרודה וכמו שכתב רש"י בלשון אחר וכו"ל, ולכן לא היה לו למשה להמשיך בתפילה ולומר עוד "ומאז באתי אל פרעה וגו הרע לעם הזה והצל לא הצלת את עמך" ועל זה חרה אף ה' מכיון שאין התפילה רצוי לפניו יתברך כתוב "שתם תפילתי" וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ז) שיש מצב שהקב"ה תורף תפילתו ומצוותיו של אדם, וכתוב גם תרבו תפילה איננו שומע מי ביקש זאת מידכם רמוס חצרי ע"ש, ולכן היתה החרי אף על הריבוי התפילה דמכיון שראה משה שקשה לו הדיבור לא היה לו להמשיך בהדיבורים

"העם הזה" שאמרת רק "למה הרעותה" ועל אנשי מעלה אמרת "והצל לא היצלת את עמך" שהם אנשי מעלה הצדיקים שביקשת עיקר ההצלה רק על אנשים האלו הצדיקים ואנשי מעשה, ועל פשוטי העם ביקשת רק שלא יהיה הרעות ביותר ממה שהיה ולא ביקשת הצלה עליהם גם כן, וזה היה החרי אף על משה רבינו ע"ה

ובדרך רמז אפשר לומר לאידך גיסא שחרון ה' היה "למה הקשה לדבר" ולומר למה הרעות לעם הזה כלומר שה' הקפיד על משה רבינו למה אמרת זאת בקושי שהיה לך לומר זאת לו בלשון ברור בלא קושי ויהיה זאת שגור בפך, ללמד זכות על בני, שזה רצון ה' שילמדו זכות לפניו יתברך, ומשה דיבר זאת "בקושי" ולמה חרה עליו אף ה'.

ועל הפסוק שמתחיל בלשון וידבר אליו ה' "שדיבור" הוא מלשון קשה ומסיים ויאמר אליו ה' שהוא לשון רכה אפשר לומר שאצל משה רבינו היה דיבור ה' אף שהיה דיבור קשה היה אצלו דיבור נח ורכה ביותר, וכמו שכתוב בפסוק מוסר השם אל תמאס וכתוב גם כן בפסוק במשלי "הוכח לחכם

ועוד אפשר לומר באופן אחר דהנה ידוע שיש להתפלל גם על רשעים שיחזרו בתשובה ויתמו חטאים ולא חוטאים וכמו שאיתא בגמרא במסכת ברכות (דף י') וגם כתוב מהאריז"ל שקודם התפילה יש לאדם לקבל עליו מצות ואהבת לרעך כמוך ולומר זאת בפה מלא וזה סגולה לקבלת התפילה.

ולפי זה אפשר לומר שמשה רבינו בדבריו להקב"ה אמר מתחילה לה הרעותה לעם הזה וגו' וגם אמר "הרע לעם הזה" ואח"כ אמר "והצל לא היצלת את עמך", ובזה הקשה לדבר וכאילו אמר משה לחלק בין פשוטי העם שאינם עושים כל כך רצונו של מקום ועל אלו אמר למה "הרעותה לעם הזה" ומאז ומאז בואי אל פרעה "הרע לעם הזה" כלומר שעיקר טענת משה היה למה הרע לעם, ולא אמר למה לא הציל אותם ה', ורק אח"כ אמר "והצל לא היצלת את עמך" שזה קאי על אנשי מעלה כלומר הצדיקים ועל זה דיבר ה' אתו משפט על שחילק בין פשוטי העם לאנשי מעלה, ולזה מדויק רש"י שכתב שדיבר ה' אתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, כלומר שחילקת בין

ואהבך", כלומר שהחכם יאהב את המוכיח וזה כמו אב שמוכיח את בנו מאהבתו אליו כך הרגיש משה רבינו ע"ה אף שדיבר אליו ה' דיבור קשה, מ"מ אצל משה היה דיבור רך, ולכן אפשר לומר שנמתק הדין שהיה על משה רבינו ודיבר אליו ה' בנחת מלשון ויאמר שהיא אמירה רכה.

וגם זה ידוע אצל צדיקי אמת ובפרט בתלמידי הבעש"ט שהיה להם דרך רבות פעמים להמתיק את הדין מאדם ע"י דיבור קשה ולפעמים גם כן ע"י הכאה וקללה ועל ידם נמתק הדין הקשה שהיה על האדם, וזה דרך שלא נאמר לכל אדם שיעשה כך כי זה מדובר בצדיקים שכל כוונתם לשם שמים ומסרו נפשם לעשות טובה לכל יהודי באשר הוא שם.

ולזה רצה ה' יתברך להמתיק הדין על משה רבינו וגם על ישראל עמו (שנקראו עם משה כדכתיב משה עמו ודרשו חז"ל עמו של משה), ולכן הדיבור הקשה המתק כל הדינים ולכן התחיל הגאולה ממצרים ע"י משה רבינו שליח ה' ונביא ה' ואב לנביאים.

ועיין באור החיים הק' שכתב בזה הפסוק "וידבר אלוקים אל משה, ישב עליו בדיון, ויאמר אליו אני ה', פירוש הגם שצריך לדון אותך, אליך אני נוהג מידת הרחמים, והא שדייק לומר: אליו אני ה', והטעם על דרך אמרם זכרונם לברכה (במס' ראש השנה יז.) למי נושא עון, למי שעובר על פשע, וידוע הוא כי משה עניו מאוד ומעביר על מידותיו יותר מכל הנבראים, ולזה נהג ה' עמו כמידה זו ונשא עונו שהיה ראוי לבוא עמו במשפט עליו, והוא אומרו אני ה', ורמז למידת נושא עון, ואין כאן משפט אליו, ועוד רמז ה' סוד אומרו ה' הוא אלוקים (מלכים א, יח, לט) והוא אומרו וידבר אלוקים ויאמר וגו' אני ה' וזה הוא גלוי יחוד ה' אשר גילה ה' סודו אל עבדו נביא נאמן ביתו.

ונביא גם כן דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך בכוונת רש"י הק' וז"ל: וידבר אלוקים, דיבר איתו משפט על שהקשה לדבר ולומר למה הרעותה לעם הזה, וכדאיתא במדרש שהטיח דברים כלפי מעלה, ובאמת ח"ו שמשה רבינו ע"ה יטיח דברים כלפי השם יתברך, רק זה

היה מחמת גודל אהבת ישראל, וזה מורה על גודל אהבת הבורא יתברך שמו, והפירוש הוא כך וידבר אלוקים וכו' כלומר אף על פי שהיה ראוי לדבר אתו משפט על שהקשה לדבר וכו' אך מחמת שהיה מגודל אהבת ישראל שהיא אהבת הבורא יתברך שמו, ולכן ויאמר אליו אני ה' שהיא אמירה רכה באהבה וכו' עכ"ל.

והנה בימים האלו שהם ימי השובבי"ם שהם זמן תשובה ותיקונים כפי המבואר בספרים הק' ובפרט בכתבי האר"י ז"ל שהימים האלו מסוגלים מאוד לתשובה ולתיקון הנפש ומסוגלים מאוד להגאולה השלימה וכמ"ש וכימי צאתינו ממצרים אראינו נפלאות

בגאולה העתידה שיהיה כעין גאולה הראשונה שגאל ה' את ישראל ממצרים ע"י נביא ה' משה רעיא מהימנא קדישא, ומובא האור החיים הק' שמשה בעצמו יהיה המשיח וגואל הראשון הוא גואל האחרון, ואנו צריכים להתחזק בימים אלו בלימוד התורה בקדושה ובתיקון המידות ובאהבת ישראל ובפרט באהבת חברים ורעים המקושרים יחד והעביר על מידותינו ולהיות נשא עון וכמ"ש באוה"ח הק' כנ"ל ואהבת ישראל שהוא אהבת הבורא כמ"ש הנועם אלימלך הנ"ל ובזכות זה נזכה בימים האלו להגאל ברחמים גדולים ובחסדים מגולים ע"י משיח צדקינו אמן.

בא

רבים מהמפרשים תמהו על פרשה זו שלא נזכר בה מה יאמר משה לפרעה בבואו, כי לא נזכר בה דבר מן מכח הארבה, ומשה רבינו אומר לפרעה כי לא נזכר בה דבר מן מכת הארבה, ומשה רבינו אומר לפרעה כה אמר ה' וגו' הנני מביא מחר ארבה בגבולך, וקשה היכן מצינו שאמר לו ה' על מכת

ויאמר ה' אל משה צא אל פרעה וגו' ולמען תספר בלזני צנך וגו' ויצא משה ואלהרן ויאמרו אליו כה אמר ה' אלוקי העזרים וגו' כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארבה בגבולך

ובאמת בתנא דבי אליהו (ח"א פרק ד') כתב מעיד אני עלי שמים וארץ שלא אמר ה' למשה, לעמוד בשער המחנה ולומר מי לה' אלי ולשים איש חרבו על יריכו ולהרוג איש את אחיו ורעהו וקרובו, והוא אמר כה אמר ה', רק שמשה רבינו היה דן בעצמו ואמר אם אומר הרגו (מבלי לומר כה אמר ה') יהיו ישראל דנין קל וחומר ויאמרו לי לא כך למדנו שאם סנהדרין ההורגת פעם אחד בשבוע מחבלנית, ולכן תלה משה בכבודו של מעלה ואמר כה אמר ה' וגו'.

ולכאורה זה מאוד תמוה לומר שח"ו משה רבינו אמר בשם ה' מה שלא אמר לו, אבל לפי הרמב"ן הנ"ל ניחא שכן אמר לו ה' באמירה בעל פה אבל לא בכתיבה, אבל לפי רש"י הוא קאי על זובח לאלוקים יחרם וכן הוא במכילתא, אבל הרמב"ן חולק על זה וכנ"ל וצריך עיון.

והנה החזקוני (בפרשה שלנו) כותב על הפסוק כה אמר וגו' שכמה נבואות ומצוות לא נתפרש היכן אמר הקב"ה כגון כאן במכת הארבה וכגון בחצות הלילה (בפסוק לעיל יא, ד) וכגון שימו איש חרבו

הארבה, ועיין בכלי יקר באריכות, וגם יש שכתבו שעל המטה היה כתוב כל המכות ולכן ידע משה שבא עכשיו מכת הארבה, אבל לפי זה תמוכה למה ואיך אמר משה בלשון כה אמר ה', דלא מצינו אמירה למשה על זה המכה.

ובאמת מצינו דוגמה לזה להלן בפרשת כי תשא (לב כז) שאמר משה רבינו "כה אמר ה' אלוקי ישראל שימו איש חרבו על יריכו עברו ושובו משער לשער במחנה והירגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו", וקשה דהיכן מצינו שיאמר לו ה' כן, ואם כן איך אמר משה רבינו ע"ה כה אמר ה', ורש"י פירש שה' אמר בתורתו זובח לאלוקים יחרם, וכן הוא במכילתא. ולכן שפיר מה שאמר משה כה אמר ה', כלומר שכן כתוב בתורה.

והנה הרמב"ן כתב שם שמה שאמר "כה אמר ה'" אין הכוונה שכן כתוב בתורה במצות זובח לאלוקים יחרם (לעיל כב, יט) כי אין אלו חייבים מיתה מן הדין, אבל הוא מצוה שנאמרה למשה מפי הגבורה ולא כותבה עכ"ל הרמב"ן.

והנה כתוב כאן בפסוק בא אל פרעה ויש מכות שכתוב בה לך אל פרעה וכתב בעל הטורים לתרץ כי כשהיה אומר לו לילך אליו לביתו היה אומר לו בא וכשהיה אומר לו לילך אליו המימה היה אומר לו לך עכ"ל.

ולהבין זאת אפשר לומר כי כתוב לב מלך ושרים ביד ה' וגו' ולכן כשבא לביתו ששם ניכר מלכותו ולכן אמר לו "בא" שה' יבוא גם כן לפרעה מכיון שהלב של פרעה ניתן ביד ה', אבל כשהיה הולך המימה על הנהר ששם לא ניכר מלכותו לא היה ה' יתברך הולך עם משה לפרעה ולכן אמר לו לך אתה בעצמך לפרעה מפני שאין אני בא אצלו מכיון שאין דינו שם כמלך.

וגם אפשר לומר עוד טעם שבביתו היה לו לפרעה דין מלך אבל לא שהיה הולך המימה אל הנהר משום שהלך בכוונה שלא ידעו שהוא יליד אשה וצריך לילך לנקביו אלא שעשה את עצמו "עבודה זרה" ואמר שהוא לא נצרך לנקביו ואמר גם "לי יאורי ואני עשיתיני", כלומר שבנהר שם הוא היה עבודה זרה, שלו, ולכן לא יכול

על ירכו בעגל וכגון זאת חוקת התורה דפרשת פרה אדומה וכגון זה הדבר אשר צוה ה' דפרשת נדרים וכן הרבה שאר נביאים אמרו כמה פעמים כה אמר ה' ולא פירשו היכן אמרן ב"ה, ועל זה נאמר מקיים דבר עבדו עכ"ל, כלומר שה' מקיים דבר עבדיו הק' הנביאים ומקיים דבר עבדיו כאילו הוא אמרם בפיהם וזה בבחינת צדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ויוצא לנו שבאמת ה' לא אמר למשה על מכת הארבה כלום ורק משה אמרו מעצמו, וה' הסכים למשה ואמר לו, נטה ידך על ארץ בארבה ויעל על ארץ מצרים וגו' כלומר שה' הסכים לדבריו וצוה לו להביא את הארבה כאשר אמר משה.

ולענ"ד אפשר לומר שה' אמר למשה אני נותן לך את הבחירה כאן ותאמרו לפרעה, ולכן בחר משה להביא את הארבה, ולפי זה היה מותר לו למשה לומר כה אמר ה' וגו' הנני מביא מחר ארבה בגבולך מכיון שה' הסכים לדברי משה מה שבחר להביא ולכן שפיר אפשר לומר כה אמר ה' וגו' ודו"ק.

היה כביכול ה' יתברך לילך לשם שאין השראה השכינה במקום עבודה זרה, ולכן אמר למשה לך בעצמך ואיני יכול ללכת עימך, אבל לביתו שהיה מלך ולא היתה שם עבודה זרה, אמר ה' בוא אל פרעה שגם ה' הולך עימו, כי לב מלכים ושרים ביד ה'.

והנה נביא כאן את דברי הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך וז"ל: הדקדוק מפורש בזוהר הק' "לך אל פרעה" היה לו לומר ועוד, מה זה נתינת טעם כי אני הכבדתי את ליבו, דאדרבה מאחר שהכביד את ליבו, למה לו לילך בחינם, הלא בוודאי שלא ישמע לו, ונראה לפרש דהנה בראות הצדיק נפלאות הבורא או כשישמע מחבירו הצדיק דברים קדושים, אז הוא מתלהב בעבודת הבורא יתברך ויתעלה, מה שאין כן הרשע, שאף כשרואה נפלאות או שהצדיק מדבר אלא פעם אחד, אז הוא חוזר לפי שעה, אבל אינו מתקיים בקרבו איזה זמן, והוא ככלב השב אל קיאו, אבל כשהצדיק מדבר אליו יום יום, או בראותו נפלאות הבורא יום אחר יום יכול להיות מתקיים בידו זמן

רב, וזהו שאמר בא אל פרעה בקביעות יום אחר יום ולא בדרך ארעי, ולכן לא נאמר "לך" שהוא לשון ארעי וזהו הנתינת טעם כי אני הכבדתי וכו' למען שתי אותותי, ר"ל אותיותי הקדושים, שתדבר אליו יום יום אשים בקרבו דייקא כלומר שיתקיים בקרבו זמן רב, ולא כן כשישמע אליך בפעם הראשון יחזור לסורו עכל"ק

ומדברי קודשו אפשר ללמוד כי דברי מוסר צריכין להיות בתמידות יום אחרי יום ולא מספיק בפעם אחת, ולכן כתבו הספרים הק' שיש ללמוד ספרי מוסר יום יום, וזה קודם אפילו ללימוד משניות וגפ"ת, כי ראשית חכמה יראת ה', ותבלין היצר הרע דווקא לימוד המוסר (כן כ' האריז"ל) ולכן על זה היצר הרע עומד נגדו ואין ניתן לאדם להתבונן במצבו כי אם ילמוד ספרי מוסר ידע מה הוא מצבו באמת, וכן כתבו בשם הבעש"ט הק' שאמר על ב' דברים הוא עיקר מלחמת היצר, שלא ללמוד מוסר, ושולחן ערוך מה שנוגע למעשה אף שיוכל ליתן לאדם שילמד גם גמרא ופוסקים ופלפולי תורה, אבל על ב' הדברים האלו הוא עיקר המלחמה, ולכן

עלינו להתחזק בזה ובפרט בימי השובבי"ם הק' שכתבו הספרים הק' שעיקר התיקון הוא ע"י לימוד התורה הקדושה ובטהרה לשמה, ואף שבתחילה הוא שלא לשמה, אבל זה יביא ללימוד לשמה ואמרו חז"ל לעולם ילמד אדם אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא ללמוד לשמה.

ולכן עלינו לקבוע שיעורים בקביעות יום יום בספרי מוסר וחסידות ובפרט בספרי תלמידי הבעש"ט הק' שבאו לעולם לתקן את דורינו, דור עקבתא דמשיחא להתחזק בהם מאוד בכל הזמנים, ובכל האופנים, ובדורינו אנו זכינא לאור הגדול בספרי רבותינו הק' זי"ע השומרי אמונים לה' ולתורתו, עלינו לקבוע בהם שיעורים תמידים כסדרם, וע"י זאת נתחזק לילך בדרכיהם הק' ובעזרת השי"ת נעשה ונצליח בגשמיות וברוחניות.

ונסיים בדברי קודשו של האור החיים הק' על הפסוק ולמען תספר וגו' שכוונת הכתוב הוא כי בא ה' להודיעו למשה כי אין תכלית הכוונה לעשות נקמה בפרעה, אלא הכוונה לחזק האותות שהם עיקר האמונה בלב ישראל כדי שיהיה

רושם בל ישכח לנצח, כי כשיהיה בקרבנו של פרעה יהיה בזכרון בני ישראל לעולם ועד, והנה באמצעות הפלא שהפליא ה' להודיעם כי הוא שולט ברוח ובמים ובעפר ובבעלי חיים ובאש ובאור וכו' אין זה מספיק שיזכר הדבר בתמידות לעולם לחקוק האמונה, אלא באמצעות היות הפלאה כי יפליא ה' להרע את הרעה ועבדיו ולהשקותם כוסות לענה מה שלא היה כן לכל גוי, וזה לך נעימות אמרי נועם ולמען תספר באזני בנך ענין זה, והסיפור מן הנמנע שיהיה הדבר תמיד בזכרוןך, זולת באמצעות ב' תמיהות, האחד את אשר התעללתי במצרים הרי תמיה אחת הגם שהיה ה' עושה להם צרות שאין בהם שידור המערכות הטבעיות, אע"פ כן לצד רוב הצרות והמכות של עשר מכות וכל מכה היתה של ארבע וחמש מכות, לא עשה כן לכל גוי, הנה הדבר תמוה ותמיה זו לבד לא דכירי אינשי ולא יספר מעשה ה', ואמר ואת אותותי, פירוש האותות שעשה ה', ותמיה שנית שגם בלא ענין מצרים האות מעצמו הוא פלא, ובאמצעות ב' הפלאות תספר באזני בנך ובן בנך וגו' כי תרי תמיה מדכר דכירי

שלא השיג אדם מהעולם עד העולם ברוך אשר כן עשה לנו עכל"ק החוצבים להבות אש ויהיה רצון מלפני אבינו שבשמים שנזכה לימים שיעשה לנו ה' ניסים ונפלאות כצאתינו מהגלות וכמו שהיתה במצרים וכמו שכ' כצאתינו ממצרים אעשה נפלאות ע"י משיח צדקינו ברחמים ובחסדים מגולים בקרוב ממש אמן.

אנשי, ותכלית המכוין בסיפור הוא וידעתם כי אני ה' ואין עוד ותכזיבו האמונות זולת זה.

וכן תמצא כשדיבר איתנו ה' ברוך הוא בהר סיני פתח דבריו יתברך ואמר אנוכי ה' אלוקיך וזה לך האות אשר הוצאתיך מארץ מצרים והוא שהקדים דבריו כאן ואמר וידעתם כי אני ה' שיכירו בזה בחוש הראות צדקת האמונה מה

בשלח

אחריהם ובזה גרם צער לישראל וכו' וזה שאמר הכתוב ויהיה לשון צער שמי גרם כל זה הצער משום "בשלח פרעה" שאם ה' היה מוציאם שלא לרצונו, לא היה לו מקום לרדוף אחריהם, אלא שעינו הטעתו שהיה הדבר תלוי בו ולזה חשב לשוב לקחתם חזרה, ועוד כתב ש'יהי הוא לשון צער משום בשלח פרעה את העם שירמוז על ערב רב שפרעה שילחם ולא ה' ברוך הוא הוציאם לכופ את ישראל לשוב למצרים והשחתת ישראל במדבר היה זה מסיבתם ועוד שהוא לשון צער שפרעה שילחם לישראל ועשה להם לויא לישראל

ויהי בשלח פרעה את העם וגו'

האזה"ח הק' בתחילת הפרשה פותח בדבריו הק' שצריך לדעת למה אמר הכתוב ויהי וגו' שהוא לשון צער במקום שיש גילה ורנן שיצאנו מצרים ועוד הקשה למה תלה הענין היציאה בפרעה ולא באדון המעשים, כי הוא המוציא אותנו מארץ מצרים, ומתרץ לומר שהכתוב יגיד הסיבה שגורמה כל הצער שנצטערו ישראל ברדיפת הרעה שהסיבה היתה לצד שלא הוציא ה' את ישראל אלא לרצונו של פרעה, שכפה ה' אותו עד שנתרצה ושילחם ואמר להם קומו צאו, ומשה חשב מחשבות לרדוף

ויסעו, ורש"י הק' כתב שלמדנו שהיה משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפילה שישראל נתונין בצרה, וגם מה תצעק אלי, עלי הדבר תלוי ולא עליך, ואין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם וכדאי זכות אבותיהם והם האמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם הים עכ"ל.

ובאוה"ח הק' כ' לבאר כי כוח הרחמים הוא המעשים טובים אשר יעשה האדם למטה ובזה יוסיפו כוח במידת הרחמים, והנה לצד א-ל עליון כי על עם ישראל קיטרגה עליהם מידת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק את ישראל, אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם, ועל כן אמר ה' למשה תשובה ניצחת "מה תצעק אלי", פירוש כי אין הדבר תלוי בידי, שהגם שאני חפץ עשות להם נס, אבל מכיון שהם אינם ראויים ולכן מידת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מידת הדין המונעת, ואמר ה' אליו "דבר אל בני ישראל" פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים ויתעצמו באמונה בכל ליבם ויסעו את היום קודם שיחלק, על סמך הביטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים

ויגיד הכתוב הצער הנמשך מזה כי פרעה יצטרך לקבל שכר על זה ולכן הולכים ה' לישראל בדרך רחוק ששם פרעה לא ילך ללוותם ובכך ביטלה מחשבתו וכאילו לא לזה אותם, ונמצא שמי גרם שלא ילכו ישראל כדרך קרוב זה לוותו של פרעה עכ"ל ק.

ויאמר משה אל העם אל תיראו התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם וגו' ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, ואתם תחרישון ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו.

וצריך להבין מה שאמר משה לישראל ה' ילחם לכם אתם תחרישון וה' אמר למשה מה תצעק אלי למה בני ישראל יחרשו וישתקו, ורק משה רבינו היה עומד ומתפלל עד שה' אמר לו מה תצעק אלי דבר וכו' וקשה דלמול מי יצעק אם יצעק אם לא לה' אלוקיו, ובפרט בעת צרה דכתיב קראתי מצרה לי, וכתוב מן המיצר קראתי י-ה, והתרגום אנקלוס כתב לתרגם הכתוב שה' אמר למשה "קבלית צלותך" כלומר שאין כבר צורך לתפילה מכיון שכבר קיבלת תפילותיך ולכן דבר אל בני ישראל

ולכן "ואתה הרם את מטך" פירוש באמצעות זה תתגבר הרחמים, ולכן ואתה הרם את מטך" פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ונבקע הים, כי גדול הביטחון והאמונה להכריעם לטובה, ובזה נתיישבו הכתובים על נכון.

ונראה לי לומר עוד כי רשם ה' יתברך לומר להם טעם התיגבורת הדין עליהם הוא לצד שהם המעיטו בלבם האמונה, ואמרו טוב לנו עבוד את מצרים ולזה ציוה ה' לעשות כנגד עון זה הצדקת האמונה בכל תוקף וגם בזה רומזם ה' לדעת את ישראל סיבת הסובב תגבורת הדין מחדש שהוא מיעוט האמונה וצריך הצדקת האמונה בכל תוקף.

והנה בדומה לדברי קודשו של האוה"ח מובא בשם הרה"ק ר' פנחס מקוריץ זי"ע שכותב שיש מצב לפעמים בשעת שיש קטרוג על האדם שהוא נמצא בצרה גכדולה רח"ל, שאל יתפלל בכלל אלא יבטח בה' יתברך ואז יושע.

ובספר חיים ושלוש מהרה"ק ממנוקאטש זי"ע כותב על דברי קודשו של האוה"ח הק' הנ"ל שתיבת "התייצבו" רומז התיצבות

בתפילה, דקשה דלפי זה מה שמסיים הפסוק שאמר משה "ואתם תחרישון" דכיון שיתייצבו בתפילה הרי זה בדיבור ולמה כתב "תחרישון" שהרי זה שתיקה בלי שום דיבור כלל, וכ' שיש לומר על פי דברי קודשו של רבינו הבעש"ט הק' זי"ע המקובל שאמר כן, וכן כתבו בספרים הקדושים בשמו, כי בעת קטרוג גדול וצרה ר"ל יש סכנה להתפלל בדיבור, ואפילו בלחש מפני המקטרגים החוטפים את התפילה, ועל כן יש להתפלל אז במחשבה לפני ה' יודע מחשבות יתב"ש, אשר לו לבדו נתכנו עלילות ומחשבות בני אדם, ועל ידי זה ינצלו מהם, ולכן קודם קריעת ים סוף אין לך סכנה גדולה יותר מהקטרוג, ועל כן אמר משה רבינו התייצבו, בתפילה אולם סיים ואתם תחרישון שהתפילה תהיה במחשבה, מפני הסכנה ועל ידי זה ינצלו עכ"ל הק'.

ולענ"ד נראה לומר שמה שכתוב "ויאמר ה' אל משה מה תצעק אלי, באופן אחר, שמכיון שאמר משה רבינו ה' ילחם לכם ואתם תחרישון אמר לו ה' למשה "מה" כלומר למה אמרת כך שלא יתפללו אלי אלא שהם יחרישו,

"דבר אל בני ישראל ויסעו" משום שמשה רבינו אמר "ואנחנו מה" ולכן אמר לו ה' יתברך מה תצעק "אלי" ותגיד לי שאתה עניו, אבל לבני ישראל "דבר" תהיה מנהיג ואמר לו ה' יתברך שיתנהג בגאווה דקדושה שכן צריך להיות למנהיג ולכן אמר משה שיסעו לים ולא עמד הים לפניהם וכנ"ל.

ועלינו להתחזק במידת הביטחון והאמונה בה' שהוא הכל יכול, ולכן כתבו הספרים הק' שיש סגולה לומר פרשת המן, כל יום ויום לידע שה' יתברך יכול ליתן פרנסה לכל אדם כמו שנתן מן, מן השמים במדבר ולכן היתה גם הצנצנת של המן שנתן אהרן לזכרון שכמו שכ' רש"י ע"ש, ולכן טוב לנהוג כן וגם ללמוד בספרים המחזקים את הביטחון והאמונה הק' כמו בספר חובת הלבבות שער הביטחון וספרי רבותינו הק' ועוד ספרים שמדברים מאמונה וביטחון ובזכות זה נזכה לפרנסה בשפע בני חיי ומזוני רויח.

ובעיקר נזכה להגאל בגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו ונזכה לבנין בית המקדש ושם נעבוד את ה' ביראה ואהבה ונאמר לפניו שיר

דאדרבה "תצעק אלי" שאני כביכול אוהב תפילתן של ישראל ומתאוה להם ולכן אמר לו ה' "דבר אל בני ישראל ויסעו" שכל מה שעשיתי שיהיה צרה לישראל זה בשביל שאני מתאוה לתפילת ישראל והבל פיהם בתפילה חביב עלי, ולכן כעת שכבר התפללתם כבר יכול אתה לומר להם שייסעו, וכמו שפירש רש"י הק' שאין הים עומד בפניהם וכו'.

ועוד יש לומר בדרך אפשר כי כתוב בספרים הק' שיש להתפלל בתפילה בשביל צער השכינה הק' שבכל צרה שיש לאיש ישראל הקב"ה כביכול גם כן בצרה ולכן אם מתפללים לצורך גבוה לצער השכינה הק' התפילה מקובלת, ולכן אמר ה' מה תצעק אלי כלומר שתצעק "אלי" לצורך השכינה הנמצא כביכול בצרה בצערן של ישראל ואז תוכל לדבר אל בני ישראל "ויסעו" שתתקבל תפילתן.

ועוד יש לומר בדרך צחות שכתוב מה בפתח אבל ידוע בקמץ ופתח מתחלפין ודומין הן מאוד, ובפרט במבטא הספרדי ולכן אפשר לומר שמשה רבינו מחמת ענוותנותו לא היה לו האומץ לומר

חדש על גאולתינו ועל פדות
נפשינו בקרוב בימינו מתוך רחמים

וחסדים מגולים אמן

יתרו

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את
כל אשר עשה אלוקים למשה
ול ישראל עמו וגו'

ופירש רש"י מה שמועה שמע
ובא קריאת ים סוף ומלחמת
עמלק, והקשו המפרשים למה נקט
רש"י שני הדברים האלו, הלא
בעצם מה שהכתוב מסיים "כי
הוציא ה' את ישראל ממצרי" לא
מזכיר לומר שעל זה הוא בא, וגם
צריכין להבין למה בעצם הוא בא
למדבר ולשם מה הוא בא, ובפסוק
(יח, ה) כתוב ויספר משה לחותנו
את כל אשר עשה ה' לפרעה
ולמצרים וגו', ואם כמו שכתב רש"י
ששמע קריאת ים סוף ומלחמת
עמלק, ומה הוסיף לו משה לספר
את כל אשר עשה ה' וכו'.

ונראה לומר באופן כזה שמה
שכתוב רש"י מה שמועה שמע ובא
שכוונתו לומר דאין הכי נמי ששמע
מיציאת מצרים, ואם נגיד כמו שיש
אומרים בגמרא שבא יתרו אחר

מתן תורה ובכן שמע גם זאת, אלא
שכוונת רש"י לומר איזה דבר גרם
ליתרו שיבוא, כי היה יכול להשאר
שם במדין ולעבוד את ה' שם כי
בכל מקום מוקטר ומוקדש הוא
לה', ואדם מכבד את מקומו ולא
המקום מכבד את האדם.

אלא רש"י רצונו לומר ששני
הדברים האלו דהיינו קריאת ים
סוף ומלחמת עמלק הם גרמו
שהחליט יתרו לבוא למדבר למשה
רבינו, ולכן אפשר לומר שיתרו
ראה דבר הנגדי מצד אחד ראה
קריאת ים סוף, ניסים גלויים, שהיה
שם, ומצד שני ראה מלחמת עמלק,
שהעיז עמלק להלחם בישראל ואף
שהחלישו את עמלק, מכל מקום
נשאר עמלק עד שה' יתברך ימחוק
שמו לעולמים, ולכן תמה יתרו
שאיך יתכן כזאת, ולכן בא למשה
ול ישראל לשאול ולהבין, וזה
שהכתוב "ויספר משה לחותנו את
כל אשר עשה השם" לפרעה
ולמצרים על אודות ישראל, וזה

שהכל מאת ה' הטבע והניסים הכל שוים הם, רק שהקב"ה מנהיג עולמו בדרך הטבע שיהיה לאדם בחירה אם לטוב שיודע שהכל מאת ה' ואז יעשה רק טוב אבל אם לא יאמין כמו שצריך אז הוא פתוח לעשות עבירות ולכן כתוב בחז"ל שבא חבקוק הנביא והעמידו באחת צדיק באמונתו יחיה, שע"י האמונה יכול לחיות חיי תורה ומצוות.

ומה שאמר הכתוב יתרו חותן משה, פירש רש"י "כאן היה יתרו מתכבד במשה אני חותן המלך, ולשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו שנאמר וילך משה וישב את יתרו חותנו עכ"ל, וצריך להבין מה הוא כוונת רש"י שמשה היה תולה הגדולה ביתרו, ויתרו היה מתכבד במשה, ולמה כתב כאן היה יתרו מתכבד במשה, ולשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו, ולמה רק לשעבר היה משה תולה וגו' ולמה יתרו רק עכשיו מתכבד במשה.

ונראה לומר באופן כזה ידידוע שיש מחלוקת בגמרא מסכת ברכות (דף לב) דרבי יוחנן סובר שצדיקים גמורים הם יותר גדולים מבעלי תשובה ורבי אבהו סובר שבעלי תשובה הם יותר גדולים מצדיקים

הכוונה על קריאת ים סוף, ואת כל התלאה אשר מצאתם בדרך, זה קאי מלחמת עמלק שכתוב אשר קרך בדרך, אבל ויצילים ה' כלומר שאמר משה ליתרו שתדע שגם את עמלק ואת המלחמה שעשה על ה' ועל ישראל הכל הוא עשה ה' שברא את העולם ונעשה הכל מחטא אדם הראשון שמעורב טוב ורע ולכן אע"פ שהיה קריאת ים סוף ניתן רשות לעמלק להלחם בישראל, וגם כן זה עשה ה' מכיון שרפו ידיהם של ישראל מתורה וגם שהיו ברפידים מלשון פרידות שלא היה האחדות כמו שצריך, ולכן יבוא עמלק וילחם בישראל.

וגם יתכן לומר שהכוונה ששמע יתרו מלחמת עמלק וקריאת ים סוף, דהיינו שיתרו חשב שהטבע נמסר להעולם ואין על זה השגחת השם בפרטיות ורק הניסים היוצאים מדרך הטבע זה הוא רק מעשה ה' ולכן תמה איך יתכן שגם מלחמת עמלק עשה הקב"ה בהשגחה פרטית, כי מלחמה נראה לכאורה שזה דרך הטבע והוא חשב שזאת לא הוא מאת ה' בהשגחה בהשגחה פרטית, ולכן בא לשאול למשה ולכן כתוב ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' וגו'

ידע באמת את מעלתו שהוא נביא ה' ואב לנביאים וצדיק גמור, מכל מקום סבר שיתרו יותר גדול ממנו מכיון שיתרו הוא בעל תשובה ובעלי תשובה הם יותר גדולים מצדיקים גמורים וכסברת ר' יוחנן בגמרא הנ"ל.

והנה בפרשתינו מובא מעמד קבלת התורה ועשרת הדברות ולכן נעסוק קצת בענינים האלו להבין דברי התורה לפי ענ"ד בדרך אפשר ויעזור ה' שנזכה לכיון האמת בפסוק (יט, יז) "ויוצא משה את העם לקראת האלוקים מן המחנה ויתייצבו בתחתית ההר" ופירש רש"י לפי פשוטו ברגלי ההר, ומדרשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית עכ"ל, וגם בעל הטורים כתב שנתלש ההר ממקומו ונעשה כהר על גבי הר, אלא דדייקי מהכתוב דכתיב "בתחתית ההר" ולא כתוב "תחת ההר" שמשמעו שהעם היו בתוך תחתיתו, ובכך משמיענו הכתוב שנכפה עליהם כגיגית שהוא כלי גדול העשוי להטיל בו שכר והיתה הפוכה וכיסה את העם, ובעל הטורים הוסיף שנעשה ההר כהר על גבי הר, כלומר שנחלק ההר לשנים ונעשה הר על גבי הר

גמורים, ונחזי אכן מי היה גדול משה רבינו הצדיק, או יתרו הבעל תשובה [ומדובר רק מענין הצדקות של משה רבינו משא"כ בנבואה הלוא פסוק מפורשת הוא בתורה שלא קם נביא כמשה] ולכן זה מחלוקת בגמרא, ולפי זה אפשר לומר על מש"כ רש"י דלשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו וגו' משום שמשה היה סובר שבעלי תשובה יותר גדולים מצדיקים גמורים וכשיטת ר' אבוהו הנ"ל, וגם יתרו היה סובר כן שהוא יותר חשוב ממשה מכיון שהוא בעל תשובה שעבד כל העבודה זרות וחזר להאמת להאמין בבורא כל העולמים, אבל מכיון ששמע יתרו את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו וגו', ראה שמשה יותר גדול ממנו וזה מכיון שהוא צדיק גמור ולכן בא למשה להיות במחיצת הצדיק האמת והצדיק הגמור, וזה מה שכתב רש"י דכאן היה יתרו מתכבד במשה אני חותן המלך ורוצה אני להיות בקרבתו של חתני הצדיק שהוא יותר גדול ממני שאני רק בעל תשובה, אבל משה רבינו מחמת ענותנותו לא סבר שהוא צדיק גמור שכתוב אל תאמין בעצמך ואף אם נגיד שמשה

ובגמרא (מס' שבת דף פה) איתא שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם (כלומר בתוך ההר) תהא קבורתכם.

והקשה התוס' הלא כבר הקדימו לומר נעשה ונשמע ולא היה צורך בכפיית ההר, ותירצו דשמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתן, כלומר שהכפיה היתה נחוצה דשמה יחזרו בהם כשיראו את האש הגדולה שהיתה בשעת המעמד, אשר גרמה לנשמתם לפרוח באופן זמני מגופם.

ובדעת זקנים מבעלי התוס' תירצו כי כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו כמה תורות יש לך, אמר להם אחת שבכתב ואחת שבעל פה, אמרו לו שבכתב אנו מקבלים של בעל אין אנו מקבלים, מיד כפה עליהם ההר כגיגית, ולא פירש למה לא רצו תורה שבע"פ, ובמדרש תנחומא כתב גם כן כך שלא רצו התורה שבעל פה, משום שלימודה ושמירתה דורשים עמל ומשמעת עצומים, ולכן היתה נדרשת כפייה על התורה שבעל פה.

והנה כל זה קשה לפי הגמרא והמדרש שכתבו שהקב"ה כפה את ההר על ישראל [ולא כתבו שנתלש כרש"י ובעה"ט הנ"ל] ולכן קשה דמכיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מקודם לזה, לא היה צריך הכפיה של ההר כלומר הכפיה של הגיגית שכפה ה' עליהם ואמר להם אם תקבלו מוטב ואם לא שם תהא קבורתכם ותירצו כנ"ל או כהתו"ס בגמרא, או במדרש תנחומא ודעת זקנים מבעלי התוס'.

אבל לענ"ד אפשר לומר שרש"י הק' שכתב שנתלש ההר וגו' ונכפה עליהם, ולא כתב שהקב"ה כפה אותו עליהם, אפשר לומר ולתרץ קושית התוס' שבאמת לא היתה כפיה מאת ה' וגם לא היה צורך בכך מכיון שהקדימו נעשה ולנשמע לא זה היה מעשה שטן כי ההר מרמז להיצר הרע וכמו שכתוב בגמרא שהיצר הרע נדמה להם לעתיד לבוא להר וצדיקים בוכים איך יכלנו לנצחו, ולכן כאן השטן שהוא היצר הרע שהוא מרומז במילת ההר, והוא נתלש מעצמו, ונכפה על ישראל הק' שאמרו נעשה ונשמע, ולא רצה היצר הרע להניח לישראל לקבל התורה אבל ישראל "התייצבו" אף שהיו בתחתית ההר

ולא הניחו את עצמם להיות נכפה עליהם הר כגיגית ויצאו משם לקבל את התורה הק' בשמחה ובחדוה וכמו שאמרו מקודם נעשה ונשמע והתגברו על היצר הרע שרצה שיהיו בתחתית הר ושלא יקבלו את התורה הק', ולפי זה לא יקשה קושית התוס' והמדרש תנחומא.

ועוד אפשר לתרץ את קושית התוס' והמפרשים לשם מה היה צורך לכפות ההר עליהם שכבר אמרו נעשה ונשמע, ובאמת אם נראה בפסוקים בפרשה שלנו בפסוק (יט, ח) ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה וגו' וגם בפסוק (יט, יז) ויוצא משה אם העם לקראת האלוקים מן המחנה ויתיצבו בתחתית הר, ולהן בפרשת משפטים (כ, ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, בכל אלו הפסוקים אנו רואים שלא כתוב ישראל או בני ישראל אלא כתוב "העם" והעם הוא מרמז על הערב רב, וכמו שכותב האור החיים הק' בפרשת בשלח על הפסוק ויהיה בשלח פרעה אם העם וגו' שהקשה למה אמר הכתוב לשון צער ש-ויהי הוא לשון צער, כאן שהוא מקום

גילה ורינה, ועוד קשה למה כינה לומר שפרעה שלחן ולא אמר שאדון כל המעשים הוא הוציאם ממצרים ומתרץ על דרך אומרים ז"ל (הזוה"ק) כי כל מקום שכינה ישראל בשם עם ירמוז על הערב רב, ולזה תמצא בענין זה שלפעמים מזכיר שמם העם, ולפעמים מזכירם בני ישראל דכתיב וחמושים עלו בני ישראל וגו', הרי זה מראה באצבע כי "העם" לא מבני ישראל המה.

ואמרו ז"ל במדרש כי השחתת ישראל במדבר זה הוא מסיבתם, שהם אמרו נתנה ראש ונשיבה מצרימה, והם אמרו עשה לנו וגו', וזה הוא אומרו ויהי צער גדול לשונאיהם של ישראל בשלח פרעה את העם, פירוש ערב רב ששלחם פרעה וכו' שכלומר שהעם הערב רב גרמו כל הצרות לישראל ולכן נכתב "ויהי" ולכן אפשר לומר גם כאן שהעם זה הערב רב והם אמרו "נעשה ונשמע אבל ישראל הק' לא צריכים לומר כך כי כמו בן חביב וצדיק עושה הכל גם מה שלא ציוה אותו אביו ולא מחכה שהוא יצוהו אלא עושה מה שיודע שאביו רוצה בכך וגם אם יצוה לו אביו מה לעשות לא צריך שיענה שהוא

יעשה כך אלא שזה מובן מאליו, והבן רץ תיכף לעשות רצון אביו, וכמו כן כאן כשישראל הק' שמעו שהשי"ת רוצה ליתן להם התורה לא היו צריכין לומר לה' כי נעשה ונשמע כי זה מובן מאליו מבלי שיגידו בפה, ורק העם דהיינו הערב רב הם אמרו נעשה וגם נעשה ונשמע, ולכן היה חשש שיחזרו משה מפני שיראו את האש הגדולה וכמו שכתב התוס' הנ"ל.

ולפי זה מתורץ הכל כפתור ופרח בעז"ה ואף שלכאורה משמע שישראל אמרו נעשה ונשמע וגם הכפיה היה על ישראל אבל יש רשות לכל אחד מישראל לדרוש פשט בכתובים בתנאי שלא יסתור ההלכה וכמו שכתב האור החיים הקדוש בהקדמתו לספרו ובכמה מקומות בספרו הק'.

ומכיון שאנו עומדים בשבת קודש של קריאת עשרת הדברות שבו נרמז כידוע כל התורה כולה, וקבלת התורה שבכתב ושל בעל פה, והקריאה הוא מעורר הזמן, וידוע שאצל הצדיקים הק' ובפרט בתלמידי הבעש"ט הק' זיע"א היה

הקריאה הזאת בהתלהבות גדולה שלהבת אש קודש, והיו שהרגישו את מעמד הר סיני ושמיעת הקולות וברקים שהיה על הר סיני, וכמו שכ' קול גדול ולא יסף ודרשו חז"ל לא יסף לעולמים ואשר האוזן ששמעו הקריאה הזאת אצל הקדושים והטהורים צדיקי האמת שבכל דור ודור ואף בדורינו אנו ובפרט שזכינו לשמוע אצל כ"ק אדמו"ר זי"ע הקריאה בפרשה זו ובפרשת ואתחנן זה רבות בשנים, ובשנה האחרונה בחג השבועות שעבר עלינו וזה היתה עבודתו האחרונה עלי אדמות.

ועלינו להתחזק בזה ולהאמין שאפשר לשמוע את הקולות רק שלא נעשה מסך המבדיל, שנעשה בעיקר מאי שמירת הקדושה ובפרט בימים של סיום פרשיות השובבי"ם שנזכה לקריאת הפרשיות של הקמת המשכן שהקריאה תעורר הזמן ונזכה כבר לבנין בית מקדשינו ותפארתינו ע"י משיח צדקינו בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

משפטים

לומר שלא יבוא לדין לפני עכו"ם ואפילו יודע שבדין אחד שהם דנין אותו כדיניי ישראל מכל מקום אל תביאהו בערכאות שלהם שהביא דיני ישראל לפני עכו"ם, מחלל את השם וכו'.

ונראה לומר בעזרת השם יתברך, שידוע שכל פרשה ופרשה בתורה נעוץ תחילתו בסופו, ולכן כאן בפרשת משפטים שקאי יותר על דיני התורה שבין אדם לחבירו, וקאמר לפניהם" כלומר שמצוות שבין אדם לחבירו תשים עוד לפני המצוות שכתובים בפרשה הקודמת של פרשת יתרו שהם עשרת הדיברות שהם ביותר בין אדם לקונו, שאל יחשוב האדם לחלק בין מצוות שבין אדם לקונו לומר שהם החשובים יותר ויזלזל במצוות שבין אדם לחבירו ולכן כתוב אשר תשים לפניהם שתדע שיתכן שהם עוד יותר חשובים, כי ידוע שכל מצוות שבין אדם לחבירו הם ביותר חמורים מכיון שיש בהם ב' דברים שגם בין אדם לקונו יש בהם מכיון שה' ציוה זאת ולכן החטא יותר גדול ויותר חמור שאמרו חז"ל שמצוות שבין אדם לחבירו לא

ואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם וגו'

ופירש רש"י שכל מקום שנאמר אלה פסל את הראשונים אבל מקום שכתוב ואלה (עם ו') מוסיף על הראשונים,

והכוונה הוא כאן לומר שמה הראשונים מסיני אף אלו מסיני, כלומר שהפרשה שלנו פרשת משפטים קשור לפרשת יתרו ששם כתוב העשרת הדברות שנאמר מסיני ולכן כתב "ואלה" שתדע שכמו שהראשונים שהם עשרת הדברות הוא מסיני כמו כן כאן שכתוב משפטים שבין אדם לחבירו שתדע שגם זה מסיני הוא.

והוקשו המפרשים על לשון שכתוב לפנייהם, ורש"י פירש שהכוונה שאמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על דעתך לומר, אשנה להם פרק והלכה ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך נאמר אשר תשים לפנייהם, כשולחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם עכ"ל. ועוד פירש רש"י שלפניהם הכוונה

מתכפר אף בתשובה וגם לא יום כיפור מכפר עד שירצה את האדם שחטא לו, ואם גזל צריך להחזיר הגזילה, ולכן כתוב לפניהם לומר שיחשוב את המצות שבין אדם לחבירו וידע שזה הכל מאת השי"ת וכמו אנכי ה' אלוֹקִיךָ ויזהר לקיימם.

וגם אפשר לומר שקאי הפסוק שאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם שכתב רש"י שזה מוסיף על הראשונים, שזה קאי על הפסוקים האחרונים שבפרשה הקודמת, שכתוב בפסוק (כ, וב) ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית כי חרבך הנפת עליה ותחללה, וכתב רש"י הק' הא למדת שאם הנפת עליה ברזל חללת, שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיונף המקצר על המאריך, ועוד שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים שאינם רואות ולא שומעות ולא מדברות על ידי שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה, בין אדם

לחבירו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות עכל"ק של רש"י המלמד אותנו מוסר השכל, וגם זה סגולה לאדם שלא יבוא עליו פורענות ח"ו, שיעסוק בזה להטיל שלום בין איש לאשתו ובין משפחה למשפחה ובין אדם לחבירו, ולא יבוא עליו פורענות עליו בעז"ה.

וגם בפסוק (כ, כג) כתב רש"י על הפסוק "ולא תעלה במעלות על מזבחו אשר לא תגלה ערוותך עליו, כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות (כלומר מדריגות) אלא חלק יהא משופע, שע"י המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך וכו' ואתה נוהג בס מנהג ביזיון, והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על בזיונם, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם דעת להקפיד על בזיונם, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג ביזיון חבריך, שהוא בדמות יוצריך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה [כלומר שלא תנהג בו מנהג ביזיון].

הרי לפנינו דברי קודשו של רש"י המלמד אותנו מוסר השכל כיצד לנהוג בין אדם לחבירו, ולכן

אפשר לומר שרש"י מרמז אותנו במה שכתב שתיבת "ואלה" מוסיף על הראשונים, וזה שתשים לפניכם, שקאי על הפסוקים שמסיים בהם פרשת יתרו, וכוונתו שתשים את דברי המוסר הנ"ל, לפני בני אדם שידעו לדבר בדברי המשפטים שבין אדם לחבירו ולא יזלזל בחבירו, וידעו שזה הכל דברי ה' כמו עשרת הדברות, וכל התורה כולה מקשה אחד הוא, ותורה שלימה ניתנה מסיני הן ההלכות שבין אדם לקונו ובין ההלכות שבין אדם לחבירו, וגם תורה שבכתב ובעל פה הוא מקשה אחת מאת ה' יתברך, שניתנה מסיני ולא עוד שחז"ל אמרו שכל דבר של הלכה ותורה שתלמד ותחדש, הכל ניתנה למשה מסיני לעם ישראל.

והנה בפרשתינו נכתב שאמרו ישראל, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע והארכנו בזה בפרשה הקודמת בענין הקושיא שמכיון שאמרו נעשה ונשמע למה היה צריך כפיית ההר עליהם שיקבלו את התורה, והבאנו לבאר בדברי המפרשים לתרץ בזה ושהתחדש לנו בסייעתא דשמיא.

ועתה נוסיף לתרץ דמכיון שהזכרנו שעיקר הפרשה שלפנינו הוא ממצוות שבין אדם לחבירו, ולכן אפשר לומר שהכפייה היתה על זאת, והגם שאמרו נעשה ונשמע, אפשר לומר "שנעשה" נאמר על מצוות שבין אדם לה' יתברך, שזה קיבלו ברצון שהבינו שהם מצוות השי"ת ובלי להבין הדבר קיבלו ברצון ואמרו נעשה ולא נשאל למה ומדוע ומה טעם יש בדבר, אבל במצות של בין אדם לחבירו חשבו שזה תלוי בשכל האדם ואמרו ש"נשמע" עליהם כלומר שנשמע ונתבונן בדבר בשכלינו להבין אם אנו חייבים לשלם או לא ולא שזה תלוי ברצון ה', ולכן היתה הכפייה של ההר כגיגית עליהם להורות שאין על זה שום בחירה וצריך לעשותם באמונה ובפשטות מה שכתבה התורה הק' אף שאין מבינים הטעם, וידוע מה שכתב הסמ"ע בשו"ע חו"מ שדעת בעלי בתים הם היפך מדעת תורה, כלומר שבעניני חושן משפט שהם דינים של בין אדם לחבירו צריכין ג"כ לעזוב את השכל לגמרי ורק לעשות כרצון ה' המבואר בתורה ובדברי חז"ל ובפוסקים הק' המקובלים בכלל

לא נגעה בה אדם בשלימות עד לעתיד לבוא בעזרת השם.

והנה נבאר עוד בפסוק שהתחלנו "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", וכתב התרגום אנקלוס: ואלין דיניא די תסדר קדמוהון" ויש כמה פירושים על התרגום הזה שתירגם מילת משפטים לדיניא.

ונראה לומר בדרך רמז על דרך שכתבו שבתורה הק' מוזכר ענין התוכחה בפרשת בחוקתי ובפרשת כי תבוא, והענין בזה בשני אופנים, אחד שהאדם המאמין בתורת השם, אם יראה מה שכתוב בהתוכחה וישמע בקריאת הפרשה בשבתות, אז יקבל מזה מוסר השכל להזהר שלא לעשות ח"ו עבירות שלא יבוא עליהם הפורעניות הקשה מה שנכתב בתורה, כלומר שיזהר מקודם, וחכם נקרא שרואה מה שנולד ממעשה שיעשה נגד רצון ה'. וגם יש בזה ענין של ונשלמה שפתינו האמור בגמרא שמי שלומד בפרשת הקרבנות כאילו הוא מקריב אותם בבית המקדש, כמו כן אם קורא את התוכחה הקשה שנאמר בתורה ועוסק בה הוי כאילו כבר היה, ונפטר מהם ולא

ישראל ולשמוע בדברי השופט והדיין שבכל דור ודור ולעשות הכל כמו שיורו לנו לעשות.

וגם אפשר להוסיף שמה שנאמר "נעשה ונשמע" רק בפרשת משפטים להורות שזה השלימות שגם במצוות שהם בין אדם לחבירו לא יעמוד על שכלו אלא יאמר נעשה ונעשה שמקודם נעשה מה שציווה התורה ורק אחר כך נשמע שנשתדל להבין טעמי המצוות יסוד המצוות, הן על פי נגלה שבתורה מה שכתבו הספרים הק' ובפרט בספר החינוך להבין טעמי ושורשי המצוות וכן האריך בזה בספה"ק רבינו בחיי לבאר כל מצוה על פי הפשט וגם על פי הרמז ועל פי הסוד.

ומי שזוכה להבין על פי הקבלה וסודות התורה על פי מה שמבואר בזוהר הק' ובכתבי האריז"ל טעמי כל מצוה ומצוה וסודיה, אשרי חלקו ומה טוב גורלו, ומכל מקום יאמין שאי אפשר לאדם לידע כל הסודות עד לעתיד לבוא שכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, וכמ"ש בשם הבעש"ט שאמר על הפסוק תורת ה' תמימה, שעדיין הוא תמימה כלומר שעוד

מקבל את העונש, וכמובן שמדובר שמקבל עליו לכל הפחות בהרהור תשובה שלא לעשות עוד כזאת, וזה מה שאמר הכתוב "אלה המשפטים אשר תשים לפניהם" [והתרגום פתר וכתב ואילן דיניא] כלומר שהדינים תשים לפניהם ולא ח"ו עליהם וכמו תינוק בבית הספר שאם הוא חכם ורואה שרבו מראה לו את המקל, ואומר שאם יעשה ח"ו כך וכך הוא יכה במקלו הוא מבין שלא לעשות זאת אבל אם הוא טיפש הוא מזלזל בזה שרואה את המקל, ואז אם יעשה את מה שלא צריך לעשות כמובן שיכהו המורה במקלו.

ועוד יש בזה ענין הידוע מצדיקים הק' ובפרט בתלמידי הבעש"ט הק' שלפעמים ראו דינים ח"ו על אדם ורצו להמתיקם ודיברו קשות על האדם שבאו עליו הדינים, וגם דיברו אליו קשות דהיינו הדברים הקשים כגידין וגם לפעמים ביזו את האדם וגם ידוע שהיו צדיקים שגם כיבדו את האדם במכת יד, וזה הכל שרצו לעשות טובה לאיש ישראל, ואף שהרואה חשב שהוא מבזה אתו על לא דבר, אבל החכם ידע והבין מה היתה הכוונה שלהם ולרוב פעמים ראוי

בעינם הגשמי שע"י זה שעשו הצדיקים נמתק הדין הקשה שיש על האדם, בזה שהקדימו הצדיקים לעשות כעין זה הדין הקשה שיש על האדם ובזה גרמו שלא יקבל יותר, כי מה לו מקצתו ומה לי כולה, וזה הענין לא ניתן לעשות לכל אדם כי אם לצדיקי האמת שכל כוונתם לשם שמים כידוע.

וזה ראינו גם אצל רבותינו הק' אבל לא כולם הבינו זאת כי השטן מבלבל ומקרר את האמונה בה' ובמשה עבדו דהיינו הצדיקים שבכל דור ודור, וזה מה שכתב התרגום "ואילין דיניא בי תסדר קדמיהון" דהיינו שה' יתברך מצוה למשה רבינו שיעשה ויסדר הדינים הקשים שיש על עם ישראל מקודם שבזה יצילם מעונשים הקשים שמגיע עליהם.

ומכיון שאנו נמצאים בסוף ימי השובבי"ם והשבת הוא גם כן שבת שקלים עלינו להתחזק והכל הולך אחר החיתום דהיינו הסוף, שנזכה לקיים כל מה שקיבלנו עלינו בימים של השובבי"ם, וניזהר שבקריאת הפרשיות של הקמת המשכן והקריאה תעורר הזמן ונזכה לבנין בית המקדש השלישי ויתקבלו

בקרב ממש ע"י משיח צדקינו
מתוך רחמים וחסדים מגולים
במהרה בימינו אמן.

תפילות ישראל שאומרים בזה
השבת שקלים "אור פניך עלינו
אדון נשא, ושקל אשא בבית נכון
ונישא ובצדק הגה ערך כי תשא"

תרומה

להיות עושה לשמה, ואם כן מה
הכוונה כאן באומרו לי לשמי.

ונאמר מה שכתבו ואמרו
המפרשים ומה שנראה לענ"ד,
ומקודם נביא את דברי בעל
הטורים שכתב שהכתוב פתח בדבר
אל בני ישראל שזה לשון פיוס וכמו
שכתוב בפסוק "דברו על לב
ירושלים" וזה משום שיש כאן
חסרון ממון ולכן פייסם ועוד הביא
ממדרש שכתב ר' אבוהו למה
לעשות משכן שזה כבוד וכפרה
לישראל אמר הכתוב "דבר אל בני
ישראל" שהוא לשון פיוס ללמוד
מזה שאלו הדוחקים את ישראל
ונוטלים את ממונם אסור לעשות
כן ומי יודע מה תהא עליהם ע"ש.

וגם כתב בעה"ט שמש"כ בני
ישראל הכוונה שרק בני ישראל
יהיו תורמים ולא הגוים והאור
החיים הק' הוסיף לומר שגם לא
יקבלו מהערב רב, וכן הוא בזוהר
הק' ומה שכתב רש"י לי לשמי, יש

וידבר ה' אל משה לאמר דבר
אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת
כל איש איש ידבנו לבו תקחו את
תרומתי (כה ב)

המפרשים כתבו לדייק
בפסוקים שפתח בלשון "וידבר"
שהוא לכאורה דיבור קשה וגם מה
שכתב "בני ישראל" ואת מי בא
למעט וגם מה שכתוב בפסק
"ויקחו לי", ולמה לא כתוב ויתנו
לי, וגם ה-"לי" הוא מיותר
לכאורה, ורש"י הק' כתב "לי לשמי"
מכיון דאי אפשר לו שיתנו לה' כי
כל העולם שלו הוא ולכן כתב
שפירוש "לי לשמי", ולזה צריכין
להבין למה כאן כתב "לי לשמי"
הלוא את כל התורה צריכין לעשות
לשמה ואף שאמרו חז"ל לעולם
ילמד אדם ויעסוק במצוות אף שלא
לשמה שמתוך שלא לשמה יבוא
לעשות לשמה, הלוא מובן הוא
שכל ההיתר הוא משום שיבוא

מקום אמרינן דמכיון שאומר רוצה אני, נקרא זה לרצון.

ולהבין זאת נקדים להביא את דברי הרמב"ם שכתב (בהלכות גירושין פרק ב' הלכה כ) מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל זמן מכין אותו עד שיאמר רוצה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר, וכן אם הכוהו עכו"ם ואמר לו עשה מה ישראל אומרים לך ולחצו אותו ישראל ביד העכו"ם עד שיגרש הרי זה כשר, ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס, שאין אומרים אנוס הוא, אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחויב בו מן התורה וכגון מי שהוכה עד שמכר חפץ או עד שנתן את החפץ, אבל מי שתוקפו יצרו הרע לבטל מצוות או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר האסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס את עצמו בדעתו הרעה, ולפיכך זה שאינו רוצה לגרש מאחר שהוא רוצה להיות מישראל ורצה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד

שכתבו שעיקר ההיתר הוא בלימוד התורה הקדושה וקיום מצות שלא לשמה הוא שיבוא בפעם אחרת לעשותו לשמה, אבל כאן בהקמת המשכן שזה היה רק פעם אחת בעולם שהקימו משכן במדבר ולכן כתב רש"י "לי לשמי" שכאן ה- לשמה מעכב (עיין בספר ארי' שאג להרה"ק מצאנז זמיגרד זי"ע)

והנה יש לדקדק עוד בפסוקים שכתבו ויקחו שזה מלשון כפיה וכמו שכתב האור החיים הקדוש שמה שכתב ויקחו הוא על דרך אמרם ז"ל במסכת שקלים שממשכנין על השקלים שישנו בכפיה לשקול, ומה שכתב "אשר ידבנו ליבו" כתב האור החיים הק' שיחפוץ ה' שכל נדבה תהיה מהלב, ולא שתהיה הנתינה עד שתקדם הנדבה בלב ע"ש.

ולכאורה צריכין להבין שאיך היה אפשר לעשות זאת שאם זה בכפיה איך אפשר שיהיה נדבה מלב אבל באמת זה מה שאמרו חז"ל שאם אדם מישראל אינו רוצה לקיים מצוה שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וגם במצוות כאלו שצריך רצון וכוונה מכל

שתשש יצרו ואמר רוצה אני כבר
נקרא שגרש לרצונו עכ"ל.

ולפי דבריו הק' מובן מה שאמר
הכתוב "ויקחו" אף שזה לשון כפיה
ואמר "אשר ידבנו ליבו תיקחו את
תרומתי", שזה לשון נדיבות הלב,
דמכיון שהוא בכפיה נשבר יצרו
ולכן הנתנה הוא בנדיבת הלב
יקרא, וגם לפי זה מובן מה שכתוב
לעיל שבא הכתוב להוציא את
העכו"ם וערב רב מליתן נדבה
למשכן, שזה מכיון שלא שייך
אצלם כפיה מכיון שלא מזרע
ישראל הם שרוצים להיות חלק
מעם הק' ישראל, ולכן אי אפשר
שהם יתנו שאין זה נדיבות הלב,
וגם אמרו חז"ל ששלשה סימנים
בישראל, שהם רחמנים וביישנים
וגומלי חסדים, שזה אין הגוים
ובערב רב, שכתוב בזהר הק' שמי
שהוא מהערב רב אף שהוא שומר
תורה ומצוות, מכל מקום כל
הכוונה שלהם הוא לעצמם
דלגרמייהו כעובדי, ולכן לא רצה
השם יתברך שהם יתנו למשכן,
שיהיה שם השראת השכינה ואין
השכינה רוצה להיות במקום שבא
מממון של עכו"ם וערב רב.

ועוד נראה לומר מה שכתוב
כאן לי לשמי, באופן כזה שיש
אנשים שחושבין לחלק בין מצוות
שהם בינו לבין קונו ובין מצוות
שהם בין אדם לחבירו, באמרם
שזה מובן שיש להניח תפילין
ולישב בסוכה ולאכול מצה וכו'
ולעשותם לשם השם דווקא, אבל
במצוות שהם בממון וכגון כאן שיש
ציוו ליתן תרומה למשכן, חושב
הוא שזה לא צריך כל כך לעשותו
לשמה, אלא יחשוב שאף אם יהיה
לי כוונה לשם פירסום וכבוד, מה
רע יש בזה הואיל והעיקר הוא
שאני נותן צדקה, אבל באמת הוא
שגם באלו המצוות שבין אדם
לחבירו צריכין לעשותם לשמה,
(ואע"פ שמובא בשם הבעש"ט, ש
במצוות צדקה אף שלא לשמה
הוא טוב, מכיון שנהנה איש ישראל
בזה, זה אמת לאמיתו אבל יותר
טוב שיעשה אך ורק לשם שמים)
ולכן נקט הכתוב "לי" כלומר
"לשמי" וכמו שכתב רש"י הנ"ל.

וגם אפשר לומר באופן אחר
שהכתוב בא לומר ויקחו לי לשמי
כלומר שאף שיותר טוב שיעשה
אדם כל דבר לשמה, ואף בדברי
הרשות וכמו שמובא בשו"ע או"ח

(בסי' רלא) שכל כוונתו של אדם יהיו לשם שמים, שגם שהשינה של האדם לא תהא כוונתו להנאת גופו אלא כדי להחזיק גופו לעבודת השי"ת וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבודת הבורא יתברך, וכדכתיב "בכל דרכיך דעה" ואמרו חכמים שכל מעשיך יהיו לשם שמים שאפילו בדברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההליכה והישיבה והקימה וכל צרכי הגוף יהיו כולם לעבודת הבורא, או לכל דבר הגורם עבודתו, שאפילו אדם שהיה צמא ורעב אם אכל להנאתו אינו משובח אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו לעבוד את בוראו וכן אפילו לישיב בסוד ישרים ולעמוד במקום צדיקים ולילך בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו להשלים חפצו ותאותו אינו משובח, אלא אם כן עשה לשם שמים וכו' ואפילו אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שישמשו אותו וימלא מקומו, גם כן אינו משובח וכו' כללו של דבר שחייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיבוא לידי עבודת הבורא יתברך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו ומי שנוהג כן הוא עובד את

בוראו תמיד עכ"ל. והצדיקים אמרו שכל הסימן הזה בשולחן ערוך הוא מעיקרי תורת החסידות של מרן הבעש"ט ותלמידיו הק' וכן מובא בספרים הק' שאין בעולם רשות אלא או מצוה או עבירה ח"ו, אבל השולחן ערוך לא כתב שזה עבירה אלא שכתב שהוא אינו משובח, ולכן זה מאוד קשה לכל אדם ולא ניתן אלא ליחידי סגולה, אבל מובן לכל שמצות שבתורה שצריך לעשותם לשמה ואף שמותר לעשותם אף שלא לשמה מכל מקום ההיתר הוא אם יבוא מזה לעשותם לשמה וכו"ל.

ולפי זה אפשר לומר שזה כוונת הכתוב ויקחו לי, ורש"י כתב לשמי, כלומר שה' יתברך מצוה לנו שעל כל פנים תעשו הדברים שלי, כלומר המצוות שיש לעשותם והעבירות שאין לעשותם, זה כולו תעשו אך ורק לשמי, אבל בדברים של רשות אם כי שזה משובח אם עושים לשם שמים וכמו שכתב לעיל בדברי השו"ע מכל מקום אין זה עבירה ממש אלא שהוא אינו משובח מה שאין כן בדברים שהם לי שזה צריכין לעשות לשמי דווקא.

וכעת נביא את דברי קודשו של הדעת זקנים מבעלי התוס' וז"ל: שלשה נדבות מונה כאן הכתוב שנדבו ישראל במשכן וכנגדם מנה יחזקאל י"ג בגדים שעתידי הקב"ה להלביש את ישראל לעתיד לבוא, והם זהב וכסף ונחושת וכנגדם יש צדקות בעולם אותם שאדם עושה, דכשהוא בריא נחשבת לו כזהב, וכשהוא חולה ח"ו ונותן צדקה מעכשיו נחשבת לו כסף, אבל כשהוא נותן לאחר המיתה נחשבת לו כנחושת, דבר אחר זהב הוא כנגד מלכות בבל דכתיב אנת הוא רישא דדהבא, כסף הוא כנגד מלכות פרס דכתיב באותה מלכות ועשרת אלפים ככר כסף, נחושת הוא כנגד מלכות יון הפחותה מכולן, עורות אילים מאודמים הוא כנגד מלכות אדום, ואחר כך שמן למאור שהוא כנגד משיח דכתיב ביה ערכתי נר למשיחי עכ"ל.

ולסיום נביא את דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע על הכתוב ויקחו לי תרומה ופירוש רש"י לי לשמי, שכתב בזה"ל: דהנה הצדיק ע"י עוסקו בתורה לשמה ומנדב את לבו למקום ברוך הוא, על ידי זה הוא מרים ומעלה את הדינים

לשרשם וממתיקם שם, וממילא פועל רחמים וחסדים וזהו ויקחו לי תרומה ר"ל שיקחו וילמדו את התורה שע"י זה ירימו לי תרומה דהיינו שיעלו את הדינים למעלה להמתיקם, וזה מה שפירש רש"י ז"ל לי לשמי רוצה לומר שרש"י ז"ל מרמז שקאי על התורה שהו שמותיו של הקב"ה ותלמדו את התורה לשמה להמשיך אותי לי לשמי דהיינו לתורתו שהוא שמותי וזהו מש"כ לי לשמי דהיינו לתורתו שהוא שמותי וזהו מש"כ לי לשמי להמשיך אותי לשמי ולתורתי וזאת התורה תפעל המתקת הדינים בשורשים עכ"ל.

והנה השבת הזה הבעל"ט הוא שבת הפסקה בין שבת שקלים העבר עלינו לטובה לבין שבת זכור הבא עלינו לטובה וכתבו הספרים הק' ששבת הפסקה הוא עוד חשוב וגדול יותר משבתות של שקלים וזכור ופרה וחודש ולכן עלינו מוטל שלא לאבד את הזמנים הק' האלו ומה גם שבא עלינו לטובה יומא דהילולא של משה רבינו ע"ה בז' אדר שמשה רבינו הוא היה הגואל הראשון והוא יהיה לנו הגואל האחרון וכמו שכתוב בספה"ק

כל דינין והגבורות שלא ישלטו בעולם כלל.

ויעזור השי"ת שנזכה לימים שיעשה ה' איתנו ניסים ונפלאות וכמו שענה לאבותינו בימי מרדכי ואסתר ובניסן שבו נגאלו אבותינו ממצרים נזכה להיגאל וכמו שאמרו חז"ל בניסן עתידין להגאל ברחמים גדולים ובחסדים מגולים במהרה בימינו אמן

ובאור החיים הק' כתב עוד שאין רוצה משה רבינו לגאול עם שהם בטלני התורה, ולכן נתחזק כולנו יחד שלא נבטל הזמן היקר ובפרט לא בימים הקדושים של חודש אדר שמרבין בו בשמחה ואין שמחה כלימוד התורה ולקיים מצוות התורה.

ומובא בספה"ק מאור ושמש שבאדר יש כוח לבני ישראל שאפילו בהבל פיהם בלבד ימתקו

תצוה

בחיי מביאו בשם המדרש שקללת חכם אפילו על תנאי היא באה, מנלן ממשה שאמר מחני, ואע"פ שנתכפר להם עון העגל, מ"מ נמחה שמו של משה רבינו מפרשה ואתה תצוה שלא נזכר שם שמו כלל עכ"ל.

והמפרשים הוקשו להבין דהלא הפרשה שאמר משה "מחננו" הוא בפרשת כי תשא, ומדוע שמו לא מופיע דוקא בפרשת תצוה שהוא הפרשה שלפני פרשת כי תשא, ומתרצים שהיתה הגזירה שלא יזכר שמו של משה בפרשה שלימה, ולכן היתה קשה לפני הקב"ה כביכול ולכן עכבה זאת בכל הפרשיות

ואתה תלוי את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד (כה ז)

וכתב הבעל הטורים שמה שלא הזכיר שם משה בזה הפרשה, הטעם הוא משום שאמר מחני נא מספריך אשר כתבת (להלן לב, לב) וקללת חכם אפילו על תנאי באה, וכמו שמובא במסכת מכות (דף יא) ונתקיים בזה שלא הזכירו בפרשה זו, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין ספר שלא הוזכר שמו של משה חוץ בפרשיות שבמשנה תורה שיש שלא נזכר שמו של משה, וזה גם מובא בזוהר הק' שבפרשת פנחס, וגם הרבינו

בפרשה זו, וכן מובא מכמה צדיקים שבספריהם לא נמצא דברי תורה בפרשה שבו חל יום פטירתם ויומא דהילולא וכעין זה מובא גם בספר עבודת ישראל ויחי וכן בספר בני שלשים פרשת בראשית.

וכעת נדבר קצת מענין ז' אדר ונביא בדברי הגמרא דמגילה (דף יג) על הפסוק הפיל הפור הוא הגורל וגו' לחודש שנים עשר הוא חודש אדר שאמרו חז"ל תנא כיון שנפל פור הוא הגורל וגו' לחודש שנים עשר הוא חודש אדר, שאמרו חז"ל תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח המן שמחה גדולה ואמר נפל לי פור בחודש שמתו בו משה כלומר שבחודש הזה מזלו רע לישראל, ועל כן סבר שגזירתו תתקיים, אבל לא היה המן יודע שבשבעה באדר מת משה אבל גם בשבעה באדר נולד משה דהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, ופירש רש"י דכתיב בן מאה ועשרים שנה אנכי היום

כלומר שהיום מלאו ימי ושנותי "וכדאי הלידה שתכפר על המיתה" ולפיכך מזלו של חודש אדר אינו רע לישראל" והקשו המפרשים שאם כן שיום הלידה מכפרת על יום המיתה, למה

שבתורה, עד שחזרו לפרשה האחרונה שלפני פרשת כי תשא שבה אמר משה "מחינו", ולכן רק אז בפרשה תצוה שהיא הפרשה שלפני כי תשא ואז נתקיימה הגזירה זו בפרשת תצוה, שלא יזכר שמו ולפי זה מובן למה דווקא בפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה.

והנה החיד"א כתב בספרו חומת-אנך שידוע שיש נ"ג פרשיות בתורה וקשה דהלא יש נ"ד פרשיות, ותירץ שפרשת תצוה נחשבת כאילו הוא מחוברת לפרשת תרומה, משום שפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה, ולכן אינה נחשבת לפרשה בפני עצמה, אלא שהוא נקראת תרשת תרומה תצוה עכ"ל.

והנה הרה"ק ממונקאטש זי"ע בספרו דברי תורה (חלק ח' אות לה) כתב טעם למה לא נזכר שמו של משה דוקא בפרשת תצוה, כי בפרשת תצוה חל לעולם יום ז' באדר יום פטירת משה רבינו (ואף בשנת העיבור חל פרשה זו של תצוה בשבוע שחל בו ז' אדר הראשון, וכבר כתב השאילת יעב"ץ שהעיקר הוא ז' אדר הראשון) ועל כן לא נזכר שמו של משה רבינו

בחודש אב אירע החורבן הגדול שנחרב בית המקדש הראשון והשני ולמה לידתו של אהרן הכהן לא כיפרה על חודש אב, דהלא מפורש בפסוק (פרשת מסעי לג, לח) ויעל אהרן הכהן אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת הארבעים לצאת בני ישראל מארץ מצרים בחודש החמישי באחד לחודש וזה ידוע שחודש החמישי הוא חודש אב מניסן שהוא חודש הראשון להשנה ומכיון שאמרו חז"ל שהקב"ה ממלא שנותיהם של צדיקים מיום ליום, אם כן מוכח שהוא נולד גם כן בחודש אב ואם כן למה לא כיפרה יום הלידה על יום המיתה שלא יהיה החורבן הנורא בחודש אב, ונאמרו בזה תירוצים שונים.

ולפי ענ"ד נראה לומר בפשטות שכאן לא היה פטירתו ביום שנולד בו אהרן שכן איתא בפרשת חוקת ברש"י הק' על הפסוקים (כ, כג, כד) ויאמר ה' אל משה ואל אהרן בהר ההר על גבול ארץ אדום לאמר יאסף אהרן אל עמיו כי לא יבוא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל על אשר מריתם את פי למי מריבה, ופירש רש"י מגיד שמפני שנתחבאו כאן להתקרב לעשיו הרשע נפרצו מעשיהם וחוסרו הצדיק הזה

(שהוא אהרן) וכן הנביא אומר ליהושפט, בהתחברך עם אחזיה פרץ ה' את מעשיך עכ"ל הרי ברור שמת אהרן שלא בזמנו ולכן אפשר לומר בפשטות של אמת ביום שנולד כלומר שאף שמת באחד באב זה לא היה היום שנולד בו, מכיון שהקדימו לו המיתה מעון שהתקרבו לעשיו וכנ"ל, ואם כן לא היה יום הלידה מכפר על יום המיתה, שזה אמרינן דווקא אם מת באותו שנולד בו, ולא אם הוקדם יום המיתה מאיזה סיבה.

ועוד אפשר לומר על פי דברי הרלב"ג שמפרש מה שכתוב בחודש החמישי שהוא הכוונה על חודש שבט ולא על חודש אב [שהשנה שנזכר כאן הוא לפי מה שנוהגין לומר שתשרי הוא חודש הראשון אבל לפי הפסוקים בתורה נחשב ניסן חודש הראשון] ולפי דבריו לא קשה מידי כי החורבן היה בחודש החמישי שהוא חודש אב אם מתחילין את השנה מניסן, אבל מיתת אהרן היה לפי דבריו בחודש שבט ודו"ק.

ולענין עצם הדבר שלא נזכר משה בפרשה זו שנראה שזה כאילו קיבל עונש על שאמר "מחני נא מספרך" לכאורה אינו מובן כי משה

רבינו הלוא אמר זאת לטובת ישראל ומסר נפשו עליהם כרועה נאמן ולזה למה יגיע לו כזאת שלא יוזכר שמו בפרשה שלימה, ואולי יש לומר על דרך מה שמביא האור החיים הק' בפרשה ש-תצוה הוא לשון "צוותא" שמשה רבינו נעשה צוותא חדא לישראל וליוו לאיש ישראל הנכבדים וכתב בשם התיקוני זוהר שכל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה רבינו ולזה רבותינו ז"ל היו קוראים זה לזה משה כדאיתא במסכת (שבת דף קא) כי הוא זה המדבר בבחינת נפש הלומדת תורה והוא מה שאמרו ואתה תצווה על דרך שאמר דוד המלך בספר התהילים "כי מלאכיו יצוה לך" וכתב עוד כי אין חשיבות אלא באמצעות עסק התורה ובחר ה' לרמוז רמז זה במצות שמן כי הוא בבחינת התורה שהוא אור העולם ע"כ, ולפי דבריו הק' אפשר לומר שאין זה ח"ו עונש אלא אדרבה שלפי שמסר נפשו משה רבינו על עם ה' הק' ולכן זכה משה רבינו שיהיה הניצוץ נשמתו בכל תלמיד חכם וזה שכר למשה וזה שכרו המושלם.

ועוד כתב האור החיים הק' שבדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך

מאמר שהוא בזהר חדש, כי ד' גליות שיש לישראל, שכל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, דהיינו גלות הראשון נגאלו בזכותו של אברהם אבינו ע"ה, גלות הב' נגאלו בזכות יצחק, גלות הג' בזכות יעקב, והגלות הד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם שהם בטלנים מן התורה, וזה הוא שרמז הכתוב כאן באמרו ואתה תצוה את בני ישראל על דרך הכתוב כי מלאכיו יצוה לך או על דרך אמרם ז"ל שאין צו אלא מלכות, כי הוא משה ימלוך עלינו לעתיד, ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה, וזה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך, שהוא ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה שמן מאיר לעולם, כך התורה, ודיקדק לומר "זך" שצריכין לעסוק בתורה שלמה בלי שמרים, שהם לקנטר ח"ו או להתגדל וכו' שאלה הם שמריה, ואמר עוד כתית פירוש שצריכין לעסוק בתורה ולכתות גופם וכוחם על דרך אומרו (בפרשת במדבר) זאת התורה אדם כי ימות עכ"ל.

...יה"ר שבזכות עסק התורה נזכה לביאת גאו"צ במהרה בימינו אמן.

ספר

ויגד משה

דברות קודש

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מקראלי

חודש שבט
תשע"ד

יצא לאור ע"י
וועד להוצאת דברות קודש
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נדפס בסיוע
מכון אמונת חיים קראלי
בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א
ת.ד. 3070 ב"ב טל. 057-3118494

בא

ויאמר ה' אל משה בא אל פרעה וגו' ולמען תספר באזני בנך וגו' ויבוא משה ואהרן ויאמרו אליו כה אמר ה' אלוקי העברים וגו' כי אם מאן אתה לשלח את עמי הנני מביא מחר ארצה בגבולך

רבים מהמפרשים תמהו על פרשה זו שלא נזכר בה מה יאמר משה לפרעה בבואו, כי לא נזכר בה דבר מן מכת הארצה, ומשה רבינו אומר לפרעה כי לא נזכר בה דבר מן מכת הארצה, ומשה רבינו אומר לפרעה כה אמר ה' וגו' הנני מביא מחר ארצה בגבולך, וקשה היכן מצינו שאמר לו ה' על מכת הארצה, ועיין בכלי יקר באריכות, וגם יש שכתבו שעל המטה היה כתוב כל המכות ולכן ידע משה שכל עכשיו מכת הארצה, אבל לפי זה תמוזה למה ואיך אמר משה בלשון כה אמר ה', ללא מצינו אמירה למשה על זה המכה.

ובאמת מצינו דוגמה לזה להלן בפרשת כי תשא (לכ כז) שאמר משה

רבינו "כה אמר ה' אלוקי ישראל שימו איש חרבו על יריכו עזרו ועזבו משענר לשענר במחנה והירגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו", וקשה דהיכן מצינו שיאמר לו ה' כן, ואם כן איך אמר משה רבינו ע"ה כה אמר ה', ורש"י פירש שה' אמר בתורתו זובח לאלוקים יחרם, וכן הוא במכילתא. ולכן שפיר מה שאמר משה כה אמר ה', כלומר שכך כתוב בתורה.

והנה הרמב"ן כתב שם שמה שאמר "כה אמר ה'" אין הכוונה שכן כתוב בתורה במלות זובח לאלוקים יחרם (לעיל כב, יט) כי אין אלו חייבים מיתה מן הדיון, אבל הוא מלוא שנאמרה למשה מפי הגבורה ולא כותבה עכ"ל הרמב"ן.

ובאמת בתנא דבי אליהו (ח"א פרק ד') כתב מעיד אני עלי שמים וארץ שלא אמר ה' למשה, לעמוד בשענר המחנה ולומר מי לה' אלי ולשים איש חרבו על יריכו ולהרוג איש את אחיו ורעהו וקרובו, והוא

ואמר כה אמר ה' רק שמשה רבינו היה דן בעלמו ואמר אם אומר הרגו (מבלי לומר כה אמר ה') יהיו ישראל דנין קל וחומר ויאמרו לי לא כך למדנו שאם סנהדרין ההורגת פעם אחד בשבוע מחבלנית, ולכן תלה משה בכבודו של מעלה ואמר כה אמר ה' וגו'.

ולכאורה זה מאוד תמוה לומר שח"ו משה רבינו אמר בשם ה' מה שלא אמר לו, אבל לפי הרמב"ן הנ"ל ניחא שכן אמר לו ה' באמירה בעל פה אבל לא בכתיבה, אבל לפי רש"י הוא קאי על זובח לאלוהים יחרם וכן הוא במכילתא, אבל הרמב"ן חולק על זה וכו"ל ולריך עיון.

והנה החזקוני (בפרשה שלנו) כותב על הפסוק כה אמר וגו' שכמה נבואות ומנאות לא נתפרש היכן אמר הקב"ה כגון כאן במכת הארצה וכגון בחנות הלילה (בפסוק לעיל יא, ד) וכגון שימו איש חרבו על ירכו בעגל וכגון זאת חוקת התורה דפרשת פרה אדומה וכגון זה הדבר אשר לזה ה' דפרשת נדרים וכן הרבה שאר נביאים

אמרו כמה פעמים כה אמר ה' ולא פירשו היכן אמרן ב"ה, ועל זה נאמר מקים דבר עדו עכ"ל, כלומר שה' מקיים דבר עדיו הק' הנביאים ומקיים דבר עדיו כאילו הוא אמרם בפיהם וזה בבחינת לדיק גוזר והקב"ה מקיים.

ויורא לנו שבאמת ה' לא אמר למשה על מכת הארצה כלום ורק משה אמרו מעלמו, וה' הסכים למשה ואמר לו, נטה ירך על ארץ בארצה ויעל על ארץ מצרים וגו' כלומר שה' הסכים לדבריו וזהו לו להביא את הארצה כאשר אמר משה.

ולענ"ד אפשר לומר שה' אמר למשה אני נותן לך את הבחירה כאן ותאמרו לפרעה, ולכן בחר משה להביא את הארצה, ולפי זה היה מותר לו למשה לומר כה אמר ה' וגו' הנני מביא מחר ארצה בגבולך מכיון שה' הסכים לדברי משה מה שצחר להביא ולכן שפיר אפשר לומר כה אמר ה' וגו' ודו"ק.

והנה כתוב כאן בפסוק בא אל פרעה ויש מכות שכתוב בה לך אל

פרעה וכתב בעל הטורים לחרץ כי כשהיה אומר לו לילך אליו לביתו היה אומר לו בא וכשהיה אומר לו לילך אליו המימה היה אומר לו כך עכ"ל.

ולהבין זאת אפשר לומר כי כתוב לב מלך ושרים ביד ה' וגו' ולכן כשבא לביתו ששם ניכר מלכותו ולכן אמר לו "בא" שה' יבוא גם כן לפרעה מכיון שהלב של פרעה ניתן ביד ה', אבל כשהיה הולך המימה על הנהר ששם לא ניכר מלכותו לא היה ה' יתברך הולך עם משה לפרעה ולכן אמר לו כך אתה בעצמך לפרעה מפני שאין אני בא אליו מכיון שאין דינו שם כמלך.

וגם אפשר לומר עוד טעם שבביתו היה לו לפרעה דין מלך אבל לא שהיה הולך המימה אל הנהר משום שהלך בכוונה שלא ידעו שהוא יליד אשה ונריך לילך לנקביו אלא שעשה את עצמו "עבודה זרה" ואמר שהוא לא נלך לנקביו ואמר גם "לי יאורי ואני עשיתיני", כלומר שבהנהר שם הוא היה עבודה זרה, שלו, ולכן לא יכול היה כביכול ה' יתברך לילך

לשם שאין השראה השכינה במקום עבודה זרה, ולכן אמר למשה כך בעצמך ואיני יכול ללכת עימך, אבל לביתו שהיה מלך ולא היתה שם עבודה זרה, אמר ה' בוא אל פרעה שגם ה' הולך עימו, כי לב מלכים ושרים ביד ה'.

והנה נביא כאן את דברי הרבי ר' אלימלך זי"ע בספרו הק' נועם אלימלך וז"ל: הדקדוק מפורש בזוהר הק' "לך אל פרעה" היה לו לומר ועוד, מה זה נתינת טעם כי אני הכדתי את ליבו, לדרכה מאחר שהכבד את ליבו, למה לו לילך בחינם, הלא בוודאי שלא ישמע לו, ונראה לפרש דהנה בראות הצדיק נפלאות הבורא או כשישמע מחבירו הצדיק דברים קדושים, אז הוא מתלהב בעבודת הבורא יתברך ויתעלה, מה שאין כן הרשע, שאף כשרואה נפלאות או שהצדיק מדבר אלא פעם אחד, אז הוא חוזר לפי שעה, אבל אינו מתקיים בקרביו איזה זמן, והוא ככלב השב אל קיאו, אבל כשהצדיק מדבר אליו יום יום, או בראותו נפלאות הבורא יום אחר יום

יכול להיות מתקיים בידו זמן רב, וזהו שאמר בא אל לפרעה בקביעות יום אחר יום ולא בדרך ארעי, ולכן לא נאמר "לך" שהוא לשון ארעי וזהו הנתינת טעם כי אני הכדתי וכו' למען שתי אותותי, ר"ל אותותי הקדושים, שתדבר אליו יום יום אשים בקרבן דייקא כלומר שיתקיים בקרבן זמן רב, ולא כן כשישמע אליך בפעם הראשון יחזור לסורו עכ"ל"

ומדברי קודש אפשר ללמוד כי דברי מוסר נריכין להיות בתמידות יום אחרי יום ולא מספיק בפעם אחת, ולכן כתבו הספרים הק' שיש ללמוד ספרי מוסר יום יום, וזה קודם אפילו ללימוד משניות וגפ"ת, כי ראשית חכמה יראת ה', ותכלין היצר הרע דווקא לימוד המוסר (כן כ' האריז"ל) ולכן על זה היצר הרע עומד נגדו ואין ניתן לאדם להתבונן במלכו כי אם ילמוד ספרי מוסר ידע מה הוא מלכו באמת, וכן כתבו בשם הבעש"ט הק' שאמר על ב' דברים הוא עיקר מלחמת היצר, שלא ללמוד מוסר, ושולחן ערוך מה שנוגע למעשה אף שיוכל ליתן לאדם שילמד

גם גמרא ופוסקים ולפולי תורה, אבל על ב' הדברים האלו הוא עיקר המלחמה, ולכן עלינו להתחזק בזה ובפרט בימי השבועי"ס הק' שכתבו הספרים הק' שעיקר התיקון הוא ע"י לימוד התורה הקדושה ובטהרה לשמה, ואף שבתחילה הוא שלא לשמה, אבל זה יביא ללימוד לשמה ואמרו חז"ל לעולם ילמד אדם אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא ללמוד לשמה.

ולכן עלינו לקבוע שיעורים בקביעות יום יום בספרי מוסר וחסידות ובפרט בספרי תלמידי הבעש"ט הק' שצאו לעולם לתקן את דורינו, דור עקבתא דמשיחא להתחזק בהם מאוד בכל הזמנים, ובכל האופנים, ובדורינו אנו זכינו לאור הגדול בספרי רבותינו הק' זי"ע השומרי אמונים לה' ולתורתו, עלינו לקבוע בהם שיעורים תמידים כסדרם, וע"י זאת נתחזק לילך בדרכיהם הק' ובעזרת השי"ת נעשה ונלכיח בגשמיות וברוחניות.

ונסיים בדברי קודשו של האור החיים הק' על הפסוק ולמען תספר וגו' שכוונת הכתוב הוא כי בל' ה' להודיעו למשה כי אין תכלית הכוונה לעשות נקמה בפרעה, אלא הכוונה לחזק האותות שהם עיקר האמונה בל' ישראל כדי שיהיה רושם בל' ישכח לנלח, כי כשיהיה בקרבן של פרעה יהיה בזכרון בני ישראל לעולם ועד, והנה באמצעות הפל' שהפל' ה' להודיעם כי הוא שולט ברוח ובמים ובעפר ובבעלי חיים ובאש ובאור וכו' אין זה מספיק שיזכר הדבר בתמידות לעולם לחקוק האמונה, אלא באמצעות היות הפל' כי יפליא ה' להרע את הרעה ועבדיו ולהשקותם כוסות לענה מה של' היה כן לכל גוי, וזה לך נעימות אמרי נועם ולמען תספר באזני בן ענין זה, והסיפור מן הנמנע שיהיה הדבר תמיד בזכרון, זולת באמצעות ב' תמיהות, האחד את אשר התעללתי במלכים הרי תמיה אחת הגם שהיה ה' עושה להם נרות שאין בהם שידור המערכות הטבעיות, אע"פ כן לל' רוב הנרות והמכות של עשר מכות

וכל מכה היתה של ארבע וחמש מכות, לא עשה כן לכל גוי, הנה הדבר תמוה ותמיה זו לל' לא לכירי אינשי ולא יספר מעשה ה', ואמר ואת אותותי, פירוש האותות שעשה ה', ותמיה שנית שגם בל' ענין מלכים האות מעלמו הוא פלא, ובאמצעות ב' הפל'אות תספר באזני בן ענין וגו' כי תרי תמיה מדבר לכירי אינשי, ותכלית המכוין בסיפור הוא וידעתם כי אני ה' ואין עוד ותכזבו האמונות זולת זה.

וכן תמלא כשדיבר איתנו ה' ברוך הוא בהר סיני פתח דבריו יתברך ואמר לנו כי ה' אלוהיך וזה לך האות אשר הולאתיך מארץ מצרים והוא שהקדים דבריו כאן ואמר וידעתם כי אני ה' שיכירו בזה בחוש הראות נדקת האמונה מה של' השיג אדם מהעולם עד העולם ברוך אשר כן עשה לנו עכ"ל החולצים להבות אש ויהיה רצון מלפני אבינו שבשמים שנוכה לימים שיעשה לנו ה' ניסים ונפלאות כלאיתנו מהגלות וכמו שהיתה במצרים וכמו ש' כלאיתנו ממלכים אעשה נפלאות ע"י משיח

לדקינו ברחמים ובחסדים מגולים בקרוב ממך אמן.

בשילה

ויהי בשלח פרעה את העם וגו'

האזה"ח הק' בתחילת הפרשה פותח בדבריו הק' שצריך לדעת למה אמר הכתוב ויהי וגו' שהוא לשון צער במקום שיש גילה ורנון שיאלנו מצרים ועוד הקשה למה תלה הענין היציאה בפרעה ולא באדון המעשים, כי הוא המוציא אותנו מארץ מצרים, ומתוך לומר שהכתוב יגיד הסיבה שגורמה כל הצער שנגטערו ישראל צרדיפת הרעה שהסיבה היתה לצד שלא הוציא ה' את ישראל אלא לרצונו של פרעה, שכפה ה' אותו עד שנתרצה וסילחם ואמר להם קומו אלו, ומשה חשב מחשבות לרדוף אחריהם וזיה גרם צער לישראל וכו' וזה שאמר הכתוב ויהיה לשון צער שמי גרם כל זה הצער משום "בשלח פרעה" שאם ה' היה מוציאם שלא לרצונו, לא היה לו מקום לרדוף אחריהם, אלא שעינו הטעתו שהיה הדבר תלוי בו ולזה חשב לשון לקחתם

חזרה, ועוד כתב ש'ויהי הוא לשון צער משום בשלח פרעה את העם שירמוז על ערב רב שפרעה סילחם ולא ה' ברוך הוא הוציאם לכוף את ישראל לשב למצרים והשחתת ישראל במדבר היה זה מסיבתם ועוד שהוא לשון צער שפרעה סילחם לישראל ועשה להם ליה לישראל ויגיד הכתוב הצער הנמשך מזה כי פרעה יטרוך לקבל שכר על זה ולכן הולכים ה' לישראל בדרך רחוק ששם פרעה לא ילך ללוותם ובכך ביטלה מחשבתו וכליל לא ליה אותם, ונמצא שמי גרם שלא ילכו ישראל בדרך קרוב זה לויתו של פרעה עכ"ל ק'.

ויאמר משה אל העם אל תיראו התייצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם וגו' ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, ואתם תחרישון ויאמר ה' אל משה מה תצחק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו.

ואריך להבין מה שאמר משה לישראל ה' ילחם לכם אתם תחרישון וה' אמר למשה מה תלעק אלי למה בני ישראל יחרשו וישתקו, ורק משה רבינו היה עומד ומתפלל עד שה' אמר לו מה תלעק אלי דבר וכו' וקשה דלמול מי ילעק אם ילעק אם לא לה' אלוהיו, ובפרט צעת כרה דכתיב קראתי מצרה לי, וכתוב מן המיאר קראתי י-ה, והתרגום אנקלוס כתב לתרגם הכתוב שה' אמר למשה "קבלית כלותך" כלומר שאין כבר אורך לתפילה מכיון שכבר קיבלת תפילותי ולכן דבר אל בני ישראל ויסעו, ורש"י הק' כתב שלמדנו שהיה משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפילה שישראל נתונים בצרה, וגם מה תלעק אלי, עלי הדבר תלוי ולא עליך, ואין להם אלא ליסע שאין הם עומד בפניהם וכדאי זכות אבותיהם והם האמונה שהאמינו כי וילאו לקרוע להם הים עכ"ל.

ובאור"ח הק' כ' לבאר כי כוח הרחמים הוא המעשים טובים אשר יעשה האדם למטה וזוה יוסיפו כוח במידת הרחמים, והנה לכל א-ל עליון

כי על עם ישראל קיטרגה עליהם מידת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לכלק את ישראל, אבל אין כח ברחמים לכל מעשיהם, ועל כן אמר ה' למשה תשובה נילחת "מה תלעק אלי", פירוש כי אין הדבר תלוי בידי, שהגם שאני חפץ עשות להם נס, אבל מכיון שהם אינם ראויים ולכן מידת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מידת הדין המונעת, ואמר ה' אליו "דבר אל בני ישראל" פירוש זאת העלה היעולה להגביר כל החסד והרחמים ויתעלמו באמונה בכל ליבם ויסעו את היום קודם שיחלה, על סמך הביטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תתגבר הרחמים ולכן "ואתה הרם את מטך" פירוש באמצעות זה תתגבר הרחמים, ולכן ואתה הרם את מטך" פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ונצקע הים, כי גדול הביטחון והאמונה להכריעם לטובה, וזוה נתיישר הכתובים על נכון.

ונראה לי לומר עוד כי רשם ה' יתברך לומר להם טעם התיגבורת הדין עליהם הוא לכל שהם המעיטו בלבם האמונה, ואמרו טוב לנו עבוד

את מצרים ולזה ליוה ה' לעשות כנגד
עון זה הצדקה האמונה בכל תוקף וגם
בזה רומז ה' לדעת את ישראל כיצת
הסובב תגבורת הדין מחדש שהוא
מיעוט האמונה ולריך הצדקה האמונה
בכל תוקף.

והנה בדומה לדברי קודשו של
האזה"ח מוצא בשם הרה"ק ר' פנחס
מקוריץ זי"ע שכותב שיש מצב לפעמים
בשעת שיש קטרוג על האדם שהוא
נמצא בצרה גדולה רח"ל, שאל יתפלל
בכלל אלא יבטח בה' יתברך ואז
יושע.

ובספר חיים ושלום מהרה"ק
ממונקאטש זי"ע כותב על דברי קודשו
של האזה"ח הק' הג"ל שתיבת
"התייבבו" רומז התייבבות בתפילה,
דקשה לפני זה מה שמסיים הפסוק
שאמר משה "ואתם תחרישון" דכיון
שיתייבבו בתפילה הרי זה דליבור ולמה
כתב "תחרישון" שהרי זה שתיקה בלי
שום דיבור כלל, וכ' שיש לומר על פי
דברי קודשו של רבינו הבעש"ט הק'
זי"ע המקובל שאמר כן, וכן כתבו
בספרים הקדושים בשמו, כי בעת
קטרוג גדול וצרה ר"ל יש סכנה

להתפלל דליבור, ואפילו בלחץ מפני
המקטרגים החוטפים את התפילה,
ועל כן יש להתפלל אז במחשבה לפני
היודע מחשבות יתב"ש, אשר לו לבדו
נחבנו עלילות ומחשבות בני אדם, ועל
ידי זה ינצלו מהם, ולכן קודם קריעת
ים סוף אין לך סכנה גדולה יותר
מהקטרוג, ועל כן אמר משה רבינו
התייבבו, בתפילה אולם סיים ואתם
תחרישון שהתפילה תהיה במחשבה,
מפני הסכנה ועל ידי זה ינצלו עכ"ל
הק'.

ולענ"ד נראה לומר שמה שכתוב
"ויאמר ה' אל משה מה תלעק אלי,
באופן אחר, שמכיון שאמר משה רבינו
"ה' ילחם לכם ואתם תחרישון אמר לו
ה' למשה "מה" כלומר למה אמרת כך
שלא יתפללו אלי אלא שהם יחרישו,
דאדרבה "תלעק אלי" שאני כזיכור
אזהב תפילתו של ישראל ומתאזהב להם
ולכן אמר לו ה' "דבר אל בני ישראל
ויסעו" שכל מה שעשיתי שיהיה צרה
לישראל זה בשביל שאני מתאזהב
לתפילת ישראל והבדל פיהם בתפילה
חביב עלי, ולכן כעת שכבר התפללתם
כבר יכול אתה לומר להם שייסעו,

דקדושה שכן כריך להיות למנהיג ולכן אמר משה שיסעו לים ולא עמד הים לפנייהם וכנ"ל.

ועלינו להתחזק במידת הביטחון והאמונה בה' שהוא הכל יכול, ולכן כתבו הספרים הק' שיש סגולה לומר פרשת המן, כל יום ויום לידע שה' יתברך יכול ליתן פרנסה לכל אדם כמו שנתן מן, מן השמים במדבר ולכן היתה גם האנכנת של המן שנתן אהרן לזכרון ש כמו שכ' רש"י ע"ס, ולכן טוב לנהוג כן וגם ללמוד בספרים המחזקים את הביטחון והאמונה הק' כמו בספר חובת הלבבות שער הביטחון וספרי רבותינו הק' ועוד ספרים שמדברים מאמונה וביטחון וזכות זה נזכה לפרנסה בשפע בני חיי ומזוני רויחי.

ובעיקר נזכה להגאל בגאולה השלימה ע"י משיח צדקינו ונזכה לבנין בית המקדש ושם נעבוד את ה' ביראה ואהבה ונאמר לפניו סיר חדש על גאולתינו ועל פדות נפשינו בקרוב בימינו מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן

וכמו שפירש רש"י הק' שאין הים עומד בפניהם וכו'.

ועוד יש לומר בדרך אפשר כי כתוב בספרים הק' שיש להתפלל בתפילה בשביל לער השכינה הק' שצכל צרה שיש לאיש ישראל הקצ"ה כביכול גם כן צרה ולכן אם מתפללים לאורך גבוה לער השכינה הק' התפילה מקובלת, ולכן אמר ה' מה תצק אלי כלומר שתצק "אלי" לאורך השכינה הנמצא כביכול צרה צערן של ישראל ואז תוכל לדבר אל בני ישראל "ויסעו" שתתקבל תפילתו.

ועוד יש לומר בדרך נחות שכתוב מה בפתח אצל ידוע בקמץ ופתח מתחלפין ודומין הן מאוד, ובפרט במצטא הספרדי ולכן אפשר לומר שמשה רבינו מחמת ענוותנותו לא היה לו האומץ לומר "דבר אל בני ישראל ויסעו" משום שמשה רבינו אמר "ואנחנו מה" ולכן אמר לו ה' יתברך מה תצק "אלי" ותגיד לי שאתה עניו, אצל לבני ישראל "דבר" תהיה מנהיג ואמר לו ה' יתברך שיתנהג בגאולה

יתרו

ולעבוד את ה' שם כי בכל מקום מוקטר ומוקדש הוא לה', ואדם מכבד את מקומו ולא המקום מכבד את האדם.

אלא רש"י ראונו לומר ששני הדברים האלו דהיינו קריאת ים סוף ומלחמת עמלק הם גרמו שהחליט יתרו לבוא למדבר למשה רבינו, ולכן אפשר לומר שיתרו ראה דבר הנגדי מאד אחד ראה קריאת ים סוף, ניסים גלויים, שהיה שם, ומאד שני ראה מלחמת עמלק, שהעז עמלק להלחם בישראל ואף שהחלישו את עמלק, מכל מקום נשאר עמלק עד שה' יתברך ימחקו שמו לעולמים, ולכן תמה יתרו שאיך יתכן כזאת, ולכן בא למשה ולישראל לשאול ולהבין, וזה שהכתוב "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה השם" לפרעה ולמצרים על אודות ישראל, וזה הכוונה על קריאת ים סוף, ואת כל התלחה אשר מצאתם בדרך, זה קאי מלחמת עמלק שכתוב אשר קרד בדרך, אבל ויילכס ה' כלומר שאמר משה ליתרו שתדע שגם את עמלק ואת

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו וגו'

ופירש רש"י מה שמועה שמע ובא קריאת ים סוף ומלחמת עמלק, והקשו המפרשים למה נקט רש"י שני הדברים האלו, הלא בעצם מה שהכתוב מסיים "כי הוציא ה' את ישראל ממצרי" לא מזכיר לומר שעל זה הוא בא, וגם צריכין להבין למה בעצם הוא בא למדבר ולשם מה הוא בא, ובפסוק (ויה, ה) כתוב ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים וגו', ואם כמו שכתב רש"י ששמע קריאת ים סוף ומלחמת עמלק, ומה הוסיף לו משה לספר את כל אשר עשה ה' וכו'.

ונראה לומר באופן כזה שמה שכתוב רש"י מה שמועה שמע ובא שכוונתו לומר דאין הכי נמי ששמע מיציאת מצרים, ואם נגיד כמו שיש אומרים בגמרא שבא יתרו אחר מתן תורה ובכן שמע גם זאת, אלא שכוונת רש"י לומר איזה דבר גרם ליתרו שיבוא, כי היה יכול להשאר שם במדין

שהכל מאת ה' ואז יעשה רק טוב אבל אם לא יאמין כמו שצריך אז הוא פתוח לעשות עצירות ולכן כתוב בחז"ל שצא חזקוק הנביא והעמידו באחת לדיק באמונתו יחיה, שע"י האמונה יכול לחיות חיי תורה ומצוות.

ומה שאמר הכתוב יתרו חותן משה, פירש רש"י "כאן היה יתרו מתכבד במשה אני חותן המלך, ולשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו שנאמר וילך משה וישב את יתרו חותנו עכ"ל, ולריך להבין מה הוא כוונת רש"י שמשה היה תולה הגדולה ביתרו, ויתרו היה מתכבד במשה, ולמה כתב כאן היה יתרו מתכבד במשה, ולשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו, ולמה רק לשעבר היה משה תולה וגו' ולמה יתרו רק עכשיו מתכבד במשה.

ונראה לומר באופן כזה לידוע שיש מחלוקת בגמרא מסכת ברכות (דף לב) דרבי יוחנן סובר שצדיקים גמורים הם יותר גדולים מצעלי תשובה ורבי אבהו סובר שצעלי תשובה הם יותר גדולים מצדיקים גמורים, ונחזי אנו מי היה גדול משה רבינו הצדיק, או יתרו

המלחמה שעשה על ה' ועל ישראל הכל הוא עשה ה' שצרא את העולם ונעשה הכל מחטא אדם הראשון שמעורב טוב ורע ולכן אע"פ שהיה קריאת ים סוף ניתן רשות לעמלק להלחם בישראל, וגם כן זה עשה ה' מכיון שרפו ידיהם של ישראל מתורה וגם שהיו צרפידים מלשון פרידות שלא היה האחדות כמו שצריך, ולכן ויבוא עמלק וילחם בישראל.

וגם יתכן לומר שהכוונה ששמע יתרו מלחמת עמלק וקריאת ים סוף, דהיינו שיתרו חשב שהטבע נמסר להעולם ואין על זה השגחת השם בפרטיות ורק הניסים היוצאים מדרך הטבע זה הוא רק מעשה ה' ולכן תמה איך יתכן שגם מלחמת עמלק עשה הקב"ה בהשגחה פרטית, כי מלחמה נראה לכאורה שזה דרך הטבע והוא חשב שזאת לא הוא מאת ה' בהשגחה בהשגחה פרטית, ולכן בא לשאול למשה ולכן כתוב ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' וגו' שהכל מאת ה' הטבע והניסים הכל שוים הם, רק שהקב"ה מנהיג עולמו בדרך הטבע שיהיה לאדם בחירה אם לטוב שיודע

הצעל תשובה וּמְדוּבָר רק מענין
הלדקות שֶׁל מִשָּׁה רַבִּינוּ מִשָּׁא"כ
בְּנִבּוּאָה הַלּוֹא פֶּסוּק מְפֹרֶשֶׁת הוּא
בְּתוֹרָה שְׁלֹא הִם נִבִּיא כְּמִשָּׁה וְלִכֵּן זֶה
מַחְלֻקֶת בְּגִמְרָא, וְלִפִּי זֶה אִפְשָׁר לִומר
עַל מִשָּׁא"כ רַשִׁ"י לִשְׁעֶבֶר הִיא מִשָּׁה
תּוֹלָה הַגְּדוּלָה בְּחַמּוֹ וְגו' מִשּׁוּם שֶׁמִּשָּׁה
הִיא סוֹבֵר שְׂבַעֲלִי תְּשׁוּבָה יוֹתֵר גְּדוּלִים
מִלְּדִיקִים גְּמוּרִים וְכַסִּיטַת ר' אֲבוּהוּ
הַג"ל, וְגַם יִתְרוֹ הִיא סוֹבֵר כֵּן שֶׁהוּא
יוֹתֵר חָשׁוּב מִמִּשָּׁה מִכּוּיִן שֶׁהוּא צַעַל
תְּשׁוּבָה שְׂעֶבֶד כָּל הַעֲבֻדָה זְרוֹת וְחֹזֵר
לְהֵאמֵת לְהֵאמִין בְּבוֹרָא כָּל הָעוֹלָמִים,
אֲבָל מִכּוּיִן שֶׁשָּׁמַע יִתְרוֹ אֵת כָּל אֲשֶׁר
עָשָׂה אֱלֹהִים לְמִשָּׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עִמּוֹ וְגו',
רָאָה שֶׁמִּשָּׁה יוֹתֵר גְּדוֹל מִמֶּנּוּ וְזֶה מִכּוּיִן
שֶׁהוּא לְדִיק גְּמוּר וְלִכֵּן בָּא לְמִשָּׁה לְהִיּוֹת
בְּמַחֲלַת הַלְּדִיק הָאֵמֶת וְהַלְּדִיק הַגְּמוּר,
וְזֶה מֵה שֶׁכָּתַב רַשִׁ"י דִּכְאֹן הִיא יִתְרוֹ
מִתְכַבֵּד בְּמִשָּׁה אֲנִי חוֹתֵן הַמֶּלֶךְ וְרוֹאֶה
אֲנִי לְהִיּוֹת בְּקֶרְבָּתוֹ שֶׁל חֲתָנִי הַלְּדִיק
שֶׁהוּא יוֹתֵר גְּדוֹל מִמֶּנִּי שְׁאֲנִי רַק צַעַל
תְּשׁוּבָה, אֲבָל מִשָּׁה רַבִּינוּ מַחֲמַת
עֲנוּתוֹתוֹ לֹא סָבַר שֶׁהוּא לְדִיק גְּמוּר
שֶׁכָּתוּב אֵל תֵּאֱמִין בְּעֶלְמֶךָ וְאִף אִם נִגִּיד
שֶׁמִּשָּׁה יָדַע בְּאֵמֶת אֵת מַעֲלָתוֹ שֶׁהוּא
נִבִּיא ה' וְאֵב לְנִבִּיאִים וְלְדִיק גְּמוּר, מִכָּל

מִקּוֹם סָבַר שִׁיתְרוֹ יוֹתֵר גְּדוֹל מִמֶּנּוּ
מִכּוּיִן שִׁיתְרוֹ הוּא צַעַל תְּשׁוּבָה וְצַעֲלִי
תְּשׁוּבָה הֵם יוֹתֵר גְּדוּלִים מִלְּדִיקִים
גְּמוּרִים וְכַסֵּרֶת ר' יוֹחָנָן בְּגִמְרָא הַג"ל.

וְהִנֵּה צִפְרָשְׁתִּינוּ מוֹבָא מַעֲמַד
קִבְּלַת הַתּוֹרָה וְעִשְׂרַת הַדְּבָרוֹת וְלִכֵּן
נַעֲסוּק קָלַת צַעֲנִינִים הָאֵלּוּ לְהַבִּין דְּבָרֵי
הַתּוֹרָה לִפִּי עַנִּ"ד בְּדֶרֶךְ אִפְשָׁר וַיַּעֲזוּר
ה' שְׂנֹכָה לְכוּיִן הָאֵמֶת בְּפֶסוּק (יט, יז)
"וַיּוֹאֵל מִשָּׁה אֵת הָעַם לִקְרֹאת הָאֱלֹהִים
מִן הַמַּחֲנֶה וַיִּתְּיַצְבוּ בְּתַחֲתֵית הָהָר"
וּפִירֶשׁ רַשִׁ"י לִפִּי פֶּשׁוּטוֹ בְּרַגְלֵי הָהָר,
וּמִדְרָשׁוֹ שֶׁנִּתְלַץ הָהָר מִמְּקוֹמוֹ וְנִכְפָּה
עֲלֵיהֶם כְּגִיגִית עַכ"ל, וְגַם צַעַל
הַטּוֹרִים כְּתִב שֶׁנִּתְלַץ הָהָר מִמְּקוֹמוֹ
וְנַעֲשָׂה כְּהָר עַל גְּבֵי הָר, אֲלֹא דִּיּוּקִי
מִהִכְתוּב דִּכְתִּיב "בְּתַחֲתֵית הָהָר" וְלֹא
כְּתוּב "תַּחַת הָהָר" שֶׁמִּשְׁמַעוֹ שֶׁהֵעֵם הָיוּ
בְּתוֹךְ תַּחֲתֵיתוֹ, וּבְכֶךָ מִשְׁמִיעֵנוּ הַכְּתוּב
שֶׁנִּכְפָּה עֲלֵיהֶם כְּגִיגִית שֶׁהוּא כָּלִי גְּדוֹל
הַעֲשׂוֹי לְהַטִּיל צוֹ שָׂכָר וְהִיתָה הַפּוֹכָה
וְכִיסָה אֵת הָעַם, וְצַעַל הַטּוֹרִים הוֹסִיף
שֶׁנַּעֲשָׂה הָהָר כְּהָר עַל גְּבֵי הָר, כְּלוֹמַר
שֶׁנִּתְלַץ הָהָר לְשָׁנִים וְנַעֲשָׂה הָר עַל גְּבֵי
הָר וּבְגִמְרָא (מס' שָׁבֵת דף פה) אֵיתָא
שֶׁכָּפָה הַקֶּב"ה עֲלֵיהֶם אֵת הָהָר כְּגִיגִית

ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם (כלומר בתוך ההר) תהא קבורתכם.

והקשה התוס' הלכא כבד הקדימו לומר נעשה ונשמע ולא היה צורך בכפיית ההר, ותיירו דשמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתו, כלומר שהכפיה היתה נחולה דשמה יחזרו בהם כשיראו את האש הגדולה שהיתה בשעת המעמד, אשר גרמה לנשמתם לפרוח באופן זמני מגופם.

ובדעת זקנים מצעלי התוס' תיראו כי כשראה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו כמה תורות יש לך, אמר להם אחת שכתב ואחת שבעל פה, אמרו לו שכתב אנו מקבלים של בעל פה אנו מקבלים, מיד כפה עליהם ההר כגיגית, ולא פירש למה לא ראו תורה שבע"פ, ובמדרש תנחומא כתב גם כן כך שלא ראו התורה שבעל פה, משום שלימודה ושמירתה דורשים עמל ומשמעת עולמים, ולכן היתה נדרשת כפייה על התורה שבעל פה.

והנה כל זה קשה לפי הגמרא והמדרש שכתבו שהקב"ה כפה את ההר על ישראל וכלא כתבו שנתלש כרש"י ובעה"ט הנ"ל ולכן קשה למכיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מקודם לזה, לא היה צריך הכפיה של ההר כלומר הכפיה של הגיגית שכפה ה' עליהם ואמר להם אם תקבלו מוטב ואם לא שם תהא קבורתכם ותיירו כנ"ל או כהתו"ס בגמרא, או במדרש תנחומא ודעת זקנים מצעלי התוס'.

אבל לענ"ד אפשר לומר שרש"י הק' שכתב שנתלש ההר וגו' ונכפה עליהם, ולא כתב שהקב"ה כפה אותו עליהם, אפשר לומר ולתרוץ קושיית התוס' שצאמת לא היתה כפיה מאת ה' וגם לא היה צורך בכך מכיון שהקדימו נעשה ונשמע לא היה מעשה שטן כי ההר מרמז להיאר הרע וכמו שכתוב בגמרא שהיאר הרע נדמה להם לעתיד לבוא להר ולדיקים בזכים איך יכלנו לנאחו, ולכן כאן השטן שהוא היאר הרע שהוא מרומז במילת ההר, והוא נתלש מעצמו, ונכפה על ישראל הק' שאמרו נעשה ונשמע, ולא ראה היאר הרע להניח לישראל לקבל התורה אבל

ישראל "התייצבו" אף שהיו בתחתית ההר ולא הניחו את עצמם להיות נכפה עליהם הר כגיגית וילאו משם לקבל את התורה הק' בשמחה ובחדוה וכמו שאמרו מקודם נעשה ונשמע והתגברו על הילר הרע שרלה שיהיו בתחתית הר ושלל יקבלו את התורה הק', ולפי זה לא יקשה קושית החוס' והמדרש תנחומא.

ועוד אפשר לתרץ את קושית החוס' והמפרשים לשם מה היה לורך לכפות ההר עליהם שכבר אמרו נעשה ונשמע, ובאמת אם נראה בפסוקים בפרשה שלנו בפסוק (יט, ח) ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה וגו' וגם בפסוק (יט, יז) ויולא משה אם העם לקראת האלוקים מן המחנה ויתיצבו בתחתית הר, ולהן בפרשת משפטים (כ, ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, בכל אלו הפסוקים אנו רואים שלל כתוב ישראל או בני ישראל אלא כתוב "העם" והעם הוא מרמז על הערב רב, וכמו שכוח האור החיים הק' בפרשת בשלח על הפסוק ויהיה בשלח פרעה אם העם

וגו' שהקשה למה אמר הכתוב לשון ערב ש-ויהי הוא לשון ערב, כאן שהוא מקום גילה ורינה, ועוד קשה למה כינה לומר שפרעה שלחן ולא אמר שאלון כל המעשים הוא הוליאם ממלרים ומתרץ על דרך אומרם ז"ל (הזה"ק) כי כל מקום שכינה ישראל בשם עם ירמוז על הערב רב, ולזה תמצא בענין זה שלפעמים מזכיר שם העם, ולפעמים מזכירם בני ישראל דכתיב וחמושים עלו בני ישראל וגו', הרי זה מראה באצבע כי "העם" לא מבני ישראל המה.

ואמרו ז"ל במדרש כי השחתת ישראל במדבר זה הוא מסיבתם, שהם אמרו נתנה ראש ונסיבה מלרימה, והם אמרו עשה לנו וגו', וזה הוא אומרם ויהי ערב גדול לשונאיהם של ישראל בשלח פרעה את העם, פירוש ערב רב ששלחם פרעה וכו' שכלומר שהעם הערב רב גרמו כל הצרות לישראל ולכן נכתב "ויהי" ולכן אפשר לומר גם כאן שהעם זה הערב רב והם אמרו "נעשה ונשמע אצל ישראל הק' לא כריכים לומר כך כי כמו בן חביב ולדיק עושה הכל גם מה שלל ליוה אותו

אציו ולא מחכה שהוא יאורו אלא עושה מה שידוע שאציו רואה בכך וגם אם יאור לו אציו מה לעשות לא צריך שיענה שהוא יעשה כך אלא שזה מובן מאליו, והבן רץ תיכף לעשות רצון אציו, וכמו כן כאן כשישראל הק' שמעו שהשי"ת רואה ליתן להם התורה לא היו צריכין לומר לה' כי נעשה ונשמע כי זה מובן מאליו מצלי שיגידו צפה, ורק העם דהיינו הערב רב הם אמרו נעשה וגם נעשה ונשמע, ולכן היה חשך שיחזרו משה מפני שיראו את האש הגדולה וכמו שכתב התוס' הג"ל.

ולפי זה מתורץ הכל כפתור ופרח בעז"ה ואף שלכאורה משמע שישראל אמרו נעשה ונשמע וגם הכפיה היה על ישראל אבל יש רשות לכל אחד מישראל לדרוש פשט בכתובים בתנאי שלא יסתור ההלכה וכמו שכתב האור החיים הקדוש בהקדמתו לספרו ובכמה מקומות בספרו הק'.

ומכיון שאנו עומדים בשבת קודש של קריאת עשרת הדברות שבו נרמז כידוע כל התורה כולה, וקבלת התורה שכתב ושל בעל פה, והקריאה הוא מעורר הזמן, וידוע שאכל הצדיקים

הק' ובפרט בתלמידי הצעש"ט הק' זיע"א היה הקריאה הזאת בהתלהבות גדולה שלהבת אש קודש, והיו שהרגישו את מעמד הר סיני ושמיעת הקולות וברקים שהיה על הר סיני, וכמו שכ' קול גדול ולא יסף ודרשו חז"ל לא יסף לעולמים ואשר האוזן ששמעו הקריאה הזאת אכל הקדושים והטהורים לדיקי האמת שכל דור ודור ואף בדורינו אנו ובפרט שזכינו לשמוע אכל כ"ק אדמו"ר זי"ע משו"א הקריאה בפרשה זו ובפרשת ואתחנן זה רבות בשנים, ובשנה האחרונה בחג השבועות שעבר עלינו וזה היתה עבודתו האחרונה עלי אדמות.

ועלינו להתחזק בזה ולהאמין שאפשר לשמוע את הקולות רק שלא נעשה מסך המבדיל, שנעשה בעיקר מאי שמירת הקדושה ובפרט בימים של סיום פרשיות השבועיים שנזכה לקריאת הפרשיות של הקמת המשכן שהקריאה תעורר הזמן ונזכה כבר לבנין בית מקדשנו ותפארתינו ע"י משיח לדקינו בקרוב ממש מתוך רחמים וחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

משיפטים

ואלה המשפטים אשר תשים
לפניהם וגו'

ופירש רש"י שכל מקום שנאמר
אלה פסל את הראשונים אבל מקום
שכתוב ואלה (עם ו') מוסיף על
הראשונים,

והכוונה הוא כאן לומר שמה
הראשונים מסיני אף אלו מסיני,
כלומר שהפרשה שלנו פרשת משפטים
קשור לפרשת יתרו ששם כתוב העשרת
הדברות שנאמר מסיני ולכן כתב
"ואלה" שתדע שכמו שהראשונים שהם
עשרת הדברות הוא מסיני כמו כן כאן
שכתוב משפטים שבין אדם לחבירו
שתדע שגם זה מסיני הוא.

והוקשו המפרשים על לשון
שכתוב לפניהם, ורש"י פירש שהכוונה
שאמר לו הקב"ה למשה, לא תעלה על
דעתך לומר, אשנה להם פרק והלכה
ב' או ג' פעמים עד שתהא סדורה
בפיהם כמשנתה, ואיני מטריח עצמי
להבינם טעמי הדבר ופירושו, לכך
נאמר אשר תשים לפניהם, כשולחן

הערוך ומוכן לאכול לפני האדם עכ"ל.
ועוד פירש רש"י שלפניהם הכוונה
לומר שלא יבוא לדין לפני עכו"ם
ואפילו יודע שבדין אחד שהם דיני
אותו כדייני ישראל מכל מקום אל
תביאם בערכאות שלהם שהביא דיני
ישראל לפני עכו"ם, מחלל את השם
וכו'.

ונראה לומר בעזרת השם יתברך,
שידוע שכל פרשה ופרשה בתורה נעוץ
תחילתו בסופו, ולכן כאן בפרשת
משפטים שקאי יותר על דיני התורה
שבין אדם לחבירו, וקאמר לפניהם"
כלומר שמאות שבין אדם לחבירו
תשים עוד לפני המאות שכתובים
בפרשה הקודמת של פרשת יתרו שהם
עשרת הדיברות שהם ביותר בין אדם
לקונו, שאל יחשוב האדם לחלק בין
מאות שבין אדם לקונו לומר שהם
החשובים יותר ויזלזל במאות שבין אדם
לחבירו ולכן כתוב אשר תשים לפניהם
שתדע שיתכן שהם עוד יותר חשובים,
כי ידוע שכל מאות שבין אדם לחבירו
הם ביותר חמורים מכיון שיש בהם ב'

דברים שגם בין אדם לקונו יש בהם מכיון שה' נראה זאת ולכן החטא יותר גדול ויותר חמור שאמרו חז"ל שמאות שצין אדם לחזירו לא מתכפר אף בתשובה וגם לא יום כיפור מכפר עד שיראה את האדם שחטא לו, ואם גזל צריך להחזיר הגזילה, ולכן כתוב לפנייהם לומר שיחשוב את המצות שצין אדם לחזירו וידע שזה הכל מאת השי"ת וכמו אנכי ה' אלוקיך ויזהר לקיימם.

וגם אפשר לומר שקאי הפסוק שאמר ואלה המשפטים אשר תשים לפנייהם שכתב רש"י שזה מוסיף על הראשונים, שזה קאי על הפסוקים האחרונים שפרשה הקודמת, שכתוב בפסוק (כ, כב) ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אותה גזית כי חרבץ הנפת עליה ותחללה, וכתב רש"י הק' הא למדת שאם הנפת עליה ברזל חללה, שהמזבח נברא להאריך ימיו של אדם והברזל נברא לקצר ימיו של אדם, אין זה בדין שיוגף המקצר על המאריך, ועוד שהמזבח מטייל שלום בין ישראל לאביהם שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל והרי דברים קל

וחומר, ומה אבנים שאינם רואות ולא שומעות ולא מדברות על ידי שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל, המטייל שלום בין איש לאשתו בין משפחה למשפחה, בין אדם לחזירו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות עכל"ק של רש"י המלמד אותנו מוסר השכל, וגם זה סגולה לאדם שלא יבוא עליו פורענות ח"ו, שיעסוק בזה להטייל שלום בין איש לאשתו ובין משפחה למשפחה ובין אדם לחזירו, ולא יבוא עליו פורענות עליו בעז"ה.

וגם בפסוק (כ, כג) כתב רש"י על הפסוק "ולא תעלה זמעות על מזבחו אשר לא תגלה ערותך עליו, כשאתה בונה כבש למזבח לא תעשהו מעלות מעלות (כלומר מדריגות) אלא חלק יהא משופע, שרש"י המעלות אתה צריך להרחיב פסיעותיך וכו' ואתה נוהג בם מנהג ביזיון, והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת להקפיד על ביזיונם, אמרה תורה הואיל ויש בהם אורח לא תנהג בהם דעת להקפיד על ביזיונם, אמרה תורה הואיל ויש בהם אורח לא תנהג בהם מנהג

בזיון חצירך, שהוא בדמות יורריך ומקפיד על בזיונו על אחת כמה וכמה [כלומר שלא תנהג בו מנהג בזיון].

הרי לפנינו דברי קודשן של רש"י המלמד אותנו מוסר השכל כיצד לנהוג בין אדם לחבירו, ולכן אפשר לומר שרש"י מרמז אותנו כמה שכתב שחיבת "ואלה" מוסיף על הראשונים, וזה שתשים לפניהם, שקאי על הפסוקים שמסיים בהם פרשת יתרו, וכוונתו שתשים את דברי המוסר הג"ל, לפני בני אדם שידעו לדבר בדברי המשפטים שבין אדם לחבירו ולא יזלזל בחבירו, וידעו שזה הכל דברי ה' כמו עשרת הדברות, וכל התורה כולה מקשה אחד הוא, ותורה שלימה ניתנה מסיני הן ההלכות שבין אדם לקונו ובין ההלכות שבין אדם לחבירו, וגם תורה שכתב ובעל פה הוא מקשה אחת מאת ה' יתברך, שניתנה מסיני ולא עוד שחז"ל אמרו שכל דבר של הלכה ותורה שתלמד ותחדש, הכל ניתנה למשה מסיני לעם ישראל.

והנה צפרשתינו נכתב שאמרו ישראל, כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע והארכנו בזה צפרשה הקודמת בענין

הקושיא שמכיון שאמרו נעשה ונשמע למה היה צריך כפיית ההר עליהם שיקבלו את התורה, והבאנו לבאר בדברי המפרשים לתרץ בזה ושהתחדש לנו בסיעתא דשמיא.

ועתה נוסיף לתרץ למכיון שהזכרנו שעיקר הפרשה שלפנינו הוא ממאות שבין אדם לחבירו, ולכן אפשר לומר שהכפייה היתה על זאת, והגם שאמרו נעשה ונשמע, אפשר לומר "שנעשה" נאמר על מאות שבין אדם לה' יתברך, שזה קיבלו בראון שהבינו שהם מאות השי"ת וכלי להבין הדבר קיבלו בראון ואמרו נעשה ולא נשאל למה ומדוע ומה טעם יש בדבר, אבל במאות של בין אדם לחבירו חשבו שזה תלוי בשכל האדם ואמרו ש"נשמע" עליהם כלומר שנשמע ונתבונן בדבר בשכלינו להבין אם אנו חייבים לשלם או לא ולא שזה תלוי בראון ה', ולכן היתה הכפייה של ההר כגיגית עליהם להורות שאין על זה שום בחירה וצריך לעשותם באמונה ובפסחות מה שכתבה התורה הק' אף שאין מצינים הטעם, וידוע מה שכתב הסמ"ע בשו"ע חו"מ שדעת בעלי בתים הם היפך מדעת

ושורשי המלוות וכן האריך בזה
בספה"ק רבינו בחיי לבאר כל מלה
על פי הפשט וגם על פי הרמז ועל פי
הסוד.

ומי שזוכה להבין על פי הקבלה
וסודות התורה על פי מה שמבואר
בזוהר הק' ובכתבי האריז"ל טעמי כל
מלה ומלה וסודיה, אשרי חלקו ומה
טוב גורלו, ומכל מקום יאמין שאי
אפשר לאדם לידע כל הסודות עד
לעתיד לבוא שכתוב ומלחה הארץ דעה
את ה' כמים לים מכסים, וכמ"ס בשם
הבעש"ט שאמר על הפסוק תורת ה'
תמימה, שעדיין הוא תמימה כלומר
שעוד לא נגעה בה אדם בשלימות עד
לעתיד לבוא בעזרת השם.

תורה, כלומר שבעניני חושן משפט
שהם דינים של בין אדם לחבירו כריכין
ג"כ לעזוב את השכל לגמרי ורק
לעשות כראון ה' המבואר בתורה
ובדברי חז"ל ובפוסקים הק' המקובלים
בכלל ישראל ולשמוע בדברי השופט
והדיין שכל דור ודור ולעשות הכל
כמו שיוור לנו לעשות.

וגם אפשר להוסיף שמה שנאמר
"נעשה ונשמע" רק בפרשת משפטים
להורות שזה השלימות שגם במלוות
שהם בין אדם לחבירו לא יעמוד על
שכלו אלא יאמר נעשה ונעשה
שמקודם נעשה מה שציווה התורה ורק
אחר כך נשמע שנשתדל להבין טעמי
המלוות יסוד המלוות, הן על פי נגלה
שבתורה מה שכתבו הספרים הק'
ובפרט בספר החינוך להבין טעמי

ספר

ויגד משה

דברות קודש

ב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מקראלי

חודש אדר א'
תשע"ד

יצא לאור ע"י
וועד להוצאת דברות קודש
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נדפס בסיוע
מכון 'אמונת חיים' קראלי
בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א
ת.ד. 3070 ב"ב טל. 057-3118494

הדפסת הקונטרס
לעילוי נשמת
הגה"ח ישראל צבי רוט זצ"ל
בהרה"ח מרדכי זצ"ל
יא"צ כ"ט אדר

תרומה

וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (כה ב)

המפרשים כתבו לדייק בפסוקים שפתח בלשון "וידבר" שהוא לכאורה ליבור קשה וגם מה שכתב "בני ישראל" ואת מי בא למעט וגם מה שכתוב בפסק "ויקחו לי", ולמה לא כתוב ויתנו לי, וגם ה-"לי" הוא מיותר לכאורה, ורש"י הק' כתב "לי לשמי" מכיון דאי אפשר לו שיתנו לה' כי כל העולם שלו הוא ולכן כתב שפירוש "לי לשמי", ולזה צריכין להבין למה כאן כתב "לי לשמי" הלוא את כל התורה צריכין לעשות לשמה ואף שאמרו חז"ל לעולם ילמד אדם ויעסוק במצוות אף שלא לשמה שמתוך שלא לשמה יבוא לעשות לשמה, הלוא מובן הוא שכל ההיתר הוא משום שיבוא להיות עושה לשמה, ואם כן מה הכוונה כאן באומרו לי לשמי.

ונאמר מה שכתבו ואמרו המפרשים ומה שנראה לענ"ד, ומקודם

נביא את דברי בעל הטורים שכתב שהכתוב פתח בדבר אל בני ישראל שזה לשון פיוס וכמו שכתוב בפסוק "דברו על לב ירושלים" וזה משום שיש כאן חסרון ממון ולכן פייסם ועוד הביא ממדרש שכתב ר' אבהו למה לעשות משכן שזה כבוד וכפרה לישראל אמר הכתוב "דבר אל בני ישראל" שהוא לשון פיוס ללמוד מזה שאלו הדוחקים את ישראל ונוטלים את ממונם אסור לעשות כן ומי יודע מה תהא עליהם ע"פ.

וגם כתב בעה"ט שמש"כ בני ישראל הכוונה שרק בני ישראל יהיו תורמים ולא הגוים והאור החיים הק' הוסיף לומר שגם לא יקבלו מהערב רב, וכן הוא בזוהר הק' ומה שכתב רש"י לי לשמי, יש שכתבו שצריך ההיתר הוא בלימוד התורה הקדושה וקיום מצות שלא לשמה הוא שיבוא בפעם אחרת לעשותו לשמה, אבל כאן בהקמת המשכן שזה היה רק פעם אחת בעולם שהקימו משכן במדבר ולכן כתב רש"י "לי לשמי" שכאן ה-

לשמה מעכב (עיין בספר ארי' שאג להרה"ק מלאנז זמיגרלד זי"ע)

והנה יש לדקדק עוד בפסוקים שכתבו ויקחו שזה מלשון כפיה וכמו שכתב האור החיים הקדוש שמה שכתב ויקחו הוא על דרך אמרם ז"ל במסכת שקלים שממשכנין על השקלים שישנו בכפייה לשקול, ומה שכתב "אשר ידבנו ליבו" כתב האור החיים הק' שיחפץ ה' שכל נדבה תהיה מהלב, ולא שתהיה הנתינה עד שתקדם הגדבה בלב ע"ש.

ולכאורה צריכין להבין שאיך היה אפשר לעשות זאת שאם זה בכפיה איך אפשר שיהיה נדבה מלב אבל באמת זה מה שאמרו חז"ל שאם אדם מישראל אינו רואה לקיים מצוה שכופין אותו עד שיאמר רואה אני, וגם במצוות כאלו שצריך רצון וכוונה מכל מקום אמרינן דמכיון שאומר רואה אני, נקרא זה לראון.

ולהבין זאת נקדים להביא את דברי הרמב"ם שכתב (בהלכות גירושין פרק ב' הלכה כ) מי שהדין נותן שכופין אותו לגרש את אשתו ולא רצה לגרש, בית דין של ישראל בכל מקום ובכל

זמן מכין אותו עד שיאמר רואה אני ויכתוב הגט והוא גט כשר, וכן אם הכוהו עכו"ם ואמר לו עשה מה ישראל אומרים לך ולחלו אותו ישראל ביד העכו"ם עד שיגרש הרי זה כשר, ולמה לא בטל גט זה שהרי הוא אנוס, שאין אומרים אנוס הוא, אלא למי שנלחץ ונדחק לעשות דבר שאינו מחויב בו מן התורה וכגון מי שהוכה עד שמכר חפץ או עד שנתן את החפץ, אבל מי שתוקפו יצרו הרע לבטל מצוות או לעשות עבירה והוכה עד שעשה דבר שחייב לעשותו או עד שנתרחק מדבר האסור לעשותו, אין זה אנוס ממנו אלא הוא אנוס את עצמו בדעתו הרעה, ולפיכך זה שאינו רואה לגרש מאחר שהוא רואה להיות מישראל וראה הוא לעשות כל המצוות ולהתרחק מן העבירות ויצרו הוא שתקפו וכיון שהוכה עד שתשק יצרו ואמר רואה אני כבר נקרא שגרש לראונו עכ"ל.

ולפי דבריו הק' מובן מה שאמר הכתוב "ויקחו" אף שזה לשון כפיה ואמר "אשר ידבנו ליבו תיקחו את תרומתי", שזה לשון נדיבות הלב,

דמכיון שהוא צכפיה נשבר יצרו ולכן הנתינה הוא נדיבות הלצ יקרא, וגם לפי זה מובן מה שכתוב לעיל שצא הכתוב להוציא את העכו"ם וערב רב מליתן נדבה למשכן, שזה מכיון שלא שייך אלכל כפיה מכיון שלא מזרע ישראל הם שרואים להיות חלק מעם הק' ישראל, ולכן אי אפשר שהם יתנו שאין זה נדיבות הלצ, וגם אמרו חז"ל ששלשה סימנים בישראל, שהם רחמנים וביישנים וגומלי חסדים, שזה אין הגוים ובערב רב, שכתוב בזהר הק' שמי שהוא מהערב רב אף שהוא שומר תורה ומצוות, מכל מקום כל הכוונה שלהם הוא לעצמם דלגרימיהו כעובדי, ולכן לא ראה השם יתברך שהם יתנו למשכן, שיהיה שם השכרית השכינה ואין השכינה רואה להיות במקום שצא מממון של עכו"ם וערב רב.

ועוד נראה לומר מה שכתוב כאן לי לשמי, באופן כזה שיש אנשים שחושבין לחלק בין מצוות שהם בינו לבין קונו ובין מצוות שהם בין אדם לחבירו, באמרם שזה מובן שיש להניח תפילין וליקב בסוכה ולאכול מאה וכו'.

ולעשותם לשם השם דווקא, אבל מצוות שהם צממון וכגון כאן שיש ציון ליתן תרומה למשכן, חושב הוא שזה לא צריך כל כך לעשותו לשמה, אלא יחשוב שאף אם יהיה לי כוונה לשם פירסום וכבוד, מה רע יש בזה הואיל והעיקר הוא שאני נותן צדקה, אבל באמת הוא שגם באלו המצוות שציון אדם לחבירו צריכין לעשותם לשמה, (ואע"פ שמוצא בשם הזעש"ט, שצממנות צדקה אף שלא לשמה הוא טוב, מכיון שנהנה איש ישראל בזה, זה אמת לאמיתו אבל יותר טוב שיעשה אך ורק לשם שמים) ולכן נקט הכתוב "לי" כלומר "לשמי" וכמו שכתב רש"י הג"ל.

וגם אפשר לומר באופן אחר שהכתוב צא לומר ויקחו לי לשמי כלומר שאף שיותר טוב שיעשה אדם כל דבר לשמה, ואף בדברי הרשות וכמו שמוצא בשו"ע אור"ח (בסי' רלא) שכל כוונתו של אדם יהיו לשם שמים, שגם שהשניה של האדם לא תהא כוונתו להנאת גופו אלא כדי להחזיק גופו לעבודת השי"ת וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו

הבצעש"ט ותלמידיו הק' וכן מובא בספרים הק' שאין בעולם רשות אלא או מורה או עצירה ח"ו, אבל השולחן ערוך לא כתב שזה עצירה אלא שכתב שהוא אינו משוּבָּח, ולכן זה מאוד קשה לכל אדם ולא ניתן אלא ליחידי סגולה, אבל מובן לכל שמאות שבתורה שצריך לעשותם לשמה ואף שמוחר לעשותם אף שלא לשמה מכל מקום ההיתר הוא אם יבוא מזה לעשותם לשמה וכו"ל.

ולפי זה אפשר לומר שזה כוונת הכתוב ויקחו לי, ורש"י כתב לשמי, כלומר שה' יתצרך מורה לנו שעל כל פנים תעשו הדברים שלי, כלומר המצוות שיש לעשותם והעצירות שאין לעשותם, זה כולו תעשו אך ורק לשמי, אבל בדברים של רשות אם כי שזה משוּבָּח אם עושים לשם שמים וכמו שכתב לעיל בדברי השו"ע מכל מקום אין זה עצירה ממך אלא שהוא אינו משוּבָּח מה שאין כן בדברים שהם לי שזה צריך לעשות לשמי דווקא.

וכעת נביא את דברי קודשן של הדעת זקנים מבעלי החסד' וז"ל: שלשה נדבות מונה כאן הכתוב שנדבו

אלא לעבודת הבורא יתצרך, וכדכתיב "בכל דרכיך דעהו" ואמרו חכמים שכל מעשך יהיו לשם שמים שאפילו בדברים של רשות כגון האכילה והשתיה וההלכה והישיבה והקימה וכל צרכי הגוף יהיו כולם לעבודת הבורא, או לכל דבר הגורם עבודתו, שאפילו אדם שהיה צמא ורעב אם אכל להנאתו אינו משוּבָּח אלא יתכוין שיאכל וישתה כפי חיותו לעבוד את בוראו וכן אפילו ליסב בסוד ישרים ולעמוד במקום לדיקים וליכל בעצת תמימים, אם עשה להנאת עצמו להשלים חפצו ותאותו אינו משוּבָּח, אלא אם כן עשה לשם שמים וכו' ואפילו אם נתכוין כדי שיהיו לו בנים שימשו אותו וימלא מקומו, גם כן אינו משוּבָּח וכו' כללו של דבר שחייב אדם לשום עיניו ולבו על דרכיו ולשקול כל מעשיו במאזני שכלו, וכשרואה דבר שיבוא לידי עבודת הבורא יתצרך יעשהו, ואם לאו לא יעשהו ומי שנוהג כן הוא עובד את בוראו תמיד עכ"ל. והלדיקים אמרו שכל הסימן הזה בשולחן ערוך הוא מעיקרי תורת החסידות של מרן

ישראל במשכן וכנגדם מנה יחזקאל י"ג בגדים שעתיד הקב"ה להלביש את ישראל לעתיד לבוא, והם זהב וכסף ונחושת וכנגדם יס' דלקות בעולם אותם שאדם עושה, לכשהוא צריא נחשבת לו כזהב, וכשהוא חולה ח"ו ונותן דלקה מעכשיו נחשבת לו כסף, אבל כשהוא נותן לאחר המיתה נחשבת לו כנחושת, דבר אחר זהב הוא כנגד מלכות צב' דכתיב אנת הוא רישא דדבא, כסף הוא כנגד מלכות פרס דכתיב באותה מלכות ועשרת אלפים ככר כסף, נחושת הוא כנגד מלכות יון הפחותה מכולן, עורות אילים מאודמים הוא כנגד מלכות אדום, ואחר כך שמן למאור שהוא כנגד משיח דכתיב ביה ערכתי נר למשיחי עכ"ל.

ולסיום נביא את דברי קודשו של הרבי ר' אלימלך זי"ע על הכתוב ויקחו לי תרומה ופירוש רש"י לי לשמי, שכתב בזה"ל: דהנה הדליק ע"י עוסקו בתורה לשמה ומנדב את לבו למקום צדק הוא, על ידי זה הוא מרים ומעלה את הדינים לשרשם וממתיקם סם, וממילא פועל רחמים וחסדים וזהו ויקחו לי תרומה ר"ל שיקחו

וילמדו את התורה שע"י זה ירימו לי תרומה דהיינו שיעלו את הדינים למעלה להמתיקם, וזה מה שפירש רש"י ז"ל לי לשמי רואה לומר שרש"י ז"ל מרמז שקאי על התורה שהו שמותיו של הקב"ה ותלמדו את התורה לשמה להמשיך אותי לי לשמי דהיינו לתורתו שהוא שמותי וזהו מש"כ לי לשמי דהיינו לתורתו שהוא שמותי וזהו מש"כ לי לשמי להמשיך אותי לשמי ולתורתי וזאת התורה תפעל המתקת הדינים בשורשים עכ"ל.

והנה השבת הזה הבעל"ט הוא שבת הפסקה בין שבת שקלים העבר עלינו לטובה לבין שבת זכור הבא עלינו לטובה וכתבו הספרים הק' ששבת הפסקה הוא עוד חשוב וגדול יותר משבתות של שקלים וזכור ופרה וחודש ולכן עלינו מוטל שלא לאבד את הזמנים הק' האלו ומה גם שצא עלינו לטובה יומא דהילולא של משה רבינו ע"ה צ' אדר שמשה רבינו הוא היה הגואל הראשון והוא יהיה לנו הגואל האחרון וכמו שכתב בספה"ק ובאור החיים הק' כתב עוד שאין רואה משה רבינו לגאול עם שהם בטלני התורה,

ולכן נתחזק כולנו יחד שלא נבטל הזמן היקר ובפרט לא בימים הקדושים של חודש אדר שמרבין בו בשמחה ואין שמחה כלימוד התורה ולקיים מצוות התורה.

ומוצא בספה"ק מאור ושמש שבאדר יש כוח לבני ישראל שאפילו בהבל פיהם בלבד ימתקו כל דינין והגזירות שלא ישלטו בעולם כלל.

ויעזור השי"ת שנזכה לימים שיעשה ה' איתנו ניסים ונפלאות וכמו שענה לאבותינו בימי מרדכי ואסתר ובניסן שבו נגאלו אבותינו ממצרים נזכה להיגאל וכמו שאמרו חז"ל בניסן עתידין להגאל ברחמים גדולים ובחסדים מגולים במהרה בימינו אמן

תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כחית למאור להעלות נר תמיד (כה ב)

וכתב הבעל הטורים שמה שלא הזכיר שם משה בזה הפרשה, הטעם הוא משום שאמר מחני נא מספריך אשר כתבת (להלן לב, לב) וקללת חכם אפילו על תנאי בזה, וכמו שמוצא במסכת מכות (דף יא) ונתקיים בזה שלא הזכירו בפרשה זו, מה שאין כן בכל החומש, שמעשה שנוכל משה אין ספר שלא הוזכר שמו של משה חוץ בפרשיות שבמשנה תורה שיש שלא נזכר

שמו של משה, וזה גם מוצא בזוהר הק' שבפרשת פנחס, וגם הרבינו בחיי מביאו בשם המדרש שקללת חכם אפילו על תנאי היא בזה, מנלן ממה שאמר מחני, ואע"פ שנתכפר להם עון העגל, מ"מ נמחה שמו של משה רבינו מפרשה ואתה תצוה שלא נזכר שם שמו כלל עכ"ל.

והמפרשים הוקשו להבין דהלא הפרשה שאמר משה "מחני" הוא בפרשת כי תשא, ומדוע שמו לא מופיע דוקא בפרשת תצוה שהוא הפרשה שלפני פרשת כי תשא, ומתראים שהיתה

פרשה זו של תלואה בשבוע שחל בו ז' אדר הראשון, וכבר כתב השאילת יעז"ץ שהעיקר הוא ז' אדר הראשון ועל כן לא נזכר שמו של משה רבינו בפרשה זו, וכן מובא מכמה לדיקים שבספריהם לא נמצא דברי תורה בפרשה שבו חל יום פטירתם ויומא דהילולא וכעין זה מובא גם בספר עבודת ישראל ויחי וכן בספר בני שלשים פרשת בראשית.

ובעת נדבר קצת מענין ז' אדר ונביא בדברי הגמרא דמגילה (דף יג) על הפסוק הפיל הפור הוא הגורל וגו' לחודש שנים עשר הוא חודש אדר שאמרו חז"ל תנא כיון שנפל פור הוא הגורל וגו' לחודש שנים עשר הוא חודש אדר, שאמרו חז"ל תנא כיון שנפל פור בחודש אדר שמח המן שמחה גדולה ואמר נפל לי פור בחודש שמתו בו משה כלומר שבחודש הזה מזלו רע לישראל, ועל כן סבר שגזירתו תתקיים, אבל לא היה המן יודע שבשבעה באדר מת משה אבל גם בשבעה באדר נולד משה דהקב"ה ממלא שנותיהם של לדיקים מיום ליום,

הגזירה שלא יזכר שמו של משה בפרשה שלימה, ולכן היתה קשה לפני הקב"ה כביכול ולכן עכבה זאת בכל הפרשיות שבתורה, עד שחזרו לפרשה האחרונה שלפני פרשת כי תשא שבה אמר משה "מחינו", ולכן רק אז בפרשה תלואה שהיא הפרשה שלפני כי תשא ואז נתקיימה הגזירה זו בפרשת תלואה, שלא יזכר שמו ולפי זה מובן למה דווקא בפרשת תלואה לא נזכר שמו של משה.

והנה החיד"א כתב בספרו חומת-אנך שידוע שיש נג פרשיות בתורה וקשה להלא יש נד פרשיות, ותירץ שפרשת תלואה נחשבת כאילו היא מחוברת לפרשת תרומה, משום שפרשת תלואה לא נזכר שמו של משה, ולכן אינה נחשבת לפרשה בפני עצמה, אלא שהוא נקראת פרשת תרומה תלואה עכ"ל.

והנה הרה"ק ממונקאטש זי"ע בספרו דברי תורה (חלק ח' אות לה) כתב טעם למה לא נזכר שמו של משה דוקא בפרשת תלואה, כי בפרשת תלואה חל לעולם יום ז' באדר יום פטירת משה רבינו (ואף בשנת העיבור חל

ופירש רש"י דכתיב בן מאה ועשרים
שנה חנכי היום

כלומר שהיום מלאו ימי ושנותי
"וכדאי הלילה שתכפר על המיתה"
ולפיכך מזלו של חודש אדר אינו רע
לישראל" והקשו המפרשים שאם כן
שיום הלילה מכפרת על יום המיתה,
למה בחודש אב אירע החורבן הגדול
שנחרצ צית המקדש הראשון והשני
ולמה לידתו של אהרן הכהן לא כיפרה
על חודש אב, דהלל מפורש בפסוק
(פרשת מסעי לג, לח) ויעל אהרן הכהן
אל הר ההר על פי ה' וימת שם בשנת
הארבעים לצאת בני ישראל מארץ
מצרים בחודש החמישי בחדש לחודש
וזה ידוע שחודש החמישי הוא חודש
אב מניסן שהוא חודש הראשון להשנה
ומכיון שאמרו חז"ל שהקב"ה ממלא
שנותיהם של לדיקים מיום ליום, אם כן
מוכח שהוא נולד גם כן בחודש אב ואם
כן למה לא כיפרה יום הלילה על יום
המיתה שלא יהיה החורבן הנורא
בחודש אב, ונאמרו בזה תירוטים
שונים.

ולפי ענ"ד נראה לומר בפשטות
שכאן לא היה פטירתו ביום שנוכל בו

אהרן שכן איתא בפרשת חוקת בראשית
הק' על הפסוקים (כ, כג, כד) ויאמר
ה' אל משה ואל אהרן בזה ההר על
גבול ארץ אדום לאמר יאסף אהרן אל
עמיו כי לא יבוא אל הארץ אשר נתתי
לבני ישראל על אשר מריתם את פי
למי מריבה, ופירש רש"י מגיד שמפני
שנתחבאו כאן להתקרב לעשיו הרשע
נפרצו מעשיהם וחוסרו הלדיק הזה
(שהוא אהרן) וכן הנביא אומר
ליהושפט, בהתחברך עם אחזיה פרץ
ה' את מעשיך עכ"ל הרי ברור שמת
אהרן שלא בזמנו ולכן אפשר לומר
בפשטות של אמת ביום שנוכל כלומר
שאף שמת בחדש באב זה לא היה היום
שנוכל בו, מכיון שהקדימו לו המיתה
מעון שהתקרב לעשיו וכנ"ל, ואם כן
לא היה יום הלילה מכפר על יום
המיתה, שזה אמרינו דווקא אם מת
באותו שנוכל בו, ולא אם הוקדם יום
המיתה מאיזה סיבה.

ועוד אפשר לומר על פי דברי
הרלב"ג שמפרש מה שכתוב בחודש
החמישי שהוא הכוונה על חודש שבט
ולא על חודש אב [שהשנה שנזכר כאן
הוא לפי מה שנהגין לומר שתשרי הוא

עוד כי אין חשיבות אלא באמצעות עסק התורה ובחר ה' לרמוז רמז זה במלות שמן כי הוא בצחינת התורה שהוא אור העולם ע"כ, ולפי דבריו הק' אפשר לומר שאין זה ח"ו עונש אלא אדרבה שלפי שמסר נפשו משה רבינו על עם ה' הק' ולכן זכה משה רבינו שיהיה הניצוץ נשמתו בכל תלמיד חכם וזה שכן למשה וזה שכן המושלם.

ועוד כתב האור החיים הק' שדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר שהוא בזה חדש, כי ד' גליות שיש לישראל, שכל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, דהיינו גלות הראשון נגאלו בזכותו של אברהם אבינו ע"ה, גלות הב' נגאלו בזכות יצחק, גלות הג' בזכות יעקב, והגלות הד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמאורות אין משה חפץ לגאול עם שהם בטלנים מן התורה, וזה הוא שרמז הכתוב כאן באמרו ואתה תאור את בני ישראל על דרך הכתוב כי מלאכיו יאור לך או על דרך אמרם ז"ל שאין לו אלא מלכות, כי הוא משה ימלך עלינו לעתיד,

חודש הראשון אכל לפי הפסוקים בתורה נחשב ניסן חודש הראשון ולפי דבריו לא קשה מידי כי החורבן היה בחודש החמישי שהוא חודש אב אם מתחילין את השנה מניסן, אכל מיתת אהרן היה לפי דבריו בחודש שבט ודו"ק.

ולענין עמם הדבר שלא נזכר משה בפרשה זו שנראה שזה כאילו קיבל עונש על שאמר "מחני נח מספרך" לכאורה אינו מובן כי משה רבינו הלוא אמר זאת לטובת ישראל ומסר נפשו עליהם כרועה נאמן ולזה למה יגיע לו כזאת שלא יוזכר שמו בפרשה שלימה, ואולי יש לומר על דרך מה שמביא האור החיים הק' בפרשה ש-תאור הוא לשון "אוותא" שמשה רבינו נעשה אוותא חדא לישראל וליוו לאיש ישראל הנבזים וכתב בשם התיקוני זוהר שכל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה רבינו ולזה רבותינו ז"ל היו קוראים זה לזה משה כדאיתא במסכת (שבת דף קא) כי הוא זה המדבר בצחינת נפש הלומדת תורה והוא מה שאמרו ואתה תאור על דרך שאמר דוד המלך בספר התהילים "כי מלאכיו יאור לך" וכתב

ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה, וזה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך, שהוא ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה שמן מאיר לעולם, כך התורה, ודיקה לומר "זך" שצריכין לעסוק בתורה שלמה בלי שמרים, שהם לקנאת ח"ו או להתגדל וכו' שאלה הם שמריה, ואמר עוד כחית פירוש שצריכין לעסוק בתורה ולכתות גופם וכוחם על דרך אומרו (בפרשת במדבר) זאת התורה אדם כי ימות עכ"ל.

והנה נמצאים לנו לפני שבת זכור הבעל"ט ותיכף סמוך לה הוא פורים דפריזים ופורים המוקפים, והימים האלו נזכרים ונעשים בכל דוד ודוד, וכבר אומרו ברמז שפורים הוא בדרגה יותר גדולה מיום הקדוש שהוא יום הכיפורים, כלומר הוא כ-פורים, אבל פורים הוא בבחינה יותר ויותר כי ביום כיפורים יש ענין וחיוב של עינוי מחמשה העינוים, אבל ביום הפורים הוא אדרבה יום משתה ושמחה שהוא בבחינת יום כיפור כמו שהיה בימי שלמה המלך שאכלו ושתו וילאה בת קול לך אכול בשמחה לחמריך כי ראה

ה' את מעשיך, וזכין לקרוא את המגילה הק' שמקובל הוא שכל המגילה הוא שמותיו של הקב"ה בדרך נסתר ובפרט "המלך" בסתם הוא רמז גלוי שהכוונה למלך מלכי המלכים הקב"ה, וידוע מה שאמרו הצדיקים הק' שהקריאת המגילה הוא כולה לעילא ולעילא ואשרי מי שזוכה להרגיש זאת, ולכל הפחות שיאמין אדם שקריאת המגילה אין זה כסיפור בעלמא אלא כולה קדושה וברוח הקודש נאמרה ונכתב בספר כמו הספר תורה מסיני.

והנה הצדיקים הק' ובפרט תלמידי הבעש"ט בכל עדה ועדה ברובם קראו את המגילה בעצמם בקול חוצב להבות אש ובכוונות גדולות ועצומות, ונביא כאן מדרכו הק' של הרה"ק בעל המנחת אלעזר זי"ע ממונקאטש כפי שהוא בספר דרכי חיים ושלום, שהברכות אמר מתוך סידור האר"י בקול חוצב להבות אש כדרכו בקודש ובתוך הקריאה היה כמה פעמים חוזר וקורא פסוק או חזיו לגדול התרגשות בהתעוררות לעקה ובכיה בכוונותיו העמוקים, כגון בפסוק

(בעל החוקי חיים משו"א) והעידו זקני החסידים שהם שמעו קריאה כזאת ממנן אלל הרה"ק בעל המנחת אלעזר זי"ע צעת שהיו צענמס צלל קדשו צמונקאטש צימי הפורים.

ועלינו לזכור זאת ולל לשכוח ח"ו אלל להיות מלפני מתי כצר יגיעו מעשי למעשי אצותינו ורבותינו הק' שהרגישו הקדושה של יום הפורים וה' ישעזור לנו שנזכה להגיע לזאת כי הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה ומדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

וכתב הרמב"ם כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליצטל לימות המשיה חוץ ממגילת אסתר והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינם בטליו לעולם (והראב"ד"ד בהשגות כ' שהכוונה הוא לא שיצטל דבר מכל הספרים שאין ספר שאין בו לימוד אלל כך אמרו שאפילו יצטלו שאר הספרים מלקרות בהם מגילה לא תצטל מלקורתה בליבור) ועוד כתב הרמב"ם

והשתיה כדת וצפסוק ויאמר המלך לחכמים יודעי העיתים וכו' ופסוק ומלכותה יתן לרעותה הטובה ממנה ופסוק אשר הגלה מירושלים וכו' ופסוק ולא הגידה אסתר את עמה וכו' והפסוק לא הגידה אסתר את עמה וכו' ופסוק לדעת את שלום אסתר וכו' ופסוק ומרדכי לא יכרע וכו' ופסוק כי הגיד להם משה אשר הוא יהודי וכהנה וכהנה מתפרץ מעומק לבבו בגודל צכיות ולעקות.

וגם ציום הפורים נכנס לתפילה והתפלל צענמו לפני התיבה כל הפסוקי דזמרה וסחרית צעצודה גדולה מעניני דיומא למחוק זרע עמלק ולזכות לגאולת צקרוצ וגם ציום קרא את המגילה בקול עוז כצלילה וגם ציתר שאר, והוא היה אומר פעם אחת כי צפורים הוא מדבר קלת מעל לבו, ומי זכה לשמוע מקרא מגילה מפה קודשו יוכל להתצונן בקלת דבריו צזה עכ"ל.

והנה הצאנו כל זאת מספר הג"ל מה שראה ושמע כתב הספר, והנה אנחנו זכינו לשמוע כזאת רבות צשנים קריאת המגילה מכ"ק רצינו הק' זי"ע

שאַע"פ שכל זכרון הכרות יבטלו
 שנאמר כי נשכחו הכרות הראשונות וכי
 נסתרו מעיני ימי הפורים לא יבטלו
 שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו
 מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם

עכ"ל, ויה"ר שיעשה לנו ה' ניסים
 ונפלאות כמו שעלה לנו בימים ההם,
 בזיאת גואל דק ברחמים ובחסדים
 מגולים במהרה בימינו אמן.

מי תשא

וידבר ה' אל משה לאמר, כי
 תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם
 ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד
 אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד
 אותם

ולכן אמר שגם כשהכוונה רק לדעת
 כמה הם, גם כן יתנו מחצית השקל,
 שלא יהיה בהם נגף בפקוד אותם
 שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא
 עליהם וכמו שמצינו בימי דוד, ובא
 להורות שיתנו מחצית השקל לפני
 המנין, ולא לאחר המנין, ואל ימנע
 לגלגולת כי אם לשקלים ולמה ילא
 לדוד שימנע לגלגולת הוא מפני שלא
 נתפרש כאן, אם הוא מצוה לדורות או
 רק לשעה במדבר, ולכן טעה דוד ומנה
 אותם בלא שקלים, והיה הנגף בהם,
 והתוודה דוד עליו וכדכתיב ויאמר דוד
 אל ה' חטאתי מאוד אשר עשיתי, וגם
 אחרי כן נודע שהפירוש הוא לא שיתנו
 הכופר של מחצית השקל אחר המנין
 אלא שיתנו קודם המנין שלא יקפוז
 עליהם עין הרע ורק את השקלים

ופירש רש"י: כי תשא הוא לשון
 קבלה, ובתרגומו שתרגם "ארי תקבל"
 כלומר כשתחפוז לקבל סכום מנינים
 לדעת כמה הם, אל תמנע לגלגולת,
 אלא יתנו כל אחד מחצית השקל,
 ותמנה את השקלים ותדע את מנינם.
 ורש"י בא להורות שלא תחשוב שרק
 כשתמנע לצורך מה וכגון לצאת
 למלחמה או בשביל שיתנו שקלים
 לקרבנות ליבור, אז הצריך הכתוב לתת
 מחצית השקלים, אבל אם ימנע איזה
 מלך וכמו דוד המלך שמנאם, לדעת
 כמה הם לא יארכו למחצית השקל,

ימנהו ואל ימנם לגלגולתם, (ע"כ מלוקט ממפרשי רש"י)

בפקוד אותם ואיך לא חסו על נפשם כל בני א-ל חי.

והנה האור החיים הק' כתב שנתן לבו להשכיל במעשה דוד, כי לפי הנשמע מהכתובים נמצא כי מנה את ישראל אחד אחד בלל אמצעי, כלומר שלא לקח מהם שום דבר שימנה אותם בהם וגם נוסף לזה שמנאם ללל דבר כלומר ללל לורך, והם דברים תמוהים שיעשה דוד המלך עליו השלום דבר כזה ומצינו שרבותינו אמרו כי מן השמים הכשילוהו על עון וגברא מלאך רע מזה והסיתו והטעוהו לדוד לעשות כן ושגגה היא, והקשה האור החיים הק' שאיך יואב קיבל דבריו של דוד כשאמר לו כן והיה לו למאן, כי דברי הרב דהיינו הקצ"ה ודברי התלמיד דהיינו דוד מי שומעין, ואפילו במלות המלך אין כריך לשמוע, וגם אם נאמר שגם ליואב נעלמה ממנו הלכה זאת, מה נאמר בסנהדרין ובכל איש ישראל דכיון שראו שבאו למנותם, היה להם לחרוד חרדה גדולה ואימת מות יפלו עליהם, וינעקו על הדבר בטענה הנשמעת דכתיב ולא יהיה בהם נגף

ולכן כתב האור החיים הק' שיואב לא מנאם לגלגולתם אלא שמנאם ע"י דבר אחר שלקח מהם והטעות של דוד היה שמנאם ללל לורך וזה שטען יואב לדוד שאין לורך בדבר למנות את ישראל ולכן היה הדבר בעם ואם דוד היה אותם על ידי השקלים לא היה הנגף שאף שנתחייבו ישראל, מ"מ היה המחצית השקל כפרה על ישראל אף שמנאם ללל לורך, אבל מכיון שלא היה

נתינת מחצית השקל והיה המספר בהם ללל לורך, שלט בהם הדין ונפרע עונם, וזו היתה טעותו של דוד שהיה המנין ללל לורך וגם אם יש איזה לורך בדבר גם כן אין למנות אחד אחד בלל מנין של דבר אחד שיקח ואפילו שיקח רק אבן מכל אחד ואחד מהם וימנהו את האבנים ועוד כתב שיואב חשב שיש לו לדוד איזה טעם למה כוה כך, ולא ראה יואב למרוד במלכות, אבל באמת לא מנאם יואב אחד אחד רק שהיה שלא ללל, וגם הישראלים מכיון שלא נמנו אחד אחד אלא ע"י דבר אחר,

ודבר זה שצריך למנותם רק ע"י איזה סיבה, אין זה עליהם מוטל לדעת אם יש איזה סיבה למלך, ולא צדקו אחריו לחזקת כשרותו, כלומר שדוד היה עומד בחזקת כשרות.

ומסיים האור החיים הק' שכלו של דבר למנות מספר בני ישראל נחלק לג' דינים האחד, הוא מפסר שהיה אחר העגיל שהיה לצורך לידע כמה נשארו, והצרכו לתת מחצית השקל לכל שהיו חייבים כדי לכפר על חטא אין צריך למנותם על ידי שקלים אלא מספיק למנותם ע"י דבר אחר, ואפילו בחרסית אדמה, וזה היה אצל שאול המלך שמנאס והשלישי, כל שאין צורך למנותם אין למנותם אף ע"י דבר אחר כגון בחרסית, וזו היתה טעותו של דוד שהטעהו ה' אבל אם היה המנין על ידי נתינת מחצית השקל היה מותר כי זה מונע הנגף הבאה מהמספר והיה מכפר על נפס.

~~~

ולפי ענ"ד נראה לומר בעז"ה באופן אחר לפרש איך בא לידי דוד מלכא משיחא דבר כזה למנות את

ישראל, להנה נחזה אנו בגמרא (מסכת יומא כז) דאיתא התם אמר ר' יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מנה שנאמר ויפקדם בצוק (שאלו המלך סיפר ומנה את ישראל ע"י שלקח שצרי החרסים) וכן כתוב וישמע שאול אם העם ויפקדם בטלחים וממשיך הגמ' א"ר אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר והיה מספר בני ישראל כחול היום אשר לא ימד (וכתב המהרש"א דמשמע דלאיסורא נאמר שלא ימד ולא יספרם ולא משום דא"ל למנותם) ורב נחמן ב"ר יצחק אמר שעובר ב' לאוין שנאמר אשר לא ימד ולא יספר, וממשיך הגמרא אמר ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן שהקשה כתיב והיה מספר בני ישראל כחול היום (דעלמא דאית להו מנין וגם שמואל לסופרם) וכתוב אשר לא ימד ולא יספר (שמשמע שאין להם מנין ואסור למנותם) ומתרג' הגמרא כאן שעושין ישראל רצונו של מקום כאן שאין עושין רצונו של מקום.

ובספר ענף יוסף מצאנו בשם היעירות דבש שר' יונתן מקשה גם

שלא יהיו בטלים לעולם, אבל באמת היה שלא היו כל ישראל עושין רצונו של מקום ולכן החל הנגף בעם והתוודה דוד לה' וכמו שמביא האוה"ח הק'.

וגם יתכן לומר שמכיון שדוד היה בחנינתו של לדיק הדור שכתוב ספרים הק' שצדיק גמור ולדיק הדור, אינו רואה שום רע על עם ישראל ואדרבה הוא מליץ יושר עליהם וכן כתוב בספרים הק' שזה יהיה בחינתו של משיח צדיקו שיתגלה בקרוב שלא יהיה רואה שום רע על כלל ישראל וגם ידוע שדוד המלך הוא בעצמו יהיה מלך המשיח הגואל האחרון וכמו שמובא במדרשים וכן אומרים בהושענות ציום הושענא רבא "קול צמח איש צמח שמו, הוא דוד בעצמו מבשר ואמר" ולכן לא ראה שום רע על ישראל הק' ולכן מנה אותם מכיון שבעיניו הם עושין רצונו של מקום ואפשר למנותם ואין שום חשש לקיטרוג אבל מן השמים ראו להכשילו לדוד כמ"ש האור החיים הק' הנ"ל ודוק.

לענין איסורא שיש סתירה בהפסוק עצמו שמתחילה משמע שמוותר למנותם וגם אפשר למנותם ולבסוף אמר שאין להם מספר וגם שאסור למנותם ועל זה מתרץ הגמרא ומחלק בין עושין ללא עושין רצונו של מקום ואמר היעדרות דבש שאם עושין רצונו של מקום אין למנותם ובאין עושין למנותם (ע"ש).

אבל לפי ענ"ד נראה לומר להיפך שצאם עושין רצונו של מקום מותר למנותם ללא יסלוט בהם עין הרע ולא יבוא נגף מה שאין כן להיפך שצאם עושין רצונו של מקום מותר למנותם ללא יסלוט בהם עין הרע ולא יבוא נגף משא"כ אם לא עושין רצונו של קונם שאז אסור, ואם כן אפשר לתרץ את דוד המלך שספר את ישראל, מכיון שסבר שהם כולם צדיקים גמורים ועושין רצונו של מקום אבל מן השמים הכשילוהו לדוד וכמו שמביא האור החיים הק' וכנ"ל ולפי זה גם יתורץ למה לא מיהו בו יואב וכלל ישראל כי דוד לשיטתו שהם עושים רצונו של מקום ואפשר למנותם, ולכן אפשר לומר שראה למנותם שיהיו דבר שבמנין

והנה אנו נמצאים כעת גם בצרפת פרה הנקראת בזו השנה, נביא את דברי רש"י הק' שהספרים הק' נהגו לפתוח בזה וכן הלדיקים הק' תלמידי הצעש"ט וכן היה נוהג כ"ק מו"ר זי"ע הכ"מ בצרפת פרה לדבר מזה ולפרש באופנים שונים כדרכו בקודש, וזה לשון קודשו של רש"י הק': זאת חוקת התורה לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה עכ"ל רש"י הק'.

ומקשים המפרשים למה דוקא על מצות פרה אדומה השטן ואומות העולם מונין את ישראל הלוא יש הרבה מצוות שהם בבחינת חוק בלי טעם ולמה דוקא על זה שואלים וגם כריכים להבין הלשון "מונין" ולמה לא כתוב "שואלים" וגם מה התשובה הוא גזירה הוא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

ונראה לומר שלשון מונין הוא מלשון "לא תונו איש את עמיתו" שזה לומר ולקנטר בדברים את חבירו, וכמו כאן הכוונה הוא לכך שהם רואים

לקנטר את ישראל שעשו את העגל ולא שערכו רב עושהו מכיון שיס להביא פרה אדומה והטעם הוא לכפר על העגל, וכמו שכתב רש"י הק' בשם ר' משה הדרכשן, ולכן כתב רש"י שהם מונין שיגידו להם מה המצוה הזאת דייקי של פרה אדומה ולא שהם שואלים על מצוות אחרות, והם רואים לדעת מה טעם יש בה, והם חושבים שיגידו להם הטעם ויהיה להם בזה לקנטר על ישראל וכמו שעשה בלעם הרשע וכמו שכתב רש"י בצרפת בלק שהסתכל למדבר להזכיר את חטא העגל שעשהו במדבר ולכן הקב"ה כתב בתורה חוקה, לומר שכל הבאת הפרה הוא גזירה מלפניו ולא משום החטא של העגל ואין לך רשות להרהר אחריה, כלומר שזה רק מאחרי שעשו את העגל בשביל זה יש מצות פרה אדומה, אלא לא כן הוא וגם משום שגם עכש עשיית העגל כתוב בחז"ל שלא היו ישראל ראויים לזה אלא היתה גזירה מן השמים שיעשהו מטעם שאין אנו מצינים, ולכן גם הבאת פרה האדומה הוא גם כן לא משום כפרת חטא העגל כלל אלא הוא

בקרוצ ובחודש ניסן נזכה כבר להגאל
וכמו שאמרו חז"ל בניסן נגאלו ובניסן
עתידיים להגאל וכמו שאמרו חז"ל
בניסן עתידיים להגאל, והקריאה של
הפרשה הזה פרשת פרה, ובקריאה
הבא של פרשת החודש הזה לכם ראש
חדשים תעורר הזמן ונזכה לגואל הצדק
שיגאל אותנו ברחמים גדולים ובחסדים
מגולים במהרה בימינו אמן.

גזירה מלפני ולכן השטן והגויים לא
יוכלו לקנטר על עם ישראל.

ויהי ראון שנוכה להטהר ולהתקדש
עוד בחודש הזה ובפרט בשבת הזה
שקורין את פרשת הפרה שהיא טהרתם
של ישראל ונזכה כבר בחודש הזה
להטהר באפר הפרה ע"י הכהן הגדול
אליהו הנביא ומלך המשיח שיתגלה

ויקהל

שיתכן שהיה זה ביום מחרת רדו מן
ההר, ומש"כ "תעשו" כתב האור
החיים הק' דיוצרך לומר עליו תעשו
אף שלא אמר משה במצוה זו, אלא
ענין השבת, והא משום שהיה צריכין
כל ישראל לתקן את כל התרי"ג מצות
אשר פגמו בהם בחטא העגל, שכל
המודה בעבודה זרה הוא ככופר בכל
התורה כולה, והדבר הזה לתקן הוא
דבר קשה, אשר על כן באה מצות ה'
להם שיזהרו במצות שבת, ואמרו חז"ל
ששבת שקול כנגד כל התורה כולה, וזה
שיזהרו במצות שמירת שבת יתקנו
הפגם שפגמו בכל התורה כולה, ולזה

ויקהל משה את כל בני ישראל
ויאמר אלוהים אליהם אלה הדברים
אשר צוה ה' לעשות אותם

המפרשים האריכו לפרש מתי
היתה זאת ולמה הקהיל משה את כל
עדת בני ישראל וגם מה שאמר משה
אלה הדברים אשר צוה ה' לעשות
אותו, ותמיהו דהלל המצות שצוה כאן
הוא שלא לעשות מלאכת המשכן בשבת
וכמו שכתב רש"י שאינו דוחה את
השבת וגם הפסוק לא פירש מתי היתה
זאת שהקהיל אותם והנה רש"י הק'
כתב שזה היה למחרת יום הכיפורים
כשירד משה מן ההר וגם הרמב"ן כתב

ישראל היה מכיון שירדו ישראל ממדריגתם ע"י קושי השעבוד הקשה והיו כבר במ"ט שיערי טומאה והיה מן הצורך לגאול אותם קודם הזמן שלא יפלו ח"ו לנו"ן שיערי טומאה.

ולכן יאלו ממלכים קודם הזמן, אבל מכל מקום היה אפשר שיהיה התיקון השלם ע"י שישראל הקדושים קיבלו את התורה בסיני ואמרו נעשה ונשמע, ונעשו בני חורין מן המלך המות ונעשו כמלכים, והיה יכול להיות הגאולה האמיתית והתיקון השלם.

אבל נעשה מה שנעשה ע"י הערב רב בחטא העגל אשר עשו וגררו את ישראל בחטא הידוע הזה ולכן נתבטל כל הענין, אבל מכיון שמשה רבינו הרעיא מהימנא קדישא ביקש עליהם רחמים ואם ארבעים יום ולילה עד שבישר לו ה' ואמר לו "סלחתי כדברך" וקיבל משה רבינו הלוחות השניות, וירד ביום כיפור מן ההר, ויום כיפור נעשה מאז יום כפרה לישראל לדורות עולם, ולכן אפשר לומר שמשה רבינו ראה לקרב את הגאולה השלימה מיד, ולכן הקהילס משה למחרת יום

אמר משה כאן חלה הדברים אשר לוה' לעשות אותם ולעשות הוא מלשון תיקון וזא לומר בזה יתוקנו הפגם של בני ישראל שחטאו בעגל ע"י שיום השביעי יהיה להם קודש שבת שבתון, וכתב בעל הטורים על אומרו ויקהל משה וגו' למכיון שזא לומר להם פרשת שבת וזה רמז ששבתות ויו"ט נקהלים ישראל לשמוע הדרשה.

ובכל אופן צריכים להבין למה היה צריך להקהיל את כל בני ישראל הלז היה מספיק שיקהיל את עושי המשכן ולומר לפנייהם שאל יחללו שבת שאין עשיית המשכן דוחה את השבת וכמ"ס רש"י וגם יס להבין למה עשה זאת משה בעצמו להקהיל את כל ישראל והיה מקום לומר שאחרים יעשו זאת.

ולפי ענ"ד נראה לומר בעז"ה באופן כזה דהלז ידוע מספרים הקדושים שכל מטרת משה היה בזה שסירב בתחילה לילך ולגאול את ישראל ממלכים היה מכיון שרצה משה שיהיה התיקון השלם וידע שעדיין לא יהיה הגאולה השלימה בזה שיאלו ממלכים וראה משה רבינו למנוע זאת, אבל הקב"ה צוה לו ללכת לגאול את

לדעת כי בחינת נשמות משה ע"ה הוא כולה משנים עשר שבטי ישראל, כי כל הסיקים רבוא של עם ישראל היו ענפיו, ע"פ וענף שבט של דוד במשה הוא ולזה תמצא את משה במדבר שהיה מלך וגם כהן ולוי ונביא וחכם וגיבור משום שהיה כולל כל הענפים שבקדושה ולעתיד לבוא תתגלה בעולם שורש המלכות שבמשה שהוא בעצמו מלך המשיח והא דוד והא ינון וסילה עכ"ל.

ולפ"ז אפשר לומר שלכך הקהילים משה את כל בני ישראל, ודווקא משה בעצמו הקהילים שרצה שיהיה כזר הגאולה על ידו והמשכן שבמדבר יהיה הקדמה לבנין בית המקדש שבירושלים עיה"ק שהמשיח הוא הבונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל וזה הוא הסימן האמיתי שהוא המלך המשיח וכמו שכתב הרמב"ם (בהלכות מלכים פרק י"א) שאם יעמוד מלך מבית דוד הוגה בתורה ועוסק במצוות כדוד, כפי התורה שבכתב ושבועל פה וגם יכוף את כל ישראל לילך בה ולחזק בדקה וילחם מלחמת ה' הרי זה בחזקת שהוא משיח ואם עשה והכליח ובנה מקדש

הכיפורים כשירד מן ההר וליוה להם את שמירת השבת, וחז"ל אמרו שאם אפילו ישמרו ישראל ב' שבתות כהלכתו מיד הם נגאלים, ולכן משה רבינו שהוא היה הגואל הראשון והוא יהיה גם הגואל האחרון וכמו שכתב האור החיים הק' לעיל (בפרשת תראה) שה' צירר למשה המלכות והמליכו על ישראל, וגם מה שאמר ה' יתצדק ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, שממלכת קאי על משה וכהנים זה קאי על אהרן ובניו, ואין לו אלא לשון מלכות והוא משה רבינו ימלוד עלינו לעתיד.

וכן כתב האור החיים הק' בפרשת ויחי כי משה הוא הגואל אשר גאל את אבותינו והוא יגאל אותנו ויסיב בנים לגבולם דכתיב מ'ה ש'יהיה ה'זא ש'יהיה, שהוא ראשי תיבות משה, ולא יקשה בעיניך דבר זה באמריך, הלא המלך המשיח הוא משבט יהודה מזרעו של דוד המלך ע"ה, ויש אומרים דוד בעצמו הוא יהיה המלך המשיח דכתיב ועבדו דוד מלך עליהם, ואם כן האיד אנו אומרים שהמשיח הוא משה, הבא משבט לוי אבל יש לך

של ישראל ליצר הכתוב שלא שמרו
אלא שבת הראשונה אבל בשבת השניה
בא זה וחיללה עכ"ל.

ולפי זה אפשר גם לרמוז בפרשה
הסמוכה שהפסוק אומר אלה פקודי
המשכן משכן העדות אשר פקד על פי
משה וגו' ורש"י פירש על מה שכתוב
כפל לשון המשכן משכן רמז למקדש
שנחמשכן בשני חורבנות על עונותיהם
של ישראל, ועל הפסוק משכן העדות
כותב רש"י שהוא עדות לישראל שויתר
להם הקב"ה על מעשה העגל שהרי
הקרה שכינתו ביניהם.

ויש לומר בדרך רמז על פי מה
שאמרנו לעיל שמשה רבינו ראה להגיע
לקץ הימים שהמשכן יהיה באופן קבוע
עד שיגיע למקום המקדש והמקדש
יהיה לנצח, אבל מכיון שנחסר הענין
של שמירת שבת שעל זה צוה משה
לקיים אותו כהלכתו, ולא נעשה כך כי
השבת השניה כבר חיללוהו וכנ"ל, ולכן
נכתב אלה פקודי המשכן וגו' ופקודי
הוא מלשון חסרון וכמו שכתוב לא
נפקד ממנו איש (מטות לא.) וגם כתוב
ויפקד מקום דוד (שמואל א, כ) לומר
שזה שנחסר מציווי של ה' שעל פי

במקומו וקיבץ נדחי ישראל הרי זה
משיח בודאי עכ"ל.

וזה שעשה משה שקיבץ והקהיל
את כל ישראל וכפה על כל ישראל
לילך בה וצוה על השבת אף שכבר
צוה עליו כמה פעמים אלא כאן ראה
לצוותם סמוך למצות מעשה המשכן
בכדי שיהיו כל ישראל מוכשרים לשכון
השכינה בתוכם, וגם שצוה דווקא על
מצות השבת שהוא שקולה כנגד ככל
התורה כולה והוא תיקון לעבודה זרה
וכמו שדרשו חז"ל (מסכת שבת קי"ח)
כל השומר שבת כהלכתו אפילו הוא
עובד עבודה זרה כדור אנוש מוחלין
לו.

וגם שצוה על השבת על פי
המדרש שאמרו: כי אמר הקב"ה למשה
הקהל קהילות ודרוש לפנייהם דברים
כדי שילמדו ממך לדורות הבאים
להקהל בכל שבת וללמוד הלכות שבת,
אבל מעשה שטן האליה שלא שמרו
ישראל רק שבת אחת ובשניה כבר
חיללוהו במעשה של המקושש וכמ"ס
בפרשת שלח ויהיו בני ישראל במדבר
וימאלו איש מקושש עמים ביום השבת,
וכתב רש"י שם, בשם הספרי שבגנותן

משה שציווהו לישראל ולא קיימו זאת
אלא שבשבת השניה כבר היה חילול
שבת, ע"י זה נחסר גם המשכן,
שנתמשכן על עוונות ישראל וגם
המקדש בעלמנו נחרב גם כן בזה העון
של חילול שבת וכמו שאמרו חז"ל לא
נחרבה ירושלים אלא משום שחיללו את
השבת.

ומה שמוטל עלינו הוא להתחזק
בשמירת שבת קודש כהלכתו ולהגיע
לזה צריכין להקהיל קהילות ללמוד
הלכות שבת ויגעת ומלאכת תאמין כי
צלי לימוד הלכות שבת אי אפשר
להגיע לשמירת שבת כהלכתו ולא עם
הארץ חסיד ואין בור ירא חטא, וכבר
כתב הרבי ר' יונתן אייבשיץ זיע"א
בספרו יערות דבש שא"א שינצל
מאיסור שבת אם לא ילמד כל הדינים
על צריים היטב היטב וגם עלם
הלימוד הוא סגולה גדולה שלא יבואו
לחילול שבת אפילו לא בשוגג וכמו
שכתב החתם סופר זי"ע.

וגם ידוע מה שכתב הרה"ק בעל
הדברי יחזקאל משינווא זי"ע שאם
אדם לומד את ההלכות בעתו ובזמנו
חג בחגו ומועד במועדו על מנת שידע

את ההלכות שנוהג בכל מועד ומועד
זה נקרא לימוד לשמה, ומי הוא זה
ואיזהו הוא אשר לא יראה להגיע לידי
תורה לשמה שזה המדריגה הכי גדולה
שע"י יכולים לבוא לכל דבר שבקדושה
ובפרט בהלכות שבת שזה הלימוד
מביא להרגיש קדושת השבת וזה היה
ידוע אצל לדיקים שהרגישו את גודל
קדושת השבת ובפרט בתלמידי
הבעש"ט הק' שזכו לידי זה ע"י לימוד
תורה לשמה באהבה וביראה.

וכן מסופר על הרה"ק הבאר מים
חיים זי"ע שע"י שזכה לעסוק במילי
דשבתא ולחבר החיבור הנורא והקדוש
"סידורו של שבת" זכה להיות גבוה
בשבת בקומה ממך כפשוטו כיודע
ומפורסם.

וכן מסופר בהרבה לדיקים שזכו
להרגיש קדושת השבת ולא יוכלו
להיפרד מהשבת קודש והוסיפו שעות
על שעות להמשיך את קדושת השבת
גם על ימות החול וכן ראינו אצל כ"ק
אדמו"ר זי"ע שבער בקרב האש קודש
של קדושת השבת הן בתפילתו הזכה
והן בשולחנות הקדושות שעות על גבי
שעות בשירות ותשבחות לקל אשר שבת

מכל מלאכתו, והן בדברות קודשו היה מלא וגדוש מזה בדברו על הרגשת גודל קדושת השבת קודש וגודל ההשתוקקות לבוא להרגשת אור ה' יותר ויותר.

ועלינו כולנו להתחזק בזה הן בלימוד ההלכות והן בלימוד והעיון בספרי קודש ובפרט בספה"ק סידורו של שבת ובספרי רבותינו הק' זי"ע ומסס במהרה יבוא להרגיש קדושת השבת וגם להתפלל לק-ל עולם שנזכה לבוא למדריגה הזאת ולהיות בבחינת עולמך תראה בחייד כי שבת הוא מעין עולם הבא ונועם הגשמות להתעדן באהבת ויראת השם.

ובזכות זה נזכה להגאל בקרוב ובפרט שמתקרבים אנו לחודש ניסן

והשבת הוא שבת מצרכין חודש ניסן וגם הוא שבת פרשת החודש שקורין זה הפרשה החודש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחודשי השנה, וקוראים ומבקשים בפיוטים הק' "כאשר שמענו כן עוד נחזה" וכן קוראים ומבקשים "כאשר שמענו כן עוד חיש נא" וגם מבקשים "ותיטיב לנו בטובך בראשון לחודשי השנה"

ויהיו ראון שנזכה לכל זה עוד בחודש ניסן הבעל"ט ונתקיים מה שאמרו חז"ל הק' בניסן נגאלו אבותינו ובניסן אנו נגאלים ע"י משיח לדקיננו ברחמים גדולים ובחסדים מגולים אמן כי"ר.

קובץ

ויגד משה

דברי אלוקים חיים
מב"ק מרן אדמו"ר שליט"א
מקראלי

חודש סיון

יצא לאור ע"י
וועד להוצאת דברות קודש
מב"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א
ער"ח סיון תשע"ח

הדפסת הקונטרס נתרמה ע"י אנשי שלומינו

הרבנית רייזל בת גיטל תליט"א
לע"נ
הרה"ג ישראל צבי ב"ר מרדכי זצ"ל
ולזכות בנה
הרה"ח אליעזר בן רייזל הי"ו

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א
הרב בנימין ויינברגר הי"ו
לזכות
ב"ק מרן רבינו שליט"א
יצחק צבי משה בן בינה

הרה"ג ברוך רוזנטל שליט"א
לרגל הולדת הבת
ולזכות
ב"ק מרן רבינו שליט"א

מורינו הרה"ג יוסף מוזס שליט"א
לרגל הולדת הבת
ולזכות
ב"ק מרן רבינו שליט"א

במדבר

במדבר סיני לומר שכל מי שאינו עושה עצמו כמדבר הפקר לכל אינו יכול לקנות את החכמה והתורה, כלומר שסיני נקרא התורה שנתנה סיני שהוא החכמה האמיתית ואמר שהוא זוכה לכך אם נעשה כמדבר הפקר לכל ולכן נאמר במדבר סיני ע"ש.

והנה מובא בספר הק' נועם אלימלך שכתב לפרש את הפסוקים האלה גם כן בדרך שפירש המדרש ובעל הטורים הנזכרים וכתב בלשונו הזהב שהתורה הק' בא ללמד לאדם שיתנהג עצמו להיות תמיד מוכנע ונבזה בעיניו כדרך שעשה השי"ת ב"ה, שמאס בהרים הגבוהים ובחר בהר סיני הנמוך מכולם, ועליו ניתנה התורה וזהו כוונת הכתוב שכתב "במדבר סיני", ורק משום שצריך אדם להזהר שלא יפול בעצבות מחמת גודל ההכנעה, וזה הוא מניעה גדולה מעבודת הבורא יתברך, ולכן כתב התורה "באוהל מועד" שהוא לשון שמחה כי מועד הוא לשון יום טוב, ולכן עליו מוטל להיות תמיד בשמחה, כי אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה, וכתב עוד הפסוק "באחד לחודש השני" כלומר שאם יאמר האדם, איך אוכל אני לשמוח הלא הרבתי לפשוע, ולזה אמרה התורה, שאף על פי כן יראה לעשות תשובה בשמחה, ויתחזק עצמו לאמר לעצמו, הרי אני כעת אחרי התשובה, כאילו נולדתי היום הזה מחדש, ומכיון שלא אשוב עוד לכיסלה, ולכן זה נקרא חידוש שהוא

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד באחד לחודש השני בשנה השנית לצאתם מארץ מצרים לאמור, שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגולותם.

ויש לכאורה לדקדק בלשון הכתוב באומרו במדבר סיני ואמר גם כן "באוהל מועד" שהיה די שיאמר באוהל מועד וכי לא היינו יודעים שהיה זה במדבר סיני, וגם אמר הכתוב באחד לחודש השני בשנה השנית וגו', מה נפקא מינא בזה, מתי זה היה המנין הזה, ורש"י הק' לכאורה כתב לתרץ בכותבו שמתוך חיבתן לפניו מונה אותם בכל שעה וכו' ואם כן ניחא באמת מתי היה המנין הזה, משום שהיה שלשה מנינים בשנה אחת, ואם לא היה נכתב הזמן לא היינו יודעים שמתוך חיבה היתה המנין (ועיין בשפתי חכמים באריכות) ובזוה"ק כתוב שהפסוק מרמז על ב' מנינים כאחד, במדבר סיני, זה משום לידע מספרם של ישראל שיקבלו את התורה ואחד כדי לדעת מנין ישראל הראויים להשראת השכינה וע"ז כתב באוהל מועד,

ובבעל הטורים כתוב בדרך רמז דסמיק ספר במדבר על סיום ספר ויקרא שכתוב בסוף (פרשת בחוקתי) "אלה המצות אשר צוה ה' אל משה", וסמיק ליה כתב במדבר סיני, לומר שאם אין אדם משים את עצמו במדבר אינו יכול לידע תורה ומצוות, וכן הוא במדרש שכתב שלכן נכתב

נתחדש כבריה חדשה, וזה מה שכתה "באחד לחודש השני" כי האדם הזה הוא נתחדש שתי פעמים האחד ביום שהוא נולד והשני ביום שעשה תשובה ונתכפר לו עדת"ד.

והנה אנו נמצאים בימי הספירה בסוף הימים לפני החג הקדוש של שבועות שבו נשלמים החמישים ימי הספירה וכמ"ש בתורה תספרו חמישים יום ובו אנו מקריבים מנחה חדשה לה' בזמן שבית המקדש היה קיים.

והנה מנהג ישראל הק' לכתוב במכתבים שכותבים בין פסח לשבועות בסוף המכתב או בתחילתו "למספר בני ישראל" לרמז שאנו נמצאים ביום פלוני ופלוני לספירה ויש שנוהגים ללמוד בימי הספירה את כל מסכת שבועות דף ביום מכיון שיש בו מ"ט דפים וזה הכל בכדי לזכור את ימי הספירה, וכן הוא מנהג הצדיקים ואנשי מעשה לספור בכל יום בימי הספירה פעמים רבות, וכמפורסם הוא הענין הזה מתשובת הרה"ק בעל המראה יחזקאל זי"ע בשם הרה"ק רבי מנחם מנדיל מרימינוב זי"ע,

והנה בהפטרה של פרשתינו פרשת במדבר הוא בנביא (הושע ב') שפתח בנביאות מפי השם "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר, והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי אתם יאמר להם בני א-ל אחד, והנה כתבו בספרים הק' שזה הפסוק מרומז על ימי הספירה שכתוב "מספר בני ישראל", כלומר הספירה שבני ישראל סופרים שהוא מ"ט ימים שזה בגימטריא א-ל חי

מדהיינו מ"ט, אלא שצריך להבין דלפי זה היה צריך להכתב "והיה מספר בני ישראל בני אל חי" ולמה כתב גם כן "כחול הים אשר לא ימד ולא יספר" הימים הם רק מ"ט יום שהם ימי הספירה ולמה כתוב אשר לא ימד ולא יספר בהפסוק הזה.

אבל בפשטות אפשר לומר שזה הרמז הוא על פי מנהג הצדיקים הק' ואנשי מעשה לספור בכל יום ויום מימי העומר, פעמים רבות הספירה של אותו היום וזה הכוונה, אשר לא ימד ולא יספר כי הם סופרים פעמים רבות בכל יום הספירה שבאותו היום בלי מספר, והכוונה בזה הוא שצריך כל אדם להתאמץ לספור ולתקן ולהאיר את כל החמישים יום של ימי הספירה, וממילא אפשר לומר שזה מה שאמר הנביא הושע "והיה מספר בני ישראל כחול הים אשר לא ימד ולא יספר" כי כמו בכל יום ויום הוא סופר הרבה פעמים עד אין מספר, והכל בכדי לתקן את כל הימים של ימי הספירה שהם חמישים יום יום ביומו שמרמז בו הספירה שעליו לתקן.

וידוע מה שהצדיקים פירשו מה שאמרה התורה עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום דהיינו שאל יפול לב יהודי בראותו שלא יכול להאיר כל יום ויום בספירה שהוא סופר, על כן אמרה התורה עד חמישים יום תספרו שהוא מלשון "אור" שעד היום החמישים אפשר עוד להאיר את כל החמישים יום, שלא האירו בכל יום ויום שכן היה עליו לעשות. שממחרת השבת תספרו חמישים יום, דהיינו בכל יום

הים אשר לא ימד ולא יספר וגו' והנבואה נמסרה על ימות המשיח, ויש לעיין למה כתב כחול הים ולא כתב ככוכבי השמים, וגם שכתב "אשר לא ימד ולא יספר" ולא כתב אשר לא יומד ולא יסופר, ונראה לומר בדרך אפשר דהנה יש חילוק בין "ספירת כוכבים" לבין ספירת "חול הים" כי כוכבים אף שנראה שאין להם מספר ואי אפשר לספור אותן, מכל מקום יש להם מספר ואם יבוא חכם גדול יוכל הוא לסופרם ואף שהם מאוד קשה לכל אדם לספור אבל יתכן שיש איזה חכמה לאדם חכם שיוכל כן לסופרם ואף שהוא מאוד קשה לכל אדם לספור (אבל יתכן שיש איזה חכמה לאדם חכם שיוכל כן לסופרם), וגם מצינו בחז"ל שכתבו מספר הכוכבים שיש (במסכת ברכות אמר שמואל נהירי לי שבילי דרקיעי כשבילי דנהרדעא, לבד מכוכבא דשביט דלא ידענא מאי ניהו וגמירי דלא עבר כסלא וגם מה אמר שמואל שם "שכימה הוא כמה כוכבי ע"ש) אבל חול הים, אי אפשר בשום אופן לספור משום שאחד נדבק בחבירו דהיינו כל גרגיר של חול הוא נדבק לגרגיר השני ואין שום אפשרות לספור אותן ולכן כתב אשר לא ימד ולא יספר ולכן אמר הנביא שלעתיד לבוא יהיו בני ישראל כחול היום אשר לא ימד ולא יספר כלומר שאין שום אפשרות לספרן.

וזה בא הנביא לרמז שהכל תלוי בדיבוק של איש לחבירו כמו חול הים דהיינו אחדות ואהבת כל ישראל שחז"ל אמרו אין ישראל

ויומו שהיה עליו להאיר ולתקן אותו, מכל מקום אם לא עשה כך וכבר הוא בסוף הספירה אל יאמר נואש, אלא יתקן גם בסוף את כל החמישים יום שגם בסוף יכול האדם להאיר את כל החמישים יום. נשתדל שלפחות ביום האחרון להשלים את כל מה שהחסיר בחמישים הימים.

והנה ידוע מה שכתבו הספרים הק' שימי הספירה הם הכנה לקבלת התורה שבחג השבועות, ואם אדם זוכה לתקן את ימי הספירה הוא זוכה לאור התורה המאיר ביום השבועות ויכול לקבל את כל החכמה הגנוז בהתורה.

וכתבו הספרים הק' שגם אם האדם לא זכה לתקן בימי הספירה את כל מה שצריך היה לתקן, מכל מקום אם הוא אוזח במידת הענוה יכול לזכות גם כן לקבל את חכמת התורה, דהיינו משום שהוא אינו בעל גאווה שחושב שכבר הוא עשה הכל והוא כבר בעל מדריגה, אלא יודע את האמת שלא עשה כלום ועושה את עצמו כמדבר שהוא הפקר לכל, אז יוכל גם הוא לקנות את חכמת התורה, ומכל מקום זה מובן שאינו דומה למי שכבר תיקן בימים של הספירה מה שעליו לתקן, שהוא יוכל לקנות יותר ויותר בחכמת התורה ביום השבועות, מכל מקום אין לו לאדם שלא עשה כך להתייאש אלא יעשה כנ"ל ויזכה גם כן לקנות חלקים מהחכמה של התורה ולקבל האורות שהם מתגלים ביום הק' של חג השבועות.

והנה הזכרנו את הפסוק שבנבואת הושע, והיה מספר בני ישראל כחול

נגאלים אלא שהם באגודה אחת וכמו שאמר יעקב אבינו האספו ואגידה לכם מה שיקרא אתכם באחרית הימים, שביקש יעקב אבינו לגלות את הקץ, וביקש מבניו שיהיה אחדות ביניהם ואז יהיה הגאולה וכיון שזה תלוי באחדות מתגבר השטן ובפרט באחרית הימים לעשות פירוד לבבות ובפרט בין יראי השם ושומרי התורה ומצוות.

וזה היה אחד מהיסודות של דרך הבעש"ט ותלמידיו הק' להיות באחדות ובחבורה אחת, ולכן עלינו כולנו להתחזק בזה ובפרט בימי

הספירה שזה היה הפגם של תלמידי רבי עקיבא שלא נהגו כבוד זה בזה אף שלא שנאו ח"ו אחד לחבירו ורק שלא נהגו כבוד זה בזה בא עליהם העונש החמור, ולכן בימי הספירה האחרונים לפני חג השבועות עלינו להתחזק בזה ויתן ה' שנזכה בחג השבועות לקבל את התורה הק', על מנת לשמור ולקיים, ובזכות התורה הק' נזכה להגאל וכמ"ש בזוה"ק שבשבועות יפקי מן גלותא ברחמים ובחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

נשא

וידבר ה' אל משה לאמור, נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם.

ודיקדקו המפרשים במה שכתב הפסוק "גם הם" למה לא מנה את בני גרשון בתחילה ולמה מנה את בני קהת מקודם וכמ"ש לעיל בפרשת במדבר (ב, ב) והלא בני גרשון היה לו למנות בתחילה, כי גרשון הוא היה הבכור לאהרן הכהן, ורש"י שכתב לפרש מה שאמר "גם הם" כלומר שה' ציוהו למשה למנות את בני גרשון גם הם וכמו שציוהו למנות את בני קהת וכו', והא גופא קשיא למה מנה את קהת בתחילה, והנה במדרש כתב שבשביל זה מנה את קהת בתחילה, לומר שלפי שנמסר משא הארון אל קהת על כן מנאו תחילה לכבוד הארון, אבל הקשה על זה הכלי יקר, והיא גופא

קשיא למה לא מסר משא הארון אל גרשון שהוא הבכור לכבודו ביתר שאת ועוז מכיון שזה ממשפטי התורה לכבד את משפט הבכורה.

ולכן כתב הכלי יקר שרצה הקב"ה להראות שכבוד חכמים ינחלו, כדי ללמד את העם שיכבדו את לומדי התורה ולקרא לקדוש השם מכובד לקדשו בכל דבר שבקדושה, ולכן מנה את קהת תחילה להודיע שזה הכבוד שקיבל קהת הוא רק משום שהוא נושא את הארון שהוא משא דבר ה' אשר איתו, ואילו היה נותן זה לגרשון שהוא הבכור שישא את הארון, הייתי אומר שזה הוא בשביל הוא הבכור ולכן מונאו מתחילה ולא הייתי תולה החשיבות משום שהוא היה נושא את הארון, ולכן מסר ה' אל קהת שהוא ישא את הארון שאין הוא הבכור, ולכן במונאו אותו

תחילה ידעו הכל שהוא רק בשביל שהוא נושא את ארון התורה, וידעו הכל ליתן כבוד לתורה ולומדיה.

וגם כתב שלכך לא ניתן הארון אל הבכור שהוא גרשון אלא ניתן לקהת, להורות שכתר התורה הוא הפקר לכל, ולא יאמר הבכור שהוא ראוי לכתב התורה יותר מאחרים אלא שהכל שוין בה, ולכך נאמר במשלי (ג, טו) שהתורה היא יקרה מפנינים דהיינו הכהן הגדול שנכנס לפני ולפנים, כי הכתר הכהונה שאין זוכה בה, כי אם מי שהוא מזרע אהרן אבל כתר התורה היא הפקר לכל והכל יכולים לזכות אליו וגם הוא יקרה מכתר המלוכה שנקרא פנינים, שזה אין זוכה בה כי אם מזרע דוד אבל לכתר תורה הכל זוכין ועוד דלכן לא ניתן משא הארון אל גרשון שהוא הבכור שלא תזוח דעתו עליו ביותר, שהוא גם בכור וגם הוא נושא ארון ה' וגם הוסיף לכתוב שהטעם שניתן ארון ה' בידי קהת שמהם יצאו משה ואהרן מקבלי התורה (עכ"ל בתוס' ביאור).

והנה הקריאה של פרשת נשא קורין אותה כמעט בכל השנים בשבת שלאחר שבועות ויש בה קע"ו פסוקים וזה הפרשה הכי ארוכה בתורה, וכתבו הספרים הקדושים שבא לרמז שיש בכל שנה אחרי חג השבועות שהוא זמן מתן תורתנו הק' להוסיף עוד ועוד בלימוד התורה הק' שקיבלנו אותה בחג השבועות ולהוסיף לחדש בה והפוך בה דכולה בה.

ויש גם לציין דבר פלא שכמו שהפרשה הזה הוא הארוכה שבכל

הפרשיות שבתורה ויש בה קע"ו פסוקים, כמו כן הפרק הגדול ביותר בספר תהילים הוא פרק קי"ט, שהוא מתחלת מאשרי תמימי דרך וגו' ויש בה גם כן קע"ו פסוקים, וכן המסכת הגדולה ביותר בהש"ס הוא מס' בבא בתרא שיש בה קע"ו דפים שהוא המסכת הארוכה ביותר שבש"ס.

אולם כתבו בשם הגר"א מוילנא זי"ע שאין מדויק כל כך, כי האמת הוא שמסכת ברכות הוא הגמרא הארוכה שבש"ס, מכיון שאין במסכת ברכות הרבה תוס', ולכן הגמרא בעצמה הוא הארוכה מכל מסכתות הש"ס, אבל בדפים בבא בתרא הוא הארוכה משום שיש בה הרבה דברי התוס' לפרש את הגמרא ולכן הוא הארוכה בדפים, (אבל בגוף הגמרא אין הוא הארוכה ביותר ודו"ק).

ובדרך רמז נראה לומר שהפרשה שלנו מרמז על הגלות האחרון שאנו נמצאים בה שאנו בבחינת "בני גרשון" מלשון גירושין שאנו מגורשים מארצינו הק' ומבית חיינו, שהוא בית המקדש ואין לנו לא כהנים בעבודתם ולא לויים בדוכנם ולא ישראל במעמדם ונתקיים מה שאמר דוד המלך ע"ה בספר שמואל (א, כו, יט) כי גרשנו היום מלהסתפר בנחלת ה' וגו', ואיך אפשר לרומם קרן ישראל זה הכל אך ורק בזכות האבות הק' וכמו שכתוב בתוכחה וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור והארץ אזכור (ויקרא, כו, מ"ד) וחז"ל אמרו אף שתמה זכות אבות, אבל ברית אבות לא תמה, והנה ידוע מה שהביא האור החיים הק' כמה

אחדות שכל י"ב שבטי י-ה, שהם עדות לישראל, ואנו כולנו באחדות ובזכות האחדות, אנו יכולים להגאל, ולכן כעת הזמן גרמא להתעורר כולנו, להרבות בתורה ולקבל עלינו את עול התורה וגם להתחזק ללמוד בקדושה וטהרה, ולבוא לידי לימוד תורה לשמה, וגם להתחזק באחדות, ואז ה' יגאל אותנו בקרוב ממש.

וענין האחדות עלינו לדעת שאחדות הוא שייך גם בגשמיות וגם ברוחניות, דהיינו בגשמיות לעזור איש לרעהו בגוף ובממון, וגם להתפלל בעד חברינו, ולראות כל הזמן את מעלתם של חברינו ולא את חסרונם, וכמ"ש הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע בתפילה שחיבר לאומרה לפני התפילה.

וגם ברוחניות יש לעזור לכלל ישראל ובפרט לחברים מקשיבים שהם בחבורה אחת, אם רואים שאחד מזלזל באיזה מצוה או שנראה כאילו מישוהו עובר על איזה עבירה, לדונו לכף זכות, ולהוכיחו בתוכחה של אהבה ולומר לו שלא נאה שתעשה כך, מכיון שאתה בא ממשפחה נכבדה ויקרה, אף שאין זה כל כך אמת, מ"מ כולנו אנו מזרע אבותינו הק' אברהם יצחק ויעקב, ובכך יקבל את התוכחה, ויהיה לנו גם זכות של מזכה הרבים ששכרו רב מאוד, וכמו שאמרו חז"ל כל המזכה את הרבים אין חטא בא על ידו, ולפי זה נוכל גם כן לומר הפשט בפסוקים של פרשתינו, "ויאמר ה' למשה נשא את ראש בני גרשון", שמרמז לנו לאלו שהם נכשלו באיזה חטא אם בשוגג או במזיד, מכל מקום אומר ה'

פעמים שמשה רבינו בעצמו הוא יהיה לנו הגואל האחרון והוא המלך המשיח שאנו מקוים אליו שיבוא בכל יום לגאלינו, והמקור לזה הוא הזוה"ק כנודע.

ולכן אפשר לומר שמרמז כאן הכתוב וידבר ה' אל משה לאמר, כלומר שה' אומר למשה הגואל האחרון, נשא את ראש בני גרשון גם הם, פירוש שתשא ראשם לגאול אותם מהגלות המר, ובאיזה זכות עשה זאת משה רבינו, אמר לו ה' שהוא משום לבית אבותם, שהם בני אברהם יצחק ויעקב אבות ישראל הק' וגם "למשפחותם" שהם משפחות השומרים בקדושת האבות שלא יתערבו בין הגוים והם משפחות ישראל בקדושה וטהרה, וה' מצוה למשה שהוא כבר יגאל אותם בזכות האבות הק' שיזכור ה' הברית שכרת עימם, וגם לפי זה יובן מה שקורין פרשת נשא, אחרי שבועות שהוא זמן מתן תורה, ובזכות התורה ניגאל וזה גם כן מביא האור החיים הק', שמשה רבינו אינו רוצה לגאול עם בטלני התורה משום הגלות האחרון, הוא כנגד משה רבינו שהוא שליח ה' למסור לנו התורה ונקראת תורת משה, וכמ"ש בפסוק זכרו תורת משה עבדי וגו'.

ולכן אחרי שבועות קורין הפרשה של נשא שהוא הכי ארוכה בתורה, שבזכות שאנו בני א-ל חי, מאריכין בתורה לקרות הפרשה הארוכה ביותר, וגם שקורין כי ה"ב נשיאים באותן פסוקים, ואין אנו עצלים לקרוא את כולם, וגם שזה מראה על

וע"י זה שנתחזק כולנו יחד יתן ה' לכולנו יחד קיץ בריא ורעננה, שזנכה לעשות רצון השם יתברך בכל הענינים וזנכה לשפע ברכה והצלחה בכל הענינים בגשמיות וברוחניות ונתברך בבני וחיי ומזוני ורויחי, ולראות בנים ובנים עוסקים בתורה ובמצוות, וה' ימלא את כל משאלות לבינו לטובה ולברכה, ובעיקר שזנכה כבר לקיום בתפילה, שאנו מתפללים לה' בכל יום, "אור חדש על ציון תאיר וזנכה כולנו במהרה לאור", בביאת גואל צדק מתוך רחמים וחסדים מגולים אמן ואמן

למשה, שיש לומר שכל ישראל הם נקראו בשם משה וכ"ש לומדי תורה הם ניצוצין של משה, וכמ"ש בגמרא משה שפיר קאמרת שהם ישאו את ראש בני גרשון גם הם, ואיך ישאו את האשם, על ידי שהם לבית אבותם ולמשפחותם, שיעורר אותם שהם באים ממשפחה טובה וכולנו אנו זרע אבותינו הק' ולא נאה ולא יאה לנהוג כך, אלא שהם יתעוררו לנשיאת ראש, שאם אדם עושה תשובה אז ראשם הם זקוף, משא"כ החטא גורם לכפיפת ראש ח"ו.

בהעלותך

הוא מפורש בזוה"ק, שגם כן כתב כמו הרמב"ם דצריך להדליק נרות של המנורה גם בבוקר וגם בערב. ועיין ברע"ב (בפירושו על מס' תמיד) שכתב דפליאה נשגבה הוא דעתו של הרמב"ם שהיה גם בבוקר הדלקה, ולא שמענו ולא ראינו לאחד מרבתינו שסובר כן, וכן הרשב"א בתשובה כתב שלא היתה הדלקה רק בערב וכן באור החיים הק' כתב בפשיטות דלא מצינו הדלקה במנורה אלא בערב, וצ"ע לכאורה שלא הזכירו שכן הוא גירסת הרמב"ן ברש"י, וכן הוא בזוה"ק וכנ"ל שהוא כדעת הרמב"ם.

והנה במדרש רבה (פרשה טו) איתא שאהרן אחרי שראה שכל הנשיאים הקריבו חוץ משבטו של לוי, אמר שמא אין הקב"ה מקבל שבטו של לוי וזה משום שאני הוא הנשיא, ואמר לו הקב"ה אלא תתיירא שהקרבות שהקריבו שאר

וידבר ה' אל משה לאמור, דבר אל אהרן ואמרת אליו בהעלותך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות, ויעש כן אהרן אל פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה.

ופירש רש"י שנסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים (שנכתב בפרשת הקודמת) שחלשה דעתו של אהרן משום שלא היה עימם וגם לא שבטו, אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק ומטיב את הנרות, והנה ברש"י שלפנינו אינו מזכיר מתי היתה זאת ההדלקה, אבל הרמב"ן כותב בשם רש"י שהיה זה בבוקר ובערב, וזה כשיטת הרמב"ם דס"ל דמצות הדלקתו של המנורה היתה ב' פעמים ביום, אחת בשחרית ואחת בין הערביים, ורבים תמהו על שיטת הרמב"ם, אבל לכאורה לפי גירסת הרמב"ן ברש"י, מצינו שגם רש"י סובר כן, ובאמת כך

הרמב"ן הוא שכל התורה מרומז לדורו, ולכן יתכן שהתורה הק' מרמז לנר חנוכה אף שלא היה בימי משה.

וביאר עוד הרה"ק מברדיטשוב בספה"ק קדושת לוי שהמדרש שאמר שהנרות הם קיימים לעולם, קאי על נרות של בית הכנסת ונרות שבת, שהיה כבר בימי משה ע"ה שהם קיימים לעולם, ויש מצוה בנרות של שבת ושל בית הכנסת ויש קדושה בהדלקתם דאסור להדליק מהן,

וסיים הקדושת לוי, דלפי מה שכתב דמצוות דנר שבת ובית הכנסת היו גורמים להנס של חנוכה, ולכן נמצא מדעת הרמב"ן הק' ודעתו שלו נוסין לדבר אחד שלכך היה רצויה מצות המנורה מכל העבודות, שנוהגת אפילו בזמן שבית המקדש חרב, ולכך בזכות המנורה נעשה ההצלה ובה נעשה הנס עכ"ל.

והנה יש לדקדק בפסוקים שמתחיל בלשון יחיד וכתוב "דבר את אהרן ואמרת אליו בהעלותך" וגו' שהוא לשון יחיד ואחר כך כתוב "אל פני המנורה יאירו שבת הנרות שהוא לשון רבים".

ובדרך רמז נראה לומר שהנרות מרמזות על נשמות ישראל וכמו שכתוב נר ה' נשמת אדם וגו' (משלי כ, כז) ובא הכתוב לומר לכל איש ישראל שכן מרומז התורה לדורות וכמו שכתב הקדושת לוי הנ"ל, לדעתו של הרמב"ן ולכן בא הכתוב לרמז וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל אהרן וגו' שזה מרמז על איש ישראל, בהעלותך את הנרות שמרומז על נשמות ישראל, שיש חוב על כל אחד ואחד מישראל להיות ולהשתדל לזכות את כלל ישראל,

השבטים הם רק כל זמן שבית המקדש קיים, אבל הנרות שאתה מדליק הוא קיים לעולם, ואל מול פני המנורה יאירו לעולם ועד.

ותמהו המפרשים שמכיון שחרב בית המקדש נגנזה המנורה ואם כן איך אמר המדרש שהנרות הם קיימים לעולם, דדבר ידוע הוא כשאין בית המקדש קיים והקרבת נרות בטלן מפני חורבן אז גם הנרות בטלות, ולכן כתב הרמב"ן שזה רמז על פרשת חנוכה של הנרות שהיתה בבית השני ע"י החשמונאים הכהנים הגדולים שהם בני אהרן הכהן ובניו וזה מצוה שנוהגת אף לאחר החורבן בגלות, וכן ברכת הכהנים הסמוכה לחנוכה הנשיאים (כמו שכ' בפרשה הקודמת) הם נוהגין וקיימין לעולם ודרשו שחנוכת הנשיאים הם סמוכין לברכת כהנים מלפניה, והדלקת הנרות הם כתובין הסמוכין לאחריה ע"ש. כלומר שכאן הבטיח לו השם יתברך לאהרן הכהן, שעל ידי בניו הכהנים לבית החשמונאים יתרחשו ניסים ונפלאות בחנוכה הבית בבית המקדש השני, כאשר ידליקו את המנורה שמונת ימים בפך של שמן שהיה בא שמן רק ליום אחד ונעשה בו נס, וזה תישאר לדורות שהמצוה הזו של הדלקת נרות חנוכה שהוא נוהגת אף שבית המקדש אינו קיים, וכלפי הנרות הלל נתכוין המדרש באומרו, "אבל הנרות שלך הם קיימים לעולם".

והנה בספה"ק קדושת לוי (קדושה ג חנוכה) הקשה על הרמב"ן שכתב שרומז לנר של חנוכה וכנ"ל דהנה בימי משה רבינו ע"ה עדיין לא היה נר חנוכה ותירץ שדעתו הק' של

הרבה אנשים, והוא פותח פתח שיכנסו המים והוא יאמר הלא אני לעצמי עושה, וזה מובן שזה אינו נכון, ולא אמר כלום, כי בזה שפותח פתח ועושה חור בספינה גורם שיכנסו המים להספינה וכל היושבים בספינה הם בסכנה גדולה כמובן לכל בעל דעת.

ולכן צריך כל אחד ואחד להתבונן בעצמו בכל דבר שעושה, דאם הוא ח"ו לא טוב, הוא גורם בזה רע לכלל ישראל, הן בגשמיות והן ברוחניות, אבל אם עושה מצוה אף שעושה לעצמו בחדרי חדרים, מ"מ זה מאיר לכל ישראל ומטיב לעולם כולו ומזכה הוא את הרבים ששכרו הוא בלי גבול. וחז"ל אמרו שאף אדם יחידי בעבירה שעושה יכול להכריע לכל העולם לכף חובה ח"ו, ולהיפך אם הוא מטיב את דרכו ועוסק בתורה ובמצוות, אף שעוסק ביחידות הוא מזכה הרבים, וכ"ש וק"ו בנו של ק"ו, שאם הוא גם מזכה בפועל לאחרים, ורוצה לעשות מעשה בזיכוי הרבים, ששכרו הרבה מאוד, איש על פי דרכו ופועלו, הכל שוים לטובה ולברכה.

וכ"ש חברים ביחד אם הם נקבצים ביחד לכל מטרת של קדושה לעשות מצוה ביחד, או לימוד תורה ביחד, וכ"ש לחשוב איך עושים תשובה ואיך מתקנים את מעשיהם שזה יקר מאוד בעיני ה', וכמו שמביא הרה"ק בעל החרדים בהקדמתו לספרו שעשו חברה ביחד להתקבץ ולעשות תשובה לה' ע"ש, ויכולים לפעול הרבה וגם להביא את הגאולה השלימה וכמו שכתוב בזוה"ק שכנישתא חדא אם יטיבו

בהארת הנרות שהם נשמות ישראל ולזכותם בכל דבר מצוה שאדם עושה, וכמו שאנו אומרים לפני כל מצוה ומצוה בלשון של נוסח הלשם יחוד וגו' שאומרים בה "בשם כל ישראל" וכו', ואם יאמר איש ישראל לעצמו איך אני יכול לומר בשם כל ישראל ואיך יתכן לאדם פרטי לזכות את כל ישראל, וגם שיש מצוה של ערבות לכל ישראל ויש מצוה של תוכחה, ואיך יתכן כזאת ויחשוב איש ישראל, מתי אעשה גם אנוכי לביתי, ובקושי אני מזכה את עצמי ואיך אוכל לזכות את כל ישראל,

ולכן אמר הכתוב בדרך רמז שהשי"ת אומר למשה שיגיד לאהרן "בהעלותך את הנרות שאתה תעלה ותדליק הנרות אז יאירו בעצמם שבעת הנרות", שזה מרמז על נשמות ישראל שהם הנרות המאירים. (וידוע המשמעות של המספר שבעה כמובא בספה"ק ואכמ"ל). וזה כמו שאדם נכנס למקום חושך ואפילה ומדליק נר יחידי וזה מאיר לכל הבית ונר אחד זה נר למאה, ולכן אדם שעושה מצוה ואף שעושה לעצמו מ"מ זה מאיר לכל נשמות ישראל ויאירו שבעת הנרות אל מול פני המנורה.

ולכן יאמר נא ישראל כי לעולם חסדו ויספר תהילות ה' וזה יגרום לכלל ישראל, וכמו שכתוב בתהילים "תהילת ה' ידבר פי ויברך כל בשר שם קודשו לעולם ועד, ומיגו דאדם זכי לנפשיה זכו לאחריו גם כן, ואם ח"ו להיפך שעושה ח"ו אדם עבירה אל יחשוב האדם שעושה רק לעצמו בלבד, כי זה אינו נכון שאדם יחיד גורם לפעמים לכלל צרות ויסורים, וזה כמו שאדם נוסע בספינה עם עוד

גם בגשמיות וגם ברוחניות ששניהם כאחד הם טובים, ויתן ה' שנזכה לזה שנהיה כולנו באגודה אחת לעשות רצון אבינו שבשמים, ובזכות זה נזכה לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות ונזכה להגאולה השלימה בקרוב ממש, ע"י משיח צדקינו ברחמים ובחסדים מרובים אמן ואמן.

את מעשיהם יכולים להביא לזכות את כלל ישראל, ולהביא לימות המשיח, וכ"ק רבינו זי"ע היה מעורר הרבה פעמים במאמר זה של הזוה"ק שכנישתא חדא יש להם כח לזכות את כל ישראל, ולהביא את הגאולה השלימה.

ולכן עלינו כולנו להתחזק ביחד באהבת חברים ובאהבת ישראל שעיקר זה האהבה הוא לעזור להשני

שלח

והקשה האור החיים הק' למה יסכים ה' על הרעה אשר ידבר לעשות לעמו ויופיע מאמרו על עצת רשעים, ולהבין הענין כתב שמצד המעשה אין בו רע, כי הלא מצינו שכמו כן שלח יהושע ב' אנשים מרגלים וירגלו הארץ, ואם כן אין הדבר מכוער מצד עצמו, ואם מצד של האנשים המרגלים שהיו רשעים, קשה דהלא מצינו שנבחרו על פי ה' הבוחן לבות וכליות, והעיד הכתוב עליהם שכולם אנשים צדיקים ונשיאי העם שנתמנו מהקב"ה, וכמו שפירש רש"י שכל אנשים שבמקרא הוא לשון חשיבות, וגם כתוב שבאותה שעה כשרים היו, וגם אמרו חז"ל שהיה הקב"ה אומר פלוני לשבט פלוני, והאיך נשתנו אחר כך באמצע השליחות להדיח את העם, ולכן כתב האור החיים הק' שלצד שכוונת המשלחים היתה רעה וזה תפעול הרע בהשליח ויחזור להיות שלוחו של אדם להיות כמותו ויוליד בו תכונה רעה, מה שלא היתה בו

וידבר ה' אל משה לאמר שלח לך אנשים ויתרו את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל איש אחד איש אחד למטה אבותיו תשלחו כל נשיא בהם, וישלח אותם משה ממדבר פארן על פי ה' כולם אנשים ראשי בני ישראל המה.

הנה בפסוקים האלו ובכל הפרשה של שילוח המרגלים נתחבטו כל הגדולים מפרשי התורה ורבו גם רבו הפירושים, בראשונה יש להבין דעת אומרו שלח לך ורש"י הק' הביא לפרש שהכוונה לדעתך, אני איני מצווה לך אם תרצה שלח, לפי שבאו ישראל ואמרו נשלח אנשים לפנינו ומשה נמלך בשכינה, ואמר הקב"ה אני אמרתי להם שהיה טובה, חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו, ומה שכתוב בפסוק וישלח אותם משה על פי ה' ופירש רש"י שהכוונה שלא עכב הקב"ה על ידו של משה מלשלחם.

ולמה לא ביקש עליהם, והדבר צריך תלמוד.

ונראה לומר דלפי דברי קודשו של האור החיים הק' שזה שנהפך ליבם לרע היה משום התכונה הרעה שבא מכוח המשלחים אותם, ולכן לא הועיל עליהם תפילה משא"כ יהושע וכלב שהם נשלחו אך ורק ע"י ציוו ה" וע"י משה בלבד, וזה לפי מש"כ בספר הק' מאור ושמע על פירוש רש"י שכתב שלח לך, לדעתך, אני איני מצוה לך ואם תרצה שלח, דקשה הא כתוב בפירוש וידבר ה' אל משה שלח לך וכתוב וישלח אותם משה על פי ה', שנראה שצוה לו השם וישלח אותם, וגם הקשה מפני משה שלח י"ב אנשים, הלא שני אנשים היה די לשלוח וכמו יהושע שלא שלח רק שני אנשים כדכתיב בספר יהושע (ב', א')

ולכן כתב המאור ושמע שבאמת הקב"ה צוה למשה שישלח מרגלים, אך לא צוה על יותר משנים, כי לפניו יתברך שמו, גלוי וידוע שרק שנים מהם שהם יהושע וכלב ישארו באמונתם, אבל יתר המרגלים היה מפני שבאו בני ישראל לפני משה, וכמו שמצינו שמשה רבינו הוכיחם על כך, שנאמר (דברים א', כב) ותקרבון אלי כולכם וגו' ונשלחה אנשים, ולזה הוצרך משה למלאות תאותם, והם הוציאו דיבת הארץ. וזה מה שכתוב וישלח אותם משה על פי ה' כולם אנשים דהיינו צדיקים, ומיעוט אנשים שנים, שהם כלב ויהושע אבל הנשארם לא הלכו על פי ה' רק מעצמם, ולזה פירוש רש"י אני איני מצוה לך, דהיינו שהכוונה לשלוח יותר משנים, ואם

מקודם, וכדרך שתולד הקדושה בשלוחי מצוה לטובה, ולזה הגם שהיו צדיקים בהתחילתם של ההליכה, מ"מ אחר כך נולד בהם תכונה רעה מכח המשלחים ויעצו להדיח עכ"ל.

כלומר שהגם שהיו גם שלוחי משה שהיה על פי ה' וכמ"ש וישלח אותם משה על פי ה' והיו הם באמת שלוחי מצוה, כי אין לך מצוה גדולה מלעשות שליחותו של משה רבינו שהוא מאת ה' יתברך, מ"מ יען שבשליחות זו גם שמעו לקול העם ועשו הם גם כן, כשלוחם של העם ונולד בהם תכונה הרעה שלהם עד שיעצו להדיח, והיה זה אצלם בדרך טעות.

והנה לכאורה לפי זה איך נמלטו וניצלו יהושע וכלב מזה החטא של התכונה הרעה של המשלחים של העם, ובפשטות אפשר לומר שיהושע הלא משה התפלל עליו שינצל וכמו שכתוב (יג, טז) ויקרא משה להושע בן נון יהושע, ופירש רש"י שהתפלל עליו משה "י-ה יושיעך מעצת מרגלים", וכן בכלב כתוב (יג, כב) ויבוא עד חברון, כתב רש"י שרק כלב לבדו הלך לחברון ונשתטח על קברי אבות של יהיה ניסת לחביריו להיות בעצתם, הרי חזינן שניצלו אך ורק ע"י תפילה של משה על יהושע ותפילתו של כלב על קברות האבות שבחברון, ונראה שלולי זאת לא היו הם נמלטים מעצתם של המרגלים, ומכל מקום צריכים להבין למה משה לא ביקש על כולם שיצילם ה' וגם כלב היה יכול לבקש על חבריו שכולם ינצלו

שגם על זה הוכיח משה לומר להם שהם גרמו להיות הוטב גם בעיניו, והביא בשם מורו זקינו ז"ל שהדיינים תלוין במעשיהן של ישראל, ולכן כשהיה משה רבינו בעצמו מנהיג הכל, היה החטא שלהם נוגע גם בו ולכן העמיד משה שרים, וכאן כתוב ותקרבון אלי כולכם ופירש"י בערבוביה, ולכן שהיו כולם באים ואמר נשלחה וכו' הם גרמו שהוטב בעיניו, כלומר בעיניו של משה עצמו, וסיים השפת אמת וזה צריך כל אחד לידע שמעשיו מגיעים גם למנהיגם הן למטה (כלומר לרע) והן למעלה (כלומר לטוב) ועל ידי זה ישמור אדם מעשיו כראוי עכ"ל.

הרי לפנינו שגם נגע התכונה של המשלחים גם על משה רבינו ע"ה, ולכן אמר להם בתוכחתו שהם גרמו שהוטב בעיניו שליחות המרגלים מה שלא הוטב בעיני השם, מכיון שמעשי ישראל נוגעין גם למנהיג ישראל וכו"ל.

ונביא גם את דברי קודשו של החידושי הרי"ם מגור שכותב בספרו הנקרא בשם ספר הזכות בפרשת שלח שכתוב בפרשת ציצית ולא תתורו היא לתקן חטא המרגלים מה שפירש רש"י שליבא ועינא הם ב' מרגלים, והיה חטא שהגם שעשרה נשיאים שהם עיני העדה אמרו כן כלומר שדיברו על ארץ ישראל מכל מקום היה ראוי לבני ישראל שלא לתור אחריהם, אף שהם רבים והוא ללמד לכללות ישראל שהגם שיהיה נביאי שקר או מנהיגם כירבעם ושאר גדולים ויראו שנוטים מדרך השם יתברך, לפי הפשוט לא ישמעו

ילכו חייהם שאני נותן להם מקום לטעות, כי הקב"ה הוא בוחן לבות וכליות ומגיד מראשית אחרית עכ"ל. ולפי זה יוצא כפתור ופרח דברי האור החיים הק' שכח המשלחים גרם תכונה רעה על המרגלים וזה אך ורק העשרה מרגלים שהם נשלחו ע"י ישראל נשיא לשבט, אל כלב ויהושע נשלחו על פי ה' ע"י משה, ולכן לא יצא מהם תקלה, אבל צריך להבין דאם כן למה הצריכו תפילה הן כלב והן יהושע, ואפשר לומר שאע"פ כן בלי תפילה היו הם בסכנה שהם יעשו כעצת הרבים שהם עשרה ואילו הם רק שנים, ויש לומר אחר רבים להטות ולכן הצריכו תפילה שלא יכלו אחרי רבים לרעות ח"ו כן אפשר לומר בדרך אפשר.

ולכן גם מובן שלא התפללו משה וכלב על יתר האנשים, כי התפילה כבר לא היה עוזר כי היה בבחינת "שתם תפילתי" וכמו שכתוב במגילת איכה, מכיון שהתכונה הרעה פעלה בחזקה עליהם מבלי יועיל תפילה.

וכדי להבין זאת איך אפשר כזאת שהתכונה הרעה יפעל כל כך, נוסיף להביא דברי קודשו של הרה"ק בעל השפת אמת מגור זצוק"ל שכתב בספר דברים על הפסוק הנ"ל לעיל בדברי המאור ושמש, ותקרבון אלי כולכם ותאמרו נשלחה אנשים וגו' ואמר משה רבינו (שם, כג) ויטב בעיני הדבר ואקח מכם שנים עשר אנשים איש אחד לשבט, ופירש שם רש"י הק' ויטב בעיני הדבר אבל לא בעיני המקום וגו' והקשה רש"י דאם בעיני משה היה טוב למה אמרה בתוכחות, ורש"י פירש מה שפירש ע"ש, אבל בשפת אמת כתב שנראה

להם כלל, ואפשר שיהיה עוד נסיונות כאלו קודם הגאולה וציצית מתקן העיניים כדכתיב וראיתם וכו' ומביא זכרון וכו'. הרי לפנינו דיבורים קדושים שכתב ענין של רוח הקודש שאפשר שיהיה עוד נסיונות כאלו קודם הגאולה ובא ללמד שלא ישמעו לדבריהם אם רואים שהו נוטים מדרכי השם כפי הפשטות של התורה וההלכה.

ולכן עלינו להתחזק ביותר שלא לנטות מדרכי התורה אף שרואים שטובים, ורבים מזלזלים בדברים האלו, ובפרט בדברים שהאדם דש בעקבו, וביותר ענין של שנאת חנם ולשון הרע שחז"ל אמרו שכולם נכשלים באבק לשון הרע ולכן עלינו להתחזק בזה ביותר ובפרט שרואים בפרשה שלפנינו גודל העונש של המרגלים שדיברו לכאורה על עצים ואבנים של ארץ ישראל מ"מ הגיעו מזה ממש לכפירה לומר שבלתי יכולת ה' להביאנו לארץ ישראל.

ואף שיש לומר בדרך אפשר שכוונתם היתה לומר שבדרך הטבע אי אפשר להגיע לארץ ישראל, ולכן אין סומכין על הנס, מ"מ היה זה חטא מכיון שה' הוא הנותן לנו את הארץ, ומתנה הוא מן השמים הוא ולכן אם נותנין מתנה נותנים אותה בעין יפה מבלי שום קושי, ולכן היה

להם להאמין ביכולת השם לעשות ניסים גלויים, ולא לפחד מיושבי הארץ, ולכן כתוב ויתורו את הארץ אשר אני נותן להם ואם יתבוננו בזה שהוא כביכול נותן לנו את ארץ ישראל לא היו מגיעים לאלו הדברים שדברו בגנות הארץ והגיע לדיבורים של עבירה לומר שח"ו אין בכוח ה' ליתן ולהביא את העם לארץ.

ולכן עלינו להתחזק ביותר באמונה ובטחון בה' שהבטיח לנו את הגאולה השלימה מבלי שום ספק שיעשה זאת ה' וזה אחד מן ה"ג עקרי האמונה שכתב וסידרם הרמב"ם שחייב כל יהודי להאמין בהם, שאם ח"ו לא מאמין בהם הוא נקרא כופר, ולכן כתבו הספרים הק' לנהוג להגיד כל יום את העקרים של האמונה בפה, וכמו שנדפס בסידורים נוסח "האני מאמין" ומי שהיכולת בידו ובפרט אנו שזכינו לנוסח הארוך שסידר אדמו"ר הזקן בספר הק' שומר אמונים, ולכן ראוי לומר זאת לכל הפחות פעם אחת בשבוע, ובזכות שנתחזק באמונה וביטחון ובשמירת הלשון נזכה להגאולה השלימה ונזכה לארץ ישראל לגור בה בקדושה ובטהרה ובקיום כל המצות התורה ולבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

מוסדות התורה והחסידות

קראלי

בנשיאות עט"ר מרן רבינו הגה"ק שליט"א

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

בקול צהלה ורנה בהלל והודאה לשוכן מעונה, בדחילו
ורחימו בחרדת וחייבת קודש, תבענה שפתינו תהלה
לברך ולאחל ברכת "מזל טוב" נאמנה קדם מורינו
ורבינו עטרת תפארת ראשינו, מאיר דרכינו ומפלס
נתיבותינו הוד תפארתינו, רועינו הנאמן מאור עינינו
ורוח אפינו, אוהב ישראל ומקרב ליבם בנועם וחובה
לאביהם שבשמים, מאיר דרכם ונתיבות עבודתם

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל שימחת הולדת הנמדה

בת לבנו הגדול

מורינו הרה"ג יוסף מוזס שליט"א

רב ומרביץ תורה באשדוד והגלילות

יה"ר שירונו רוב נחת תענוג דקדושה ומשימחת בית צדיקים זו
יושפע שפע רב והשפעות טובות לנו ולכל בית ישראל אכי"ר

המאחלים ברוב כבוד ויקר

רבנן ותלמידיהון

הנהלת המוסדות

ביטחון ואמונה בעת צרה

אסור לו לאיש הישראלי לבוא לידי יאוש ח"ו אלא יתחזק את עצמו ביטחון ואמונה בה' בעת צרה וגם כתוב בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע שיש זמן שלא צריך אלא

ביטחון אף בלא תפילה והוא בעת שיש ח"ו קטרוג גדול על האדם. תפילה במחשבה וגם כתוב בשם הבעש"ט הק' שלפעמים צריך ישראל להתפלל במחשבה בלבד שעל זה אין קטרוג, וזה הוא דרך כל הצדיקים ובפרט דרך הבעש"ט הק' ותלמידיו שעיקר עבודתם היה בתפילה.

ותלמידיו שעיקר עבודתם היה בתפילה.

כל עצמותי תאמרנה

וכפי שזכינו בדורינו לראות ולהסתופף במחיצת רבותינו הק' זי"ע שהיה עיקר עבודתם בעבודת ה' ע"י התפילה בבחינת וכל עצמותי תאמרנה, ולכן נתחזק כולנו לילך בעקבותיהם להתחזק בתפילה ובלימוד התורה הק' בהתלהבות של קדושה ובפרט שאנו בזמן של עקבתא דמשיחא.

קול קראלי - 074-7962278

עבודת התפילה בכוונה

וכבר כתב הרה"ק ר' חיים ויטאל זי"ע תלמידו של האר"י ז"ל שעיקר עבודת ה' בעת הזה הוא עבודת התפילה בכוונה, ולכל הפחות להבין פירוש המילות השתוקקות למדרגת

הצדיקים

גדול הוא כוח הצדיק, ועלינו להשתוקק לזה לבוא למדרגות של הצדיקים, וכמו שאמרו חז"ל שחייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, אברהם יצחק ויעקב, וכבר כתב הרמב"ם שיכול כל אדם להיות

עומדים אנו בימי החנוכה המסוגלים מאוד ובפרט בזאת חנוכה כדאיטא בספרים הק' שגמר החתימה טובה הוא בזאת חנוכה, לכן צריכים אנו להזהר ביתר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה, ויה"ר שנזכה כולנו לפתקא טבא ושיתקבלו כל משאלותינו לטובה, ונזכה לגאולה שלימה ברחמים ובחסדים מגולים.

כמשה וגם האור החיים הק' כתב כן (ורק נביאות א"א להגיע למדרגת משה).

קדש עצמך במותר לך

מעיקרי דרך החסידות של הבעש"ט הק' ותלמידיו ובספרים מלאים מזה הענין של וקדש עצמך במותר לך ובפרט בספרי "הבאר מים חיים" ובדור האחרון זכינו לספרו הגדול של אדמו"ר הנקרא "שולחן הטהור" אשר בו חרט בעט ברזל עצות ודרכים על גודל החובה המוטל על אחד ואחד מישראל לשבר את תאותיו הגשמיים ולכוין בכל מעשיו לשם שמים, כי היא

ופלפולי תורה, אבל על ב' הדברים האלו הוא עיקר המלחמה, ולכן עלינו להתחזק בזה.

שיעורים בספרי מוסר וחסידות

עלינו לקבוע שיעורים בקביעות יום יום בספרי מוסר וחסידות ובפרט בספרי תלמידי הבעש"ט הק' שבאו לעולם לתקן את דורינו, דור עקבתא דמשיחא להתחזק בהם מאוד בכל הזמנים, ובכל האופנים, ובדורינו אנו זכינים לאור הגדול בספרי רבותינו הק' ז"ע השומרי אמונים לה' ולתורתו, עלינו לקבוע בהם שיעורים תמידיים כסדרם, וע"י זאת נתחזק לילך בדרכיהם הק' ובעזרת השי"ת נעשה ונצליח בגשמיות וברוחניות.

עיקר התיקון בלימוד התורה הק'

שעיקר התיקון הוא ע"י לימוד התורה הקדושה ובטהרה לשמה, ואף שבתחילה הוא שלא לשמה,

אבל זה יביא ללימוד לשמה ואמרו חז"ל לעולם ילמד אדם אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא ללימוד לשמה.

להיטיב ולא להרע

ולכן צריך כל אחד ואחד להתבונן

בעצמו בכל דבר שעושה, דאם הוא ח"ו לא טוב, הוא גורם בזה רע לכלל ישראל, הן בגשמיות והן ברוחניות, אבל אם עושה מצוה אף שעושה לעצמו בחדרי חדרים, מ"מ זה מאיר לכל ישראל ומטיב לעולם כולו ומזכה הוא את הרבים ששכרו הוא בלי גבול. וחז"ל אמרו שאף אדם יחידי בעבירה שעושה יכול להכריע לכל העולם לכף חובה ח"ו, ולהיפך אם הוא מטיב את דרכו ועוסק בתורה ובמצוות, אף שעוסק ביחידות הוא מזכה הרבים, וכ"ש וק"ו בנו של ק"ו, שאם הוא גם מזכה בפועל לאחרים, ורוצה לעשות מעשה בזיכוי הרבים, ששכרו הרבה מאוד, איש על פי דרכו ופועלו, הכל שוים לטובה ולברכה.

חודש כסלו חודש הניסים שבו נעשו נס חנוכה ע"י הכוהנים הק' משרתי השם, והעת מעורר הנס ועלינו להתחזק בכל הענינים שקיבלנו עלינו בימים הנוראים כי ידע מש"כ הספרים הק' שבחנוכה **וביותר בזאת חנוכה** הוא גמר החתימה טובה לשנה טובה בכל הענינים בגשמיות וברוחניות.

עבודה המעולה שבמקדש המביאה את האדם לידי שלימות הנפש, ושלא יבוא אדם לסתימת הלב וחשכות הדעת והשכל שבא ע"י התגשמותו בתאוותיו הגופניים.

מעלת ספר שלחן הטהור

החילוק בין ספר "שלחן הטהור" (לרבינו השומר אמונים ז"ע) לבין יתר ספרי יראה וחסידות שמדברים מחובת להתקדש עצמו במותר לך ולשבר תאוותיו ובפרט בתאוות האכילה, כי בספרי הקודש אינו מבואר כי אם גדולת המתקדשים והמטהרים בקדושת בוראם בכל הדברים ובפרט במאכלו, אבל אינם מבארים האיך יתנהג בעת אכילתו ובאיזה דרך יוכל לשבר תאוותיו, אבל בספר הזה שולחן הטהור חרט המחבר בעט ברזל עצות ודרכים להגיע לזה, וכל אחד מישראל ימצא בו עצה והדרכה ישירה איך לשבר תאוותיו הגשמיים ולכוין בכל מעשיו לשם שמים והכל נכתב

בלשון קלה וצחה. ועלינו מוטל הדבר ביותר ללמוד בהספר הק' הזה לידע מה לעשות להלכה ולמעשה ואם נעשה כך, ה' יהיה בעזרינו ונזכה לקדש את עצמינו בקדושה של מעלה ובפרט

בימי הספירה שזה מלשון ספיר ויהלום להיות נקיים, וע"ז נזכה להטהר ולהתקדש.

חובת לימוד ספרי מוסר ומעלתה

שיש ללימוד ספרי מוסר יום יום, וזה קודם אפילו ללימוד משניות וגפ"ת, כי ראשית חכמה יראת ה', ותבלין היצר הרע דווקא לימוד המוסר (כן כ' האריז"ל) ולכן על זה היצר הרע עומד נגדו ואין ניתן לאדם להתבונן במצבו כי אם ילימוד ספרי מוסר ידע מה הוא מצבו באמת, וכן כתבו בשם הבעש"ט הק' שאמר על ב' דברים הוא עיקר מלחמת היצר, שלא ללימוד מוסר, ושולחן ערוך מה שנוגע למעשה אף שיוכל ליתן לאדם שילמד גם גמרא ופוסקים

רשות) אז תקבלו שכר גם בעולם הזה והשכר מש"כ להלן ונתתי גשמיכם בעתם וכו', שהוא שכר גשמי בעוה"ז.

התבוננות בחשיבות התורה והמצוות

יש לנו להתבונן בזה גודל החשיבות של קיום התורה ומצוות, ואנו הלא עם ה' אנחנו, ומזרע אברהם יצחק ויעקב ואם כן אפשר לזכות למעלות גדולות אף בעולם הזה וכ"ש לעתיד לבוא ששכר מצוות הוא אז דווקא, וכמ"ש חז"ל ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא, וכתב הרמב"ם ששכר שכתוב בתורה למי שמקיים מצוות התורה הוא לא השכר העיקרי, אלא שזה בא רק ליתן ריווח והצלה שיוכלו לקיים התורה בשלוה ובנחת ולזכות על ידי זה לשכר של עולם הבא.

שירות ותשבחות

אחד מעקרי יסודות החסידות על דרך הבעש"ט ותלמידיו עד דורינו אנו שכ"ק מן אדמו"ר זיע"א היה מעורר אותנו תמיד על ענין זה לבוא ולהסתופף יחד ובפרט בשבתות קודש ובפרט בליל שבת קודש בשירות ותשבחות לחי העולמים ויתן ה' שנתחזק כולנו יחד באחדות האמיתית...

התחזקות בימי השובבי"ם

ואנו צריכים להתחזק בפרט בימי השובבי"ם בלימוד התורה בקדושה ובתיקון המידות ובאהבת ישראל ובפרט באהבת חברים ורעים המקושרים יחד ולהעביר על מידותינו ולהיות נשא עון.

הצדקת האמונה

מה תצעק אלי... ונראה לי לומר עוד כי רשם ה' יתברך לומר להם טעם התגברות הדין עליהם, הוא לצד שהם המעיטו בלבם האמונה, ואמרו טוב לנו עבוד את מצרים ולזה צויה ה' לעשות כנגד עון זה הצדקת האמונה בכל תוקף וגם בזה רומזם ה' לדעת את ישראל סיבת הסובב תגבורת הדין מחדש שהוא מיעוט האמונה וצריך הצדקת האמונה בכל תוקף.

דבקות בצדיקים

וגם עלינו מוטל להיות דבוקים בצדיקים וקדושים ולילך בדרכיהם הק' ואז נזכה שהצדיק בתפילתו ובמעשיו הטובים, יגרום שה' יתברך ישפיע עלינו ברכה וחיים ושלוה וכל טוב

כנישתא חדא

וכ"ש חברים ביחד אם הם נקבצים ביחד לכל מטרת של קדושה לעשות מצוה ביחד, או לימוד תורה ביחד, וכ"ש לחשוב איך עושים תשובה ואיך מתקנים את מעשיהם שזה יקר מאוד בעיני ה', וכמו שמביא הרה"ק בעל החרדים בהקדמתו לספרו שעשו חברה ביחד להתקבץ ולעשות תשובה לה' ע"ש, ויכולים לפעול הרבה וגם להביא את הגאולה השלימה וכמו שכתוב בזהו"ק שכנישתא חדא אם יטיבו את מעשיהם יכולים להביא לזכות את כלל ישראל, ולהביא לימות המשיח, וכ"ק רבינו זי"ע היה מעורר הרבה פעמים במאמר זה של הזוה"ק שכנישתא חדא יש להם כח לזכות את כל ישראל, ולהביא את הגאולה השלימה.

שפע בזכות אהבת ישראל

ולכן עלינו כולנו להתחזק ביחד באהבת חברים ובאהבת ישראל שעיקר זה האהבה הוא לעזור להשני גם בגשמיות וגם ברוחניות ששניהם כאחד הם טובים, ויתן ה' שנזכה לזה שנהיה כולנו באגודה אחת לעשות רצון אבינו שבשמים, ובזכות זה נזכה לשפע ברכה והצלחה בגשמיות וברוחניות.

שכר העמל בתורה

שהגם שעמל התורה הוא הכרח, מ"מ אין זה ממש מעצם המצוה שיכול להיות אדם שיש לו כשרונות טובים ואין צריך לעמול על כך, אבל אם האדם עמל בתורה, להבין עוד ועוד בדברים שקשה עליו להבין, אז הוא מקבל שכר גם בעולם הזה, וזה שאמר רש"י (אם בחוקתי תלכו) ואמר "אם" לשון

חבורה אחת

זזה היה אחד מהיסודות של דרך הבעש"ט ותלמידיו הק' להיות באחדות ובחבורה אחת, ולכן עלינו כולנו להתחזק בזה.

תפילה בקול רם

זזה היה מעיקרי דרכי הבעש"ט הק' ותלמידיו זי"ע בכל דור ודור, להתפלל בקול רם וגם בלימוד התורה בכוח וביגיעה והתלהבות הן ביגיעות פנימיות והן ביגיעות חיצוניות.

מעלת לימוד הלכות שבת

ומה שמוטל עלינו הוא להתחזק בשמירת

שבת קודש כהלכתו ולהגיע לזה צריכין להקהיל קהילות ללימוד הלכות שבת ויגעת ומצאת תאמין כי בלי לימוד הלכות שבת אי אפשר להגיע לשמירת שבת כהלכתו ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא, וכבר כתב הרבי ר' יונתן אייבישיץ זי"ע בספרו יערות דבש שא"א שינצל מאיסור שבת אם

לא ילמד כל הדינים על בריים היטב היטב וגם עצם הלימוד הוא סגולה גדולה שלא יבואו לחילול שבת אפילו לא בשוגג וכמו שכתב החתם סופר זי"ע.

לימוד הלכות בעתו ובזמנו

וגם ידוע מה שכתב הרה"ק בעל הדברי יחזקאל משינוא זי"ע שאם אדם לומד את ההלכות בעתו ובזמנו חג בחגו ומועד במועד על מנת שידע את ההלכות שנוהג בכל מועד ומועד זה נקרא לימוד לשמה, ומי הוא זה ואיזהו הוא אשר לא ירצה להגיע לידי תורה לשמה שזה המדריגה הכי גדולה שע"י יכולים לבוא לכל דבר שבקדושה.

קדושת שבת כהלכתה

ובפרט בהלכות שבת שזה הלימוד מביא להרגיש קדושת השבת. וזה היה ידוע אצל

צדיקים שהרגישו את גודל קדושת השבת ובפרט בתלמידי הבעש"ט הק' שזכו לידי זה ע"י לימוד תורה לשמה באהבה וביראה. וכן מסופר על הרה"ק **הבאר מים חיים** זי"ע (יו"ד כ"ז כסלו) שע"י שזכה לעסוק במילי דשבתא ולחבר החיבור הנורא והקדוש "סידורו של שבת" זכה להיות גבוה בשבת בקומה ממש כפשוטו כידוע ומפורסם.

וכן מסופר בהרבה צדיקים שזכו להרגיש קדושת השבת ולא יוכלו להיפרד מהשבת קודש והוסיפו שעות על שעות להמשיך את קדושת השבת גם על ימות החול וכן ראינו

אצל כ"ק אדמו"ר זי"ע שבער בקרביו האש קודש של קדושת השבת הן בתפילתו הזכה והן בשולחנות

הקדושות שעות על גבי שעות בשירות ותשבחות לקל אשר שבת מכל מלאכתו, והן בדברות קודשו היה מלא וגדוש מזה בדברו על הרגשת גודל קדושת השבת

קודש וגודל ההשתוקקות לבוא להרגשת אור ה' יותר ויותר.

ועלינו כולנו להתחזק בזה הן בלימוד ההלכות והן בלימוד והעיון בספרי קודש ובפרט בספה"ק סידורו של שבת ובספרי רבותינו הק' זי"ע ומשם במהרה יבוא להרגיש קדושת השבת וגם להתפלל לק-ל עולם שנזכה לבוא למדריגה הזאת ולהיות בבחינת עולמך תראה בחי"ך כי שבת הוא מעין עולם הבא ונועם הנשמות להתעדן באהבת ויראת השם.

הגליון י"ל ע"י

קהל תלמידי וחסידיו קראלי - אשדוד
בנשיאות מרן רבינו שליט"א

להארות הערות וכן לקבלת הגליון
פנו בדוא"ל: 3118494@gmail.com

עולו ואתכנשו להילולא קדישא

של רבינו הגדול גאון ישראל וקדושו עמוד ההוראה המנורה הטהורה פועל הישועות

אדונינו מורינו ורבינו

הגה"ק **יצחק צבי משה** זי"ע א

בן אדמו"ר הגה"צ ר' **אביגדור** מוזס זצוק"ל

תפילת רבים

ברחבת ציונו הק' בסגולה פ"ת

בליל יומא דהילולא רבא אור לד' טבת

אחר סעודת הילולא רבתי

רחמנא אידכר לן בזכותא דמשה

בייברעי ויגד משה

דברי הדרכה מלוקטים מתוך ספרי ומאמרי
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מקראלי זיע"א
בעל ויגד משה ושלחן משה

יתרו - קבלת התורה

הקב"ה בהשגחה פרטית, כי מלחמה נראה לכאורה שזה דרך הטבע והוא חשב שזאת לא מאת ה' בהשגחה פרטית, ולכן בא לשאול למשה ולכן כתוב ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' וגו' שהכל מאת ה' הטבע והניסים הכל שונים הם, רק שהקב"ה מנהיג עולמו בדרך הטבע שיהיה לאדם בחירה אם לטוב שיודע שהכל מאת ה' ואז יעשה רק טוב אבל אם לא יאמין כמו שצריך אז הוא פתוח לעשות עבירות ולכן כתוב בחז"ל שבא חבוקק הנביא והעמידו באחת צדיק בחותנו יחיה, שע"י האמונה יכול לחיות חיי תורה ומצוות.

הסיבה שמשה רבינו התכבד בחותנו יתרו

ומה שאמר הכתוב יתרו חותן משה, פירש רש"י, "כאן היה יתרו מתכבד במשה אני חותן המלך, ולשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו שנאמר וילך משה וישב את יתרו חותנו על"ל, וצריך להבין מה הוא כוונת רש"י שמשה היה תולה הגדולה ביתרו, ויתרו היה מתכבד במשה, ולמה כתב כאן היה יתרו מתכבד במשה, ולשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו, ולמה רק לשעבר היה משה תולה וגו' ולמה יתרו רק עכשיו מתכבד במשה.

ונראה לומר באופן כזה דידוע שיש מחלוקת בגמרא מסכת ברכות (דף לב) דברי יוחנן סובר שצדיקים גמורים הם יותר גדולים מעבלי תשובה ורבי אבהו סובר שבעלי תשובה הם יותר גדולים מצדיקים גמורים, ונחזי' אנו מי היה גדול משה רבינו הצדיק, או יתרו הבעל תשובה [ומדובר רק מענין הצדקות של משה רבינו משא"ל בנבואה הלאו פסוק מפורשת הוא בתורה שלא קם נביא כמשה] ולכן זה מחלוקת בגמרא, ולפי זה אפשר לומר על מש"ל רש"י דלשעבר היה משה תולה הגדולה בחמיו וגו' משום ששמה היה סובר שבעלי תשובה יותר גדולים מצדיקים גמורים וכשיטת ר' אבוחו הל"ל, וגם יתרו היה סובר כן שהוא יותר חשוב ממשה מכיון שהוא בעל תשובה שעבד כל העבודה זרות וחרז להאמת להאמין בבורא כל העולמים, אבל מכיון ששמע יתרו את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו וגו', ראה שמשה יותר גדול ממנו זה מכיון שהוא צדיק גמור ולכן בא למשה להיות במחיצת הצדיק האמת והצדיק הגמור, וזה מה שכתב רש"י דכאן היה יתרו מתכבד במשה אני חותן המלך והוצא שני להיות בקרבתו של חתני הצדיק שהוא יותר גדול ממנו ואני רק בעל תשובה, אבל משה רבינו מחמת ענותנותו לא סבר שהוא צדיק גמור שכתוב אל תאמין בעצמך ואף אם גיד ששמע ידע באמת את מעלתו שהוא נביא ה' ואב לבניאים וצדיק גמור, מכל מקום סבר שיתרו יותר גדול ממנו מכיון שיתרו הוא בעל תשובה ובעלי תשובה הם יותר גדולים מצדיקים גמורים וכסברת ר' יוחנן בגמרא הנ"ל

וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה ולישראל עמו וגו'

ופירש רש"י מה שמעוה שמע ובא קריאת ים סוף ומלחמת עמלק, והקשו המפרשים למה נקט רש"י שני הדברים האלו, הלא בעצם מה שהכתוב מסיים "כי הוציא ה' את ישראל ממצרי" לא מזכיר לומר שעל זה הוא בא, וגם צריכין להבין למה בעצם הוא בא למדבר ולשם מה הוא בא, ובפסוק (י"ח) כתוב ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים וגו', ואם כמו שכתב רש"י ששמע קריאת ים סוף ומלחמת עמלק, ומה הוסיף לו משה לספר את כל אשר עשה ה' וכו'.

מצד אחד ניסים גלויים מצד שני מלחמת עמלק

ונראה לומר באופן כזה שמה שכתוב רש"י מה שמעוה שמע ובא שכוונתו לומר דאין הכי נמי ששמע מיציאת מצרים, ואם נגיד כמו שיש אומרים בגמרא שבא יתרו אחר מתן תורה ובכן שמע גם זאת, אלא שכוונת רש"י לומר איזה דבר גרם ליתרו שיבוא, כי היה יכול להשאר שם במדין ולעבוד את ה' שם כי בכל מקום מוקטר ומוקדש הוא לה', ואדם מכבד את מקומו ולא המקום מכבד את האדם.

אלא רש"י רצונו לומר ששני הדברים האלו דהיינו קריאת ים סוף ומלחמת עמלק הם גרמו שהחליט יתרו לבוא למדבר למשה רבינו, ולכן אפשר לומר שיתרו ראה דבר הנגדי מצד אחד ראה קריאת ים סוף, ניסים גלויים, שהיה שם, ומצד שני ראה מלחמת עמלק, שהע"ז עמלק להלחם בישראל ואף שהחלישו את עמלק, מכל מקום נשאר עמלק עד שה' יתברך ימחוק שמו לעולמים, ולכן תמה יתרו שאיך יתכן שיתרו, ולכן בא למשה ולישראל לשאול ולהבין, וזה שהכתוב "ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה השם" לפרעה ולמצרים על אודות ישראל, וזה הכוונה על קריאת ים סוף, ואת כל התלאה אשר מצאתם בדרך, זה קאי למלחמת עמלק שכתוב אשר קרך בדרך, אבל ויצילם ה' כלומר שאמר משה ליתרו שנתע שגם את עמלק ואת המלחמה שעשה על ה' ועל ישראל הכל הוא עשה ה' שברא את העולם ונעשה הכל מחטא אדם הראשון שמעורב טוב ורע ולכן אע"פ שהיה קריאת ים סוף ניתן רשות לעמלק להלחם בישראל, וגם כן זה עשה ה' מכיון שרפו ידיהם של ישראל מתורה וגם שהיו ברפידים מלשון פרדיות שלא היה האחדות כמו שצריך, ולכן יבוא עמלק וילחם בישראל.

הטבע והניסים הכל מאת השם בהשגחה פרטית

וגם יתכן לומר שהכוונה ששמע יתרו מלחמת עמלק וקריאת ים סוף, דהיינו חשב שהטבע נמשך להעולם ואין על זה השגחת השם בפרטיות ורק הניסים היוצאים מדרך הטבע זה הוא רק מעשה ה' ולכן תמה איך יתכן שגם מלחמת עמלק עשה

זכרו תורת משה

לעשות תשובה ולכל הפחות הרהורי תשובה קודם עשיית כל מצוה ולימוד התורה וכמו שכתב הבני היששכר בספרו דרך פיקודיך דאם לא כן נאמר עליו הפסוק ולרשע אמר אלוקים, למח לך לספר חוקי, וגם הרמב"ם כ' כך בהלכות תשובה, כידיע.

קיום תרי"ג מצוות בלימוד התורה

שיש ללמוד דיני התורה ועל ידי עסק התורה יוכל לקיים כל התריג מצוות, שהלימוד נחשב כמקיים המצוות בפועל...

הגאולה בזכות לימוד התורה

ויה"ר שנוכל לקיים כל התרי"ג מצוות שבתורה בפועל ממש, ע"י העצות להיות יגע בתורה ובמצותיה וע"י אהבת ישראל, וע"ז חזק הגאולה השלימה, וכמו שכל האוה"ח הק' שרק בזכות התורה שנקצת תורת משה, ומשה יהיה הגאול האחרון והוא יבוא אם נעסוק בתורה לשמה ובקיום מצותיה בקדושה וטהרה.

עסק התורה לשמה

עלינו מוטל לעסוק בתורה ובמצוות בבחינת תורה לשמה ואז יהיה התורה שלמד בקדושה וטהרה, עולה לנו כאילו הקרבנו הקרבות ויתפטר כל עוונותינו,

התחזקות בימי השבועיים

ואנו צריכים להתחזק בפרט בימי השבועיים בלימוד התורה בקדושה ובתיקון המידות ובאהבת ישראל ובפרט באהבת תבירים ורעים המקושרים יחד ולהעביר על מידותינו ולהיות נשע עון.

מעלת ספר שולחן הטהור ולימודה

החילוק בין ספר "שולחן הטהור" (לרבינו השומר אמונים ז"ע) לבין יתר ספרי יראה וחסידות שמדברים מחובת להתקדש עצמו במותר לך ולשבר תאוותיו ובפרט בתאוות האכילה, כי בספרי הקודש מבואר כי אם גדול המתקדשים והמטהרים בקדושת בוראם בכל הדברים ובפרט במאכלו, אבל אינם מבארים האין יתנהג בעת אכילתו ובאיזה דרך יוכל לשבר תאוותיו, אבל בספר הזה שולחן הטהור חרט המחבר בעט ברזל עוצות ודרכים להגיע לה, וכל אחד משראלי ימצא בו עצה והדרכה אשר לשבר תאוותיו הגשמיים ולכוין בכל מעשיו לשם שמים והכל נכתב בלשון קלה וצחה.

ועלינו מוטל הדבר ביותר ללמוד בהספר הק' הזה לידע מה לעשות להלכה ולמעשה.

חובת לימוד ספרי מוסר ומעלתה

שיש ללמוד ספרי מוסר יום יום, וזה קודם אפילו ללימוד משניות ופוסקים, כי ראשית חכמה יראת ה', ותכלית היצר הרע דווקא לימוד המוסר (כן כ' האריז"ל) ולכן על זה היצר הרע עומד נגדו ואין ניתן לאדם להתבונן במצבו כי אם לימוד ספרי מוסר ידע מהו מצבו באמת, וכן כתב בשם הבעש"ט הק' שאמר על ב' דברים הוא עיקר מלחמת היצר, שלא ללמוד מוסר, ושולחן ערוך מה שנוגע למעשה אף שיוכל ליתן לאדם שילמד גם גמרא ופוסקים ופולפולי תורה, אבל על ב' הדברים האלו הוא עיקר המלחמה, ולכן עלינו להתחזק בהם.

שיעורים בספרי מוסר וחסידות

עלינו לקבוע שיעורים בקביעות יום יום בספרי מוסר וחסידות ובפרט בספרי תלמידי הבעש"ט הק' שבאו לעולם לתקן את דורינו, דור עקבתא דמשיחא להתחזק בהם מאוד בכל הזמנים, ובכל האופנים, ובדורינו אנו זכינו לאור הגדול בספרי רבותינו ז"ל השומרי אמונים לא, ולתורתנו, עלינו לקבוע בהם שיעורים תמימים לסדרם, וע"י זאת נתחזק כליד דרכיהם הק' ובעזרת השי"ת נעשה ונצליח בגשמיות וברוחניות.

התחזקות בימים נשגבים אלו

צריכים אנו להזהר ביותר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן הצליל והרבות בתורה ובתפילה ובצדקה.

עיקר התיקון בלימוד התורה הק'

שעיקר התיקון הוא ע"י לימוד התורה הקדושה וטהרה לשמה, ואף שבתחילה הוא שלא לשמה, אבל זה יביא ללימוד לשמה ואחר כך ילמד ילמד אדם אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא ללמוד לשמה.

שכר העמל בתורה

שהגם שעמל התורה הוא הכרח, מ"מ אין זה ממש מעצם המצוה שיוכל להיות אדם שיש לו כשרונות טובים ואין צורך לעמול על כך, אבל אם האדם עמל בתורה, להבין עוד ועוד בדברים שקשה עליו להבין, אז הוא מקבל שכר גם בעולם הזה, וזה שאמר רש"י "אם בחוקתי תלכו" (אמר "אם" לשון רשות) אז תקבלו שכר גם בעולם הזה והשכר משי"ח להלן ונתתי גשמיכם בעתם וכו', שהוא שכר גשמי בעוה"ז.

התבוננות בחשיבות התורה והמצוות

יש לנו להתבונן בזה גודל החשיבות של קיום התורה ומצוות, ואנו הלא עם ה' אנחנו, ומזרע אברהם יצחק ויעקב ואם כן אפשר לזכות למעלות גדולות אף בעולם הזה וכ"ש לעתיד לבוא ששכר מצוות הוא אז דווקא, וכמ"ש חז"ל ששכר מצוות בהאי עולמא ליכא, וכתב הרמב"ם ששכר שכתוב בתורה למי שמקיים מצוות התורה הוא לא השכר העיקרי, אלא שזה בא רק ליתן ריווח והצלה שיוכלו לקיים התורה בשלווה ובנחת ולזכות על ידי זה לשכר של עולם הבא.

מעלת לימוד הלכות שבת

ומה שמוטל עלינו הוא להתחזק בשמירת שבת קודש כהלכתו ולהגיע לזה צריכין להקליל הליכות ללמוד הלכות שבת ויגעת ומצאת תאמינן כי בלי לימוד הלכות שבת אי אפשר להגיע לשמירת שבת כהלכתו ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא, וכבר כתב הרב ר' יונתן אייבשיץ ז"ל בספרו יערות דבש שא"ש יציגל מאיסות שבת אם לא ילמד כל הדינים על בריים היטב היטב וגם עצם הלימוד הוא סגולה גדולה שלא יבוא לחילול שבת אפילו לא בשוגג וכמו שכתב ההתם סופר ז"ע.

לימוד הלכות בעתו ובזמנו

וגם ידוע מה שכתב הרה"ק בעל הדברי יחזקאל משינוא ז"ע שאם אדם לומד את ההלכות בעתו ובזמנו חג בחגו ומועד במועדו על מנת שידע את ההלכות שנוהג בכל מועד ומועד זה נקרא לימוד לשמה, ומי הוא זה ואיזהו הוא אשר לא ירצה להגיע ליתר לשמה להנהיג מהמדריגה הכי גדולה שעי"י יכולים לבוא לכל דבר שבקדושה.

לימוד התורה מביא לקדושת שבת

עלינו כולנו להתחזק בזה הן בלימוד ההלכות והן בלימוד והעיון בספרי קודש ובפרט בספרי סידורו של שבת ובספרי רבותינו הק' ז"ע ומשם במהרה יבוא להרגיש קדושת השבת וגם להתפלל לק-ל עולם שנזכה לבוא למדריגה הזאת ולהיות בבחינת עולמך תראה בחי"ך כי שבת הוא מעין עולם הבא ונועם הנשמות להתעדן באהבת ויראת השם.

וכן מוספר על הארץ מים חיים ז"ע שיש שזכה לעסוק במילי דשבתא ולחבר החיבור הנורא והקדוש "סידורו של שבת" זכה להיות גבוה בשבת בקומה ממש כפשוטו כיודע ומפורסם.

הרהור תשובה קודם הלימוד

זה היה דרך החסידות של הבעש"ט ותלמידיו להיות מוסיף והולך בקדושה וע"י זה יפול הרע אבל עם כל זאת צריכין

קבלת התורה

ושלא יקבלו את התורה הק', ולפי זה לא יקשה קושיית התוס' והמדרש תנחומא.

ועוד אפשר לתרץ את קושיית התוס' והמפרשים לשם מה היה צורך לכפות ההר עליהם שכבר אמרו נעשה ונשמע, ובאמת אם נראה בפסוקים בפרשה שלנו בפסוק (יט, ח) ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה וגו' וגם בפסוק (יט, יז) ויוצא משה את העם לקראת האלוקים מן המחנה וייתצבו בתחתית הר, ולכן בפרשת משפטים (כ, ז) ויקח ספר הברית ויקרא באזני העם ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה ונשמע, בכל אלו הפסוקים אנו רואים שלא כתוב ישראל אבי בני ישראל אלא כתוב "העם" והעם הוא מרמז על הערב רב, וכמו שכותב האור החיים הק' בפרשת בשלח על הפסוק ויהיה בשלח פרעה אם העם וגו' שהקשה למה אמר הכתוב לשון צער ש-יהי' הוא לשון צער, כאן שהוא מקום גילה ורינה, ועוד קשה למה כינה לומר שפרעה שאלן ולא אמר שאדון כל המעשים הוא הוציאם ממצרים ומתרץ על דרך אומרם ז"ל (הזהר"ק) כי כל מקום שכינה ישראל בשם עם ירמוז על הערב רב, ולזה תמצא בענין זה שלפעמים מזכיר שמם העם, ולפעמים מזכירם בני ישראל דכתיב וחמושים עלו בני ישראל וגו', הרי זה מראה באצבע כי "העם" לא מבני ישראל המה.

ואמרו ז"ל במדרש כי השחתת ישראל במדבר זה הוא מסיבתם, שהם אמרו נתנה ראש ונשיבה מצרימה, והם אמרו עשה לנו וגו', וזה הוא אומריו ינו צער גדול לשונאיהם של ישראל בשלח פרעה את העם, פירוש ערב רב ששלחם פרעה וכו' שכלומר שהעם הערב רב גרמו כל הצרות לישראל ולכן נכתב "ויהי" ולכן אפשר לומר גם כאן שהעם זה הערב רב והם אמרו "נעשה ונשמע אבל ישראל הק' לא צריכים לומר כך כי כמו בן חביב וצדיק עושה הכל גם מה שלא ציוה אותו אביו ולא מחכה שהוא יצוהו אלא עושה מה שידוע שאביו רוצה בכך וגם אם יצוה לו אביו מה לעשות לא צריך שיענה שהוא יעשה כך אלא שזה מובן מאליו, והבן רץ תיכף לעשות רצון אביו, וכמו כן כאן כשישראל הק' שמעו שהשי"ת רוצה ליתן להם התורה לא היו צריכים לומר לה' כי נעשה ונשמע כי זה מובן מאליו מבלי שיגידו בפיה, ורק העם דהיינו הערב רב הם אמרו נעשה וגם נשמע, ולכן היה חשש שיחזרו משה מפני שיראו את האש הגדולה וכמו שכתב התוס' הנ"ל. ולפי זה מתורץ הכל כפתור ופרח בעז"ה ואף שלכאורה משמע שישראל אמרו נעשה ונשמע וגם הכפיה היה על ישראל אבל יש רשות לכל אחד מישראל לדרוש פשט בכתובים בתנאי שלא יסתור ההלכה וכמו שכתב האור החיים הקדוש בהקדמתו לספרו ובכמה מקומות בספרו הק'.

גליון השבוע נדבת

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

מו"צ בקהילתנו הק'

לרגל נישואי הבת

"ויוצא משה את העם לקראת האלוקים מן המחנה וייתצבו בתחתית ההר" ופירש רש"י לפי פשוטו ברגלי ההר, ומדרשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית עכ"ל, וגם בעל הטורים כתב שנתלש ההר ממקומו ונעשה כהר על גבי הר, אלא דדייקי מהכתוב דכתיב "בתחתית ההר" ולא כתוב "תחת ההר" שמשמעו שהעם היו בתוך תחתיתו, ובכך משמיענו הכתוב שנכפה עליהם כגיגית שהוא כל גדול העשוי להטיל בו שכר והיתה הפוכה וכיסה את העם, ובעל הטורים הוסיף שנעשה ההר כהר על גבי הר, כלומר שנחלק ההר לשנים ונעשה הר על גבי הר ובגמרא (שבת דף פה) איתא שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם (בתוך ההר) תהא קבורתכם

והקשה התוס' הלא כבר הקדימו לומר נעשה ונשמע ולא היה צורך בכפיות ההר, ותירצו דשמה יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתו, כלומר שהכפיה היתה נחוצה דשמה יחזרו בהם כשיראו את האש הגדולה שהיתה בשעת המעמד, אשר גרמה לנשמתם לפרוח באופן זמני מגופם.

ובדעת זקנים מבעלי התוס' תירצו כי כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו כמה תורות יש לך, אמר להם אחת שבכתב ואחת שבעל פה, אמרו לו שבכתב אנו מקבלים של בעל אין אנו מקבלים, מיד כפה עליהם ההר כגיגית, ולא פירש להם לא את תורה שבע"פ, ובמדרשי תנחומא כתב גם כן כך שלא רצו התורה שבעל פה, משום שלימודה ושמירתה דורשים עמל ומשמעת עצומים, ולכן היתה נדרשת כפייה על התורה שבעל פה.

והנה כל זה קשה לפי הגמרא והמדרש שכתבו שהקב"ה כפה את ההר על ישראל [ולא כתבו שנתלש כרש"י ובעה"ט הנ"ל] ולכן קשה דמכיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מקודם לזה, לא היה צריך הכפיה של ההר כלומר הכפיה של הגיגית שכפה ה' עליהם ואמר להם אם תקבלו מוטב ואם לא שם תהא קבורתכם ותירצו כנ"ל או כהתוס' בגמרא, או במדרש תנחומא ודעת זקנים מבעלי התוס'.

אבל לענ"כ אפשר לומר שרש"י הק' שכתב שנתלש ההר וגו' ונכפה עליהם, ולא כתב שהקב"ה כפה אותו עליהם, אפשר לומר ולתרץ קושיית התוס' שבאמת לא היתה כפיה מאת ה' וגם לא היה צורך בכך מכיון שהקדימו נעשה ונשמע לא זה היה מעשה שטן כי ההר מרמז להיצר הרע וכמו שכתוב שהיצר שהיצר הרע נדמה להם לעתיד לבוא להר וצדיקים בוכים איך יכלנו לצנחו, ולכן כאן השטן שהוא היצר הרע שהוא מרומוז במילת ההר, והוא נתלש מעצמו, ונכפה על ישראל הק' שאמרו נעשה ונשמע, ולא רצה היצר הרע להניח לישראל לקבל התורה אבל ישראל "התייצבו" אף שהיו בתחתית ההר ולא הניחו את עצמם להיות נכפה עליהם הר כגיגית ויוצאו משם לקבל את התורה הק' בשמחה ובחדוה וכמו שאמרו מקודם נעשה ונשמע והתגברו על היצר הרע שרצה שיהיו בתחתית הר

מבצרי התורה והחסד איגוד תלמידי וחסיד

קראלי

ע"ש רבותינו הקדושים ז"ע - בנשיאות מרן רבינו עט"ר שליט"א

ט"ז

קול צהלה ורינה שפתינו תרננה

בשיר וקול תודה, בדיצה וחדוה, נשגר טנא מלא ברכות ואיחולים, לידידינו הנערץ בהילולים, כהן שדעתו יפה, אוצר בלום בכל המכמנים, חותמו הטוב חתום בכל מפעלות בית קראלי, ממעתיקי השמועה, מאוצר הצפון לגדולי הדורות, מורה הלכה לרבים, מזכה בטובו את הרבים בחיבוריו המחוכמים, תלמידם של רבותינו הק' ז"ע ומוציא תורתם לאור עולם ועומד לימין מרן רבינו שליט"א בעבודת הקודש

הרה"ג ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א

מו"צ בקהילתינו הק' ומרבני אנ"ש

ולאביו הנודע לשו"ת העומד לימינינו בכל עת

הרה"ג רבי אלחנן יעקב דוד הכהן שליט"א

לרגל נישואי הבת/הנכדה בשעטומ"צ

עב"ג החתן המהולל בתשבחות

הרב דוד דב קארפ הי"ו

בן הרה"ג ר' משה שלום הכהן שליט"א

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת ותענוג ושמחה, ויהא ביתם מלא ברכה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא כל הימים, ויצליחו בפעליהם הבכירים, לזכות את ישראל לעד ולעולמים המאחלים ברוב כבוד ויקר

כוללי 'תורת חיים' בית הוראה 'הלכה למשה' מערכת 'אמונת חיים'

מכון 'ויגד משה' כולל 'אור אביגדור' קופת 'חסדי משה' 'עזר ליולדות'

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד (כה ב)

תשא ואז נתקיימה הגזירה זו בפרשת תצוה, שלא יזכר שמו ולפי זה מובן למה דווקא בפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה.

ניצוץ נשמת משה רבינו בכל תלמיד חכם

ולענין עצם הדבר שלא נזכר משה בפרשה זו שנראה שזה כאילו קיבל עונש על שאמר "מחני נא מספרך" לכאורה אינו מובן כי משה רבינו הלוא אמר זאת לטובת ישראל ומסר נפשו עליהם כרועה נאמן ולזה למה יגיע לו כזאת שלא יזכר שמו בפרשה שלימה, ואולי יש לומר על דרך מה שמביא האור החיים הק' בפרשה ש-תצוה הוא לשון "צוותא" שמהם רבינו נעשה צוותא חדא לישראל וליוו לאיש ישראל הנכבדים וכתב בשם התיקוני זוהר שכל תלמיד חכם יש לו ניצוץ מנשמת משה רבינו ולזה רבותינו ז"ל היו קוראים זה לזה משה כדאיתא במסכת (שבת דף קא) כי הוא זה המדבר בבחינת נפש הלומדת תורה והוא מה שאמרו ואתה תצווה על דרך שאמר דוד המלך בספר התהילים "כי מלאכיו יצוה לך" וכתב עוד כי אין חשיבות אלא באמצעות עסק התורה ובחר ה' לרמז רמז זה במצות שמן כי הוא בבחינת התורה שהוא אור העולם ע"כ, ולפי דבריו הק' אפשר לומר שאין זה ח"ו עונש אלא אדרבה שלפי שמסר נפשו משה רבינו על עם ה' הק' ולכן זכה משה רבינו שיהיה הניצוץ נשמתו בכל תלמיד חכם זה שכר למשה זה שכרו המושלם.

קללת חכם אפילו על תנאי באה

וכתב הבעל הטורים שמה שלא הזכיר שם משה בזה הפרשה, הטעם הוא משום שאמר מחני נא מספרך אשר כתבת (להלן לב, לב) וקללת חכם אפילו על תנאי באה, וכמו שמובא במסכת מכות (דף יא) ונתקיים בזה שלא הזכירו בפרשה זו, מה שאין כן בכל החומש, שמשעה שנולד משה אין ספר שלא הזכיר שמו של משה חוץ בפרשיות שבמשנה תורה שיש שלא נזכר שמו של משה, חה גם מובא בזוהר הק' שבפרשת פנחס, וגם הרבינו בחיי מביאו בשם המדרש שקללת חכם אפילו על תנאי היא באה, מנלן ממה שאמר מחני, ואע"פ שנתכפר להם עון העגל, מ"מ נמחה שמו של משה רבינו מפרשה ואתה תצוה שלא נזכר שם שמו כלל עכ"ל.

השי"ת עיכב את הגזירה עד פרשה זו

והמפרשים הוקשו להבין דהלא הפרשה שאמר משה "מחני" הוא בפרשת כי תשא, ומדוע שמו לא מופיע דוקא בפרשת תצוה שהוא הפרשה שלפני פרשת כי תשא, ומתרצים שהיתה הגזירה שלא יזכר שמו של משה בפרשה שלימה, ולכן היתה קשה לפני הקב"ה כביכול ולכן עכבה זאת בכל הפרשיות שבתורה, עד שחזרו לפרשה האחרונה שלפני פרשת כי תשא שבה אמר משה "מחינו", ולכן רק אז בפרשה תצוה שהיא הפרשה שלפני כי

יצוה לך או על דרך אמרם ז"ל שאין צו אלא מלכות, כי הוא משה ימלוך עלינו לעתיד, ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה, זה הוא אומרו ויקחו אליך שמן זית זך, שהוא ירמז אל התורה שנמשלה לשמן, מה שמן מאיר לעולם, כך התורה, ודיקדק לומר "זך" שצריכין לעסוק בתורה שלמה בלי שמרים, שהם לקנתר ח"ו או להתגדל וכו' שאלה הם שמריה, ואמר עוד כתיב פירוש שצריכין לעסוק בתורה ולכתות גופם וכוחם על דרך אומרו (בפרשת במדבר) זאת התורה אדם כי ימות עכ"ל.

פרשת תצוה מחוברת לפרשת תרומה

והנה החיד"א כתב בספרו חומת-אנך שידוע שיש נג פרשיות בתורה וקשה דהלא יש נד פרשיות, ותייץ שפרשת תצוה נחשבת כאילו הוא מחוברת לפרשת תרומה, משום שפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה, ולכן אינה נחשבת לפרשה בפני עצמה, אלא שהוא נקראת פרשת תרומה תצוה עכ"ל.

בדרך כלל חל ז אדר בפרשת תצוה

והנה הרה"ק ממנונקאטש בספרו דברי תורה (חלק ח' אות לה) כתב טעם למה לא נזכר שמו של משה דוקא בפרשת תצוה, כי בפרשת תצוה חל לעולם יום ז' באדר יום פטירת משה רבינו (ואף בשנת העיבור חל פרשה זו של תצוה בשבוע שחל בו ז' אדר הראשון, וכבר כתב השאילת יעב"ץ שהעיקר הוא ז' אדר הראשון) ועל כן לא נזכר שמו של משה רבינו בפרשה זו, וכן מובא מכמה צדיקים שבספריהם לא נמצא דברי תורה בפרשה שבו חל יום פטירתם ויומא דהילולא וכעין זה מובא גם בספר עבודת ישראל ויחי וכן בספר בני שלשים פרשת בראשית.

פורים בדרגה גדולה מיום הכפורים

והנה נמצאים אנו לפני שבת זכור הבעל"ט ותייץ סמוך לה הוא פורים דפרחים ופורים המוקפים, והימים האלו מזכרים ונעשים בכל דוד ודוד, וכבר אמרו ברמז שפורים הוא בדרגא יותר גדולה מיום הקדוש שהוא יום הכיפורים, כלומר הוא כ-פורים, אבל פורים הוא בבחינה יותר ויותר כי ביום כיפורים יש ענין וחיוב של עינוי מחמשה העינוים, אבל ביום הפורים הוא אדרבה יום משתה ושמחה שהוא בבחינת יום כיפור כמו שהיה בימי שלמה המלך שאכלו ושתו ויצאה בת קול לך אכול בשמחה לחמך כי רצה ה' את מעשיך.

ועוד כתב הרמב"ם שאע"פ שכל זכרון הצרות יבטלו שנאמר כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני ימי הפורים לא יבטלו שנאמר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים חכרם לא יסוף מזרעם עכ"ל, ויה"ר שיעשה לנו ה' ניסים ונפלאות כמו שעלה לנו בימים ההם, בביאת גואל צדק ברחמים ובחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

משה ימלוך עלינו כשיעסקו בתורה

ועוד כתב האור החיים הק' שבדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר שהוא בזהר חדש, כי ד' גליות שיש לישראל, שכל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, דהיינו גלות הראשון נגאלו בזכותו של אברהם אבינו ע"ה, גלות הב' נגאלו בזכות יצחק, גלות הג' בזכות יעקב, והגלות הד' תלוי בזכות משה ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות אין משה חפץ לגאול עם שהם בטלנים מן התורה, זה הוא שרמז הכתוב כאן באמרו ואתה תצוה את בני ישראל על דרך הכתוב כי מלאכיו

קריאת המגילה

קרא את המגילה בקול עוז כבלילה וגם ביתר שאר, והוא היה אומר פעם אחת כי בפורים הוא מדבר קצת מעל לבו, ומי זכה לשמוע מקרא מגילה מפה קודשו יוכל להתבונן בקצת דבריו בזה עכ"ל.

קריאת המגילה של רבינו החוקי חיים זי"ע
והנה הבאנו כל זאת מספר הנ"ל מה שראה ושמע כותב הספר, והנה אנחנו זכינו לשמוע כזאת רבות בשנים קריאת המגילה מכ"ק רבינו הק' זי"ע (בעל החוקי חיים) והעידו זקני החסידים שהם שמעו קריאה כזאת ממש אצל הרה"ק בעל המנחת אלעזר זי"ע בעת שהיו בעצמם בצל קדשו במונקאטש בימי הפורים.

רבינו בעל אור אביגדור בקריאת המגילה
אמרו"ר זי"ע (ב' אור אביגדור) היה קורא המגילה, בקול גדול ובשלהבת אש קודש, ופניו היו מאירות כלפידים.

מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי

ועלינו לזכור זאת ולא לשכוח ח"ו אלא להיות מצפה מתי כבר יגיעו מעשי למעשי אבותינו ורבותינו הק' שהרגישו הקדושה של יום הפורים וה' יעזור לנו שנזכה להגיע לזאת כי הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומשפחה ומדינה ומדינה ועיר ועיר וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם.

ספרי הנביאים יתבטלו חוץ ממגילת אסתר

וכתב הרמב"ם כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה שאינם בטלין לעולם (והראב"ד בהשגות כ' שהכוונה הוא לא שיבטל דבר מכל הספרים שאין ספר שאין בו לימוד אלא כך אמרו שאפילו יבטלו שאר הספרים מלקרות בהם מגילה לא יתבטל מלקרותה בציבור)

המגילה ברוח הקודש נאמרה

וזוכין לקרוא את המגילה הק' שמקובל הוא שכל המגילה הוא שמותיו של הקב"ה בדרך נסתר ובפרט "המלך" בסתם הוא רמז גלוי שהכוונה למלך מלכי המלכים הקב"ה, וידוע מה שאמרו הצדיקים הק' שהקריאת המגילה הוא כולה לעילא ולעילא ואשרי מי שזוכה להרגיש זאת, ולכל הפחות שיאמין אדם שקריאת המגילה אין זה כסיפור בעלמא אלא כולה קדושה וברוח הקודש נאמרה ונכתב בספר כמו הספר תורה מסיני.

קריאת המגילה ע"י הצדיקים

והנה הצדיקים הק' ובפרט תלמידי הבעש"ט בכל עדה ועדה ברובם קראו את המגילה בעצמם בקול חוצב להבות אש ובכוונות גדולות ועצומות.

דרכו של הרה"ק המנחת אלעזר זי"ע

ונביא כאן מדרכו הק' של הרה"ק בעל המנחת אלעזר זי"ע ממונקאטש כפי שהוא בספר דרכי חיים ושלוש, שהברכות אמר מתוך סידור האר"י בקול חוצב להבות אש כדרכו בקודש ובתוך הקריאה היה כמה פעמים חוזר וקורא פסוק או חציו לגודל התרגשות בהתעוררות צעקה ובכיה בכוונותיו העמוקים, כגון בפסוק והשתיה כדת ובפסוק ויאמר המלך לחכמים יודעי העיתים וכו' ופסוק ומלכותה יתן לרעותה הטובה ממנה ופסוק אשר הגלה מירושלים וכו' ופסוק ולא הגידה אסתר את עמה וכו' והפסוק לא הגידה אסתר את עמה וכו' ובפסוק לדעת את שלום אסתר וכו' ובפסוק ומרדכי לא יכרע וכו' ובפסוק כי הגיד להם משה אשר הוא יהודי וכהנה וכהנה מתפרץ מעומק לבבו בגודל בכיות וצעקות.

וגם ביום הפורים נכנס לתפילה והתפלל בעצמו לפני התיבה כל הפסוקי דזמרה ושחרית בעבודה גדולה מעניי דיומא למחוק זרע עמלק ולזכות לגאולת בקרוב וגם ביום

עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר

גליון השבוע נדבת אנשי שלומינו הנדיבים בעם

הרב ישעי' אליעזר בסנר הי"ו
לע"נ זקיני

הגה"צ ישעי' נתן זצ"ל

ב"ר משה צבי זצ"ל

מו"ל "שערי דורא" השלם

***

הב' מאיר בן שפרה רחל הי"ו
לזיווג הגון

***

הב' שלמה בן דיקלה הי"ו

לזיווג הגון

***

החתן אלימלך מוזס הי"ו

לרגל אירוסיו בשעטומ"צ

***

החתן משה לנדאו הי"ו

לרגל אירוסיו בשעטומ"צ

***

לע"נ

הרה"ח חיים ארי' אליהו הופמן

ב"ר מרדכי אשר אנשיל ז"ל

נלב"ע יא אדר תשפא

הר"ר מנחם דוד נייילגער הי"ו
לברכה והצלחה

***

הרה"ח מרדכי פיליפ הי"ו

לז"נ רבינו הק'

הגה"צ יצחק צבי משה זצ"ל

בהרה"צ אביגדור מוזס זצ"ל

מקראלי

יא"צ ד טבת

***

הר"ר יעקב אשר פערל הי"ו

לברכה והצלחה

***

הר"ר אהרן געניאן הי"ו

לברכה והצלחה

***

הב' מיכאל בן עדינה הי"ו

לזיווג הגון

***

הב' גד שמואל בן חיה הי"ו

לזיווג הגון

***

הרבנית הצדקנית תליט"א

לע"נ אביה

הגה"ח ישראל צבי זצ"ל

בהרה"צ מרדכי זצ"ל הי"ד

יא"צ כט אדר

***

הרה"ג גמליאל רבינוביץ שליט"א

מו"צ בבית הוראה דקראלי

לע"נ

מרת מרגלית ע"ה הרטמן

בת הרב שמואל מאיר זצ"ל

נלב"ע ח' אדר תשע"ז

***

הר"ר אברהם אזולאי הי"ו

לזיכוי הרבים

***

הר"ר נתנאל משה אחיאל הי"ו

לברכה והצלחה בכל הענינים

***

הר"ר מרדכי יאדלר הי"ו

לברכה והצלחה

***

תירמו בעין יפה למגבית

זכר למחצית השקל ומתנות לאביונים

שיחולקו ביום הפורים ע"י

כ"ק מרן רבינו עט"ר שליט"א

לתלמידי חכמים נזקקים

ותתברכו בבני חיי מזוני ורוויחי

התקשרו כעת ל 052-7170710

בייברעי ויגד משה

דברי הדרכה מלוקטים מתוך ספרי ומאמרי
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מקראלי זיע"א
בעל ויגד משה ושלחן משה

תשא – פרה – כא אדר תשפא

וידבר ה' אל משה לאמר, כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם ולא יהיה בהם נגף בפקוד אותם

יש עוד הרבה מצוות שהם בבחינת חוק ולמה רק על זה הם מונין, וגם מה זה לשון "מונין" וגם למה רק כאן כתב שהוא גזירה מלפני ואין רשות להרהר אחריה, הלא זה הדבר הוא בכל חוקי התורה.

ונראה לומר בעז"ה דהנה הלשון "מונין" לא מצינו בדברי חז"ל וכיוצא בו, ובדפוסים הישנים של רש"י היה כתוב "משיבין את ישראל" או "מגנין את ישראל" ולשון "מונין" מביאין שהוא מלשון אל תנו" דהיינו הונאת דברים, דהיינו שהשטן ואומות העולם, עוברים על איסור הונאת דברים, בזה שמזכירין את החטא של העגל שעשו, ולכן נראה שהכוונה בזה שהם רוצים להזכיר את החטא של העגל שזה קטרוג לישראל וכמו שעשה בלעם הרשע וכמ"ש בפרשת בלק (כד, א) וישת אל המדבר פניו, ופירש רש"י כתרומתו שתרגם, "ושוי לקבל עגלא דעבודו ישראל במדברא אפיהו", שהיא הפירוש שבלעם הסתכל וכיון פניו נגד המדבר ששם עשו ישראל את העגל להזכיר את מעשה העגל ובכך חשב שיוכל לקלל אותם, שזה מה שכתוב בפרשת כי תשא (לב, לד) וביום פקדי ופקדתי עליהם חטאתם, וכתב רש"י שהשם יתברך אמר למשה, עתה שמעתי אליך מלכלותם יחד אבל תמיד כשאפקוד עליהם עונותיהם, ופקדתי עליהם מעט מן העון הזה עם שאר העוונות ואין פורענות בא על ישראל שאין בה קצת מפרעון עון העגל, חזר שרצה בלעם לקנטר על ישראל שיוכל לקללם...

ופירש רש"י: כי תשא הוא לשון קבלה, וכתרגומו שתרגם "ארי תקבל" כלומר כשתחפוץ לקבל סכום מנינים לדעת כמה הם, אל תמנע לגלגולת, אלא יתנו כל אחד מחצית השקל, ותמנה את השקלים ותדע את מנינם. ורש"י בא להורות שלא תחשוב שרק כשתמנע לצורך מה וכגון לצאת למלחמה או בשביל שיתנו שקלים לקרבנות ציבור, אז הצריך הכתוב לתת מחצית השקלים, אבל אם ימנע איזה מלך וכמו דוד המלך שמנאם, לדעת כמה הם לא יצרכו למחצית השקל, ולכן אמר שגם כשהכוונה רק לדעת כמה הם, גם כן יתנו מחצית השקל, שלא יהיה בהם נגף בפקוד אותם שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם וכמו שמצינו בימי דוד, ובא להורות שיתנו מחצית השקל לפני המנין, ולא לאחר המנין, ואל ימנע לגלגולת כי אם לשקלים ולמה יצא לדוד שימנע לגלגולת הוא מפני שלא נתפרש כאן, אם הוא מצוה לדורות או רק לשעה במדבר, ולכן טעה דוד ומנה אותם בלא שקלים, והיה הנגף בהם, והתוודה דוד עליו וכדכתיב ויאמר דוד אל ה' חטאתי מאוד אשר עשיתי, וגם אחרי כן נודע שהפירוש הוא לא שיתנו הכופר של מחצית השקל אחר המנין אלא שיתנו קודם המנין שלא יקפוץ עליהם עין הרע ורק את השקלים ימנה ואל ימנע לגלגולתם. (ע"כ מלוקט ממפרשי רש"י) ...ויש להבין למה דווקא במצוה הזאת של חוקה, השטן ואומות מונין את ישראל והלא

דלא ישלוט בהם עין הרע ולא יבוא נגף מה שאין כן להיפך שבאם עושין רצונו של מקום מותר למנותם דלא ישלוט בהם עין הרע ולא יבוא נגף משא"כ אם לא עושין רצונו של קונם שאז אסור, ואם כן אפשר לתרץ את דוד המלך שספר את ישראל, מכיון שסבר שהם כולם צדיקים גמורים ועושין רצונו של מקום אבל מן השמים הכשילוהו לדוד וכמו שמביא האור החיים הק' וכן"ל.

הטעם דלא מיחו

ולפי זה גם יתורץ למה לא מיחו בו יואב וכלל ישראל כי דוד לשיטתו שהם עושים רצונו של מקום ואפשר למנותם, ולכן אפשר לומר שרצה למנותם שיהיו דבר שבמנין שלא יהיו בטלים לעולם, אבל באמת היה שלא היו כל ישראל עושין רצונו של מקום ולכן החל הנגף בעם והתודה דוד לה' וכמו שמביא האוה"ח הק'.

צדיק גמור אינו רואה שום רע

וגם יתכן לומר שמכיון שדוד היה בבחינתו של צדיק הדור שכתוב ספרים הק' שצדיק גמור וצדיק הדור, אינו רואה שום רע על עם ישראל ואדרבה הוא מליץ יושר עליהם וכן כתוב בספרים הק' שזה יהיה בחינתו של משיח צדקינו שיתגלה בקרוב שלא יהיה רואה שום רע על כלל ישראל וגם ידוע שדוד המלך הוא בעצמו יהיה מלך המשיח הגואל האחרון וכמו שמובא במדרשים וכן אומרים בהושענות ביום הושענא רבא "קול צמח איש צמח שמו, הוא דוד בעצמו מבשר ואמר" ולכן לא ראה שום רע על ישראל הק' ולכן מנה אותם מכיון שבעיניו הם עושין רצונו של מקום ואפשר למנותם ואין שום חשש לקיטרוג אבל מן השמים רצו להכשילו לדוד כמ"ש האור החיים הק' הנ"ל ודוק.

ולפי ענ"ד נראה לומר בעז"ה באופן אחר לפרש איך בא לידי דוד מלכא משיחא דבר כזה למנות את ישראל, דהנה נחזה אנן בגמרא (מסכת יומא כב) דאיתא התם אמר ר' יצחק אסור למנות את ישראל אפילו לדבר מצוה שנאמר ויפקדם בבזק (שאל המלך סיפר ומנה את ישראל ע"י שלקח שברי החרסים) וכן כתוב וישמע שאל אם העם ויפקדם בטלאים וממשיך הגמ' א"ר אלעזר כל המונה את ישראל עובר בלאו שנאמר והיה מספר בני ישראל כחול היום אשר לא ימד (וכתב המהרש"א דמשמע דלאיסורא נאמר שלא ימד ולא יספרם ולא משום דא"א למנותם) ורב נחמן ב"ר יצחק אמר שעובר בב' לאוין שנאמר אשר לא ימוד ולא יספר, וממשיך הגמרא אמר ר' שמואל בר נחמני בשם ר' יונתן שהקשה כתיב והיה מספר בני ישראל כחול היום (דעלמא דאית להו מנין וגם שמותר לסופרם) וכתוב אשר לא ימד ולא יספר (שמשמע שאין להם מנין ואסור למנותם) ומתרץ הגמרא כאן שעושין ישראל רצונו של מקום כאן שאין עושין רצונו של מקום.

מונין כשאין עושין רצונו

ובספר ענף יוסף מבאר בשם היערות דבש שר' יונתן מקשה גם לענין איסורא שיש סתירה בהפסוק עצמו שמתחילה משמע שמותר למנותם וגם אפשר למנותם ולבסוף אמר שאין להם מספר וגם שאסור למנותם ועל זה מתרץ הגמרא ומחלק בין עושין ללא עושין רצונו של מקום ואמר היערות דבש שאם עושין רצונו של מקום אין למנותם ובאין עושין למנותם (ע"ש).

מנו אותם שהם צדיקים גמורים

אבל לפי ענ"ד נראה לומר להיפך שבאם עושין רצונו של מקום מותר למנותם

פרשת פרה

ולכן גם הבאת פרה האדומה הוא גם כן לא משום כפרת חטא העגל כלל אלא הוא גזירה מלפני ולכן השטן והגויים לא יוכלו לקנטר על עם ישראל.

להטרה ולהתקדש

ויהי רצון שנזכה להטרה ולהתקדש עוד בחודש הזה ובפרט בשבת הזה שקורין את פרשת הפרה שהיא טהרתם של ישראל ונזכה כבר בחודש הזה להטרה באפר הפרה ע"י הכהן הגדול אליהו הנביא ומלך המשיח שיתגלה בקרוב ובחודש ניסן נזכה כבר להגאל וכמו שאמרו חז"ל בניסן נגאלו ובניסן עתידים להגאל וכמו שאמרו חז"ל בניסן עתידים להגאל, והקריאה של הפרשה הזה פרשת פרה, ובקריאה הבא של פרשת החודש הזה לכם ראש חדשים תעורר הזמן ונזכה לגואל הצדק שיגאל אותנו ברחמים גדולים ובחסדים מגולים במהרה בימינו אמן.

גאווה וענוה

ובדרך רמז יש לפרש מה שכתב רש"י הק' גזירה היא מלפני, ואין לך רשות להרהר אחריה שכתבו הספרים הק' שיש ב' אופנים שהיצר הרע נדמה לאדם להכשילו ח"ו בעבירות אחד הוא הגאווה ואחד הוא הענוה, כלומר שיש גאווה של טומאה ויש גאווה של קדושה וגם יש ענוה של קדושה וענוה של שקר, והוא באופן כזה שאם בר ישראל רצונו לעשות מצוה עושה אותו היצר הרע עניו כהלל ואומר לו האיך אתה רוצה לעשות מצוה לה' יתברך ואתה מלא חטאים ומזכיר לו החטאים שעשה, לכן כל המצות שלך אינם שוים והכל הולך לקליפות והחיצונים, אבל זה מעשה היצר כי אדם יחשוב שה' יתברך הוא רחמן ומוחל וסולח לכל ולכן העיקר להרהר בתשובה על מעשים שעשה, ולקיים מיד המצוות המוטלות עליו, אבל יש עוד יצר הרע שאם גמר בלבו לעשות המצוה להשם יתברך, בא היצר הרע בגאווה של טומאה ואומר לו כמה "צדיק" אתה שעשית כך, וגם בליבו יחשוב שהוא כבר הגדול מכל העולם ויזלזל באחרים.

והנה אנו נמצאים כעת גם בפרשת פרה הנקראת בזו השבת, נביא את דברי רש"י הק' שהספרים הק' נהגו לפתוח בזה וכן הצדיקים הק' תלמידי הבעש"ט וכן היה נוהג כ"ק מו"ר זי"ע הכ"מ בפרשת פרה לדבר מזה ולפרשו באופנים שונים כדרכו בקודש, וזה לשון קודשו של רש"י הק': זאת חוקת התורה לפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת ומה טעם יש בה לפיכך כתב בה חוקה גזירה היא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה עכ"ל רש"י הק'.

ומקשים המפרשים למה דוקא על מצות פרה אדומה השטן ואומות העולם מונין את ישראל הלא יש הרבה מצוות שהם בבחינת חוק בלי טעם ולמה דוקא על זה שואלים וגם צריכים להבין הלשון "מונין" ולמה לא כתוב "שואלים" וגם מה התשובה הוא גזירה הוא מלפני ואין לך רשות להרהר אחריה.

חוקה מלפני שלא יוכלו לקנטר

ונראה לומר שלשון מונין הוא מלשון "לא תונו איש את עמיתו" שזה לומר ולקנטר בדברים את חבריו, וכמו כאן הכוונה הוא לכך שהם רוצים לקנטר את ישראל שעשו את העגל ולא שערב רב עושהו מכיון שיש להביא פרה אדומה והטעם הוא לכפר על העגל, וכמו שכתב רש"י הק' בשם ר' משה הדרשן, ולכן כתב רש"י שהם מונין שיגידו להם מה המצוה הזאת דייקי של פרה אדומה ולא שהם שואלים על מצוות אחרות, והם רוצים לדעת מה טעם יש בה, והם חושבים שיגידו להם הטעם ויהיה להם בזה לקנטר על ישראל וכמו שעשה בלעם הרשע וכמו שכתב רש"י בפרשת בלק שהסתכל למדבר להזכיר את חטא העגל שעשהו במדבר ולכן הקב"ה כתב בתורה חוקה, לומר שכל הבאת הפרה הוא גזירה מלפניו ולא משום החטא של העגל ואין לך רשות להרהר אחריה, כלומר שזה רק מאחרי שעשו את העגל בשביל זה יש מצות פרה אדומה, אלא לא כן הוא וגם משום שגם עצם עשיית העגל כתוב בחז"ל שלא היו ישראל ראויים לזה אלא היתה גזירה מן השמים שיעשהו מטעם שאין אנו מבינים,

עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר

גליון השבוע נדבת אנשי שלומינו הנדיבים בעם

הרבנית ר. רוט תליט"א

לע"נ בעלה

הגה"ח ישראל צבי זצ"ל

בהרה"צ מרדכי זצ"ל הי"ד

יא"צ כט אדר

***

הרה"ג גמליאל רבינוביץ שליט"א

מו"צ בבית הוראה ד'קראלי

לברכה והצלחה

***

הר"ר אברהם אזולאי הי"ו

לזיכוי הרבים

***

הר"ר נתנאל משה אחיאל הי"ו

לברכה והצלחה

***

הר"ר מרדכי יאדלר הי"ו

לברכה והצלחה

***

הר"ר מנחם דוד ניילנגר הי"ו

לברכה והצלחה

***

כ"ק מרן רבינו שליט"א

לז"נ

הרה"ק רבי אלימלך זי"ע

ב"ר אליעזר ליפמן זצ"ל

מליזענסק

יאצ כא אדר

***

הרה"ח מרדכי פיליפ הי"ו

לברכה והצלחה

***

הר"ר יעקב אשר פערל הי"ו

לברכה והצלחה

***

הר"ר אהרן געניאן הי"ו

לברכה והצלחה

***

הב' מיכאל בן עדינה הי"ו

לזיווג הגון

***

הב' גד שמואל בן חיה הי"ו

לזיווג הגון

***

הרב ישראל ריס הי"ו

לז"נ

הרה"ק משה יהושע זצ"ל

בהרה"ק חיים מאיר זצ"ל

מויזניץ

יאצ כ אדר

***

הרב ישעי' אליעזר בסנר הי"ו

לע"נ זקינו

הגה"צ ישעי' נתן זצ"ל

ב"ר משה צבי זצ"ל

מו"ל "שערי דורא" השלם

***

הב' מאיר בן שפרה רחל הי"ו

לזיווג הגון

***

החתן צבי אלימלך לייפער הי"ו

לרגל נישואיו בשטומ"צ

***

הר"ר חיים פיקסלר הי"ו

לברכה והצלחה

***

סגולה נפלאה לשמירה והצלחה

לומר בכל יום שמות העדיקים

אריה לייב בן שרה

ר' לייב שארה'ס

פנחס בן שרה רחל שיינדיל

מקאריץ

ישראל בן שרה

הבעש"ט הק'

לוי יצחק בן שרה סאשיא

מבארדיטשוב

האזינו לקול קראלי - 074-7962278

הגליון יו"ל ע"י קהל תלמידי וחסידיו קראלי בעיה"ת אשדוד

ובעריכת מכון ויגד משה קראלי דוא"ל 3118494@gmail.com

בייברעי ויגד משה

דברי הדרכה מלוקטים מתוך ספרי ומאמרי
כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מקראלי זיע"א
בעל ויגד משה

חג השבועות - תשפ"א

להגאל וכמ"ש בזה"ק שבשבעות יפקי מן
גלותא ברחמים ובחסדים מגולים במהרה בימינו
אמן.

<> <> <>

ועיין גם כן באור החיים הק' בפרשת בלק (כג),
(כא) על הפסוק "לא הביט און ביעקב ולא ראה
עמל בישראל ה' אלוֹקיו עמו ותרועת מלך בו"
וכתב שהפסוק נתכוון לומר שהצדיקים הגם
שעושים מצוות וכל עסקם הוא בתורה, אבל
אינם מרגישים שיש להם עמל אלא אדרבה
כאדם המרויח וכאדם המשתעשע בשעשועים
לרוב חשקם בתורה, ועוד כשהצדיקים עוסקים
בתורה ומתמידים בה אין להם חולשה ועמל
בעסק התורה שאדרבה היא נותנת לו גבורה,
ועוד נתכוין הכתוב באומרו ולא ראה עמל
בישראל, כי הצדיקים כל צפופים שעושין בו
הכל לנחת רוח להשם ואינם מיגעים אותו
כביכול, ולזה אמר ולא ראה עמל בישראל
עכת"ד.

ואפשר להוסיף שזה גם כן מרמז סוף הפסוק "ה'
אלוקיו עמו ותרועת מלך בו" כלומר שזה הכל
הוא משום שהצדיק הוא בבחינת ה' אלוֹקיו עמו
ותרועת מלך בו, שהוא לשון חיבה ורעות וכמ"ש
רש"י הק'.

ויהי רצון שנעשה כך ללמוד ולקיים המצות מתוך
שמחה וקדושה ושעשוע וזמחה לעשות הכנה
לימים הק' של חג השבועות הבעל"ט שהוא כמו
ראש השנה (וכמ"ש חז"ל במס' מגילה) וזמחה
כבר בחג השבועות הבעל"ט שבזכות קבלת
התורה נזכה לצאת מאפילה לאורה של תורה
ולגאולה השלימה בביאת גואל צדק מתוך
רחמים וחסדים מגולים אכ"ר.

והנה ידוע מה שכתבו הספרים הק' שימי
הספירה הם הכנה לקבלת התורה שבחג
השבועות, ואם אדם זוכה לתקן את ימי הספירה
הוא זוכה לאור התורה המאיר ביום השבועות
ויכול לקבל את כל החכמה הגנוז בהתורה.

וכתבו הספרים הק' שגם אם האדם לא זכה
לתקן בימי הספירה את כל מה שצריך היה
לתקן, מכל מקום אם הוא אוזח במידת הענוה
יכול לזכות גם כן לקבל את חכמת התורה,
דהיינו משום שהוא אינו בעל גאווה שחושב
שכבר הוא עשה הכל והוא כבר בעל מדריגה,
אלא יודע את האמת שלא עשה כלום ועושה את
עצמו כמדבר שהוא הפקר לכל, אז יוכל גם הוא
לקנות את חכמת התורה, ומכל מקום זה מובן
שאינו דומה למי שכבר תיקן בימים של הספירה
מה שעליו לתקן, שהוא יוכל לקנות יותר ויותר
בחכמת התורה ביום השבועות, מכל מקום אין
לו לאדם שלא עשה כך להתייאש אלא יעשה
כנ"ל ויזכה גם כן לקנות חלקים מהחכמה של
התורה ולקבל האורות שהם מתגלים ביום הק'
של חג השבועות.

<> <> <>

זה היה אחד מהיסודות של דרך הבעש"ט
ותלמידיו הק' להיות באחדות ובחבורה אחת,
ולכן עלינו כולנו להתחזק בזה ובפרט בימי
הספירה שזה היה הפגם של תלמידי רבי עקיבא
שלא נהגו כבוד זה בזה אף שלא שנאו ח"ו אחד
לחבירו ורק שלא נהגו כבוד זה בזה בא עליהם
העונש החמור, ולכן בימי הספירה האחרונים
לפני חג השבועות עלינו להתחזק בזה ויתן ה'
שנזכה בחג השבועות לקבל את התורה הק', על
מנת לשמור ולקיים, ובזכות התורה הק' נזכה

תורת משה

שזכה לבוא למדריגה הזאת ולהיות בבחינת עולמך תראה בחי"ך כי שבת הוא מעין עולם הבא ונועם הנשמות להתעדן באהבת ויראת השם. וכן מסופר על הרה"ק הבאר מים חיים ז"ע שעי"י שזכה לעסוק במילי דשבת ולחבר החיבור הנורא והקדוש "סידורו של שבת" זכה להיות גבוה בשבת בקומה ממש כפשוטו כידוע ומפורסם.

הרהור תשובה קודם הלימוד

זה היה דרך החסידות של הבעש"ט ותלמידיו להיות מוסיף והולך בקדושה וע"י זה יפול הרע אבל עם כל זאת צריכין לעשות תשובה ולכל הפחות הרהורי תשובה קודם עשיית כל מצוה ולימוד התורה וכמו שכתב הבני היששכר בספרו דרך פיקודיך דאם לא כן נאמר עליו הפסוק ולרשע אמר אלוקים למה לך לספר חוקי, וגם הרמב"ם כ' כך בהלכות תשובה, כידוע.

קיום תרי"ג מצוות בלימוד התורה

שיש ללמוד דיני התורה ועל ידי עסק התורה יוכל לקיים כל התרי"ג מצות, שהלימוד נחשב כמקיים המצות בפועל...

הגאולה בזכות לימוד התורה

ויה"ר שנוכל לקיים כל התרי"ג מצות שבתורה בפועל ממש, ע"י העצות להיות יגע בתורה ובמצותיה וע"י אהבת ישראל, ועי"ז זכה להגאולה השלימה, וכמו שכתב האוה"ח הק' שרק בזכות התורה שנקראת תורת משה, ומשה יהיה הגואל האחרון והוא יבוא רק אם נעסוק בתורה לשמה ובקיום מצותיה בקדושה וטהרה.

עסק התורה לשמה

עלינו מוטל לעסוק בתורה ובמצות בבחינת תורה לשמה ואז יהיה התורה שנלמד בקדושה וטהרה, עולה לנו כאילו הקרבנות התקיימו ויתפטר כל עוונותינו.

חובת לימוד ספרי מוסר ומעלות

שיש ללמוד ספרי מוסר יום יום, וזה קודם אפילו ללימוד משניות וגפ"ת, כי ראשית חכמה יראת ה', ותבלין היצר הרע דווקא לימוד המוסר (כן כ' האריז"ל) ולכן על זה היצר הרע עומד נגדו ואין ניתן לאדם להתבונן במצבו כי אם ילמד ספרי מוסר ידע מה הוא מצבו באמת, וכן כתבו בשם הבעש"ט הק' שאמר על ב' דברים הוא עיקר מלחמת היצר, שלא ללמוד מוסר, ושולחן ערוך מה שנוגע למעשה אף שיוכל ליתן לאדם שילמד גם גמרא ופוסקים ופלפולי תורה, אבל על ב' הדברים האלו הוא עיקר המלחמה, ולכן עלינו להתחזק בהם.

שיעורים בספרי מוסר וחסידות

עלינו לקבוע שיעורים בקביעות יום יום בספרי מוסר וחסידות ובפרט בספרי תלמידי הבעש"ט הק' שבאו לעולם לתקן את דורינו, דור עקבתא דמשיחא להתחזק בהם מאוד בכל הזמנים, ובכל האופנים, ובדורינו אנו זכינו לאור הגדול בספרי רבותינו הק' ז"ע שילמדו גם השומרי מצוות לה' ולתורתו, עלינו לקבוע בהם שיעורים תמידים כסדרם, וע"י זאת נתחזק לילך בדרכיהם הק' ובעזרת הש"ת נעשה ונצליח בגשמיות וברוחניות.

התחזקות בימים נשגבים אלו

צריכים אנו להזהר ביתר שאת בימים נשגבים אלו, שלא לבטל את הזמן חלילה ולהרבות בתורה ובתפילה ובצדקה.

עיקר התיקון בלימוד התורה הק'

שעיקר התיקון הוא ע"י לימוד התורה הקדושה ובטהרה לשמה, ואף שבתחילה הוא שלא לשמה, אבל זה יבא ללימוד לשמה ואמרו חז"ל לעולם ילמד אדם אף שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה יבוא ללמוד לשמה.

שכר העמל בתורה

שהגם שעמל התורה הוא הכרח, מ"מ אין זה ממש מעצם המצוה שיוכל להיות שיש לו כשרונות טובים ואין צריך לעמול על כך, אבל אם האדם עמל בתורה, להבין עוד ועוד בדברים שקשה עליו להבין, אז הוא מקבל שכר גם בעולם הזה, וזה שאמר רש"י "אם בחוקתי תלכו" (אמר "אם" לשון רשות) אז תקבלו שכר גם בעולם הזה והשכר משי"כ להלן ונתתי גשמיכם בעתם וכו', שהוא שכר גשמי בעוה"ז.

התבוננות בחשיבות התורה והמצוות

יש לנו להתבונן בזה גודל החשיבות של קיום התורה ומצוות, ואנו הלא עם ה' אמתנו, ומזרע אברהם יצחק ויעקב ואם כן אפשר לזכות למעלות גדולות אף בעולם הזה וכ"ש לעתיד לבוא ששכר מצוות הוא אז דווקא, וכמ"ש חז"ל ששכר מצוות בהאי עולמא ליכא, וכתב הרמב"ם ששכר שכתוב בתורה למי שמקיים מצוות התורה הוא לא השכר העיקרי, אלא שזה בא רק ליתן ריווח והצלה שיוכלו לקיים התורה בשלווה ובנחת ולזכות על ידי זה לשכר של עולם הבא.

מעלת לימוד הלכות שבת

ומה שמוטל עלינו הוא להתחזק בשמירת שבת קודש כהלכתו ולהגיע לזה צריכין להקהיל קהילות ללמוד הלכות שבת ויגעת ומצאת תאמינן כי בלי לימוד הלכות שבת אי אפשר להגיע לשמירת שבת כהלכתו ולא עם הארץ חסיד ואין בור ירא חטא, וכבר כתב הריב"ר יונתן אייבשיץ ז"ל בספרו יערות דבש שא"א שינצל מאיסור שבת אם לא ילמד כל הדינים על בריים היטב היטב וגם עצם הלימוד הוא סגולה גדולה שלא יבוא לחילול שבת אפילו לא בשוגג וכמו שכתב החתם סופר ז"ע.

לימוד הלכות בעתו ובזמנו

וגם ידוע מה שכתב הרה"ק בעל הדברי יחזקאל משינוא ז"ע שאם אדם לומד את ההלכות בעתו ובזמנו חג בחגו ומועד במועדו על מנת שידע את ההלכות שנוהג בכל מועד ומועד זה נקרא לימוד לשמה, ומי הוא זה ואיזהו הוא אשר לא ירצה להגיע לידי תורה לשמה שזה המדריגה הכי גדולה שע"י יכולים לבוא דבר שבקדושה.

לימוד התורה במציא לקדושת שבת

עלינו כולנו להתחזק בזה הן בלימוד ההלכות והן בלימוד והעיון בספרי קודש ובפרט בספרי "סידורו של שבת ובספרי רבותינו הק' ז"ע ומשם במהרה יבוא להרגיש קדושת השבת וגם להתפלל לק-ל עולם

קבלת התורה

עליהם ואמר להם אם תקבלו מוטב ואם לא שם תהא קבורתכם ותיצרו כנ"ל או כהתו"ס בגמרא, או במדרש תנחומא ודעת זקנים מבעלי התוס'.

אבל לענ"ד אפשר לומר שרש"י הק' שכתב שנתלש ההר וגו' ונכפה עליהם, ולא כתב שהקב"ה כפה אותו עליהם, אפשר לומר ולתרוץ קושית התוס' שבאמת לא היתה כפיה מאת ה' וגם לא היה צורך בכך מכיון שהקדימו נעשה ולנשמע לא זה היה מעשה שטן כי ההר מרמז להיצר הרע וכמו שכתוב בגמרא שהיצר הרע נדמה להם לעתיד לבוא להר וצדיקים בוכים איך יכלנו לנצחו, ולכן כאן השטן שהוא היצר הרע שהוא מרומז במילת ההר, והוא נתלש מעצמו, ונכפה על ישראל הק' שאמרו נעשה ונשמע, ולא רצה היצר הרע להניח לישראל לקבל התורה אבל ישראל "התייצבו" אף שהיו בתחתית ההר ולא הניחו את עצמם להיות נכפה עליהם הר כגיגית ויצאו משם לקבל את התורה הק' בשמחה ובחדווה וכמו שאמרו מקודם נעשה ונשמע והתגברו על היצר הרע שרצה שיהיו בתחתית הר ושלא יקבלו את התורה הק', ולפי זה לא יקשה קושית התוס' והמדרש תנחומא.

< > < >

ולכן צריך כל אחד ואחד להתבונן בעצמו בכל דבר שעושה, דאם הוא ח"ו לא טוב, הוא גורם בזה רע לכלל ישראל, הן בגשמיות והן ברוחניות, אבל אם עושה מצוה אף שעושה לעצמו בחדרי חדרים, מ"מ זה מאיר לכל ישראל ומטיב לעולם כולו ומזכה הוא את הרבים ששכרו הוא בלי גבול. וחז"ל אמרו שאף אדם יחידי בעבירה שעושה יכול להכריע לכל העולם לכף חובה ח"ו, ולהיפך אם הוא מטיב את דרכו ועוסק בתורה ובמצוות, אף שעוסק ביחידות הוא מזכה הרבים, וכ"ש וק"ו בנו של ק"ו, שאם הוא גם מזכה בפועל לאחרים, ורוצה לעשות מעשה בזיכוי הרבים, ששכרו הרבה מאוד, איש על פי דרכו ופועלו, הכל שויים לטובה ולברכה.

ויצא משה את העם לקראת האלוקים מן המחנה וייתיצבו בתחתית ההר ופירש רש"י לפי פשוטו ברגלי ההר, ומדרשו שנתלש ההר ממקומו ונכפה עליהם כגיגית עכ"ל, וגם בעל הטורים כתב שנתלש ההר ממקומו ונעשה כהר על גבי הר, אלא דדייקי מהכתוב דכתיב "בתחתית ההר" ולא כתוב "תחת ההר" שמשמעו שהעם היו בתוך תחתיתו, ובכך משמיענו הכתוב שנכפה עליהם כגיגית שהוא כלי גדול העשוי להטיל בו שחר והיתה הפוכה וכיסה את העם, ובעל הטורים הוסיף שנעשה ההר כהר על גבי הר, כלומר שנחלק ההר לשנים ונעשה הר על גבי הר ובגמרא (שבת דף פה) איתא שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם (בתוך ההר) תהא קבורתכם

והקשה התוס' הלא כבר הקדימו לומר נעשה ונשמע ולא היה צורך בכפיית ההר, ותיצרו דשמה יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצתה נשמתו, כלומר שהכפיה היתה נחוצה דשמה יחזרו בהם כשיראו את האש הגדולה שהיתה בשעת המעמד, אשר גרמה לנשמתם לפרוח באופן זמני מגופם.

ובדעת זקנים מבעלי התוס' תירצו כי כשרצה הקב"ה ליתן תורה לישראל אמרו כמה תורות יש לך, אמר להם אחת שבכתב ואחת שבעל פה, אמרו לו שבכתב אנו מקבלים של בעל אין אנו מקבלים, מיד כפה עליהם ההר כגיגית, ולא פירש למה לא רצו תורה שבע"פ, ובמדרש תנחומא כתב גם כן כך שלא רצו התורה שבעל פה, משום שלימודה ושמירתה דורשים עמל ומשמעת עצומים, ולכן היתה נדרשת כפייה על התורה שבעל פה.

והנה כל זה קשה לפי הגמרא והמדרש שכתבו שהקב"ה כפה את ההר על ישראל [ולא כתבו שנתלש כרש"י ובעה"ט הנ"ל] ולכן קשה דמכיון שאמרו ישראל נעשה ונשמע מקודם לזה, לא היה צריך הכפיה של ההר כלומר הכפיה של הגיגית שכפה ה'

עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר

נדבת אנשי שלומינו הנדיבים בעם

הב' מאיר בן שפרה רחל הי"ו

לזיווג הגון

***

לע"נ

הרבנית הצדקנית

מרת פעריל מוזס הי"ד

בת הרה"צ בנימין זאב ז"ל

נעקדה"ש ו' סיון

***

החתן משה לנדאו הי"ו

לרגל נישואיו בשעטומ"צ

יב סיון בכתר הרימון

***

החתן יואל יצחק לעוו הי"ו

לרגל נישואיו בשעטומ"צ

ח' סיון

***

הר"ר אלחנן בנימין הי"ו

להולדת הבת

***

הר"ר יעקב פרל הי"ו

לברכה והצלחה

***

הב' גד שמואל בן חיה הי"ו

לזיווג הגון

***

כ"ק מרן רבינו שליט"א

לע"נ זקינו

הגה"צ יצחק צבי גרינוולד הי"ד

בהרה"צ משה יוסף זצ"ל

מאונגוואר

וזוגתו חיה גיטל בת משה אהרן

נעקדה"ש ב' סיון

***

הר"ר אהרן געניאן הי"ו

לברכה והצלחה

***

הב' מיכאל בן עדינה הי"ו

לזיווג הגון

***

הרב ישראל ריס הי"ו

לז"נ

הרה"ק ישראל זצ"ל

בהרה"ק ברוך זצ"ל

יאצב סיון

***

הרב ישעי' אליעזר בסנר הי"ו

לע"נ זקינו

הגה"צ ישעי' נתן זצ"ל

ב"ר משה צבי זצ"ל

מו"ל "שערי דורא" השלם

***

הגה"צ מרדכי מוזס שליט"א

אב"ד קראלי ב"ב

לע"נ זקינו

הגה"צ מרדכי זצ"ל הי"ד

בן הגה"ה ישראל צבי זצ"ל

וזוגתו רייזל הי"ד

בת הרה"צ משה חנוך ז"ל

נעקדה"ש ב' סיון

***

הרה"ג גמליאל רבינוביץ שליט"א

מו"צ בבית הוראה ד'קראלי

לברכה והצלחה

***

הר"ר אברהם אזולאי הי"ו

לזיכוי הרבים

***

הר"ר נתנאל משה אחיאל הי"ו

לברכה והצלחה

***

הר"ר מנחם דוד נילנגר הי"ו

לברכה והצלחה

***

לע"נ

הר"ר מאיר ויסלובסקי ז"ל

בהר"ר יצחק יונה ז"ל

נלב"ע כב אייר תשפא

***

סגולה נפלאה לשמירה והצלחה לומר בכל יום שמות העדיקים

אריה לייב בן שרה

ר' לייב שארה"ס

פנחס בן שרה רחל שיינדיל

מקאריץ

ישראל בן שרה

הבעש"ט הק"

לוי יצחק בן שרה סאשיא

מבארדיטשוב

הגליון י"ל ע"י

קהל תלמידי וחסידיו קראלי - אשדוד

בסיוע מכון ויגד משה שע"י מוסדות קראלי

קול קראלי - 074-7962278

מצטרפים לרבבת המנויים

בדוא"ל 3118494@gmail.com

זכרון משה

שו"ת מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק מקראלי זצוק"ל

גליון מיוחד מבית ההוראה לרגל שמחת הנישואין בבית
הגאון רבי גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א מו"צ בק"ק קראלי
יז אלול תשפא

הסכמה נלהבת וברכת קודש מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק זצוק"ל

על ספר "גם אני אודך" על פרקי אבות ושא"ס

בס"ד, א' חשון תשס"ג לפ"ק

חזיתי איש מהיר במלאכתו מלאכת שמים, כבוד הרה"ג הרב ר' גמליאל
הכהן רבינוביץ שיחי' בן ידידי הרב הגאון ר' אלחנן שליט"א בן ידידי עוז
הגאון הגדול מגדולי עמודי ההוראה הרב ר' לוי שליט"א בעל מח"ס מעדני
השלחן על שו"ע יו"ד.

ואייתי מתניתיה ותלמידו בדיה, פרי עטו ה"ה ספרו גם אני אודך על פרקי
אבות ובו ביאורים וחדושים מאירים כספירים, לפרש ולבאר ולברר ולתרץ
ולחדש לאמיתה של תורה, כיד ה' הטובה עליו, בפרקים שנהגו ישראל הק'
ללמוד בחודשי הקיץ, זאת הוא חלק מספרו הגדול שי"ל בעז"ה בקרוב על
התורה ונ"ך ומסכתות הש"ס.

ויהי רצון שיזכה בקרוב לברך על המוגמר מתוך הרחבת הדעת דקדושה ושפע
ברכה והצלחה עד שיעמוד הכהן לאורים ושפתי כהן ישמרו דעת ותורה
יבקשו מפיהו בביאת גוא"צ.

בעה"ח לכבוד התורה ולומדיה

יצחק צבי משה מוזס

אב"ד ור"מ קראלי

דומ"צ בבני ברק ומח"ס שלחן משה

אכל בשר ושכח ובירך על גבינה או חלב בעוד שלא עברו שש שעות מאכילת הבשר

בידיו אם הם נקיות ממאכלי חלב ואז מותר לאכול בשר.

אמנם מכיון שמדאורייתא נאסר רק בשר בהמה בחלב, יש מהראשונים שסוברים שעוף וחיה מותר לאכול אחריהם חלב, ולא גזרו עליהן להמתין. ויש שהקילו רק בבשר עוף מכיון שאינו שמן ולא נדבק כבשר בהמה, אבל בשר חיה אסור כמו של בשר בהמה. ויש אומרים שהסיבה שמחמירים בבשר חיה הוא משום שדומה במראיתה לבשר בהמה. ויש שסוברים שלמרות שבשר עוף וחיה אינם אסורים אלא מדרבנן לא חילקו חכמים בענין ההמתנה, וכן נפסק להלכה בשולחן ערוך יו"ד סימן פ"ט סעיף א'.

והנה בטעם האיסור לאכול מאכלי חלב אחרי בשר נחלקו בזה הראשונים, רש"י בחולין שם מפרש הטעם 'משום דבשר מוציא שומן והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו'. אבל הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"ט הכ"ח) מסביר שהטעם משום שלפעמים נשאר בשר בין השיניים שאינו סר בקינוח והדחה.

והנה בטור מבאר שלפי שיטת הרמב"ם לאחר שש שעות לא חוששים לבשר בין השיניים שאינו סר בקינוח והדחה, שמה שנשאר שם כבר נחשב כמעוכל. והטעם לכך שמכיון שאמרה הגמרא שצריך להמתין שש שעות זה בגלל בשר בין השיניים, רואים מזה שלאחר הזמן הזה אין חשש של בשר בין השיניים. אבל לרש"י גם לאחר שש שעות אם יש בשר בין השיניים אסור לאכול גבינה עד שמנקה את שיניו, שבשר בין השיניים עדיין נקרא בשר, שנאמר (במדבר יא, לג) 'הבשר עודנו בין שיניהם'. ולפי הרמב"ם צריך לומר שמה שלא נאסר בשר לאחר שש שעות - למרות שעדיין שם בשר עליו וכמו שמוכח מהפסוק הנ"ל, הוא משום שלאחר שש שעות לא גזרו, ולא משום שלא נקרא בשר.

והנה הנפק"מ בין שני הטעמים הוא כשלועס בשר ואינו בולעו, דלרש"י כיון שאינו מושך טעם כשאינו בולעו אין צריך להמתין, ומשום בשר בין השיניים מועיל לנקר את השיניים. אבל לפי טעם הרמב"ם כל האיסור הוא משום שלבשר בין השיניים לא סומכים

לכבוד הגאון ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א (נכד הגאון עמוד ההוראה בעמח"ס מעדני השלחן (שליט"א) [זצ"ל]) בעמח"ס גם אני אודך. שלום רב

אחדשה"ט באתי להשיב על שאלותך שאלת חכם על דבר מי שאכל בשר, שעל פי הדין והמנהג צריך לשהות שש שעות כדי שיהיה מותר במאכלי חלב, אך כעבור שעה או בפחות משעה שכח שאכל בשר ובירך על מאכלי חלב. האם רשאי הוא לטעום כל שהוא כדי שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה, וגם האם יוכל להמשיך באכילת מאכלי חלב?

תשובה: קודם שנבאר בעז"ה הדין, נבאר בקצרה המקור של המתנת השש שעות, וגם עצם האיסור של אכילת בשר וחלב יחדיו, ואופן איסורו מדאורייתא ומדרבנן.

כתוב בתורה שלוש פעמים הפסוק 'לא תבשל גדי בחלב אמו', פעם ראשונה בפרשת משפטים, פעם שניה בפרשת כי-תשא, והשלישית בפרשת ראה, ולמדו מזה חז"ל האיסור של בשר וחלב יחדיו, שנאסר בשר בהמה דוקא

דוגמת גדי, ומדכתיב גדי שלוש פעמים למדו חז"ל בגמרא (חולין ק"ג, א) 'פרט לחיה ולעוף ולבהמה טמאה', והוזכר שלשה פעמים ללמדנו שבשר בחלב אסור באכילה ובהנאה ובישול (שם בגמרא קטו, ב), ומה שמזכירה את האיסור בלשון בישול דוקא, ללמדנו שלא אסרה התורה בשר בחלב אלא אם כן בשלם ביחד קודם שאכלם, אבל אם אכלם ביחד בלתי מבושלים אין איסור תורה באכילתם - אלא מדרבנן הוא שאסור בכל ענין מפני חומרת ענין בשר בחלב. וגם תיקנו חז"ל כמה וכמה הרחקות וגזירות, היינו שנאסר מדרבנן בשר חיה ועוף בחלב, ונאסר לאכול בשר וחלב יחדיו אף בלי שבישלם יחדיו, ואפילו לא ביחד אסור חכמים לאכול חלב אחרי בשר, ומקור האיסור הזה הוא בגמרא (חולין קה, א) 'אמר רב חסדא אכל בשר אסור לאכול גבינה, גבינה מותר לאכול בשר', ומה שמותר לאכול בשר אחרי חלב היינו רק אחרי קינוח והדחה, זאת אומרת שצריך לאכול דבר מה ולשתות בין אכילת חלב לבשר, וכן צריך לעיין

הפוסקים שכבר נהגו הכל להמתין כן, וכבר יש חיוב לנהוג כן מטעם מנהג, ומי שאינו ממתין קעבר בבל תיטוש תורת אמר, אמנם לצורך חולי קצת פסקו הפוסקים שיש להתיר לאכול מאכלי חלב שעה אחת לאחר סעודת בשר.

ועתה נבוא לבאר בעז"ה השאלה שנשאלה באם שכח שאכל בשר והתחיל ובירך הברכה על הגבינה או החלב, האם רשאי לטעום בקצת מהגבינה או החלב, דאם לא יטעום תהיה הברכה שבירך על החלב או הגבינה ברכה לבטלה, והנה ידוע שדעת הרמב"ם בתשובה (ס' פד) שאיסור ברכה לבטלה הוא מן התורה, שנאמר בפסוק (שמות כ, י) 'לא תשא את שם ה' אלוֹקֶיךָ לשוֹא', וכמו שדרשו חז"ל הק' במסכת ברכות (לג, א) וכן פסק השו"ע בסימן רט"ו (סעיף ד), ואם כן לכאורה יש להעדיף בנידון זה לטעום כל שהוא מאכלי החלב כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה. ואפילו לדעת התוס' (ר"ה לג, א ד"ה הא רבי) שאיסור ברכה לבטלה הוא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא הוא, מ"מ מכיון שלגבי איסור אכילה של בשר וחלב יחדיו העיקר הוא באותה סעודה ובאותה שעה, ואם כן אם עבר שעה ואפילו פחות משעה מהסעודה של בשר, ובירך ברכת

המזון וקינח והדיח פיו וסילק השולחן של בשר, מותר לדעת התוס' ולפי פסק הרמ"א מעיקר הדין, ואם כן יש להתיר לו לטעום כל שהוא כדי שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה. אבל לפי שיטת הרמב"ם ולפי המחבר שפסקו כן דמסעודה לסעודה נקרא רק אם עברו שש שעות, יתכן שאסור לטעום מהחלב אף שיגרום לברכה לבטלה, מ"מ זה בשב ואל תעשה.

ודומה לזה מובא בהלכות נטילת ידים בסימן קנ"ח באו"ח שם, בשערי תשובה (ס"ק א) בשם הריטב"א דחולין (קו, ב ד"ה אמר רב) שאם בירך על נטילת ידיים ונמלך שלא לאכול, לא הוי ברכה לבטלה, ע"ש. ואף שיש מקום לחלק בין נידון דידן להא דנטילת ידיים, ולומר שהברכה היה על הנטילה ולא על האכילה, ולכן הברכה של הנטילה היה כדין אף שאח"כ נמלך שלא לאכול. מ"מ זה דומה לנידון דידן, כיון שהוא ע"כ אנוס שלא לאכול מהגבינה או החלב מגזירת חז"ל, ולכן יתכן לומר שאין זה נקרא ברכה לבטלה.

ולעומת זה מצאנו להרמ"א (או"ח ס' רעא ס"ה) שאע"פ שאסור לטעום כלום לפני ההבדלה על הכוס, במוצאי שבת אם שכח ובירך המוציא על הפת קודם שהבדיל

על ניקור, ורק שלאחר שש שעות אין צורך בניקור, ואם כן גם כשלועס ולא בולע חייב להמתין שש שעות. ולמעשה כתבו הטור והשולחן ערוך בסימן פ"ט שטוב לאחוז כחומרי שתי השיטות.

והנה הזמן של השהיה בין בשר לחלב מובא בגמרא (שם) 'אמר מר עוקבא אנא להא מילתא כחלא בר חמרא (פי' חומץ בין יין) לגבי אבא, דאילו אבא כי הוה אכיל בישראל האידנא לא הוה אכיל גבינה עד למחר כי השתא (ר"ל, כשאכל בשר היום לא אוכל גבינה עד למחרת באותה שעה), ואילו אנא בהא סעודתא לא אכילנא, לסעודתא אחרינא אכילנא'. ואם כן לשיטת מר עוקבא שיעור ההמתנה הוא מסעודה לסעודה, והסיבה שאנו נוקטים להלכה לפי שיטתו של מר עוקבא ולא כמו של אביו, כתבו המפרשים שמה שקורא לעצמו מר עוקבא 'חומץ בין יין' זה משום שלא

עשה גדר להחמיר על עצמו כאביו, אם כן רואים שמה שהוא עשה זה שורת הדין.

והנה צריך לדעת כמה זמן נחשב בין סעודה לסעודה, הרי"ף והרא"ש פירשו הזמן שיש בין סעודת הבוקר עד לסעודת הערב, ובפחות משיעור זה אין לאכול גבינה אחר בשר. וכן פסק הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"ט הכ"ח) שצריך

שישה בין בשר לחלב כמו שש שעות, ומבארים הפוסקים שמקורו מהגמרא (שבת י, א) שסעודת תלמיד חכם היא בשעה השישית, וכן כתבו הרשב"א והריטב"א והמאירי והר"ן. אולם התוספות (שם ד"ה בסעודתא) פירשו דלאו בסעודתא שרגילים לעשות אחת שחרית ואחת ערבית, אלא אפילו לאלתר, אם סילק השולחן שאכל עליו בשר ובירך ברכת המזון מותר לאכול מאכלי חלב.

ובמחלוקת הזו נחלקו המחבר והרמ"א, בשו"ע יו"ד, בסימן פ"ט, דהמחבר פסק כדברי הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וסיעתם שצריך להמתין שש שעות בין בשר לחלב, והרמ"א בהג"ה כתב בזה הלשון: 'ויש אומרים דאין צריכין להמתין שש שעות, רק מיד אם סילק ובירך ברכת המזון מותר על ידי קינוח והדחה, והמנהג הפשוט במדינות אשכנז להמתין שעה אחת בלבד בין בשר לגבינה, אלא שמברכים ברכת המזון אחר סעודת הבשר, שאז נחשבת כסעודה אחרת' וכו'. והנה אף שהרמ"א סובר מעיקר הדין כשיטת התוס', מ"מ מסיים הרמ"א 'שנכון להמתין ו' שעות כשיטת הרמב"ם', ומוסיף הש"ך בשם המהרש"ל 'דכן ראוי לעשות כל מי שיש בו ריח תורה', וכבר כתבו

מהר. ואם כן בנידון שלו שעבור ד' שעות יש להתיר שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה, כן כתב השדי חמד (מערכת בשר וחלב אות יב) לחלק בין אם היה בתוך ארבע שעות לבין אם היה בימי החורף אחר ארבע שעות, ע"ש.

ובספר שלחן מלכים (דף מו) כתב שבאופן שכזה ראוי לסמוך על הסוברים שמיד אחרי סילוק שלחן וברכת המזון מותר לאכול גבינה, וכל ששכח וברך יש לו לטעום כל שהוא כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה.

ובשו"ת גנזי יוסף (ס"ז) הביא לחלק שאם יש בשר בין השינים אסור לטעום, כיון שיש דעות שהאיסור ברכה לבטלה הוא רק מדרבנן. אבל אם אין בשר בין השינים, שאין צריך להמתין שש שעות אלא מכוח המנהג, פשוט הוא שיטעום קצת כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, עכ"ל. ויתכן שיש לומר שגם בספק אם יש

בשר בין השינים שיש להתיר לטעום כל שהוא, כדי שלא תהיה ברכה לבטלה, כיון שדעת הרמב"ם והשו"ע שאיסור ברכה לבטלה הוא מן התורה, וכנ"ל. וכל זה האמור דיברו לענין אם יכול לטעום משהו, אבל לענין לגמור לאכול נראה שאין להתיר, כיון שכל ההיתר הוא משום שלא תהיה ברכתו לבטלה, ומפני חומר האיסור של ברכה לבטלה הקילו לטעום משהו, אבל לא לאכול הלאה ולגמור המאכל של החלב. והנה בספר דעת קדושים (סימן פט ס"ק ב) הקיל ביותר וכתב שאם התחיל לאכול חלב בתוך השש שעות, גומר האכילה, וכ"ש בבשר עוף, ואין צריך בכך תענית על כך ואף בהפלגה במידת חסידות, ואינו מכשול בסגנון מאכל איסור שאמרו חז"ל בכמה מקומות שאין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים באכילת איסור, כי אין בכך סגנון איסור כ"כ, רק גדר. וכן כתב שם המקדש מעט (והוסיף בכוונת הדעת קדושים שאם הוי איסור אכילה ממש אף בשוגג בדרבנן צריך כפרה, ודלא כספר נתיבות המשפט בסימן רל"ד (ס"ק ג) וכו' ע"ש).

ובספר כף החיים (ס"ז פט ס"ק ו) הביא את דברי הזכור לאברהם הנ"ל שכיון שעברו ד' שעות שמותר לבלוע מטעם שלא תהיה ברכה לבטלה, ובס"ק ח' כתב את דברי הדעת קדושים הנ"ל שאם שכח והתחיל לאכול גבינה בתוך השש שעות שיכול לגמור את האכילה ואין צריך להפסיק, ואין צריך להתענות על שגגתו כי

יטעם תחילה כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה, שהרי אין מבדילין על הפת.

אמנם לכאורה עדיין היה מקום לדון, דמה תועלת יש במה שיטעם בנידון דידן מן החלב או גבינה כל שהוא בתוך שש שעות לאכילת בשר, והרי הוא כאוכל מאכל איסור שלא תיקנו חכמים עליו ברכה כלל לא בתחילה ולא בסוף, וכמו שפסק השו"ע באו"ח (ס"ז קצ"א ס"א), ונשאר עליו איסור ברכה לבטלה.

אלא שיש לומר שזהו דוקא כשהמאכל אסור מחמת עצמו שנקרא איסור חפצא, אבל כאן המאכל מצד עצמו מותר, ורק השעה אסרתו מפני שאכל בשר לפני כן, והוי איסור גברא, ובאופן כזה תועיל הברכה. וכמו שהאוכל ביום כיפור במקום סכנה צריך לברך, מפני שהמאכל מצד עצמו מותר והשעה אסרתו.

ואולם יש לדחות ולומר שבנידון שלנו לא נחשב כמאכל היתר לגמרי,

מכיון שמה שהצריכו לשהות שש שעות הוא מטעם שהבשר שאכל מוציא שומן ונדבק בפה ומאריך בטעמו כל שש שעות לפי שיטת רש"י, או מטעם הרמב"ם משום הבשר שבין השיניים, נמצא שבשעה שטעום ממאכלי החלב יש כאן כעין תערובת בשר בחלב מדרבנן, אבל מ"מ אף איסור דרבנן נקרא איסור גברא, כידוע מהפוסקים. ובפרט שאין בזה שיעור כזית, ובחצי שיעור יש אומרים דבאיסור דרבנן חצי שיעור מותר.

והנה מעשה כזה אירע להגאון ר' אברהם אלקעי כמו שכתב בספרו זכור לאברהם שמעשה בא לידו באחד מימי החורף שאחר שאכל בשר ועברו עליו ארבע שעות שכח וברך על גבינה, ונתן לתוך פיו ונזכר, והעלה שמותר לבלוע מעט מן הגבינה שבפיו כדי שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה. וכתב שאע"פ שהשו"ע פסק שצריך להמתין שש שעות בין בשר לגבינה וחלב, מ"מ רבים חולקים וסוברים שכל שסילק השולחן וברך ברכת המזון די בכך לאכול חלב, וכן כתב הרמ"א שמעיקר הדין הוא כך. ועוד שצירף דעת הפרי חדש שבימות החורף שהימים קצרים האוכל בשר בצהרים מותר לו לאכול גבינה בערב, אע"פ שאין בינתיים אלא ד' שעות בלבד, שסובר ששעות אלו הם זמניות ולא שעות שוות, ובחורף שהיום קצר כשמונה שעות די להמתין רק ד' שעות שוות דהוי כמו שש שעות זמניות, ועוד שבחורף מתעכל המאכל יותר

שלא לאכול בשר החל מראש חודש אב עד התענית של תשעה באב, ואדם אחד טעה ובירך על חתיכת בשר, ולאחר שנותנה בתוך פיו מיד נזכר. והשיב שמכיון שלדעת הרבה פוסקים איסור ברכה לבטלה הוא רק מדרבנן, ולכן יפלוט חתיכת הבשר מפיו ולא יבלע ממנה כלום, אע"פ שע"י כך תהיה ברכתו לבטלה. ואולם בספר שדי חמד הביא בשם הריקנטי האחרונים שיכול לטעום קצת בשר שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה.

וסיים ה'באר משה' דאפשר לחלק ולומר שבנידון דידן שהרבה ראשונים ופוסקים מתירין לאכול מאכלי חלב מיד אחר סילוק שלחן וברכת המזון, אחר סעודת בשר, טוב יותר שיאכל כזית גבינה או שישתה רביעית חלב, ויברך ברכה אחרונה כדון, ע"כ. וזה לכאורה כמו

דעתו של הדעת קדושים ומקדש מעט הנ"ל שאם שכח וטעם מותר לגמור האכילה, והוא כעין שאמרו בכמה מקומות 'הואיל ואשתרי אשתרי'. ואף שאין דומה כל כך לשם, דכאן רק נדחית האיסור מפני איסור יותר חמור של ברכה לבטלה, ולא דנישרי לגמרי, מ"מ הוי דומה לזה, ואפשר לומר בכגון דא כיון דהותר הותר לגמרי.

ובספר בדי השולחן (ס' פט בבאורים) הביא גם כן מה שכתוב בספר זכור לאברהם הנ"ל שבימות החורף יש להקל אחר ד' שעות, והוסיף לומר דהיכא דעביד קינוח והדחה ואחר כך אירע לו כזאת יש לצדד להתיר לו לאכול מהגבינה אף קודם ד' שעות, דהרי נראה מדברי הרמ"א שמעיקר הדין קי"ל דלא בעי ג' שעות, אלא שיש מדקדקים להמתין וכן נכון לעשות, ואם כן יש לומר דכל זה בדליכא חשש איסור בהמתנתו, ואף שהאידנא נהגו כן כו"ע להמתין ו' שעות, וכבר כתב החכמת אדם שחל עליה תורת מנהג, מ"מ יש לומר דלא נהגו כן בכיה"ג כיון שיבוא לידי איסור בכך, ויש לו לאכול מעט אף קודם שהמתין ד' שעות, ושמא אפילו לא המתין כלל אף שעה אחת נמי הוי רק הוספת חומרא על דעת היש אומרים שמביא הרמ"א דסגי בסילק ובירך, וצ"ע, ע"כ תוכן לשונו.

ובספר מעדני השולחן (ס' פט במטעמי השולחן) כתב גם כן מנידון דידן, ואחרי שהביא מה שכתב הד"ת (ס"ק כא) בשם השדי חמד 'שרק אחרי ד' שעות בימות החורף מותר לבלוע מעט שלא תהיה ברכה לבטלה, וכדעת הפר"ח, אבל אם לא שהה כלל אסור', כתב בזה

אין בכך סגנון אכילת איסור רק גדר, עכ"ל. נראה שתופס הכף החיים כך להלכה כדעתו של הדעת קדושים ומקדש מעט שמותר גם לגמור האכילה של הגבינה והחלב ואין צריך שום כפרה.

בספר דרכי תשובה (ס' פט ס"ק כא) הביא גם כן מספר זכור לאברהם, ומביא עוד מספר שדי חמד הנ"ל דפשוט דכוונת הזכור לאברהם להתיר דוקא בהמתין עכ"פ ד' שעות, דאז שרי לאכול מעט כדי שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה, אבל אם לא שהה כלל אסור לאכול לכתחילה אע"פ שיברך בזה ברכה לבטלה, עכ"ל.

ובשו"ת יחווה דעת (חלק ד ס' מא) הביא בלשון השאלה, בזה הלשון: 'שאלה, מי שאכל בשר שעל פי הדין צריך לשהות שש שעות כדי שיהיה מותר לו במאכלי חלב, אך כעבור שעה שכח ובירך על מאכלי חלב, האם רשאי הוא

לטעום כל שהוא כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה' עכ"ל. ואחרי שהאריך כתב סיכום בזה"ל: 'מי שאכל בשר ובתוך שש שעות בירך על מאכלי חלב, יטעם טעימה כל שהוא כדי שלא תהיה ברכתו לבטלה', עכ"ל. נראה שמה שכ' בלשון השאלה 'כעבור שעה שכח' וכו', לאו דוקא אחרי שעה, דה"ה מקודם בתוך השעה ששכח נמי התיר לטעום טעימה כל שהוא, (אבל אסור לו להמשיך באכילה (כ"כ שם בפנים התשובה)).

וכן פסק בילקוט יוסף (קיצור שו"ע) בסימן פ"ז סעיף י"ב, שמי שאכל בשר, ובתוך שש שעות שכח ובירך על מאכלי חלב, מותר לטעום קצת כדי שלא תהיה ברכתו ברכה לבטלה, ומכל שכן אם הוא מסופק אם יש תערובות חלב במאכל שבירך עליו, כגון ביסקויט, ואפילו אם יש ספק אם יש בשר בין השיניים וכו', עכ"ל. הרי שלא חילק בין שעה הראשונה אחר אכילת הבשר או לפניה בתוך השעה, וגם לא כתב שיש חילוק בין עשה קינוח והדחה וסילוק השלחן ובירך ברכת המזון, אלא שכל פעם שטעה ובירך מותר לו לטעום קצת משום ברכה לבטלה.

והנה בשו"ת באר משה (חלק ד ס' כד) נשאל גם כן בענין נידון דידן במי ששכח ובירך על גבינה או חלב תוך שש שעות לאכילת בשר, והשיב שנראה לו יותר לומר שיאכל כזית גבינה או רביעית חלב, כדי שיברך גם ברכה אחרונה, (ע"ש שיש להלכה ענין לברך ברכה אחרונה על מאכל שאוכל). אלא שכתב שאין בכוחו לחלוק על פסקי ריקנטי האחרונים (ס' יט) שנשאל כעין נידון דידן דהיינו במנהג שפשט בתפוצות ישראל

ולברך שהכל, ונמצא אם לא יטעום מהגבינה או החלב יהיה הברכה ברכה לבטלה, כי לא יכול לסמוך על הברכה הזאת לאכול ממה שהוא על השולחן כיון שלא היה דעתו על זה, ולכן יש להקל שיטעם מעט, ע"ש.

ובספר נועם הלכה (ס' ב דף יג) כתב בזה"ל: 'אם בירך על חלב תוך שש שעות מאכילת בשר, אם זה תוך שעה ראשונה לא יטעום כלל, על אף שיגרום ע"י כך ברכה לבטלה, מ"מ מובן שאם יש על השולחן דבר שברכתו שהכל, שיאכלנו או שישתנו כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, דהברכה חלה על כל מה שיש על השולחן, ואחר שעה ראשונה יש להתיר לטעום ממאכלי החלב אבל לא ימשיך לאכול, (כיון שמהדין סגי רק שלא יהיה באותה סעודה, וגם שלא יהיה בשעה ראשונה כמו שמסבירים את הגמרא, ולכן אם בירך והוא עדיין בשעה ראשונה שהוא מן הדין - לא טועם, אבל אח"כ אם בירך יכול לטעום ולא לאכול). ומביא גם מש"כ הזכור לאברהם דבימות החורף אפשר להקל אם עבר ד' שעות, וגם מביא מהבאר משה שרוצה להתיר גם לאכול כזית, אבל בלבושי מרדכי כתב שלא יאכל רק יאמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', עכ"ל סדר נועם הלכה.

וצריך לומר לכאורה דמש"כ דהברכה חלה על כל מה שיש על השולחן, דמירי שלא היתה דעתו בעת הברכה רק על החלב או הגבינה, אבל אם היתה

דעתו רק עליהם, אז לא יוכל לאכול ממה שיש על השולחן על סמך הברכה, ולכן אין זה עצה להנצל מברכה לבטלה, וכנ"ל בשם ספר פני השולחן.

והנה הובא בכאן בעז"ה השיטות המובאים בספרים ובפוסקים בנידון דידן, ויכול כל אחד לסמוך עליהם, הן להקל לגמרי כמו דעתו של ה'דעת קדושים' וה'מקדש מעט' שיכול גם להמשיך באכילתו. ומי שירצה להקל רק אחרי שעה ורק בבירך וסילק וקינוח והדחה ובתוך השעה להחמיר ולא לטעום ויברך 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', יעשה כן. ומי שירצה רק לטעום ולא יותר, או שירצה להקל לאכול עד כזית או רביעית יכול לנהוג כן, או שיעשה העצה לאכול ממה שיש על השולחן שהברכה חל עליהם וכנ"ל, 'ודעביד כמר עביד' ודעביד כמר עביד'.

ולענ"ד נראה דלאחר ד' שעות בימות החורף מותר לבלוע מעט שלא תהא ברכה לבטלה ולא ימשיך באכילה, ואם עבר רק שעה מאכילת הבשר וסילק ובירך והדיח פיו וגם קינח יש מקום להתיר גם לכתחילה שיבלע קצת, ובפרט בבשר עוף, ויתכן

הלשון: ולענ"ד נראה שאם עבר שעה מאכילת בשר ובירך והדיח פיו ובירך על מאכלי חלב, יש מקום להתיר שיבלע קצת, שלא יהיה ברכה לבטלה, כיון דלדעת התוס' והלכות גדולות מותר לכתחילה בכיה"ג, ואנו מקילין בזה לחולה. ונראה דאפילו לא קינח והודח גם כן מותר לטעום אם בירך כבר, דהש"ך (ס"ק ז) כתב דלדעה זו אפילו בלא קינוח והדחה מותר אם לא מצא בשר בין שיניו. וצ"ע אם אפשר להקל גם כן בטעימת משהו שלא תהא ברכתו לבטלה גם לפני השעה כדעת היש אומרים ברמ"א שמתיר אם סילק ובירך, והיה פיו מודח באופן שברור לו שלא היה משהו בשר בפיו, כיון דבאליה רבה (או"ח סי' קעג ס"ק ה) סובר שדי בקינוח או בהדחה, וכן משמע בכף החיים (ס"ק י) להתיר אם סילק ובירך, עכ"ל מעדני המלך ה"ה ספר מעדני השולחן, בנידון דידן.

ובספר 'קדש עצמך' (בשר בחלב, פ"ג) כתב בזה"ל: 'מי שאכל בשר וכעבור שעה שכח ובירך על מאכלי חלב אינו רשאי לטעום, ולכן יאמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' כדין מי שבירך ברכה לבטלה, ולנוהגין כהרמ"א יטעום כל שהוא. ומי שאכל בשר בימות החורף ועברו ד' שעות ושכח ובירך על הגבינה, יש מקום לומר שיאכל מהגבינה כל שהוא, ואין צריך לומר במי שאכל עוף, שאפילו כעבור שעה יש מקום להתיר שיאכל מהגבינה כל שהוא, עכ"ל. ונראה שכוונתו דכיון

דשיטת המחבר לפסוק כהרמב"ם שצריך הפסק כשש שעות, ולכן אינו רשאי לטעום מהגבינה אף שעבר שעה אחת, וכ"ש בתוך שעה הראשונה מאכילת הבשר. אבל לשיטת הרמ"א אחרי שעה יטעום כל שהוא מהגבינה, ובימות החורף יש להתיר גם לאלו שלא נהגו כהרמ"א מאחר והפרי חדש ועוד אחרונים מתירין לכתחילה בחורף אחר ד' שעות וכנ"ל, ולכן בשכח וטעה ובירך יש להתיר לטעום כל שהוא משום ברכה לבטלה, ובבשר עוף יש להקל אחרי שעה, מאחר שיש שמקילין בזה גם לכתחילה כיון שבבשר עוף בחלב הוא דרבנן, וכנ"ל בשם הבאר משה.

ובספר פני השולחן (דף קעו) מביא שמצא בספר פרי ביכורים (עמוד קיח) שמביא עצה שאם היה בדעתו לאכול עוד דבר שברכתו שהכל אז לא הוי ברכה לבטלה אם לא יטעום מהגבינה, ויכול לאכול את הדבר שהיה בדעתו לאכול על סמך שבירך על הגבינה, אבל כשלא היתה בדעתו רק על הכוס הזה של חלב או הגבינה, אז אפילו היה מונח על השולחן עוד ממנים שברכתו שהכל, לפי המחבר והרמ"א (או"ח סי' ר"ו ס"ו) צריך לחזור

הנ"ל שיאכל ממה שיש לו השולחן יעשהו), כן נראה לענ"ד בנידון דידן.

והשם יתברך ידריכנו בדרך אמת שלא נבוא ח"ו למכשול כלל, ושנוכל לקיים מצות ה' יתב' לכתחילה ובהידור כדת וכדין, עד שנזכה לקיום נבואת ה' של ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים בביאת גוא"צ אמן ואמן.

בעה"ח לכבוד התורה ולומדיה
היום ח"י טבת תשס"ב יומא דהילולא הרה"ק בעל
'הבני יששכר' מדינוב זצוק"ל זי"ע

יצחק צבי משה מוזס

אבד"ק קראלי

להקל גם להנהיגים כהרמב"ם (שיטת המחבר בשלחן ערוך) בשש שעות בין בשר לגבינה, וכ"ש להנהיגין כהרמ"א דדי מעיקר הדין בשעה אחת. ובלא קינוח והדחה אם רק בירך וסילק השולחן שאכל עליו בשר, אפשר גם כן להקל כיון שלא מצא בשר בין השיניים להדיא, אבל בתוך שעה מאכילת בשר, לכאורה יש להחמיר גם אם סילק ובירך והיה פיו מודח וגם מקונח, ואף באופן שברור לו שלא היה משהו בשר בפיו, אבל מי שירצה להקל גם בזה יכול לסמוך להקל לטעום קצת מהגבינה או מהחלב, אבל בלי סילוק ובירך ובלא קינוח והדחה יש להחמיר שלא יטעום כלום מהגבינה והחלב ויאמר 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד', (ובכל אופן אם יוכל הוא לעשות העצה

בדין: אמירת מודה אני במקום מטונף

והנה ראיתי בשו"ת דברי שמואל (להגאון הצדיק ר"ש ראטה זצ"ל דומ"צ בעלזא בבני ברק) בסימן ב', על מי שמוכן לו סמוך למיטתו מי נטילה, אי עדיף לומר המודה אני וכו' אחר הנטילה, ומסיק "שאפילו מי שמוכן לו" מי נטילה ליד מטתו יאמר מודה אני וכו' לפני שנוטל ידיו" ומביא סמך קצת מגמרא מס' ברכות (דף כ"ג) שמובא שם שר' יוחנן היה נכנס עם תפילין לבית הכיסא ואמר "הואיל ושרינהו רבנן (לאוחזן בידו משום שמירתן) ננטרן" (ישמרני ואכניסם עמי וישמרני מן המזיקים), וכמו כן כאן דאם מותר לומר הנוסח של מודה אני בלי נטילת ידיים, לא צריך להחמיר ליטול ידיו מקודם, ע"ש. ולענ"ד אינו דומה כלל כי שם מדובר בענין שמירה ממזיקים שיש בבית הכיסא, וזה כמו סכנת נפשות, ולכן לא החמיר ונכנס עם התפילין, משא"כ הכא שאף אם ימתין ויטול ידיו לא יקרה לו כלום, ולכן אף שמותר לומר לפני נטילת ידיים, מ"מ למה לא יחמיר ליטול ידיו באם המים מוכנות לו ליד מטתו, ודו"ק.

והנה באם יטול ידיו ואח"כ יגיד הנוסח של מודה אני, צריך להזהר שיוציא את המים מן החדר שיש אוסרים לומר דבר שבקדושה נגד המים של נטילת ידיים שחרית, אבל אפשר לומר שזה הנוסח יהיה מותר, וגם זה קיל ממקום המטונף שכ' הגאון הגר"ח שליט"א שיתכן שמותר, וגם הלוא המים אין בו דבר מטונף, וזה הטומאה שכל הפוסקים שיש על המים האלו הוא דבר רוחני בלבד, ולכן גבי שבת הפוסקים מתירין להוציא בשבת ואין בו חשש של מוקצה.

אבל יש שאומרים שאין שום חשש לומר דבר שבקדושה נגד המים של נטילת ידיים בקומו בשחרית, אבל מנהג העולם להחמיר אבל נראה שנוסח של מודה אני יהיה מותר לומר לנגדם, כיון

בס"ד יום י' אלול תשס"ח (יומא דהילולא דרה"ק ר' פנחס מקוריץ זי"ע)

לכבוד הגאון ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א (נכד הגאון עמוד ההוראה בעמח"ס מעדני השלחן (שליט"א) [זצ"ל]) בעמח"ס גם אני אודך.

שלום רב

ראיתי בקונטרס הנפלא "גם אני אודך" (ח"ב, סימן ל"ג) ששאלת בקודש למע"כ הגאון הגדול מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א בענין מה שמובא במשנה ברורה (סימן א' ס"ק ח') שאף אם ידיו מטונפות יכול לומר מודה אני לפניך מלך חי וקיים שהחזרת בי נשמת י וכו', כי אין מזכיר בזה הנוסח לא שם ולא כינוי, ע"כ.

ושאלת: "האם מותר לומר גם במקום מטונף - מודה אני לפניך וכו', או לא", ובא תשובתו הרמה של הגר"ח שליט"א בזה הלשון "יתכן שמותר" עכ"ל.

וחשבתי לומר שכוונת מרן שכתב בלשון ספק שיתכן שמותר היות כי יתכן לחלק בין ידיו מטונפות ובין להמקום מטונף, כי באם ידיו מטונפות שנגע במקומות מכוסות שבגופו זה כמו היזק שאינו ניכר וכמו מי שמטמא התרומה של חבריו שאמרינן שהוא היזק שאינו ניכר, כמו כן כאן שאף שאמר הכתוב והיה מחניך קדוש, זה מדובר באם המקום היה בו טינוף והוא אינו נקי, ולכן יתכן שאסור לומר הנוסח של המודה אני וכו', משא"כ באם הידיים לא נקיים שנגע במקומות המכוסים (וגם זה לא בוודאות שנגע שזה רק חשש שנגע) ולכן פסק המשנה ברורה שמותר לומר הנוסח הנ"ל אף בלא נטילת ידיים, אבל באם המקום מטונף יתכן שאסור.

שמתירין לומר לפני נטילת ידיים אף שהידיים הם נגעו במקום המטונף, ודו"ק.

ולעצם הענין של ההיתר לומר מודה אני לפני נטילת ידיים בידיים מטונפות, אף שהמשנה ברורה מביא בפשטות שמותר (והמקור לזה הוא הספר סדר היום) מ"מ מצינו שיש מחמירין בזה, הראשון בקודש מצינו בסידור היעב"ץ שכתב "שאים אין ידיו נקיות לא אמר הנוסח הזה בשפתיו, ואע"פ שבסדר היום

כתב שיכול לאומרו קודם שנטל ידיו, מ"מ שב ואל תעשה עדיף, שיצא שכרו בהפסדו, ואפילו בסתם יש להחמיר בשוכב ערום דכודאי נגע דמי, ולכן מי שאינו ישן בבתי ידיים יראה לי שטוב לו שיחשוב הנוסח בלבו, עכ"ל. והחיד"א בספר עבודת הקודש כתב ש"מודה אני אין צריך נטילת ידיים, ויש אומרים שצריך

נטילת ידיים", וגם בספר עמודי השלחן מביא שלא לומר בלי נטילת ידיים, וגם בספר קיצור של"ה כתב בזה"ל "מצאתי כתוב בשם הספר רכב אליהו (דף ח') ובתחילת הנטילה אחר שמערה פעם אחד על ימין יאמר מודה אני וכו', אבל בעל אליהו זוטא כתב שאין צריך לזה נטילת ידיים כיון שאינו מזכיר לא שם ולא כינוי, אלא תיכף כשניעור ממשנתו יאמר זה, עכ"ל. ולענין הלכה נראה לכאורה שאין מקום להחמיר כיון שרוב הפוסקים מתירין (והם: האור צדיקים, ועטרת זקנים, וא"ר, וא"ז, ופרמ"ג ושו"ע הרב התניא, וחיי

אדם, וקיצור שו"ע, וערוך השולחן, ומ"ר), וכיון שכולם הסכימו שאין צריך נטילת ידיים למודה אני, נראה שאין מקום להחמיר, ועיין בספר ליקוטי מהרי"ח שכתב שמדברי כל האחרונים שהביאו להתיר בסתם, נראה דאף בישן בלא בתי ידיים יאמר הנוסח, וכן כתב בספר כף החיים שכיון דרוב הפוסקים כתבו דאין צריך נטילת ידיים הכי נקטינן. ולפי ענ"ד נראה דמ"מ מי שרוצה להחמיר על עצמו

כשיטת היעב"ץ וקיצור של"ה וכו', אין הוא מן המתמיהים ואינו נקרא חומרא יתירה, כיון שיש פוסקים שמחמירין וכנ"ל וגם בספר חיי משה מביא שיש בזה מחלוקת וכנ"ל, והנה הוא מביא בשם שו"ת ארץ צבי (סימן נ"ב) שיש להתיר לאומרו אף אם נמצא סמוך לו דבר שאסור להרהר כנגדו בדברי תורה, ואף

שמהרהר במציאות ה' ונפלאותיו ע"ש, והנה לכאורה זה דומה לשאלתך להגאון הגר"ח שליט"א, שכתב שיתכן שמותר, וגם בשו"ת הזה מביא שמותר בפשטות, ובזה אסיים לעת עתה, וה' יברך את מע"כ שתוכל להמשיך הלאה להגדיל תורה ולהאדירה מתוך אושר ונחת כל הימים עד שנזכה לביאת גואל צדק אמן ואמן.

בברכת כתיבה וחתימה טובה ושנת גאולה וישועה
מאת הרב **יצחק צבי משה מוזס**, ב"ר אביגדור זצ"ל **מקראלי בני ברק**.

בית הוראה "זכרון משה" קראלי

ע"ש מרן רבינו הגה"ק זי"ע - בנשיאות מרן רבינו שליט"א

ברכת מזל טוב

בקול צהלה ורנה בהלל והודאה לשוכן מעונה,
תבענה שפתינו תהלה לברך ולאחל ברכותינו קדם
הרה"ג **גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א**
מו"צ בית ההוראה ומרבני אנ"ש
ומח"ס גם אני אודך ופרדס יוסף החדש
לרגל השמחה במעונו
בנישואי הבן נחמן חיים הי"ו
עב"ג למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
יה"ר שירו רוב ונחת דקדושה ממנו ומכל יוצ"ח

לזכר עולם יהיה צדיק
הרה"ק אורי זי"ע
בהרה"ק פנחס זי"ע
השרף **מסטרעליסק**
נלב"ע כ"ג אלול תקפ"ו

לזכר עולם יהיה צדיק
רביה"ק **יצחק צבי משה זי"ע**
בן רבינו אביגדור זי"ע
מקראלי
נלב"ע ביום ד טבת תשע"ט

לע"נ
מרת **מנוחה ע"ה**
בן הרב יעקב צבי ז"ל
נלב"ע כ"ג אלול
ת.נ.צ.ב.ה.

אליבא דהלכתא

הגה"צ רבי יצחק צבי משה מרוז שליט"א
אבדק"ק קראלי ודמו"צ כמרכז ב"ב, בעל מח"ס "שולחן משה" - ב' חלקים

בדין כתיבת "מגילת אסתר" אי בעינן לשמה או לא

איתא בשולחן ערוך (נהל' מגילה סימן תרצ"א) "אין כותבין המגילה אלא בדיו על הגויל או על הקלף כספר תורה וכו'. וצריכה שירטוט כתורה עצמה, ואין העור צריך לעבד לשמה. ויש אומרים שצריך עיבוד לשמה וכו'. ודינה כספר תורה לענין היקף גויל וכו'. גם צריך לכוננה מן הכתב ולהוציא כל תיבה מפיו קודם שיכתובה כמו בספר תורה וגו'". והנה יש להפליא שלא מזכיר כלל ענין כתיבה לשמה, אי בעינן או לא. דהנה בספר תורה כתב המחבר (סימן רע"ד) "צריך שיאמר הסופר כשיתחיל לכתוב, ספר זה אני כותב לשם קדושת ספר תורה, ומספיק לכל הספר" ונחלקו הפוסקים אם לא אמר כן בפירוש אלא חשב בליבו לשמה אם הוא כשר, והקטת הסופר (סימן ד') הכריע דאם חשב לשמה כשר בדיעבד, וגבי תפילין (סימן ל"ב סעיף י"ט) כתב המחבר ש"בתחילת הכתיבה יאמר בפיו, אני כותב לשם קדושת תפילין", וגם שם נחלקו הפוסקים אם כשר בדיעבד במחשבה לשמה, והמשנ"ב כתב דלא סגי במחשבה אפילו בדיעבד, והנה במגילה לא הוזכר בשולחן ערוך ענין כתיבה לשמה וזה אומר דרשנא, ויש לדון האם מעכב הלשמה בכתיבת המגילה אם לאו, ובפשוטו יש לומר שכיוון שהשו"ע מזכיר דעת הפוסקים לענין עיבוד העור אם צריך לשמה או לא, דדעה ראשונה שאין צריך לשמה היא דעת הרמב"ם ודעה שניה היא דעת רבינו תם, אם כן יש לכאורה ללמוד בקל וחומר דכתיבה צריך לשמה לדעת הפוסקים עיבוד שלא לשמה, אולם אין זה מוכרח כיון דחזינו שבתפילין מזכיר השו"ע ענין עיבוד לשמה וגם מזכיר ענין כתיבה לשמה, וגם בהלכות תפילין מזכיר שניהם עיבוד וכתיבה לענין אם צריך לשמה, נאכל בהלכות מזוזה (סימן רפ"ח) מזכיר השו"ע רק שצריכה עיבוד לשמה לכתחילה, אבל כתיבה לשמה לא הזכיר בפירוש אלא שכן בסעיף ז' שדינה לענין הדיו הכתיבה והחנין כמו בספר תורה.

והנה גם המשנ"ב בהלכות מגילה לא מזכיר ענין לשמה בכתיבת מגילה אם מעכב או לא, ובאמת במאירי נמסכת מגילה (כ) כתב, שבמגילה אין צריך לא עיבוד ולא כתיבה לשמה, עיי"ש. הרי שמדמה עיבוד לכתיבה, ואם כן יוצא שמי שפוסל עיבוד שלא לשמה פוסל ג"כ כתיבה שלא לשמה, וגם אפשר לומר שעיבוד יותר חמור מכתיבה, דבכתיבה אפשר לומר דסתמא לשמה קאי הו"א ואין בה אזכרות, דרק גבי אזכרות מעכב אמירת לשמה בפירוש או עכ"פ במחשבה, משא"כ במגילה שאין בה אזכרות אמרינן סתמא לשמה קאי.

ובאמת בשו"ת חתם סופר (נאבן העור חלק ב' סימן ט') מצאנו כעין זה דעיבוד צריך יותר לשמה מכתיבה לענין דיבור בפה שכתב שם בזה"ל: "בעיבוד עורות לספר תורה דסתמיהו לאו לספר תורה קיימו בעי דיבור, ובכתיבת ספר תורה פליגי וס"ל לרש"י דסתמא לקרות בו נכתב ולא בעי דיבור", עכ"ל.

אבל הלכה למעשה כתב בקול יעקב (סיק י"ב) דצריך לכתוב המגילה לשמה, דהיינו קודם הכתיבה יאמר הסופר 'הריני כותב לשם קדושת מגילה', ואפילו בדיעבד מעכב, וכן כתב המלאכת שמים (נכלל כ"ד), ואף בשו"ת אבני נזר (נאות סימן תקי"ח) כתב שיש סופרים שלא נהגו להקפיד בכתיבה לשמה בכתיבת מגילה באשר לא נמצא כתוב בזה בשום ספר שמעכב, אבל מסיק שם שאין להקל בזה, וכך מסיק גם בספר מקראי קודש כי יש להתמיר בזה (וגם כתב דלכתחילה יאמר לשם קדושת מגילת אסתר ולא מספיק לשם קדושת מגילה בלבד) ואם שכח לקדשה מתחילה ונזכר וקדשה אחר כך אף שרובה נכתבה לשמה מ"מ למעשה קשה להקל בזה, עכ"ל. ואם לא הוציא בפיו רק חשב בליבו שהוא כותב לשם קדושת מגילה לכאורה יש להקל בדיעבד וכמו שפסקו הפוסקים לגבי ס"ת ומזוזה ותפילין שבדיעבד יש להקל בהם אם חשב לשמה, וכתב ה"ש"בט הלוי" דמ"מ צריך הסופר להודיע לקונה, דאם לאו יש בו חשש מקח טעות כיוון שבדעת הקונה שמומין מגילה, מגילה כשרה לכתחילה הוא ואם לאו יש בו חשש מקח טעות נע"ש בח"ג סי' פ"א) ואולי יש להוסיף שחלוי באדם הקונה, אם הוא אדם כזה שרוצה דוקא כשר לכתחילה לכל הפוסקים, וגם חלוי בממון כמה הוא רוצה לשלם וממון ודמים מודיעים אם רוצה הוא במגילה מיוחדת וכשרה לכל הדעות או שמספיק לו מגילה שכשרה לרוב הפוסקים עכ"פ בדיעבד, וצריך עיון בכל זה.

ואם הסופר מסופק או לא יש לכאורה להקל מטעם ספק ספיקא, דאולי כן קידשה ואם לא הלא ראינו שמאירי הג"ל מכשיר בפירוש למ"ד שעבוד לשמה לא מעבד, וגם אפשר להביא ראיה דהא מכשירין בקטן שכתב מגילה וגם בנשים יש מכשירין לכתוב מגילה ולכאורה משמע שאין הלשמה מעכב, אם לא נאמר שמיירי בקטן שגדול עומד על גביו דרק אז הוא כשר, וצ"ע, ואם לא כיון כלל שכותב לשמה לכאורה הוא פסול ולא אמרינן דסתמא לשמה קאי, ולעיל כתבנו דאולי יש להקל במגילה כיון שאין בה אזכרות נשם ה' (ה), והבאנו דברי הח"ס שכתב כעין זה, ולמעשה צריך עיון גדול אם אפשר להקל בזה (וגם יודע דדעת רש"י שגם בס"ת סתמא לשמה קאי), והנה יש אומרים שבזמנינו ניתן לומר יותר דסתמא לשמה קאי, משום דבזמנינו סופרי הקודש אינם נכתבים ביד אלא יוצאים לאור ע"י דפוס ונכתב במחשב וגם עצם הכתיבה אפילו בכתב הוא לא בכתב אשורית כמו שצריך בכתבי הקודש אלא הם בכתיבה דגילה, אם כן יש לומר שסתם סופר שכותב ספר תורה או מגילה ומזוזה ותפילין, ובפרט על יריעות המשוטטות לכך, אם כן יש לדון יותר לומר דאמרינן בזה שלשמה קאי, וכמו דאמרינן לגבי קדשים ומילה דסתמא לשמה הם עומדים, וכעין זה הובא גם בבאור הלכה (סימן ח"ס סעיף א' בד"ה אין לישון) לענין מצות מצווה, וגם נודע שיטת הנודע ביהודה לענין אמירת "לשם יחוד" לפני עשיית המצות ותפילה, שלדעתו אין צריך לומר בפירוש כי סתמא לשמה הם באים כמו קדשים, ע"ש, ואף שהרבה חולקים על זה (עיי' בשו"ת של הגה"ק בעל באר מים חיים וגם חולק עליו ונביא שהזוה"ק והארי"ז ז"ל מצריכים דוקא אמירת "לשם יחוד") מ"מ כאן אולי גם הם יודו שבזמנינו הכתיבה של ס"ת ומגילה הם לשמה קאי גם בסתמא, אם לא שהוא מתעסק ואינו יודע שכותב ספר קודש או להתלמד שבזה בוודאי אין הם לשמה ודו"ק.

והנה בשו"ת שבט הלוי הג"ל כתב שיש אומרים שבשעת הדחק שקשה למחוק מה שכתב בלי כוונה לשמה, שיש להקל שיעבור בקולמוס על האותיות בכוונה לשמה ויהיה כשר בכך, דאף שבס"ת אין להקל בכך, מ"מ במגילה איכא כמה סניפים להקל עיי"ש, ובשו"ת אבן ישראל (להגאון הגדול ר"י פישר זצ"ל) נותן עצה אחרת, שיפריד את יריעות המגילה ויחבר כל יריעה למגילה ששאר כל יריעותיה נכתבו לשמה, וממילא הווי מיעוטא שלא לשמה ויכול לקרוא בברכה במגילה שנכתבה שלא לשמה, ואפילו בעמוד ראשון ואחרון אם הוא מיעוטא, אולם בספר פסקי תשובה (נבסימן תרצ"א) כתב אמנם סתימת הפוסקים הוא דכתיבה שלא לשמה דינה שרק בדיעבד כשר ורק באם אין לו מגילה אחרת ע"ש, ולעני"ד העצה הטובה ביותר היא, לפסול את כל האותיות שנכתבו שלא לשמה, דהיינו שאין צריך למחוק את כל האות אלא יפסלנו במחיקת מקצת ממנו ויחזור ויתקנם לשמה, ובהו יהיה כשר לכל הדעות.

אליבא דהלכתא

הגה"צ רבי יצחק צבי משה מווס שליט"א
אבדק"ק קראלי ודמו"צ במרכז ב"ב, בעל מח"ס "שולחן משה" - ב' חלקים

בדין הרחור כדיבור בקריאת שמע ושאר ברכות

במסכת ברכות (וכ' איתא, בעל קרי מהרהר ק"ש בלבו ואינו מברך לא לפניו ולא לאחריו, ואיתא שם בגמרא, אמר רבינא ואת אמרת הרהור כדיבור דמי וכו', ורב חסדא אמר הרהור לא כדיבור דמי וכו', וכתב הרא"ש (בסימן י"ג) בשם הב"ח דהלכתא כרב חסדא דהרהור לאו כדיבור ואין יוצא ידי חובתו בק"ש בהרהור עד שיצא בשפתי, אע"פ שאינו צריך להשמיע לאוזניו, והביא רביה רבינו יונה דהרהור לאו כדיבור דמי, וגמרא במסכת שבת (קנ"ג) ממצוא חפצך ועבר דבר, דיבור אסור אבל הרהור מותר. וכן פסק הטור (אורח סימן ס"ב) "קרא קריאת שמע ולא השמיע לאוזני יצא ובלבד שיצא בשפתי, אבל בהרהור שמהרהר בלבו אינו יוצא, דהרהור לאו כדיבור דמי לצאת ידי קריאה" וכן כתב המאירי (שם) רבינו ירוחם, ועוד ראשונים, והרמב"ם כתב בהלכות קריאת שמע (פ"ב הלכה ח') "צריך להשמיע לאזנו כשהוא קורא ק"ש ואם לא השמיע לאוזנו יצא", ובהלכות ברכות (פ"א הלכה ו') כתב הרמב"ם "כל הברכות צריך שישמיע לאוזנו מה שהוא אומר ואם לא השמיע לאזנו יצא בין שהוציא בשפתי ובין שברך בלבו", עכ"ל.

וכתב הכסף משנה דמשמע אמרשון הרמב"ם במה שכתב "בין שבור בלבד" דאע"פ שלא הוציא בשפתיו יצא והב"ח כתב (בנסימן) כי לדעת הרמב"ם בק"ש אמרין דההור לאו כדיבור דמי ואין יוצא ידי חובתו בההור בלבד אבל בשאר ברכות מהני ההור וגם בברכת המזון מהני ההור. וכן נראה דעת רוב מפרשי הרמב"ם שיש חילוק בין ק"ש לשאר הברכות לגבי ההור אם נחשב לדיבור או לא. ובשלטי גיבורים ופיק"ב וזבוחות כתב בשם הראי"ז שבק"ש אפילו אם הרהר בלבו ולא הוציא בשפתיו יצא. הרי שהראי"ז פליג על רוב הראשונים וסבירא ליה הדליכת כמ"ד בגמרא דההור כדיבור דמי ולכן כל אדם אם הרהר בלבו ולא הוציא בשפתיו יצא בדיקט' גס. לק"ש וכל שכן בשאר ברכות ופתיחות.

ועתה ינחיו דעת השולחן ערוך מהו דעתו לגבי ההורד כדיבור הנה באורח חיים (נסימן ס"ב סעיף ג) כתב בק"ש "צריך להשמיע לאזנו מה שמוציא בפיו. ואם לא השמיע לאזנו - יצא. ובלבד שיוציא בשפתיו". ובסעיף ד' כתב בזה"ל: אם מחמת חולי או אונס אחר קרא ק"ש בלבד - יצא. והרמ"א הוסיף בהג"ה "ואף לכתחילה יעשה כן אם הוא במקום שאינו נקי לגמרי ואינו יכול לנקותו משום אונס. יהרהר בלבד. עכ"ל

והבית יוסף מביא המקור ממה שכתב באורחות חיים לפי דעת הירושלמי (מסכת ברכות ס"א ה"ב א') דנראה שאם מתחמת חולי או אונס אחר קרא ק"ש בלבו יצא שנאמר: אמרו בלבבכם.

והנה למד מהפס' אמרו בלבבכם שקאי על ק"ש שיצא בהרהור באונס. והנה בילקוט שמעוני (תהילים רנז חר"ז) משמע שקאי על חפילה ולא על ק"ש דאיתא התם "אמר הקב"ה אני אמרתי להחפיל בבינה"ל שבעירך ואם אין אחת יכול לילך החפיל על מסתך. ואם אין אחת יכול להרהר בלבבך שנאמר "אמרו בלבבכם על משכבכם" עכ"ל. הרי שקאי על חפילה ולא על ק"ש. אבל אפשר לתרץ שגם ק"ש נקרא חפילה שכן איתא בחוספות מפורשת במסכת שבת (דף יא. ע"ה כגון ר"ל בן יוחי) שכותבו לתרץ מה שאיתא שרש וחבריו היו פטורים מחובת החפילה משום שחורתם אומנותם. והוקשו החוספות ממה שאמר לקמן שם (דף י"ג.) "הוה מטי זמן חפילה לביש ומכסי ומצלי" משמע שכן החפילו חפילה ר"ש וחבריו אף שהיתה חורתם אומנותם. ומתריצ' החוס' "הוה מצלי בק"ש" עכ"ל. הרי שגם ק"ש מיקרי חפילה. ולכן ר' ראה מילקוט שמעוני שמה שאמר חפילה הכוונה גם על ק"ש שגם זה נקרא חפילה.

והנה האחרונים חתמו על דברי השו"ע הנ"ל. דהנה (בהליכה ג') כתובו אם לא השמיע לאזנו - יצא, ובלבד שיציא בשפתיו. הרי ששס"טו שחלטה דהרהור לאו כדבור דמי. ואם כן איך כתב (בהליכה ד') שחולו שרהר בלבו יצא? ולכן כתב הא"ר והפ"י חדש ימים עבר האונס. אם עדיין לא עבר זמן ק"ש צריך לחזור לקרותה. דא קיימ"ל דהרהור לאו כדבור דמי. וכן הוא הכרעה המשנה ברורה (סימן ס"ב בבאור הלכה) ומלפני ומוציא וכותב בדעיקר הדין אי הרהור כדבור דמי או לא. אין ראוי להספק בזה. אחרי שדבדע רוב הראשונים וכמעט כולם נוטים דלאו כדבור דמי וכו'. וכן הא"ר כתב דכל הפוסקים סוברים דהרהור לאו כדבור דמי. לכן מהרמב"ם והסמ"ק שסוברים דבברכות אפילו בברכת המזון שהוא דאורייתא מ"מ הרהור כדבור דמי בדיעבד. ורי"ז ממפרין על המהר"ש שאפילו בק"ש הרהור כדבור דמי וכיון דכל הראשונים חולקים עליהם להכי סתמו הטור והשו"ע דלא כותיהו. וכן כתב הר"ח וא"ר והוא פשוט. עכ"ל (המב"ב בבאור הלכה הנ"ל).

והנה מלשון השו"ע שכתוב (בסעיף ד') שיצא בקרא ק"ש בליבו מחמת אונס משמע שיצא לגמרי ואין צריך לחזור. ועוד יותר מזה משמע מדברי הרמ"א שכתב שאף לדחילתה יעשה כן. וככל הנראה שהמחבר כן פסק ודיוצא בהרהור וכן דעת הרמ"א נואף ששהיה כתב שדעת ה"ב בסיומו ד' ובסיומו פ"ה ובסיומו י"ב משמע דס"ל דלא יצא בהרהור מ"מ אפשר לומר שהב"י בשולחן ערוך חזר בו ממש"כ בב"י וס"ל דיוצא לגמרי באונס אם הרהר ק"ש בליבו ואין צריך לחזור ולקרות ק"ש אף אם עבר האונס ועדין הוא זמן ק"ש ודלא כא"ר ופ"ח הנ"ל. ודו"ק) ומצינו כן בהרבה דברים שהב"י חזר בהם בשו"ע ממש"כ בבית יוסף, ואין כאן מקומו להאריך בה ז"ע.

ובספר ברכי יוסף (באורח בסימן ס"ב) כ' דהגם דאיכא מאן דסבר דהרהור לאו כדיבור דמי אפילו באונס, אגב בחר מרן השו"ע
 סיעתו גרינגא, דשרי באונס, עכ"ל. הר"י דס"ל להברכי יוסף לדעת השו"ע בדמקום אונס הרהור כדיבור דמי ויוצא ממש, ואף
 כעשבר האונס אינו צריך לחלוף, וכן כתב בספר יד אהרן, והביאם בספר כף החיים והביא עוד כמה מחברים דס"ל כוותיה.
 ה' לנו דרוב הראשונים רוב האחרונים סבירא ליה דלא אמרינן בק"ש הרהור כדיבור, ומיעוט הראשונים ס"ל דאמרינן הרהור
 כדיבור דמי וכן נראה לכאורה דעת מרן המחבר בשו"ע וגם דעת הרמ"א דהרהור כדיבור דמי במקום אונס גם לגבי ק"ש, וכן
 דעת כמה אחרונים.

והנה המ"ב שלגבי ק"ש פוסק להחמיר וכנ"ל דהרהור לא כדיבור דמי וכשהסתלק האונס אם עדיין לא עבר זמן ק"ש מחייב לחזור ולקרואה, מ"מ בסימן צ"ד (ס"ק כא) מצדד להקל לענין חפילה ע"ש.

והנה מצינו בשו"ע רמב"ם חפילה ובסימן ק"א שכתב המחבר ד"אם לא כיוון אבות אע"פ שכיוון בכל השאר יחזור ויחפיל" ו"הרמ"א כותב ד"האינא אין חזורים בשביל חסרון". הכוונה שאף בחזרה קרוב הוא שלא יכון ואם כן למה יחזור, עכ"ל. ונפשו ואחרונים עוצב לזה שלא כיוון אבות, והנה הביהל בשם הנה" אדם כתב שאם לא כיוון אבות ימשיך בחפילו ולא הוי ברכה בטלה. אבל אם לא סיים ברכת אבות כ' המ"ב שיחזור לומר מאלויו אברהם, ועוד מוסיף הביה"ל לומר עצה דאף למי שסיים הברכה וזכר שלא כיוון בה שימחין בשתיקה עד שהשי"ץ אמר ברכת אבות ויקשיב בכונה ויכוון לצאת בה, ע"ש. אמנם למעשה לא נהגו כן. מכתב טעמים (נע"י בספר פסקי חשובות, סימן ק"א).

ובשם החזון איש מביאים העצה המובחרת שיהרהר שוב
 היכן שאחזק איש ממשיך בחפציתו. וכתבו עוד שאף
 כלב כל תפילה השמוע יוצא ידי חובתו לדעת הרמב"ם (פ"א
 ברכה לבטלה. וכן מורה פוסק הדור הגאון הגר"ש וואזנר
 הגדול רב"ד דירושלים בספרו תשובות ונהגות. הביא כן
 ברכה לבטלה אם לא כיוון באבות עשר וגם בפסקי תשובות הג"ל
 מביא לימוד זכות. מ"מ מהיות טוב. יעשה העצה הנ"ל.)

אליבא דהלכתא

הגה"צ רבי יצחק צבי משה מוזס שליט"א
אבדק"ק קראלי ורמו"צ במרכז ב"ב, בעל מח"ס "שולחן משה" - ב' חלקים

בדין ברכת המצוות לברך "עובר לעשייתו"

במסכת פסחים דף ז: איתא "לכולי עלמא מיהא מעיקרא בעינן לברוכי. מנלן? דאמר רב יהודה אמר שמואל [כל הברכות של המצוות מברך עליהן עובר לעשייתו וכו'], וכן פסקו הרמב"ם (פרק י"א, הלכה ג'), ובפרק ב' מהלכות תפילין, הלכה ז') והשו"ע נא"ח, סימן כ"ה סעיף ח', ובסימן קנ"ח סעיף י"א).

והנה יש לחקור אם דין זה הינו דוקא לכתחילה ובדיעבד מותר לברך גם אחרי המצווה, או באמצע עשיית המצווה, במצווה שיש לה משך זמן כגון בתפילין, שהמצווה היא בכולי יומא, או שנגיד שאם לא בירך לפני המצווה לא יברך במשך עשיית המצווה, וכ"ש שלא יברך אחרי המצווה.

והנה הרמב"ם כתב נשם, בהלכה ה' בזה הלשון: העושה מצווה ולא בירך [לפניה] אם מצווה שעדיין עשייתה קיימת מברך אחרי עשייה, ואם דבר שעבר הוא, אינו מברך וכו'. וכן כתב נשם, בהלכה ז' שאם שחט בלא ברכה אינו חוזר אחר השחיטה ומברך וכו', אבל בהגהות אשרי' (מסכת חולין ריש פרק א' סימן ב') כתב שהשוחט צריך לברך קודם השחיטה ולא חיישין שמא תתנבל השחיטה, מיהו אם לא בירך קודם השחיטה יכול לברך אחרי השחיטה ויוצא ידי חובתו, שכל המצוות שלא בירך עובר לעשייתו, מברך אחרי עשייתו, עכ"ל.

ראינו אפוא שיש בזה מחלוקת בין הרמב"ם להגהות אשרי', האם יכול לברך אחרי עשיית המצווה, ומיירי בכהאי גוונא שנגמר כל המצווה, אבל לכ"ע בעידנא דעדיון עסוק במצווה, יכולים לברך, וכן מפורש בתוספות (מסכת סוכה ל"ט, ז"ה עובר לעשייתו וכו' דמהאי טעמא נמי מברכין על נטילת ידיים אחרי הנטילה כיוון שלא נגמר מצוותו עד לאחר הניגוב, ע"ש).

והנה שיטת הרמב"ם מובנת היטב דכיוון שנגמרה המצווה והוא לא בירך לפניו, אינו יכול לברך לאחריה כיוון שכבר נגמרה המצווה, דהו לא נקרא שנשתייר הברכה למצווה, אבל שיטת הגהות אשרי', שהוא יכול לברך גם לאחריה, אף אם נגמר המצווה צריך עיון איך יכול עוד לברך אחרי שהוא גמר את המצווה, ואיך מצורף הברכה להמצווה.

וגם בהאי דינא שכתב דלכולי עלמא יכול המברך בעידנא דעדיון שהוא עסוק בהמצווה מה הטעם שמוחר, הלא בגמרא יליפין האי דינא דרב יהודה אמר שמואל, ונראה שזה דינא ולא הידור במצווה, ואפשר אולי לומר שזה רק דין לכתחילה לברך קודם עשייתו, ואין הכי נמי דאם לא בירך קודם שהתחיל המצווה הפסיד דין של לכתחילה, אבל מכל מקום כיוון שיש לו המשך למצווה, שהוא עסוק במצווה, יש לו קיום של ברכת המצוות, או יש לומר טעם אחר דבאמת מכאן ולהבא גבי גמר המצווה נחשב עובר לעשייתו כיוון שבירך כעת אע"פ שהוא באמצע המצווה. מכל מקום המצווה נמשכת ומעתה שבירך נקרא שהוא בירך קודם המצווה כיוון שממשיך לעשות את המצווה, ושפיר מקיים את הדין של לברך קודם עשיית המצווה ומקיים את הלכתחילה של לברך קודם עשיית המצווה, ובאמת מלשון התוס' (נשם בסוכה) משמע כצד השני, כי לשון התוס' הוא: חשיב כעובר לעשייתו, אם כן שפיר קיים את הלכתחילה שהברכה צריכה להיות קודם לעשייתו.

והנפקותא בין ב' הטעמים שכתבנו יהיה לכאורה, במי שאוכל כזית מצה, ובאמצע אכילתו נזכר שעדיין לא בירך, שהדין הוא שצריך להפסיק ולברך ואח"כ הוא גומר אכילתו. אבל יש לחקור כמה הוא יצטרך לאכול אחר שבירך באמצע האכילה, דאם נימא שבאמת חסר לו הדין של מצוות הברכה שיהיה קודם לעשייתו, ורק שכל זמן שהוא עסוק במצווה, מצורף ברכתו להמצווה אף למה שאכל קודם הברכה, וממילא אפשר שלא צריך להשלים אכילתו ולאכול עוד כזית, אלא די באם ישלים כעת אכילתו לשיעור הכזית ומצטרף שפיר מה שאכל מקודם הברכה למה שאוכל אחר הברכה ושפיר יוצא ידי חובתו שאכל כזית של מצה, אבל אם נימא כטעם השני דרק מכאן ולהבא נקרא עובר לעשייתו יצטרך לאכול כעת אחר הברכה כזית שלם, כיוון שמה שאכל קודם לא מצטרף כדי שיתחשב ברכתו "עובר לעשייתו".

והנה מצינו בדין הדלקת נרות חנוכה בשו"ע נא"ח, סימן תרע"ו, סעיף א' שכתב: "המדליק בלילה ראשון מברך שלשו ברכות וכו'", ופשוט שצריך לברך קודם ההדלקה וכמו כל המצוות שצריך לברך קודם עשייתו, ואם לא בירך מקודם כתב (נשם) בהגהות ר' עקיבא אייגר, שאם לא בירך צריך עיון אם יכול לברך אחר ההדלקה בעוד שהנרות דולקים והוא חוץ שיעור הדלקתו וכו'. ובאמת בכהאי גוונא שמברך חוץ שיעור הדלקתו אע"פ שלא נשאר לו שמן של חצי שעה, מבואר דאף אם נימא שהמברך גם באמצע המצווה, אית ליה קיום של "עובר לעשייתו". אין צריך שיהא הברכה של מצווה שלימה, שהרי כאן לא ידלק עוד חצי שעה.

והנה מצינו עוד דוגמה בדין של "תפילת הדרך" דאיתא במסכת ברכות (נ"ג) "אימת מצלי, אמר רבי יעקב אמר רב חסדא עד פרסה וכו'", וכתב שם רש"י (נדה עד פרסה) "אבל לא לאחר שהלך פרסה, ובה"ג מפרש עד כמה יבקש לילך שיהא צריך להתפלל, עד פרסה, ואפילו אין לו לילך אלא עד פרסה, אבל דרך פחות מפרסה אין צריך להתפלל תפילה זו". וחמיהו האחרונים דמה סברא היא שלאחר שהלך פרסה לא יתפלל עוד "תפילת הדרך" אף שבדעתו לילך עוד כמה פרסאות, וביותר יש להקשות לפי מה שכתבנו לעיל דכל שעדיין עסוק במצווה, מברך ונחשב "עובר לעשייתו", אם כן צ"ע אמאי לא יתפלל "תפילת הדרך" כשבדעתו לילך עוד כמה פרסאות?

והנה הרבינו יונה (נשם) הביא גם כן את מה שפירש רש"י הנ"ל, וכתב אחר כך שהפירוש הנכון כך הוא, "עד כמה" ר"ל עד כמה הוי אחיזת הדרך נוכפירש רש"י, אבל אינו כמו שאומרים שאם לא יתפלל בתוך פרסה לא יתפלל אחר כך, שזה לא יתכן, דכל זמן שיש לו עדיין ללכת מחויב הוא בענין התפילה הצריכה, אלא יש לו לאומרה לכתחילה לאחר שיצא מן העיר בתוך פרסה הראשונה, ואם שכח ולא אמר אותה בתוך הראשונה, אומר אותה אחר כך על מה שיש לו ללכת, כל זמן שרוב ממנו הדרך עד שיתקרב למקום שהולך וכו', עכ"ל.

וכך נעין בדבריו, צריך להבין לשונו, שהרי הוא כתב "דכל זמן שיש לו עדיין ללכת מחויב הוא בענין התפילה הצריכה" ואחר כך כתב שאינו אומר "תפילת הדרך" אלא "כל זמן שרוב ממנו הדרך עד שיתקרב למקום שהולך", דהיינו שמתחילה כתב דכל זמן שיש לו עדיין ללכת וכו' משמע גם דרך קצרה, ואח"כ כתב שרק כל זמן שרוב ממנו הדרך, משמע רק כשינה עוד דרך ארוכה? ועוד צריך עיון, מה נקרא ש"רוב ממנו הדרך" מה הוא השיעור שיקרא דרך ארוכה?

ולדינא נפסק בשו"ע נא"ח סימן ק"י סעיף ז' דאם שכח מלאומרה אומר אותה כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא הגיע תוך פרסה הסמוכה לעיר שרצוה ללון בה, ומשם ואיל יאמר אותה בלא ברכה, ויחנן שזה גם כוונת ר"י במה שכתב ש"רוב ממנו הדרך" דהיינו פרסה, וזהו השיעור הליוך המחייב תפילת הדרך.

איגוד תלמידי וחסיד

מבצרי התורה והחסד

קראלי

ע"ש רבותינו הקדושים זי"ע - בנשיאות מרן רבינו עט"ר שליט"א

בס"ד

סימן טוב ומזל טוב

בשיר וקול תודה, בדיצה וחדוה, נשגר טנא מלא ברכות ואיחולים, לידידינו הנערץ בהילולים, כהן שדעתו יפה, אוצר בלום בכל המכמנים, חותמו הטוב חתום בכל מפעלות בית קראלי, ממעתיקי השמועה, מאוצר הצפון לגדולי הדורות, מורה הלכה לרבים, מזכה בטובו את הרבים, בחיבוריו המחוכמים, ובהופעת גליונות "אמונת חיים", תלמידם של רבותינו הק' זי"ע ועומד לימין מרן רבינו שליט"א בעבודת הקודש

הרה"ג ר' גמליאל רבינוביץ שליט"א

מו"צ בקהילתינו הק' ומח"ס גם אני אודך
ולאביו הנודע לשו"ת העומד לימינינו בכל עת
הרה"ג רבי אלחנן יעקב דוד הכהן שליט"א
מח"ס מועדי קודשך וראש כולל מעדני השלחן
ולחמיו איש החסד והמעש הנודע בשערים
הרה"ח ישראל הרטמן שליט"א
לרגל השמחה במעונם בנישואי הבן/הנכד
החתן מוה"ר נחמן חיים שליט"א
עב"ג בשעטומ"צ

יה"ר שיזכו לרוות רוב נחת ותענוג ושמחה, ויהא ביתם מלא ברכה, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא כל הימים, ויצליחו בפעליהם הבכירים, לזכות את ישראל לעד ולעולמים המאחלים ברוב כבוד ויקר

כוללי 'תורת חיים' בית הוראה 'זכרון משה' מערכת 'אמונת חיים' מכון 'ויגד משה' כולל 'אור אביגדור' קופת 'חסדי משה' 'עזר ליולדות